

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr .../.../...
Rady Miejskiej w Rabce-Zdroju
z dnia ... 2016 roku

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Rabka-Zdrój na lata 2016-2023

Rabka-Zdrój, listopad 2016

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp	7
2.	Pozycja rozwojowa gminy w aspektach społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzennym i technicznym na tle powiatu i województwa.....	9
2.1.	Zjawiska społeczne	10
2.2.	Zjawiska gospodarcze	17
2.3.	Zjawiska środowiskowe.....	19
2.4.	Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.....	19
2.5.	Zjawiska techniczne	20
2.6.	Pozycja rozwojowa gminy Rabki-Zdroju na tle powiatu i województwa.....	21
3.	Metodologia wyboru obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	22
4.	Uwarunkowania społeczne, gospodarcze, przestrzenne, środowiskowe i infrastrukturalne jednostek urbanistycznych	26
4.1.	Diagnoza zjawisk społecznych	26
4.1.1.	Czynniki związane z ubóstwem i wykluczeniem społecznym.....	26
4.1.2.	Czynniki bezpieczeństwa	33
4.1.3.	Czynniki demograficzne.....	35
4.1.4.	Aktywność mieszkańców	36
4.2.	Diagnoza zjawisk techniczno-środowiskowych	42
4.2.1.	Czynniki gospodarcze	42
4.2.2.	Czynniki przestrzenne	43
4.2.3.	Czynniki techniczno-środowiskowe.....	44
4.3.	Jakość życia i dostępność usług	47
4.4.	Wybór obszaru zdegradowanego wraz z uzasadnieniem	48
5.	Charakter potrzeb rewitalizacyjnych	51
5.1.	Wskazanie obszaru rewitalizacji wraz z uzasadnieniem	51
5.1.1.	Podobszar 1: Rabka-Zdrój – Centrum.....	53
5.1.2.	Podobszar 2: Chabówka – stacja kolejowa.....	56
5.1.3.	Podobszar 3: Ponice – centrum.....	59
5.1.4.	Podobszar 4: Rdzawka – centrum	61
5.2.	Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji	63
5.3.	Wskazanie kluczowych potrzeb rewitalizacyjnych	67
6.	Wizja obszaru po rewitalizacji	68
7.	Cele rewitalizacji oraz kierunki interwencji	69
7.1.	Cel strategiczny 1. Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej.....	69
7.2.	Cel strategiczny 2. Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury	71
7.3.	Cel strategiczny 3. Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym.....	73
8.	Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	75
8.1.	Lista podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	75
8.1.1.	Budowa siedziby Teatru Lalek „Rabcio” w Rabce-Zdroju	76
8.1.2.	Aktywizacja społeczna poprzez zajęcia teatralne	77
8.1.3.	Rozbudowa szkoły w Ponicach o nowe pomieszczenia dydaktyczne i sportowo-rekreacyjne wraz z pomieszczeniem dla przedszkola i sali regionalizmu	79
8.1.4.	Rozbudowa szkoły w Rdzawce i dostosowanie do funkcji przedszkolnych	81
8.1.5.	Termomodernizacja oraz poprawa funkcjonalności istniejącego budynku przedszkola w Chabówce i dostosowanie go do wyzwań demograficznych.....	82
8.1.6.	Radosny Przedszkolak – rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego w Rabce-Zdroju.....	83

8.1.7.	Rozbudowa Parku Zdrojowego w Rabce-Zdroju – zagospodarowanie bulwarów nad Poniczanką	84
8.1.8.	Budowa wodnego placu zabaw w Parku Zdrojowym	87
8.1.9.	Remont (odbudowa) konserwatorski zabytkowej restauracji uzdrowskiej „Gwiazda” w Rabce-Zdroju	91
8.1.10.	Razem przeciw przemocy	92
8.1.11.	Budowa Rabczańskiego Centrum Rekreacyjno-Edukacyjnego – Uzdrowski Park Aktywnej Rehabilitacji	94
8.2.	Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych	100
8.3.	Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	105
8.4.	Plan finansowy	106
9.	Kompleksowość i komplementarność Gminnego Programu Rewitalizacji	108
9.1.	Mechanizmy zapewnienia komplementarności pomiędzy poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi	108
9.1.1.	Komplementarność przestrzenna	108
9.1.2.	Komplementarność problemowa	109
9.1.3.	Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	109
9.1.4.	Komplementarność międzyokresowa	109
9.1.5.	Komplementarność źródeł finansowania	110
9.2.	Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym	110
10.	System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji	116
10.1.	Harmonogram realizacji procesu rewitalizacji	116
10.2.	Struktura zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji	117
10.3.	System obiegu informacji w instytucji odpowiedzialnej za zarządzanie programem	118
10.4.	Promocja i informacja	118
10.5.	System monitoringu i oceny skuteczności działań	119
10.6.	Rodzaje monitoringu i wskaźniki monitoringu	120
10.6.1.	Monitoring rzeczowy	120
10.6.2.	Monitoring finansowy	121
10.6.3.	Sprawozdawczość	121
10.7.	Zasady pomiaru i doboru wskaźników monitorowania	122
10.8.	Ocena Gminnego Programu Rewitalizacji	123
10.8.1.	Ocena przed realizacją programu (ocena ex-ante)	123
10.8.2.	Ocena w połowie okresu realizacji (ocena mid-term)	123
10.8.3.	Ocena na zakończenie Programu (ocena ex-post)	124
10.8.4.	Ocena bieżąca (ocena on-going)	124
10.8.5.	Kryteria oceny	124
10.9.	Określenie niezbędnych zmian w uchwałach	124
10.9.1.	Określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 15 ust 1 pkt 10) ..	124
10.9.2.	Określenie niezbędnych zmian w uchwale, o której mowa w art. 7, ust. 3	125
10.9.3.	Specjalna Strefa Rewitalizacji	125
10.9.4.	Zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	125
10.9.5.	Niezbędne zmiany w Wieloletniej Prognozie Finansowej	125
11.	Partycypacja społeczna	126
11.1.	Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania Gminnego Programu Rewitalizacji	126
11.1.1.	Diagnozowanie obszaru zdegradowanego	126
11.1.2.	Wyznaczanie obszaru rewitalizacji	127
11.1.3.	Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji	129
11.1.4.	Tworzenie Gminnego Programu Rewitalizacji	129

11.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji	130
11.2.1. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji.....	130
11.2.2. Komitet Rewitalizacji	130
11.2.3. Partnerstwo – zasady współpracy pomiędzy sektorem publicznym, społecznym i gospodarczym	131
11.2.4. Instrumenty wsparcia beneficjentów działań rewitalizacyjnych.....	132
11.2.5. Instrumenty włączające społeczność lokalną w działania rewitalizacyjne	132
11.3. Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów Gminnego Programu Rewitalizacji.....	132
12. Załącznik	134

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu w 2014 roku	10
Rysunek 2. Przyrost naturalny na 1 tys. ludności w 2014 roku.....	11
Rysunek 3. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w 2014 roku	12
Rysunek 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2014 roku .	16
Rysunek 5. Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób fizycznych w 2014 roku	18
Rysunek 6. Udział osób korzystających z wodociągu w ogóle ludności w 2014 roku.....	19
Rysunek 7. Jednostki urbanistyczne zgodne z podziałem gminy Rabka-Zdrój na okręgi wyborcze	23
Rysunek 8. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 tysięcy ludności w 2014 roku	42
Rysunek 9. Procent pokrycia planami miejscowymi w 2014 roku	44
Rysunek 10. Stężenie pyłu zawieszonego PM ₁₀ – kryterium ochrony zdrowia	45
Rysunek 11. Stężenie pyłu zawieszonego PM _{2,5} – kryterium ochrony zdrowia	45
Rysunek 12. Liczba zabytków na 1 km ² w 2014 roku	46
Rysunek 13. Dostępność miejsc spotkań i integracji, komunikacji publicznej i przedszkoli	48
Rysunek 14. Obszar zdegradowany w gminie Rabka-Zdrój.....	50
Rysunek 15. Podobszar rewitalizacji Rabka – Centrum z uwzględnieniem działek (1:5 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru	54
Rysunek 16. Plac handlowy przy ul. Orkana i budynek Teatru Lalek „Rabcio”	56
Rysunek 17. Niezagospodarowany teren nad potokiem Poniczanką	56
Rysunek 18. Park Zdrojowy i zdegradowany budynek tzw. Lubogszcz na terenie parku, prace porządkowe.	56
Rysunek 19. Podobszar rewitalizacji Chabówka – stacja kolejowa z uwzględnieniem działek (1:5 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru	57
Rysunek 20. Teren dworca PKP w Chabówce	58
Rysunek 21. Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Chabówce.....	58
Rysunek 22. Podobszar rewitalizacji Ponice – centrum z uwzględnieniem działek (1:5 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru	59
Rysunek 23. Zespół Szkół w Ponicach.....	60
Rysunek 24. Strefa rekreacji w Ponicach wraz z utrudnionym dojściem do strefy.....	61
Rysunek 25. Nieład architektoniczny na granicy obszaru rewitalizacji (blaszane garaże, składy drewna i kamieni).....	61
Rysunek 26. Podobszar rewitalizacji Rdzawka – szkoła z uwzględnieniem działek (1:5 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru	62
Rysunek 27. Zespół Szkół w Rdzawce wraz z okolicznymi zabudowaniami	63
Rysunek 28. Ogłoszenia dot. zbierania kart zadań do Gminnego Programu Rewitalizacji.....	75
Rysunek 29. Budynek Teatru Lalek „Rabcio” – stan istniejący	76
Rysunek 30. Wizualizacja budynku Teatru Lalek „Rabcio”	77

Rysunek 31. Urządzenia do wodolecznictwa: ścieżki do brodenia w wodzie – możliwe warianty	85
Rysunek 32. Ścieżka sensoryczna - możliwe warianty realizacji	85
Rysunek 33. Grota solna w naturalnej skale - możliwe warianty realizacji	86
Rysunek 34. Naturalne siedlisko ptaków wodnych w toni potoku Poniczanka.....	86
Rysunek 35. Położenie wodnego placu zabaw w przestrzeni Parku Zdrojowego oraz projektu w stosunku do istniejącego placu zabaw.....	88
Rysunek 36. Wizualizacje niektórych elementów wodnego placu zabaw.....	89
Rysunek 37. Wizualizacje niektórych elementów wodnego placu zabaw.....	90
Rysunek 38. Wpisana do rejestru zabytków Willa Gwiazda – obecny stan zachowania	91
Rysunek 39. Park Aktywnej Rehabilitacji – plan Parku	95
Rysunek 40. Park Aktywnej Rehabilitacji (przykładowe urządzenia sprawnościowe).....	95
Rysunek 41. Oddziaływanie podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	109
Rysunek 42. Warsztaty rewitalizacyjne w Urzędzie Miejskim w Rabce-Zdroju	127
Rysunek 43. Ogłoszenia dot. konsultacji umieszczone na stronach BIP Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju i stronie internetowej Rabki-Zdroju	128
Rysunek 44. Mapa gminy Rabka-Zdrój obrazująca podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji (opracowana z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej o skali 1:5000)	Błąd! Nie zdefiniowano zakładek.

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Piramida wieku w 2014 roku	10
Wykres 2. Wskaźnik obciążenia demograficznego: gmina, powiat, województwo.....	11
Wykres 3. Saldo migracji ogółem na 1 tys. ludności: gmina, powiat, województwo	12
Wykres 4. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych: gmina, powiat, województwo.....	13
Wykres 5. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych: gmina, powiat, województwo	14
Wykres 6. Liczba udzielonych porad na jednego mieszkańca: gmina, powiat, województwo.....	14
Wykres 7. Zasięg korzystania z pomocy społecznej	15
Wykres 8. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku: gmina, powiat, województwo	16
Wykres 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności: gmina, powiat, województwo.....	17
Wykres 10. Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób prawnych na jednego mieszkańca: gmina, powiat, województwo.....	18
Wykres 11. Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności: gmina, powiat, województwo	20
Wykres 12. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia na 100 osób w wieku produkcyjnym	26
Wykres 13. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców	27
Wykres 14. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby na 100 mieszkańców	28
Wykres 15. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców	28
Wykres 16. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia na 100 osób w wieku produkcyjnym	29
Wykres 17. Liczba przestępstw na 100 mieszkańców	33
Wykres 18. Liczba kradzieży i rozbojów na 100 mieszkańców.....	34
Wykres 19. Liczba kolizji drogowych na 100 mieszkańców	34
Wykres 20. Liczba przyjętych zgłoszeń przez Straż Miejską na 100 mieszkańców.....	35
Wykres 21. Liczba ujawnionych wykroczeń na 100 mieszkańców.....	35
Wykres 22. Wskaźnik obciążenia demograficznego	36
Wykres 23. Liczba NGO wg rejestru powiatowego na 1 000 mieszkańców w 2014 roku	36

Wykres 24. Dostępność infrastruktury komunalnej	43
---	----

SPIS TABEL

Tabela 1. Porównanie wskaźników charakteryzujących analizowane zjawiska w 2014 roku	21
Tabela 2. Jednostki urbanistyczne zgodne z podziałem Rabki-Zdroju na okręgi wyborcze	22
Tabela 3. Wskaźniki związane z ubóstwem i wykluczeniem społecznym	30
Tabela 4. Wskaźniki z zakresu bezpieczeństwa	37
Tabela 5. Wskaźniki z zakresu czynników demograficznych	41
Tabela 6. Wskaźnik z zakresu aktywności mieszkańców	41
Tabela 7. Wskaźnik z zakresu zjawisk techniczno-środowiskowych (dane z 2014 roku)	47
Tabela 8. Wartości wskaźnika sum standaryzowanych dla zjawisk społecznych	48
Tabela 9. Wartości wskaźnika degradacji	49
Tabela 10. Mapa koncentracji problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-technicznych na obszarze gminy Rabki-Zdroju – badanie fokusowe.....	52
Tabela 11. Kluczowe wskaźniki obrazujące stan kryzysu obszaru rewitalizacji z powodu koncentracji zjawisk społecznych	52
Tabela 12. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze <i>Rabka-Zdrój – Centrum</i>	53
Tabela 13. Przesłanki wyboru podobozaru rewitalizacji	54
Tabela 14. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze <i>Chabówka</i>	57
Tabela 15. Przesłanki wyboru podobozaru rewitalizacji	57
Tabela 16. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze <i>Ponice</i>	59
Tabela 17. Przesłanki wyboru podobozaru rewitalizacji	60
Tabela 18. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze <i>Rdzawka</i>	61
Tabela 19. Przesłanki wyboru podobozaru rewitalizacji	62
Tabela 20. Kluczowe problemy poszczególnych podobozarów rewitalizacji wraz z ich hierarchizacją.....	65
Tabela 21. Kluczowe problemy społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji	66
Tabela 22. Cel strategiczny 1. Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej.....	70
Tabela 23. Cel strategiczny 2. Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury.....	72
Tabela 24. Cel strategiczny 3. <i>Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym</i>	74
Tabela 25. Kryteria oceny projektów rewitalizacyjnych	75
Tabela 26. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć <i>Gminnego Programu Rewitalizacji</i>	97
Tabela 27. Wskaźniki oddziaływania <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Rabka-Zdrój na lata 2016-2023</i>	99
Tabela 28. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	100
Tabela 29. Harmonogram rzeczowo-finansowy przedsięwzięć planowanych do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Rabka-Zdrój na lata 2016-2023.....	106
Tabela 30. Podsumowanie uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych w odniesieniu do celów <i>Gminnego Programu Rewitalizacji</i>	106
Tabela 31. Powiązanie celów <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Rabka-Zdrój na lata 2016-2023</i> do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego gminy, regionu i kraju	111
Tabela 32. Ramowy program realizacji procesu rewitalizacji w latach 2016-2023.....	117
Tabela 33. Częstotliwość sprawozdawczości z uwzględnieniem pomiaru wskaźników	122

1. WSTĘP

Przemiany społeczno-gospodarcze na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza – wywołane procesem globalizacji oraz transformacją ustrojową i wyzwaniem gospodarki wolnorynkowej – spowodowały szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach jednostek samorządu, takich jak degradacja tkanki materialnej oraz narastające problemy w sferze społeczno-gospodarczej. W takiej sytuacji szczególnego znaczenia zaczęło nabierać **planowanie oraz realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych**, obejmujących sferę przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową i kulturową, a tym samym odpowiadających na indywidualny zestaw zidentyfikowanych problemów danego obszaru.

Rewitalizację należy rozumieć jako **wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji**.

Udział w takim procesie jest ważny dla wielu osób i podmiotów z obszaru objętego działaniami rewitalizacyjnymi – w tym dla samorządu gminy, mieszkańców tego miejsca, organizacji społecznych, przedsiębiorców, zaś w szczególności wszystkich grup społecznych zagrożonych kryzysem na obszarze objętym procesami rewitalizacyjnymi.

Opracowanie *Gminnego Programu Rewitalizacji* zostało, w pierwszej kolejności, poprzedzone szczegółową diagnozą w szeroko rozumianym obszarze zagadnień **społecznych**, a w drugiej kolejności także **gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych** (diagnoza została opracowana zgodnie z Ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku [Dziennik Ustaw 2015, poz. 1777, tom 1] oraz *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* opracowanymi przez Ministra Infrastruktury i rozwoju [MIIR/H 2014-2020/20(01)/07/2015] w lipcu 2015 roku). Dopiero tak przeprowadzona analiza pozwoliła dokonać pełnej diagnozy problemów i zagrożeń, wskazać obszary o największej koncentracji zjawisk kryzysowych, a w konsekwencji wyznaczyć **obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji**. To na nich ostatecznie zdefiniowano katalog działań, które – konsekwentnie wdrażane i realizowane – będą prowadziły do sukcesywnego wydzwignięcia się z sytuacji kryzysowej lub przynajmniej minimalizowania jej skutków. W programie ujęto działania, które w najbliższych latach winny być realizowane z wykorzystaniem **środków unijnych** (EFRR, EFS, EFRROW), ale co równie ważne, także działania, które finansowane będą z innych **środków publicznych** oraz **prywatnych**. Połączenie aktywności wielu osób i instytucji, także różnych środków, w tym właśnie zarówno publicznych, jak i prywatnych pozwoli w sposób **kompleksowy** rozwiązać wszystkie zdiagnozowane w dokumencie problemy.

Szeroka partycypacja społeczna i współdecydowanie mieszkańców o kształcie *Gminnego Programu Rewitalizacji* było nadrzędnym celem dla koordynatorów procesu. To właśnie mieszkańcy mają największą wiedzę na temat potrzeb i problemów swojego otoczenia, a zatem to oni są najlepszym źródłem informacji dla lokalnych władz o tym co trzeba zrobić, aby stworzyć lepsze warunki życia w gminie. Do udziału w opracowywaniu *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Rabka-Zdrój na lata 2016-2023* zaproszono osoby i instytucje, które są odpowiedzialne za rozwiązywanie problemów na obszarze gminy Rabki-Zdroju, a także osoby i instytucje, które chcą w tym procesie uczestniczyć i czują się za niego odpowiedzialne. Zaproszenie do udziału w procesie wypracowywania programu było otwarte i dostępne dla wszystkich, m.in. poprzez zaproszenie opublikowane na stronie internetowej gminy, oraz zaproszenia docierające za pośrednictwem instytucji zaufania społecznego.

Bezpośrednie włączenie społeczności lokalnej w proces rewitalizacji stwarzało możliwość dyskusji na otwartym forum, wymianę poglądów, czy proponowanie innowacyjnych i nieszablonowych rozwiązań dla obszaru kryzysowego. Warunkiem dobrej dyskusji jest jednak świadomość społeczeństwa o procesie rewitalizacji, o jego znaczeniu i skutkach, jakie za sobą niesie. Z tego względu, dużą wagę przykładano do przekazania, jak największej liczbie mieszkańców, informacji o rewitalizacji w sposób zrozumiały i wyczerpujący. Uruchomiono podstronę na stronie internetowej gminy dot. rewitalizacji, wyznaczono osobę odpowiedzialną za

informowanie mieszkańców o zachodzących procesach i ich konsekwencjach, informacje o prowadzonych pracach pojawiały się w lokalnych gazetach, na urzędowych tablicach ogłoszeń, a także na spotkaniach organizowanych przez urząd (m.in. spotkania sołeckie) oraz inne organizacje i instytucje w gminie.

Istotnym elementem partycypacyjnego tworzenia *Programu* był cykl spotkań i warsztatów, począwszy od tych wstępnych prowadzonych dla całej gminy, aż po kolejne przybliżenia – czyli warsztaty poświęcone obszarowi zdegradowanemu, obszarowi rewitalizacji, których zwieńczeniem była praca nad konkretnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Ponadto, mieszkańcy szeroko wypowiadali swoją opinię za pośrednictwem realizowanych ankiet, które dotyczyły jakości życia i problemów na terenie jednostek urbanistycznych, konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i ich hierarchizacji oraz zbierających zadania rewitalizacyjne.

Na każdym etapie i w wielu różnych formach umożliwiono szerokiej grupie mieszkańców i zainteresowanych podmiotów **włączenie** się w proces, a całość działań, które doprowadziły do opracowania dokumentu miała głęboko **partycypacyjny** charakter.

Analizując cały proces należy podkreślić, iż w sposób kompleksowy dotykał on w równej mierze zarówno zagadnień społecznych, jak i ekonomicznych, przestrzennych, technicznych, środowiskowych i kulturowych. Tak prowadzony proces tworzenia *Programu* pozwolił wybrać te obszary i działania rewitalizacyjne, które **koncentrują** się na najbardziej zdegradowanych obszarach w gminie, tj. tych, w których skala problemów i zjawisk kryzysowych jest największa. Co więcej, takie podejście do całości problemów zagwarantowało w ostatecznym rozrachunku pełną **komplementarność** w stosunku do postawionych na początku kwestii, i to zarówno w wymiarze przestrzennym, jak i problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, a także w zakresie różnych źródeł finansowania (zarówno od strony dostępnych środków, jak i zaangażowanych stron).

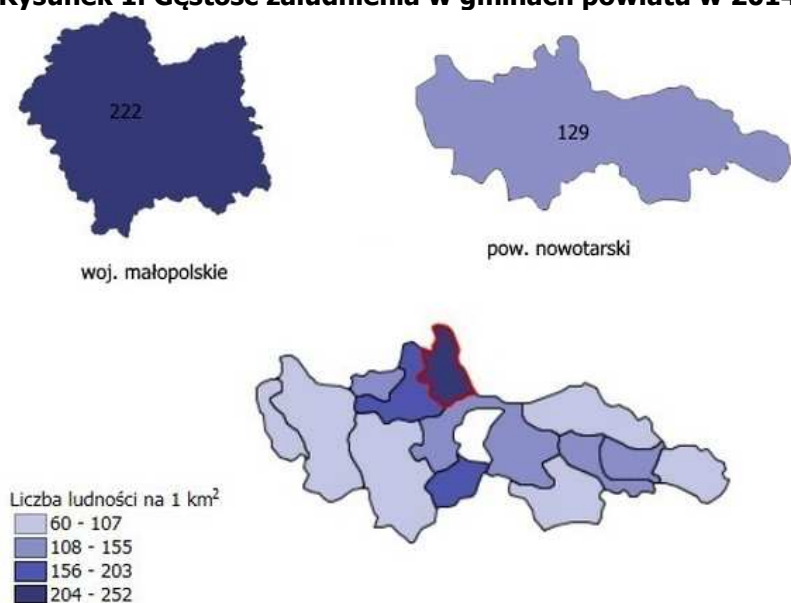
2. POZYCJA ROZWOJOWA GMINY W ASPEKTACH SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM, ŚRODOWISKOWYM, PRZESTRZENNYM I TECHNICZNYM NA TLE POWIATU I WOJEWÓDZTWA

Na potrzeby *Gminnego Programu Rewitalizacji* (GPR) charakterystyka gminy Rabki-Zdroju została przygotowana w sześcioletnim horyzoncie czasowym, dla lat 2009-2014. Ponadto, w celu lepszego zobrazowania zjawisk tło analiz stanowią analogiczne wskaźniki dla powiatu nowotarskiego oraz województwa małopolskiego, w tym samym okresie. Charakterystyka gminy składa się z analizy pięciu obszarów wyróżnionych zgodnie z definicją zawartą w *Ustawie o rewitalizacji z dnia 9 października 2015* i *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* przygotowanych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Obejmują one kwestie społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne i środowiskowe.

Całościowe spojrzenie na gminę, a także odniesienie się do wartości średnich z poziomu powiatu i województwa pozwoliło w dalszej części prac nad dokumentem lepiej rozumieć i diagnozować procesy zachodzące wewnątrz gminy, a także ich skalę i na tej podstawie wyciągać wnioski co do istotności zdarzeń zachodzących w poszczególnych jednostkach urbanistycznych zdefiniowanych na poziomie gminy Rabki-Zdroju. Pomimo, iż dokument odnosi się do sytuacji wewnętrznej gminy w prowadzonej analizie zjawisk nie można abstrahować od wartości średnich dla porównywalnych jednostek, bowiem tylko wtedy możliwe jest rzetelne wskazywanie czy dane zjawisko rzeczywiście jest, czy nie jest, problemem i przesądza o obiektywnych czynnikach obniżających jakość życia mieszkańców danej jednostki urbanistycznej

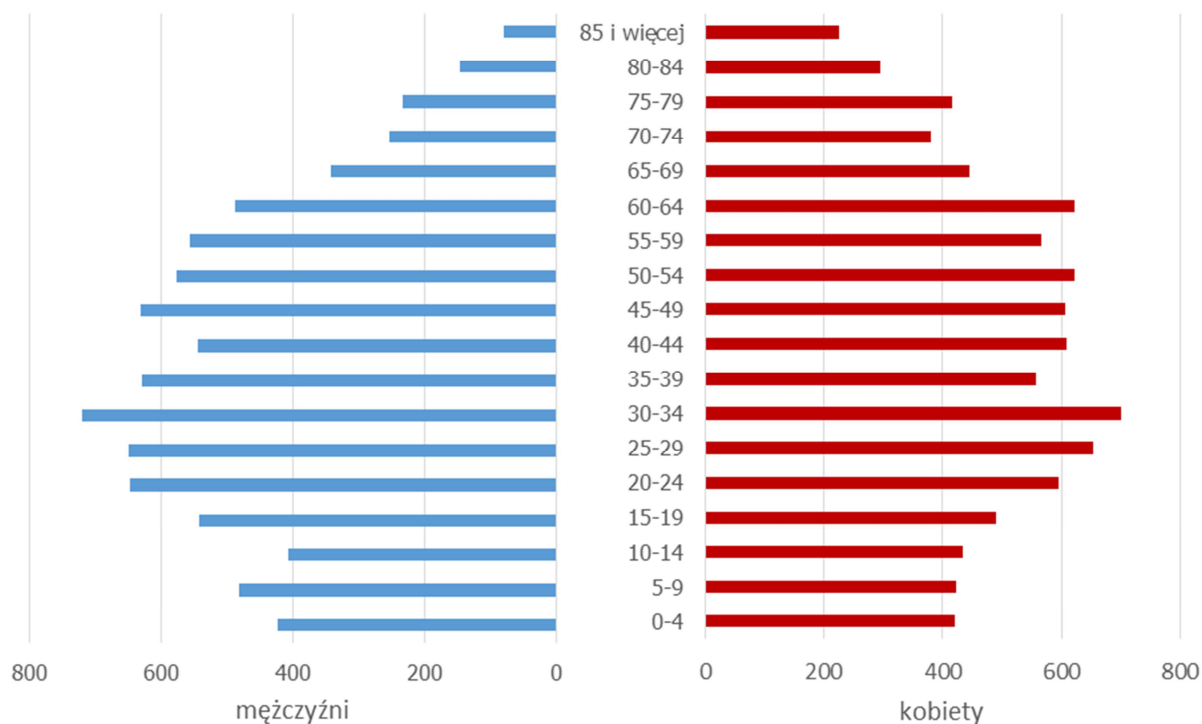
Gmina miejsko-wiejska Rabka-Zdrój położona jest w północnej części powiatu nowotarskiego. Otoczona jest maszwami górkimi – od południowego-wschodu Gorcami, zaś od północy Beskidem Wyspowym (pasmo Lubonia Wielkiego). Przez gminę mającą powierzchnię 69 km² przebiegają trzy drogi krajowe DK7, DK28 i DK47. Czas połączenia drogowego z Krakowem wynosi ok. 59 minut zaś z Nowym Targiem ok. 21 minut¹. Od 1967 roku Rabka-Zdrój posiada status uzdrowiska górkiego o sześciu profilach leczniczych (choroby górnych dróg oddechowych, ortopedyczno-urazowe, dolnych dróg oddechowych, kardiologiczne i nadciśnienie, skóry, cukrzyca). Rabkę-Zdrój zamieszkuje obecnie 17,4 tys. mieszkańców, a ich liczba spada od 2010 roku. Ponieważ niecałe 25% ludności to osoby zamieszkałe na terenach wiejskich, w dalszej analizie gmina będzie rozpatrywana bez podziału na miasto i obszar wiejski. Zmniejszająca się liczba ludności miała wpływ na malejącą gęstość zaludnienia, która w ostatnim roku wynosiła 252 osoby na km².

¹ Na podstawie Bazy Informacji Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego.

Rysunek 1. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych

W gminie Rabka-Zdrój liczba kobiet przeważała nad liczbą mężczyzn (108 kobiet na 100 mężczyzn). Zmiany demograficzne mające miejsce w całym kraju można było również zauważyć w gminie Rabka-Zdrój; wykres przedstawiający piramidę wieku zwraca uwagę na niekorzystne jej zężanie się w dolnej części, co jest związane z systematycznie malejącym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym – w roku 2009 było to 21,1%, a w roku 2014 zmalało do 18,2 % (proces ten przebiega mniej dynamicznie niż w całym województwie). Na uwagę zasługują również fakt, że liczba kobiet w wieku 85 lat i więcej prawie 3-krotnie przewyższa liczbę mężczyzn.

Wykres 1. Piramida wieku w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

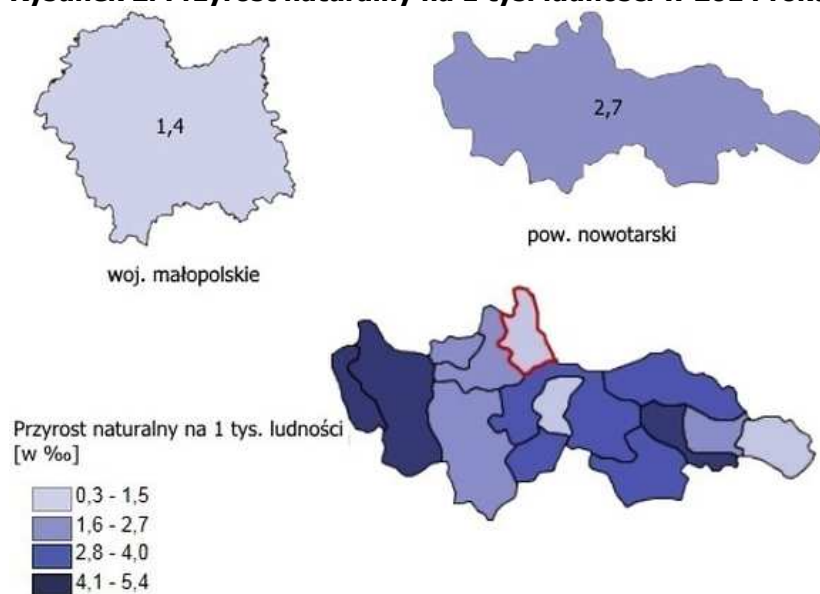
2.1. Zjawiska społeczne

Najbardziej istotnymi w kontekście GPR zgodnie z *Ustawą o rewitalizacji* i ministerialnymi wytycznymi są zjawiska społeczne, a w szczególności takie kwestie jak bezrobocie, ubóstwo,

przestępczość, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego oraz niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Ponadto, do obszaru społecznego zostały przypisane również zagadnienia z zakresu demografii. Poniżej zaprezentowano syntetyczny przegląd podstawowych danych:

- W przeciwieństwie do województwa małopolskiego i powiatu nowotarskiego, w gminie Rabka-Zdrój w ostatnich latach liczba mieszkańców systematycznie malała. Ma to związek z malejącym przyrostem naturalnym (w 2013 ujemny), którego wartość w latach 2009-2014 była niższa od wartości tego wskaźnika dla Małopolski i powiatu nowotarskiego. W 2013 roku wartości te wynosiły odpowiednio: minus 0,4‰ dla gminy i 2,3‰ dla powiatu, natomiast w 2014 roku 1,0‰ i 2,7‰.

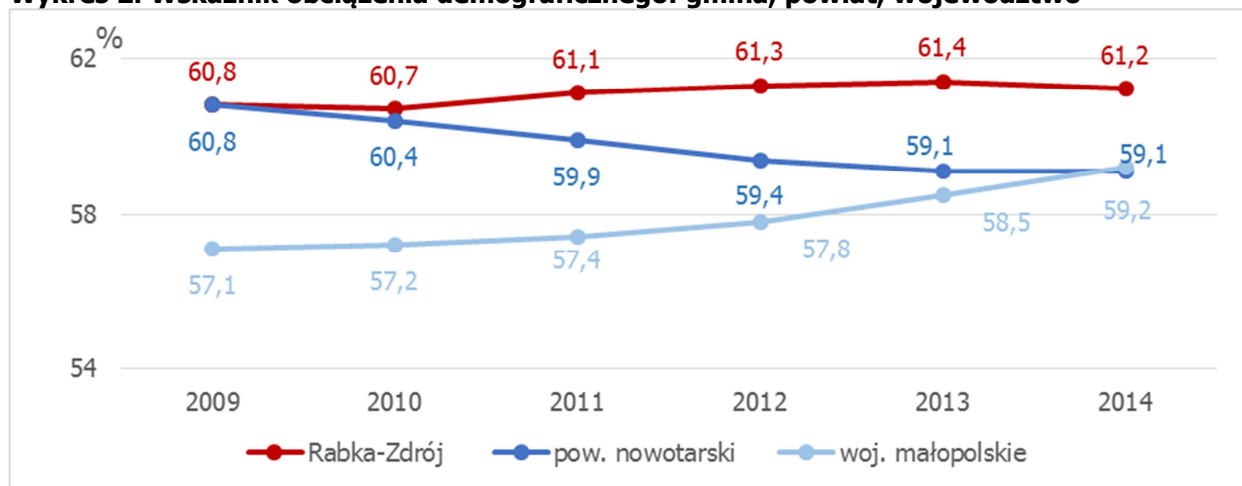
Rysunek 2. Przyrost naturalny na 1 tys. ludności w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W gminie w latach 2010-2013 odnotowano wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego, czyli liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wartość wskaźnika obciążenia demograficznego dla gminy Rabki-Zdroju w całym analizowanym okresie była wyższa od danych powiatowych i wojewódzkich. W przypadku Małopolski wskaźnik ten systematycznie wzrastał, zaś w przypadku powiatu nowotarskiego malał.

Wykres 2. Wskaźnik obciążenia demograficznego: gmina, powiat, województwo

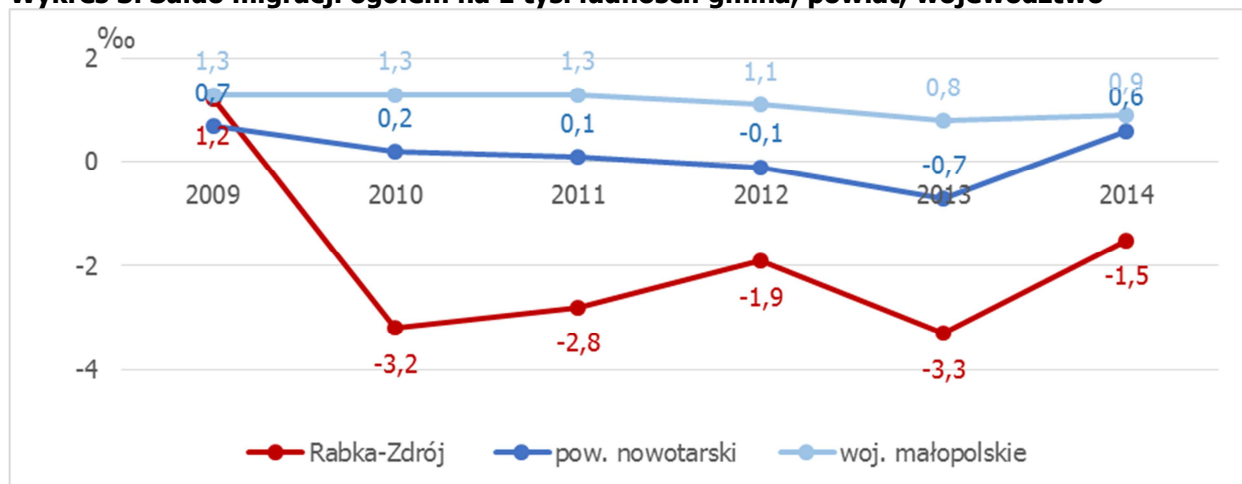

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W latach 2010-2014 saldo migracji, czyli różnica pomiędzy liczbą osób przyjeżdżających i wyjeżdżających na stałe z Rabki-Zdroju, przyjmowało wartości ujemne (maksimum w

2012 roku). Oznacza to dominującą tendencję odpływu ludności z gminy, gdy w tym samym czasie w Małopolsce przeważał napływ osób.

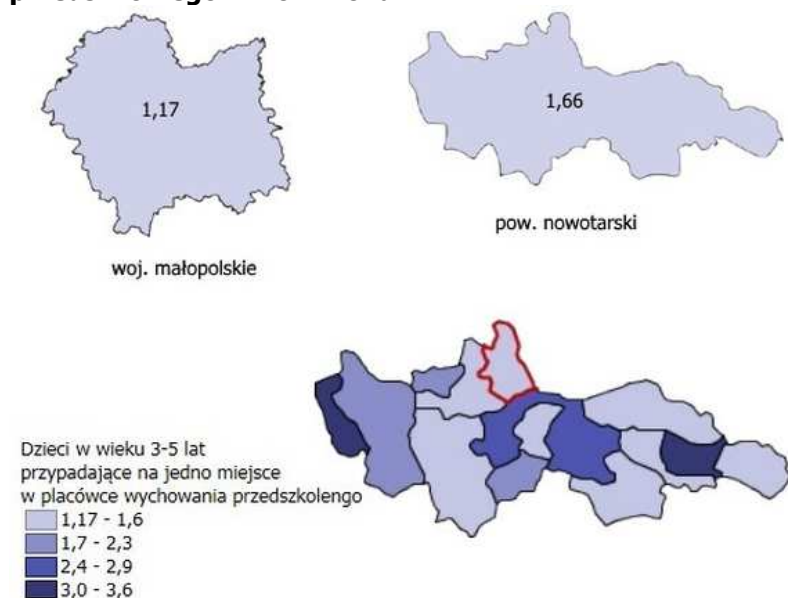
Wykres 3. Saldo migracji ogółem na 1 tys. ludności: gmina, powiat, województwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Na obszarze gminy funkcjonuje obecnie 15 placówek wychowania przedszkolnego: 6 przedszkoli, 4 punkty przedszkolne i 5 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych. W porównaniu z rokiem 2013 liczba punktów przedszkolnych wzrosła, a przedszkoli spadła o 1 placówkę.
- Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadająca na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego od roku 2011 spadała. W 2014 roku wyniosła 1,27 na jedno miejsce i była najkorzystniejsza w porównaniu do poprzednich lat. Wskaźnik ten osiągnął wyższe wartości dla powiatu i nieznacznie niższe dla województwa.

Rysunek 3. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w 2014 roku

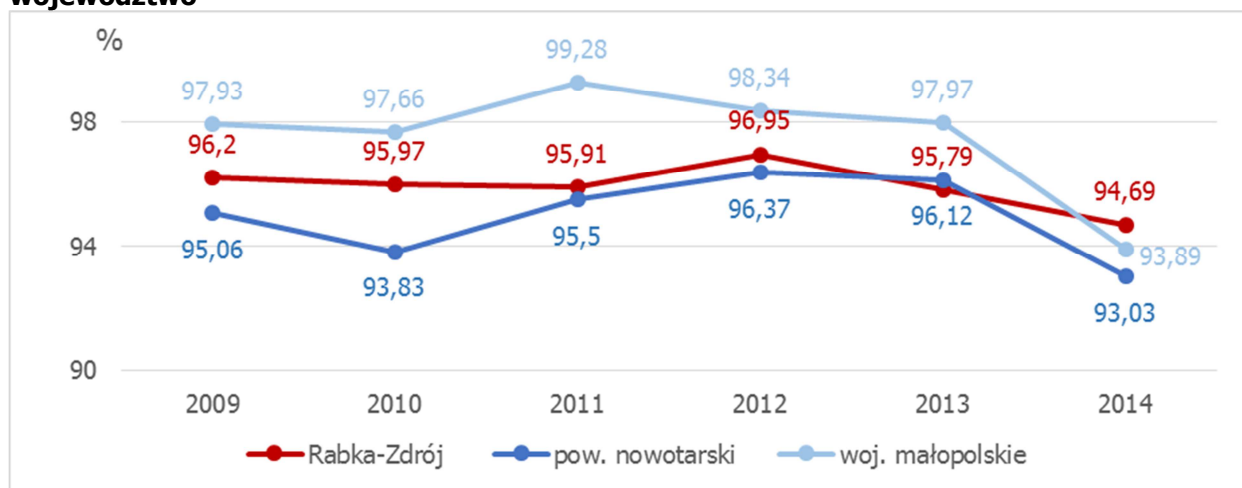
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W latach 2009-2013 liczba szkół podstawowych w gminie Rabka-Zdrój utrzymywała się na stałym poziomie 8 placówek, aby w 2014 roku powiększyć się o 1 placówkę. W tym samym okresie liczba szkół w województwie wahała się, a w powiecie spadła w 2012 roku (w następnych latach bez zmian).
- W 2012 roku do użytku uczniów szkół podstawowych przeznaczonych było 116 komputerów, z czego 111 komputerów z dostępem do Internetu. Na jeden komputer z

dostępem do Internetu przypadało średnio 9,15 ucznia, czyli o 0,07 mniej w porównaniu do Małopolski i 1,10 więcej niż w powiecie.

- W 2014 roku współczynnik skolaryzacji brutto² dla szkół podstawowych wyniósł 94,69% i spadł o 1,10 punktu procentowego w porównaniu z rokiem poprzednim. W tym czasie spadek odnotowano również w porównywanych jednostkach terytorialnych i wynosił on odpowiednio 4,08 punktu procentowego dla Małopolski i 3,09 punktu procentowego dla powiatu. W okresie od 2009 do 2014 roku współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w gminie Rabka-Zdrój przyjmował wartości niższe niż w województwie, a w 2013 roku również niższe od powiatowych.

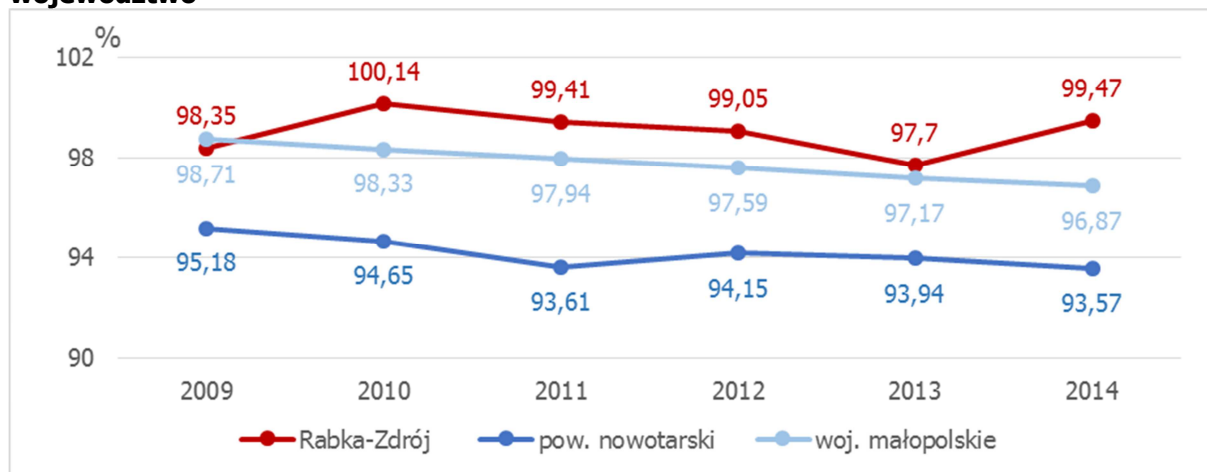
Wykres 4. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych: gmina, powiat, województwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Średni wynik sprawdzianu w szkołach podstawowych w gminie Rabka-Zdrój w 2014 roku wyniósł 66%, a w 2013 roku 61,1%. W obu przypadkach wyniki te były wyższe niż średni procentowy wynik dla powiatu, ale niższe niż w województwie małopolskim.
- W latach 2009-2013 liczba szkół gimnazjalnych w gminie Rabka-Zdrój utrzymywała się na stałym poziomie 7 placówek, aby w 2014 roku powiększyć się o 1 placówkę, natomiast w Małopolsce oraz powiecie nowotarskim w tym okresie odnotowano wzrost liczby szkół tego typu.
- W 2012 roku do użytku uczniów szkół gimnazjalnych przeznaczonych było 35 komputerów, wszystkie z dostępem do Internetu. Na jeden komputer z dostępem do Internetu przypadało prawie 18 uczniów, czyli o blisko 8 osób więcej w porównaniu ze średnią dla Małopolski i około 9 uczniów więcej niż w powiecie.
- W 2014 roku współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych wyniósł 99,47% i wzrósł o 1,77 punktu procentowego w stosunku do roku poprzedniego. Spadek o niecały punkt procentowy odnotowano natomiast w porównywanych jednostkach terytorialnych. W latach 2010-2014 współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych w gminie Rabka-Zdrój przyjmował wyższe wartości niż w województwie i powiecie.

² Udział wszystkich osób uczących się na danym poziomie do ogółu osób będących w wieku przypisanym temu poziomowi kształcenia.

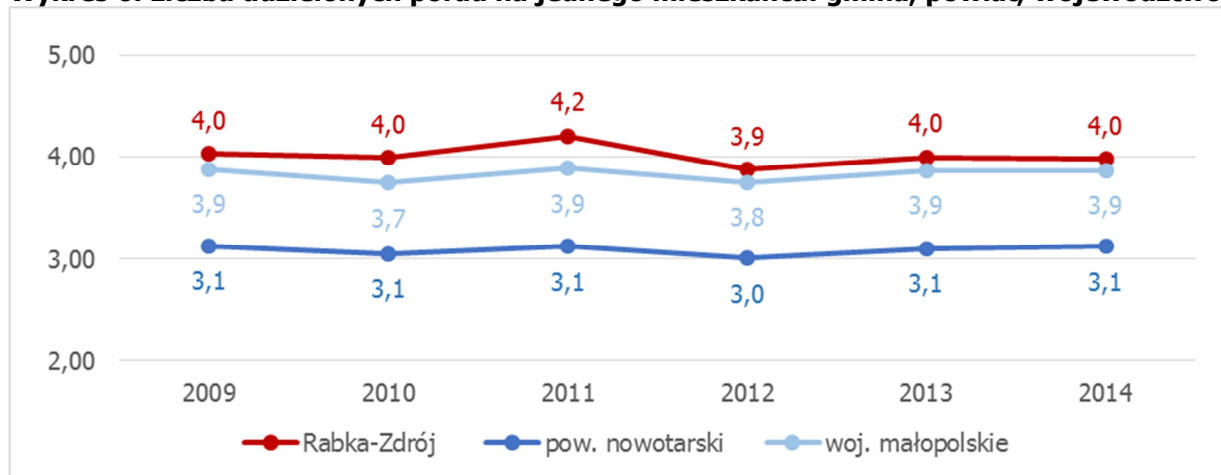
Wykres 5. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych: gmina, powiat, województwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Wyniki egzaminu gimnazjalnego w gminie Rabka-Zdrój były wyższe od średniej dla powiatu i województwa, we wszystkich zakresach przedmiotowych.
 - o język polski: Rabka-Zdrój – 70,6%, powiat – 66,9%, województwo – 70,6%,
 - o matematyka: Rabka-Zdrój – 50,4%, powiat – 45,0%, województwo – 50,4%,
 - o historia i wiedza o społeczeństwie: Rabka-Zdrój – 63,9%, powiat – 59,1%, województwo – 61,2%,
 - o przedmioty przyrodnicze: Rabka-Zdrój – 56,1%, powiat – 51,4%, województwo – 54,6%,
 - o język angielski poziom podstawowy: Rabka-Zdrój – 73,5%, powiat – 63,3%, województwo – 68%.

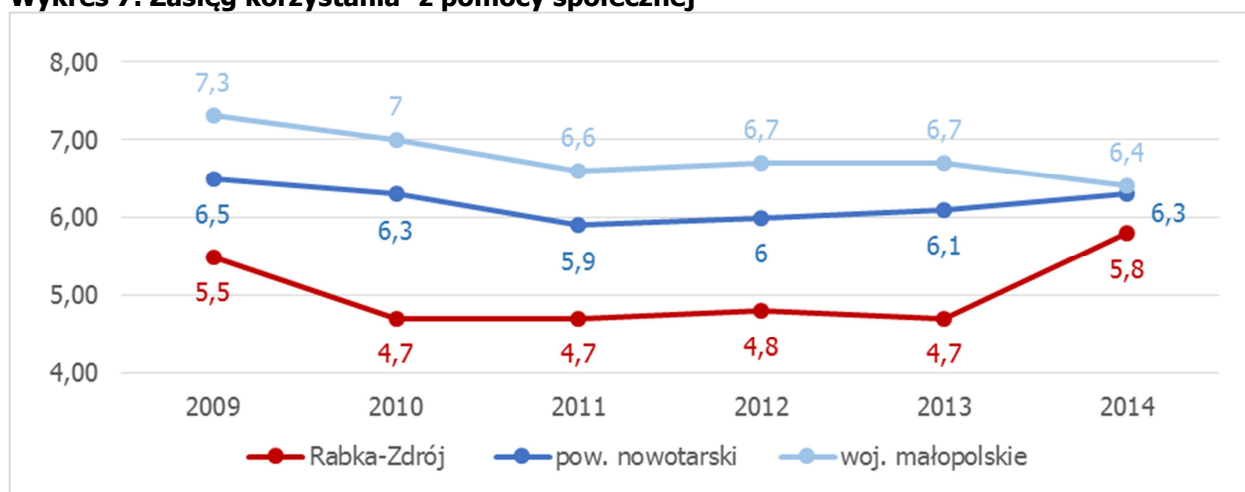
W 2013 roku średnie procentowe wyniki egzaminu gimnazjalnego były wyższe niż wyniki powiecie (wyjątek stanowiła matematyka).

- W gminie Rabka-Zdrój w 2014 roku wg danych GUS działały 4 kluby sportowe (taka sama liczba w 2012 roku), w których liczba ćwiczących wzrosła z 248 osób do 287 osób.
- Na terenie gminy działa 12 przychodni i 3 praktyki lekarskie, w których udzielono łącznie 69,5 tys. porad medycznych – spadek o 0,4 tys. w porównaniu z rokiem poprzednim. Liczba udzielonych porad na jednego mieszkańca oscylowała od 3,9 do 4,2 i była nieznacznie wyższa od liczby porad udzielonych na jednego mieszkańca województwa czy powiatu.

Wykres 6. Liczba udzielonych porad na jednego mieszkańca: gmina, powiat, województwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

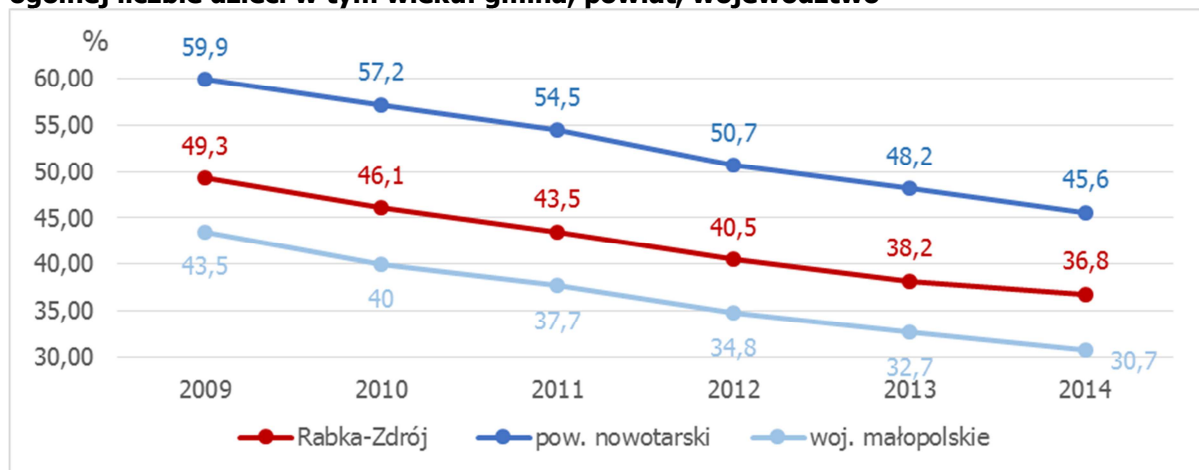
- Od 2011 roku mieszkańcy gminy mieli do dyspozycji 7 aptek, a ich obciążenie liczbą osób w 2014 roku wynosiło 2,5 tys. osób i było niższe o około 0,5 tys. osób w odniesieniu do województwa i blisko 1 tys. w stosunku do powiatu.
- W gminie funkcjonowała 1 placówka stacjonarnej pomocy społecznej.
- W 2014 roku wzrosła liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej i liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, natomiast spadła liczba gospodarstw poniżej kryterium dochodowego. W powiecie sytuacja kształtowała się podobnie, zaś w województwie odmiennie – wszystkie trzy wartości spadły.
- W latach 2009-2014 udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem przyjmował wartości od 4,7 do 5,8 (w 2014 roku) i utrzymywał się na niższym poziomie niż w powiecie i województwie.

Wykres 7. Zasięg korzystania³ z pomocy społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

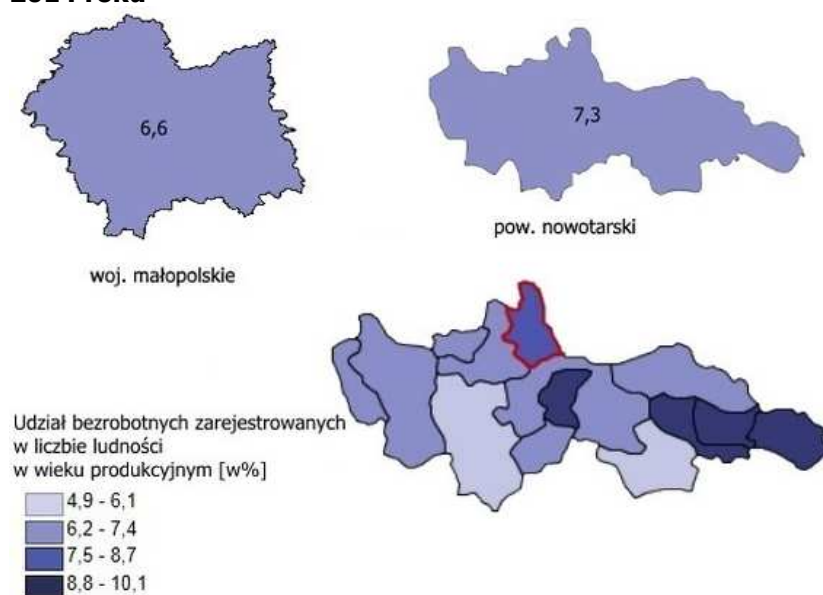
- W przypadku wszystkich trzech analizowanych jednostek terytorialnych nastąpił spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci do lat 17 oraz spadek udziału dzieci w wieku do lat 17, które otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku. Udział ten, dla gminy Rabka-Zdrój w latach 2009-2014, był zawsze wyższy od kilku do kilkunastu punktów procentowych od średniej dla województwa, ale niższy od średniej dla powiatu.

³ Zasięg korzystania z pomocy społecznej to udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem.

Wykres 8. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku: gmina, powiat, województwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W 2014 roku spadła liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy oraz ich udział w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym, z poziomu 1090 do poziomu 921 bezrobotnych (tj. udział bezrobotnych z 10,1% do 8,5%). Porównywalnie prezentowała się sytuacja w województwie małopolskim oraz powiecie nowotarskim. Podobnie jak w powiecie nowotarskim i odwrotnie niż w Małopolsce, mężczyźni stanowili nieznacznie liczniejszą grupę wśród zarejestrowanych bezrobotnych.

Rysunek 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

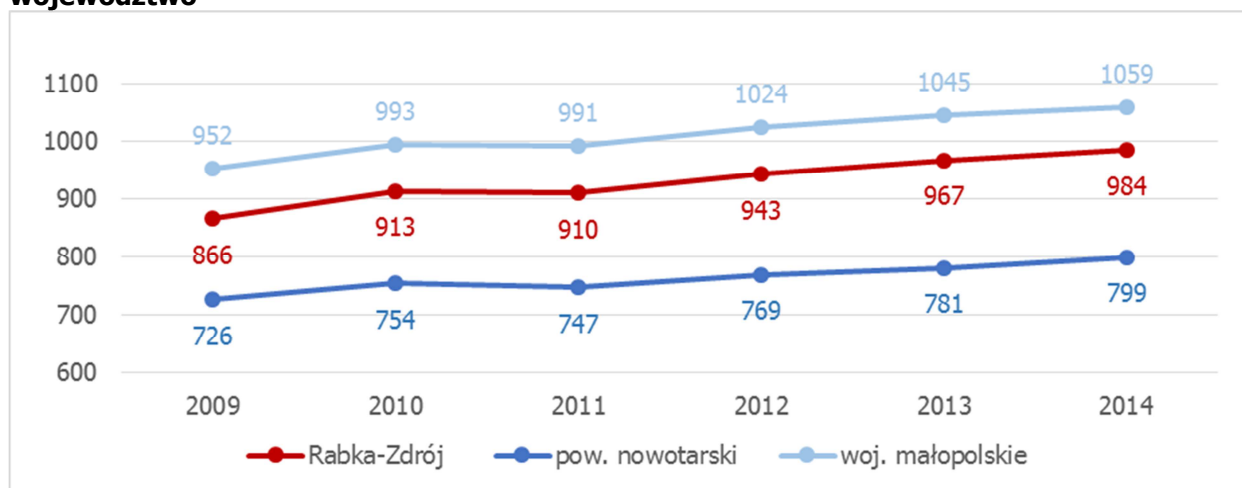
- W 2014 roku w gminie Rabka-Zdrój działała 1 biblioteka (stała liczba od 2009 roku) i nie była przystosowana dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Od 2010 roku liczba czytelników spadała, natomiast wielkość księgozbioru rosła, co oznacza większą liczbę książek dostępnych dla jednego czytelnika biblioteki. Jednocześnie mieszkańcy gminy Rabka-Zdrój mieli lepszy dostęp do księgozbioru od przeciętnego mieszkańca województwa czy też powiatu – na przestrzeni analizowanych lat liczba woluminów przypadających na 1,5 tys. ludności była wyższa o około 1,8 tys. książek.
- Biblioteka w gminie dysponowała 8 komputerami, z czego 4 były udostępnione do użytku czytelników, wszystkie komputery były podłączone do Internetu.

2.2. Zjawiska gospodarcze

Kolejnym obszarem, który został poddany analizie jest obszar gospodarczy. Koncentruje się on na zjawiskach związanych z przedsiębiorczością oraz kondycją lokalnych przedsiębiorstw. Sytuacja gminy Rabka-Zdrój przedstawia się w tym zakresie w sposób następujący:

- W 2014 roku na terenie gminy do rejestru REGON były wpisane 572 podmioty gospodarcze – nastąpił wzrost w porównaniu z 2009 rokiem. Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych było w sekcji G, w dziale 47 – *sprzedaż detaliczna* (29 podmiotów). Druga co do liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych sekcja wskazują na uzdrowiskową specjalizację gminy Rabka-Zdrój – sekcja Q, w dziale 86 – *opieka zdrowotna* (174 podmiotów). Pod względem wielkości dominowały mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające od 0-9 osób. Podobna sytuacja była w województwie i powiecie, tzn.: liczba podmiotów systematycznie rosła, przeważały podmioty z sekcji G w dziale 47 oraz o wielkości zatrudnienia 0-9 osób. W całym badanym okresie, wskaźnik przedsiębiorczości dla gminy Rabka-Zdrój przyjmował wartości niższe niż w województwie, ale wyższe niż w powiecie.

Wykres 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności: gmina, powiat, województwo

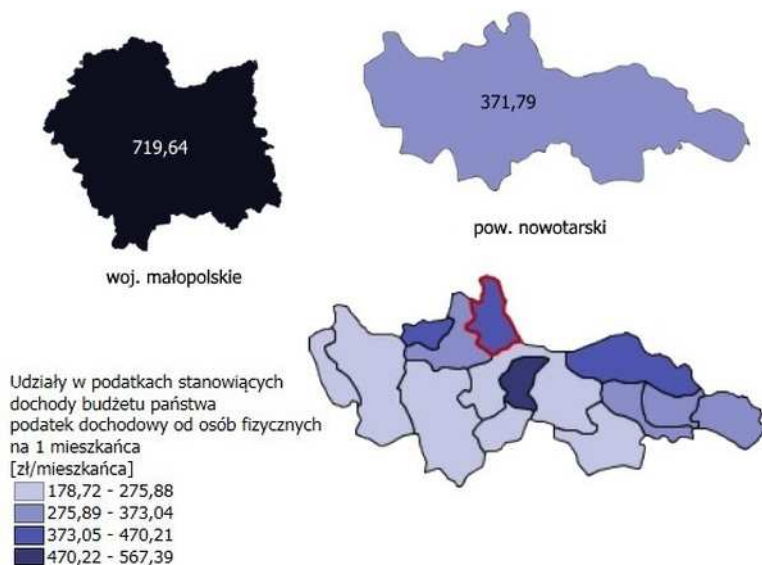

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Ze względu na brak dostępnych danych przedstawiających wprost kondycję finansową mieszkańców gminy, do analizy wykorzystana została informacja o podatku dochodowym od osób fizycznych⁴, która jest pochodną wynagrodzeń mieszkańców.

⁴ Pozycja z dochodów własnych gmin – udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT).

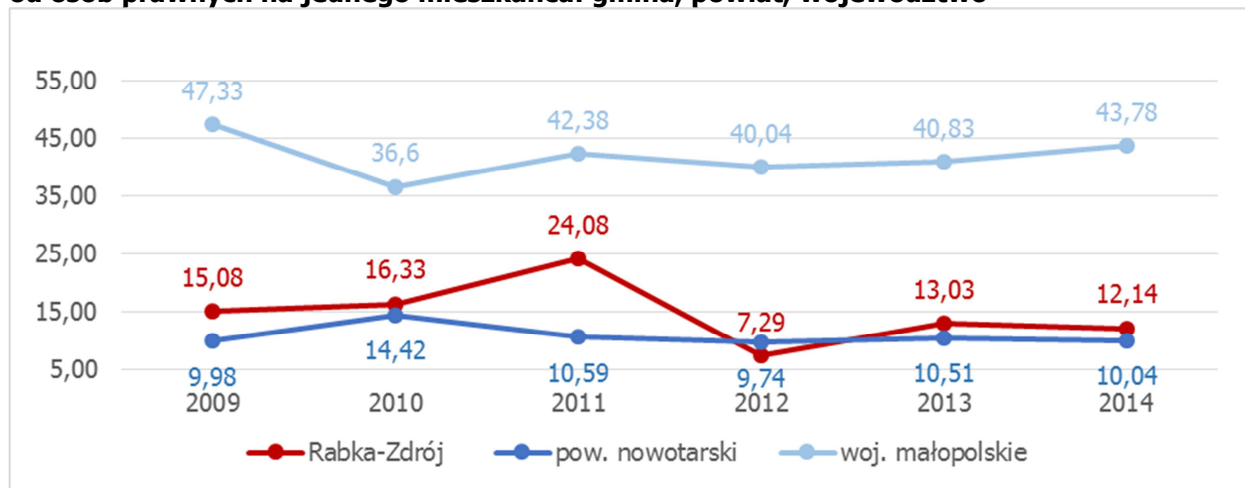
Rysunek 5. Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób fizycznych w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W 2014 roku pozycja ta w dochodach własnych gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosiła 444,80 zł i była 1,4 razy większa niż średnia dla gmin w powiecie, natomiast przeciętna dla gmin w Małopolsce⁵ jest 1,6 razy większa. Zwrot do budżetu gminy z tytułu podatku CIT w gminie Rabka-Zdrój na jednego mieszkańca zmalał z poziomu 15,08 zł w 2009 roku do poziomu 12,14 zł w 2014 roku.

Wykres 10. Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób prawnych na jednego mieszkańca: gmina, powiat, województwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

⁵ Z miastami na prawach powiatów.

2.3. Zjawiska środowiskowe

Kolejnym obszarem zdefiniowanym w *Ustawie i Wytycznych*, w którym należy badać zjawiska kryzysowe, są kwestie związane z jakością środowiska. Obszar ten powiązany jest ze standardami środowiska, w tym z gospodarką odpadami stanowiącymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska. Podstawowe dane dotyczące tego obszaru są następujące:

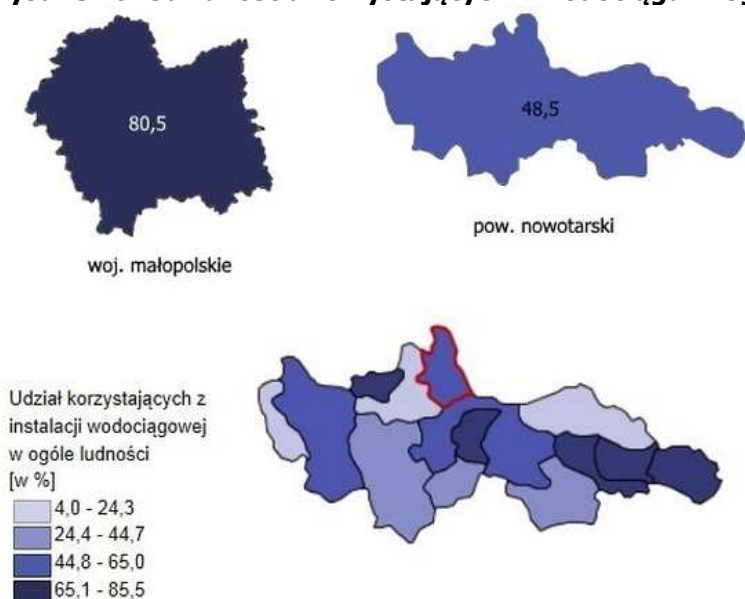
- Ponad 63% gminy to obszary chronionego krajobrazu. Znajduje się tu również 20 pomników przyrody.
- Na terenie gminy mieści się 1 obszar Natura 2000: Ostoja Gorczańska PLH120018.
- W gminie działała 1 oczyszczalnia ścieków, która obsługuje 63,3% ludności, czyli 4,0 punktu procentowego więcej niż w przypadku tego udziału dla powiatu i 0,6 punktu procentowego więcej niż odsetek ten wynosi w województwie.
- W 2014 roku 41,5% powierzchni gminy zajmowały lasy, dla województwa wskaźnik ten wynosił 28,7%, a dla powiatu 37,2%.

2.4. Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne

Czwartym z wytypowanych obszarów są zjawiska przestrzenno-funkcjonalne, które charakteryzują: wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz stan tej infrastruktury, dostęp i jakość podstawowych usług, dostępność komunikacyjna:

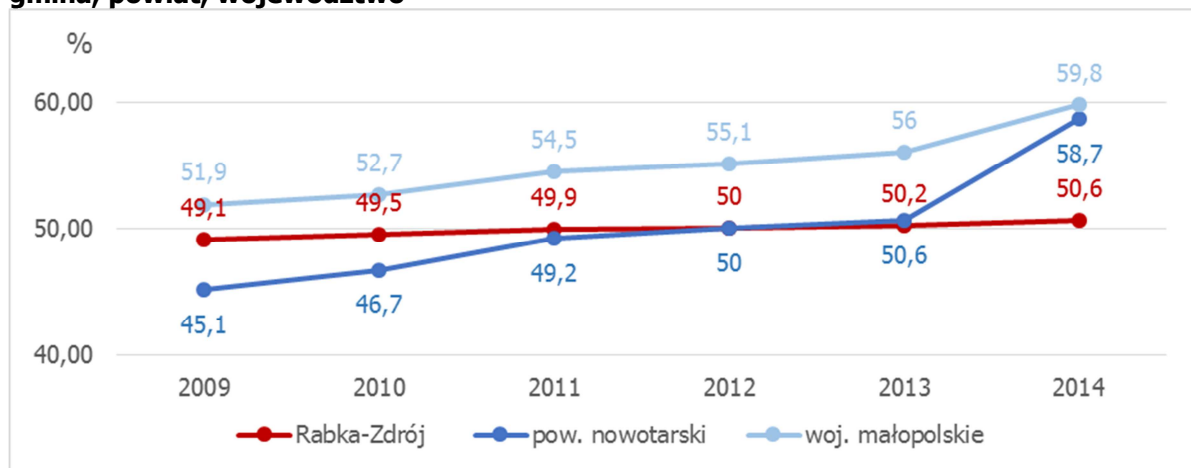
- W 2014 roku udział osób korzystających z wodociągu w ogólnej liczbie ludności wynosił 49,0%, natomiast wartość tego wskaźnika dla Małopolski wynosiła 80,5%, a dla powiatu nowotarskiego 48,5%.

Rysunek 6. Udział osób korzystających z wodociągu w ogólnej liczbie ludności w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na 100 km² od roku 2009 systematycznie rosła do poziomu 61,5 km na 100 km². W województwie wartość tego wskaźnika wynosiła 89,0 km na 100 km², a w powiecie 72,1 km na 100 km², również rosnąc od 2009 roku. Udział mieszkańców gminy korzystających z sieci kanalizacyjnej wynosił 50,6% (59,8% województwo, 58,7% powiat) i wzrósł w porównaniu z 2009 rokiem o 1,5 punktu procentowego. W tym samym czasie w powiecie odnotowano wzrost o 13,6 punktów procentowych, a w województwie o 7,9 punktów procentowych.

Wykres 11. Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności: gmina, powiat, województwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

2.5. Zjawiska techniczne

- W gminie było 5 380 mieszkań w 3 595 budynkach mieszkalnych (wzrosty od 2009 roku). Na jedno mieszkanie przypadały ponad 3 osoby. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 81,7 m², czyli 25,2 m² na osobę.
- W październiku 2015 roku do rejestru zabytków nieruchomości województwa małopolskiego wpisane były następujące obiekty:
 - o Chabówka – kościół pod wezwaniem św. Krzyża na Obidowej-Piątkowej;
 - o Luboń Wielki – schronisko PTTK z 14.12.2009;
 - o Rabka – zespół kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Marii Magdaleny: kościół, ogrodzenie z pseudobastionami, budynek gospodarczy, cmentarz przykościelny;
 - o Rabka – kościół pod wezwaniem św. Marii Magdaleny, drewniany obiekt Muzeum Orkana, ogrodzenie z bramkami, otoczenie, drzewostan;
 - o Rabka – kaplica cmentarna na cmentarzu parafialnym;
 - o Rabka – stara plebania, ul. Orkana 4;
 - o Rabka – plebania (nowa), ul. Orkana 8;
 - o Rabka – zagroda ul. 1 Maja 7;
 - o Rabka – przestrzenny zespół zabudowy ul. 1 Maja 50-54;
 - o Rabka – willa „Liliana” ul. Nowy Świat 1;
 - o Rabka – willa „Antonina” ul. Nowy Świat 7;
 - o Rabka – willa „Józef” ul. Orkana 28;
 - o Rabka – willa „Pod Trzema Różami” ul. Orkana 30;
 - o Rabka – willa „Luboń” ul. Orkana 32;
 - o Rabka – willa „Pod Orłem” ul. Orkana 34;
 - o Rabka – willa „Warszawianka” ul. Orkana 47;
 - o Rabka – willa „Gwiazda” ul. Parkowa 1;
 - o Rabka – willa „Krzywoń” ul. Parkowa 3;
 - o Rabka – willa „Anioł” ul. Parkowa 5;
 - o Rabka – willa „Topolówka” ul. Poniatowskiego 60;
 - o Rabka – dom ul. Sądecka 4;
 - o Rabka – zespół dworca kolejowego ul. Zakopiańska: budynek stacji, budynek mieszkalny, budka dróżnika.

2.6. Pozycja rozwojowa gminy Rabki-Zdroju na tle powiatu i województwa

Tabela 1. Porównanie wskaźników charakteryzujących analizowane zjawiska w 2014 roku

Wskaźnik	Rabka-Zdrój	woj. małopolskie	powiat nowotarski
Gęstość zaludnienia	252	222	129
Współczynnik obciążenia demograficznego	61,2	59,2	59,1
Kobiety na 100 mężczyzn	108	106	104
Przyrost naturalny na 1 tys. ludności	1,0	1,4	2,7
Saldo migracji na pobyt stały na 1 tys. ludności	-1,5	0,9	0,6
Współczynnik skolaryzacji brutto – szkoły podstawowe	94,69	93,89	93,03
Współczynnik skolaryzacji brutto – szkoły gimnazjalne	99,47	96,87	93,57
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	1,27	1,17	1,66
Porady lekarskie ogółem na 1 mieszkańca	4,0	3,9	3,1
Ludność na 1 aptekę (w tys.)	2,5	3,0	3,5
Zasięg korzystania z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego (%) ⁶	5,8	6,4	6,3
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	36,8	30,7	45,6
Ludność na 1 placówkę biblioteczną (w tys.)	17,4	4,4	3,3
Księgozbiór bibliotek na 1 000 ludności	1 740,8	3 252,4	3 582,4
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności	120	195	152
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	19,6	15,6	15,2
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	8,5	6,6	7,3
Udział pracujących mężczyzn na terenie gminy ⁷	42,2	51,1	46,9
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	984	1059	799
Lesistość ⁸	41,5	28,7	37,2
Udział ludności korzystającej z oczyszczalni w ludności ogółem	56,6	62,8	59,3
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności – wodociąg	49,0	80,5	48,5
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności – kanalizacja	50,6	59,8	58,7
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na 100 km ²	61,5	89,0	72,1
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	81,7	77,6	91,4
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	25,2	26,1	25,0
Mieszkania na 1 000 mieszkańców	308,9	336,1	273,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Jeżeli wskaźnik negatywnie odbiega od średniej dla województwa małopolskiego jest zaznaczany kolorem czerwonym.

⁶ Zasięg korzystania z pomocy społecznej to udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem.

⁷ Dane dla roku 2013.

⁸ Wskaźnik lesistości – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geograficznej kraju (danej jednostki terytorialnej: województwa, powiatu, gminy).

3. METODOLOGIA WYBORU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

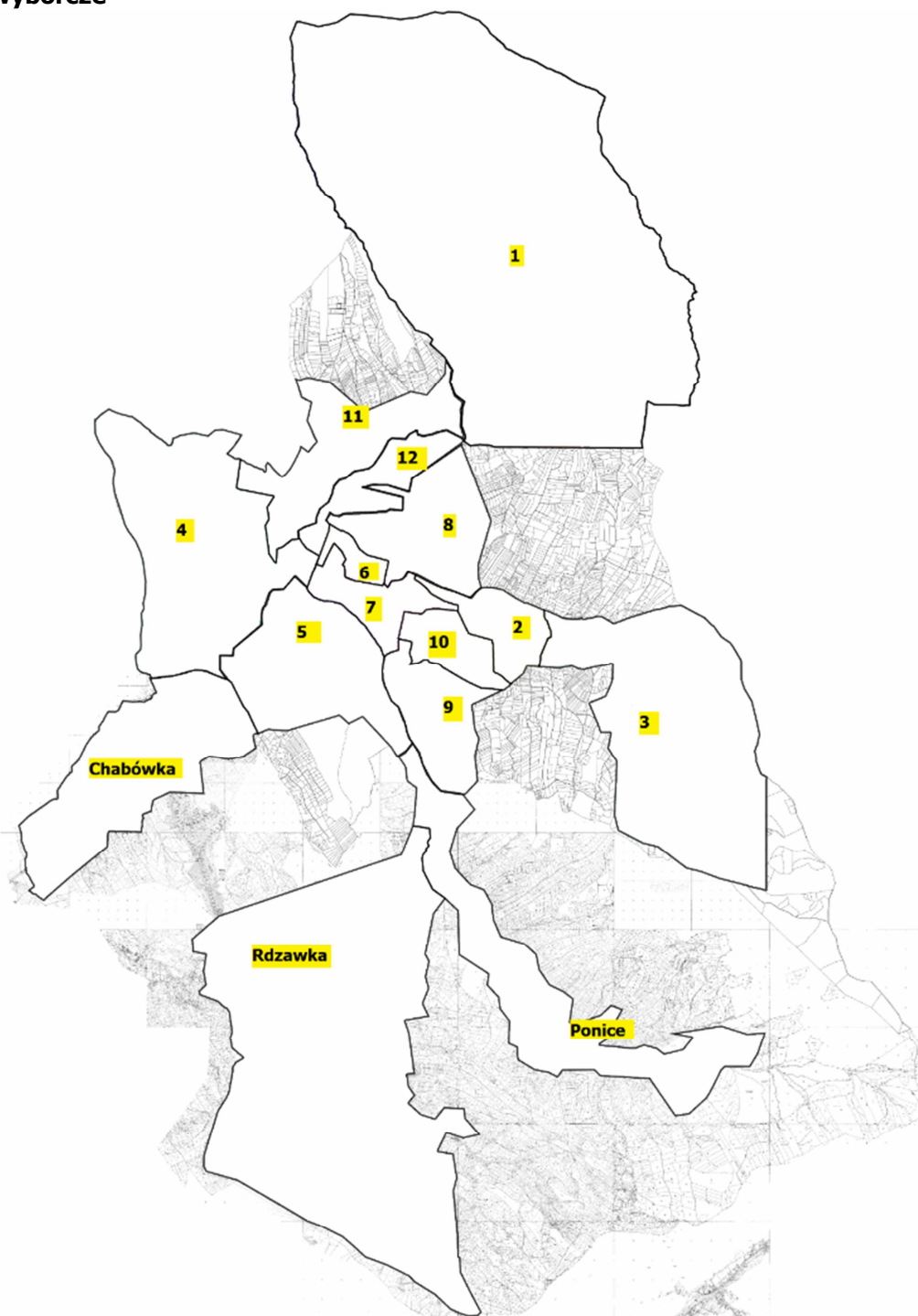
W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji opracowano diagnozę, która została przeprowadzona na podstawie wiarygodnych i mierzalnych danych pozyskanych z: Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju i jednostek organizacyjnych m.in. Ośrodka Pomocy Społecznej w Rabce-Zdroju, Gminnej Biblioteki Publicznej w Rabce-Zdroju, Komendy Powiatowej Policji, Komendy Straży Miejskiej w Rabce-Zdroju, Głównego Urzędu Statystycznego, Starostwa Powiatowego w Nowym Targu. Ponadto w *Diagnozie* wykorzystano wyniki badań ankietowych mieszkańców i lokalnych liderów dotyczących oceny jakości życia i kluczowych problemów postrzeganych przez mieszkańców, wyniki badania fokusowego i warsztatów rewitalizacyjnych z kluczowymi interesariuszami w gminie Rabce-Zdroju.

Dla przestrzennego określenia problemów i potencjałów gminę wyznaczono **jednostki urbanistyczne zgodne z okręgami wyborczymi**. Jest to podział naturalny dla mieszkańców gminy, obejmuje tereny zamieszkałe, mające podobną charakterystykę i zbliżoną liczbę ludności. Podział ten umożliwia przeprowadzenie analizy zróżnicowania wewnątrzgminnego.

Tabela 2. Jednostki urbanistyczne zgodne z podziałem Rabki-Zdroju na okręgi wyborcze

Nr okręgu	Granice okręgu	Nazwa skrócona okręgu
1	ul. Polana, Zaryte	Zaryte
2	Al. Tysiąclecia, ulice: Gorczańska od nr. do 11 oraz 27, Miśkowcówka, Poniatowskiego od nr 35 do 80, Rabskich, Wójtowiczowa, Zgody	Poniatowskiego
3	ul. Poniatowskiego od nr. 81 do końca	Rejon Słonego
4	ulice: Bystra, Gilówka, Kilińskiego, Orkana od stacji PKP do Szkoły Podstawowej Nr 2, Rynek, Wąska	Rejon Rynku
5	ulice: Do Pociągowej Wody, Pasieczna, Podhalańska, Zakopiańska, Za Rabą	Rejon Zakopiańska – Podhalańska
6	ulice: Brzozowa, Marszałka Piłsudskiego, Osiedle Orkana bloki 14, 14a, 14b, 16, 18, Pocztowa, Róztoki	Rejon ul. Orkana
7	Al. Jordana, ulice: Kliszczaków, Orkana od stacji PKP do nr. 1 do końca wraz z osiedlem Orkana z wyłączeniem bloków nr 14, 14a, 14b, 16, 18, Parkowa, Spokojna	Rejon osiedla Orkana i Park Zdrojowy
8	ulice: Chopina, Jana Pawła II, Kościuszki, Kręta, Na Banię, Poniatowskiego do nr. 34, Ruchu Oporu, Słoneczna, Słowackiego, Smrekowa, Stroma, Wiejska, Zagórzan	Rejon dworca BUS i szpitala
9	ulice: Cicha, Krótką, Leśną, Norwida, Nowy Świat od nr. 22 do końca z wyłączeniem . 23, 25, 27, 29, 31, Traczykówka	Nowy Świat i Traczykówka
10	ulice: Curie-Skłodowskiej, Dietla, Gorczańska od nr. 12 do końca z wyłączeniem nr. 27, Nowy Świat od nr. 1 do 21 oraz 23, 25, 27, 29, 31, Ogrodowa, Polna, Profesora Rudnika	Rejon Kina
11	ulice: Garncarska, ul. Krakowska, ul. Sądecka z wyłączeniem osiedla Sądecka (bloki)	Krakowska – Sądecka
12	ulice: Kasprowicza, ul. Sądecka – osiedle (bloki), ul. Tetmajera 13	Kasprowicza – Sądecka
13	Sołectwo Chabówka	Sołectwo Chabówka
14	Sołectwo Ponice	Sołectwo Ponice
15	Sołectwo Rdzawka	Sołectwo Rdzawka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju

Rysunek 7. Jednostki urbanistyczne zgodne z podziałem gminy Rabka-Zdrój na okręgi wyborcze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju

Biorąc pod uwagę, że rewitalizacja ma w pierwszej kolejności służyć poprawie jakości życia mieszkańców, uznano, że kwestie społeczne mają kluczowe i nadrzędne znaczenie dla wyznaczania obszaru zdegradowanego. Dla wyznaczonego obszaru przeprowadzono diagnozę wskaźników opisujących negatywne zjawiska społeczne takie jak: zakres korzystania z pomocy społecznej, ubóstwo, przestępczość, niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, niewielka dostępność podstawowych usług w dziedzinie oświaty, zdrowia, kultury.

W celu wskazania obszaru wymagającego rewitalizacji, na podstawie szeregu wskaźników opisujących problemy społeczne zbudowano tak zwany **wskaźnik syntetyczny**.

Pierwszym etapem budowy wskaźnika syntetycznego jest normalizacja zmiennych w celu sprowadzenia ich do porównywalnej skali tzw. skali niemianowanej, czyli nie związanej z jednostką

miary. Jest to zabieg konieczny z punktu widzenia poprawności obliczeń, ponieważ dzięki niemu różne rozpiętości zmiennych nie będą sztucznie nadawały wagi, czynnikom przyjmującym wartość z wyższych przedziałów. W trakcie normalizacji zmiennych przekształcono również destymulanty w stymulanty. Jako stymulanty, na potrzeby wskazania obszaru zdegradowanego, przyjęte zostały zmienne, których wyższa wartość wstępowała w obszarach gminy kwalifikujących się jako obszary zdegradowane (np. liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców). Natomiast destymulantami były zmienne, których niższa wartość oznaczała bardziej problemowy obszar (np. liczba przedsiębiorstw na 1 000 mieszkańców). Obliczeń dokonano wg następujących wzorów:

$$Z_{ij} = \frac{x_{ij} - \min_i\{x_{ij}\}}{\max_i\{x_{ij}\} - \min_i\{x_{ij}\}} \text{ dla stymulant}$$

$$Z_{ij} = \frac{\max_i\{x_{ij}\} - x_{ij}}{\max_i\{x_{ij}\} - \min_i\{x_{ij}\}} \text{ dla destymulant}$$

gdzie:

X_{ij} – to wartość i -tego obszaru (np. sołectwo) dla j -tej zmiennej,

Z_{ij} – to zmienna po normalizacji.

Syntetyczną miarę, odzwierciedlającą sytuację obszarów w poszczególnych zakresach, utworzono przy użyciu metody sum standaryzowanych. Metoda sum standaryzowanych należy do grupy metod bezwzorcowych porządkowania liniowego, zgodnego ze wzorem:

$$S_i = \sum_{j=1}^k Z_{ij} \quad i = 1, \dots, n$$

Wskaźnik sum standaryzowanych został skonstruowany na bazie wskaźników cząstkowych zaprezentowanych w rozdziale 4. Wskaźniki cząstkowe zsumowano.

Dla każdego obliczonego dla sołectwa wskaźnika syntetycznego, zasadniczo daną referencyjną jest średni wskaźniki sum standaryzowanych dla całej gminy, obliczony jako średnia arytmetyczna wskaźników syntetycznych dla sołectw. W analizie wzięto również pod uwagę rozrzut wskaźników syntetycznych, biorąc jako wielkość porównawczą 50% wartości maksymalnej wskaźnika syntetycznego.

Najwyższe wartości obliczonego wskaźnika sumarycznego oznaczają największą koncentrację negatywnych zjawisk społecznych na tych obszarach. Za obszar objęty kryzysem społecznym uznano wszystkie jednostki, w których wartość wskaźnika sumarycznego była wyższa niż zmienna referencyjna, w tym przypadku 50% wartości maksymalnej wskaźnika syntetycznego dla zjawisk społecznych.

Jednostki urbanistyczne, dla których **społeczny** wskaźnik syntetyczny będzie wyższy niż 50% wartości maksymalnego wskaźnika mogą być potencjalnie uznane za zdegradowane, pod warunkiem występowania w nich dodatkowo co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk techniczno-środowiskowych:

- **gospodarczych** – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- **środowiskowych** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska;
- **przestrzenno-funkcjonalnych** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych

do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych;

- **technicznych** – w szczególności złego stanu obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, przede wszystkim w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Analizy zjawisk techniczno-środowiskowych dokonano w oparciu o: czynniki techniczne, środowisko gospodarcze, przestrzenne i przyrodnicze. Analogicznie, jak w przypadku zjawisk społecznych, został skonstruowany wskaźnik syntetyczny, a wskaźniki cząstkowe, poddano standaryzacji. Otrzymano sumaryczny wskaźnik czynników techniczno-środowiskowych, który określał koncentrację zjawisk negatywnych.

- Ostatnim etapem diagnozy było wskazanie obszaru zdegradowanego, który wskazuje kumulację negatywnych zjawisk społecznych, a dodatkowo w analizowanych czynnikach techniczno-środowiskowych wykazuje nagromadzenie negatywnych cech. Na bazie wcześniej obliczonych wskaźników sum standaryzowanych skonstruowano **wskaźnik degradacji obszaru**, wyliczony jako suma dwóch wcześniej uzyskanych wskaźników.

4. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE, GOSPODARCZE, PRZESTRZENNE, ŚRODOWISKOWE I INFRASTRUKTURALNE JEDNOSTEK URBANISTYCZNYCH

Przedmiotem niniejszego rozdziału jest analiza czynników społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i techniczno-środowiskowych gminy Rabki-Zdroju i wskazanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy. Analizy dokonano zgodnie z zaleceniami wynikającymi z *Ustawy rewitalizacyjnej*, to znaczy w pierwszej kolejności dokonano pogłębionej analizy zjawisk społecznych, w tym w szczególności związanych z poziomem bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji, niskiego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym czy kulturalnym. Ponadto przeanalizowano pozostałe zjawiska (gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne i techniczno-środowiskowe). Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych z jednoczesnym występowaniem jednego lub więcej negatywnych zjawisk w pozostałych obszarach pozwoliła wskazać i wyznaczyć obszary o największej kumulacji zjawisk kryzysowych.

4.1. Diagnoza zjawisk społecznych

Diagnoza uwarunkowań społecznych w gminie Rabka-Zdrój opierała się na zestawie wskaźników dotyczących:

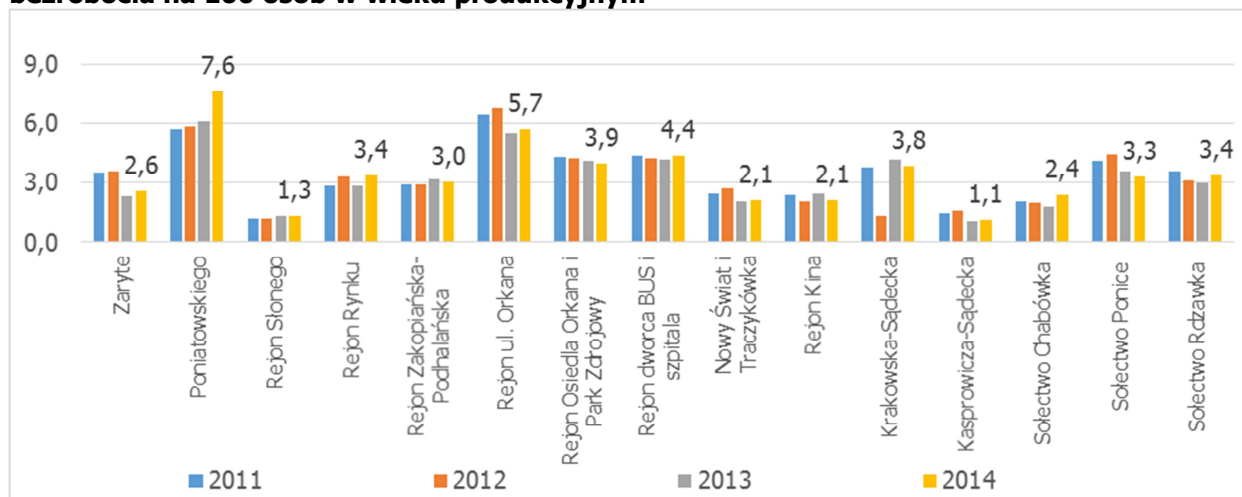
- czynników związanych z ubóstwem i wykluczeniem społecznym;
- czynników bezpieczeństwa;
- czynników demograficznych;
- aktywności mieszkańców.

4.1.1. Czynniki związane z ubóstwem i wykluczeniem społecznym

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego wytypowano listę 14 wskaźników (12 wskaźników pochodzi z informacji Ośrodka Pomocy Społecznej w Rabce-Zdroju), które poddano analizie w wymiarze terytorialnym i czasowym. Diagnoza uwzględniała wpływ wszystkich zmiennych, natomiast komentarz analityczny koncentruje się na kluczowych wskaźnikach.

W latach 2011-2014 liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców wahała się od 1,0 do 7,6. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przeliczona na jednego mieszkańca obrazuje sytuację materialno-bytową ludności danego obszaru. W badanym okresie negatywnie pod względem omawianego wskaźnika wyróżniały się okęgi: ul. Poniatowskiego, ul. Orkana oraz Dworca Bus i szpitala, osiedla Orkana i Parku Zdrojowego.

Wykres 12. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia na 100 osób w wieku produkcyjnym

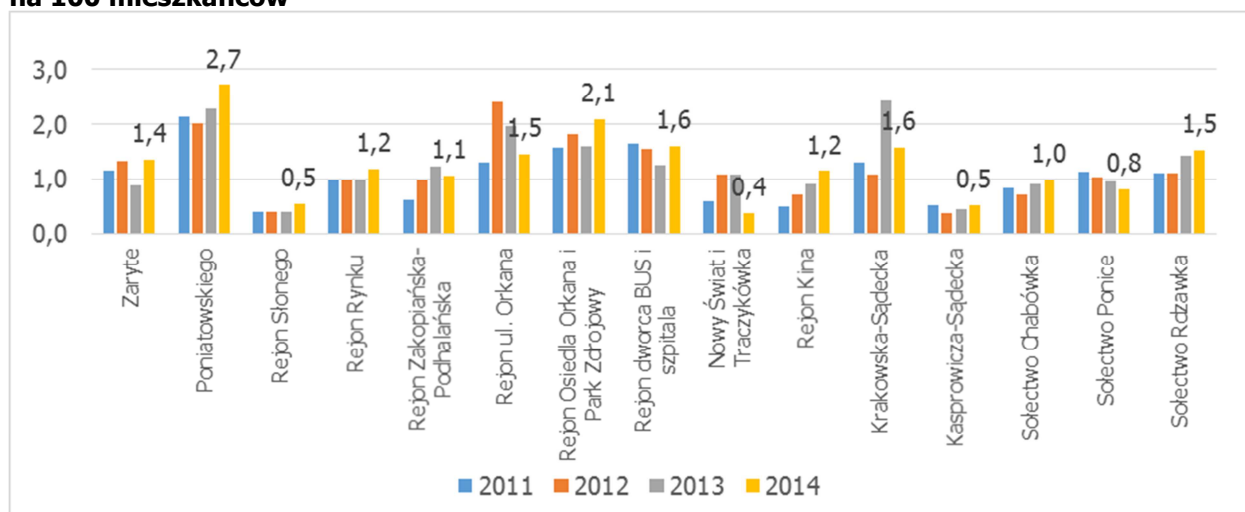

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Rabce-Zdroju

Jednocześnie należy podkreślić, iż w odniesieniu do całej gminy najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej jest ubóstwo, długotrwała i ciężka choroba, niepełnosprawność. Natomiast najrzadziej powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w gminie Rabce-Zdroju jest przemoc i alkoholizm.

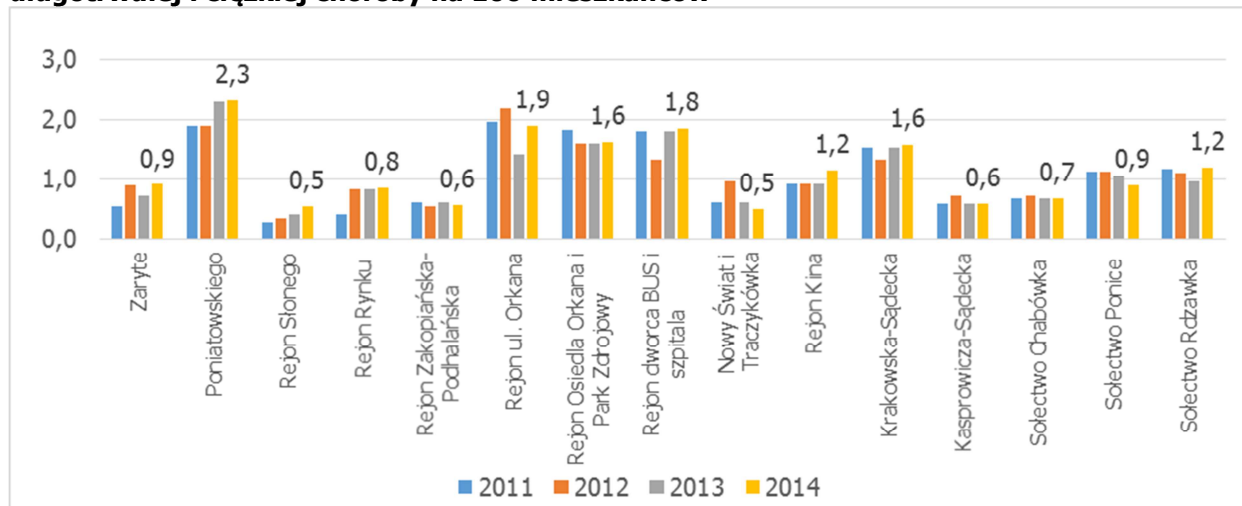
Ubóstwo jest pojęciem związanym z niemożliwością zaspokojenia podstawowych potrzeb egzystencjalnych. W przypadkach skrajnego ubóstwa może wystąpić biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. W latach 2011-2014 liczba korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców przyjmowała wartości od 0,4 do 2,7. W całym badanym okresie najwyższe wartości tego wskaźnika wystąpiły w okręgach: ul. Poniatowskiego, osiedle Orkana i Park Zdrojowy, Dworzec Bus i szpital, ul. Orkana oraz Krakowska – Sądecka.

Wykres 13. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców

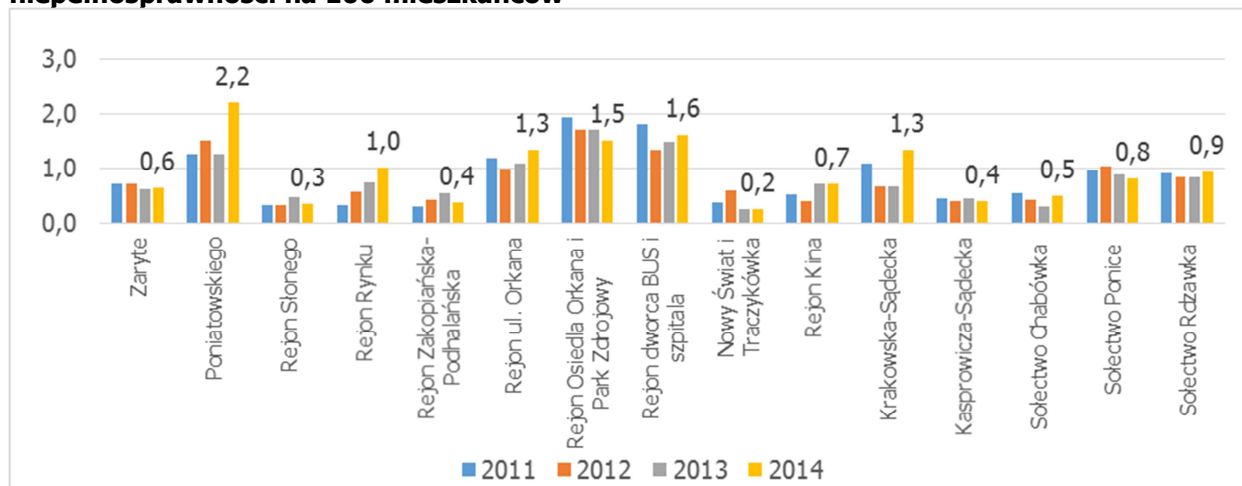
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Rabce-Zdroju

Długotrwała i ciężka choroba członka gospodarstwa domowego dezorganizuje życie rodziny. Niejednokrotnie w związku z podjęciem opieki nad taką osobą, członek rodziny zmuszony jest częściowo lub w całości zrezygnować z pracy zarobkowej. Ponadto osoby przewlekle chore mogą wymagać dodatkowo specjalistycznych zabiegów medycznych oraz drogich leków, które istotnie obciążają budżet gospodarstwa domowego. W latach 2011-2014 liczba osób korzystających z tego powodu ze środków pomocy społecznej na 100 mieszkańców wahała się od 0,3 do 2,3. W całym badanym okresie negatywnie pod względem omawianego wskaźnika wyróżniały się okręgi: ul. Poniatowskiego, ul. Orkana, Dworzec Bus i szpital, osiedle Orkana i Park Zdrojowy oraz Krakowska – Sądecka.

Wykres 14. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Rabce-Zdroju

Osoby mające status niepełnosprawnych są to ludzie, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy powoduje trwałe lub okresowe utrudnienia, ograniczenia, bądź uniemożliwia samodzielną egzystencję. Osoby te mogą mieć problem z podejmowaniem normalnej pracy zarobkowej, często też należą do grup objętych wykluczeniem społecznym. W przypadku liczby korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców, w całym badanym okresie najwięcej beneficjentów było w okręgach: ul. Poniatowskiego, ul. Orkana, Dworzec Bus i szpital, osiedle Orkana i Park Zdrojowy, a w 2014 roku również Krakowska – Sądecka. Natomiast w badanym okresie dla całego obszaru wskaźnik przyjmował wartości od 0,2 do 2,2.

Wykres 15. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców

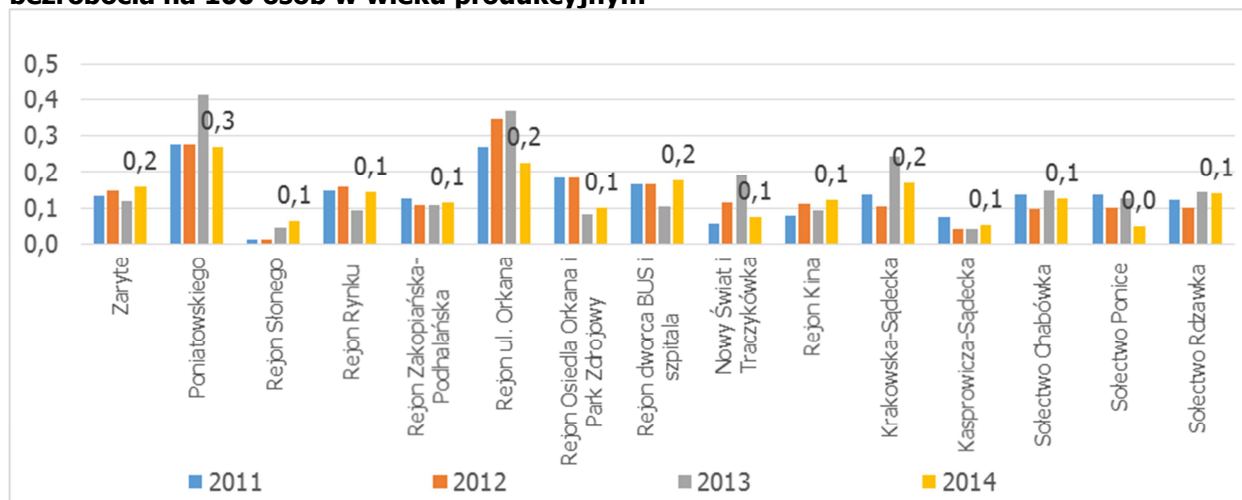
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Rabce-Zdroju

Kolejną częstą przyczyną sięgania po świadczenia pomocy społecznej jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstw domowych. Problem ten wiąże się z niemożnością zapewnienia w danej rodzinie: odpowiedniej atmosfery wychowawczej, umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego, właściwych wzorców komunikacji oraz poczucia bezpieczeństwa (również związanego z sytuacją materialną). Najwyższe wartości tego wskaźnika w latach 2011-2014 odnotowano w rejonach: Poniatowskiego, ul. Orkana, Zakopiańskiej – Podhalańskiej.

Osoby mające status bezrobotnych nie są w stanie zapewnić gospodarstwu stałego źródła dochodu z pracy zarobkowej, co może przekładać się na kondycję finansową wszystkich członków danego gospodarstwa domowego. W przypadku liczby korzystających ze wsparcia z powodu

bezrobocia na 100 osób w wieku produkcyjnym w roku 2014 największą wartość tego wskaźnika odnotowano w okręgach: ul. Poniatowskiego i ul. Orkana. Natomiast w badanym okresie dla całego obszaru wskaźnik przyjmował wartości od 0,01 do 0,41.

Wykres 16. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia na 100 osób w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Rabce-Zdroju

Ostatnimi wskaźnikami z zakresu czynników społecznych pochodzącymi spoza źródeł Ośrodka Pomocy Społecznej w Rabce-Zdroju są wskaźniki określające liczbę osób oczekujących na mieszkanie socjalne na 100 mieszkańców i liczbę mieszkań na 100 mieszkańców. W przypadku przyznania mieszkania socjalnego przez sąd mieszkańcom gminy, który znajduje się w trudnej sytuacji materialnej i mieszkaniowej, obowiązek zapewnienia lokalu mieszkaniowego spoczywa na gminie zamieszkania tej osoby. Mieszkanie socjalne jest lokalem wynajmowanym po przystępnej cenie głównie przez urzędy gmin. Czynsz za takie lokum jest kilkukrotnie mniejszy, niż za mieszkanie o podobnej wielkości wynajmowane przez agencję mieszkaniową lub od prywatnego właściciela. Wysokość czynszu uzależniona jest od tego, ile właściciel musi wydać, by dostarczyć mieszkańcom wszystkie niezbędne usługi. Utrzymywanie przez gminę mieszkań socjalnych jest dodatkowym obciążeniem budżetu. W roku 2014 najwyższe wartości obu wskaźników występowały w rejonach: osiedla Orkana i Parku Zdrojowego oraz ul. Poniatowskiego.

Tabela 3. Wskaźniki związane z ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Jednostka urbanistyczna	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców				Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu alkoholizmu na 100 mieszkańców				Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 100 mieszkańców				Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców wieku produkcyjnym			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Zaryte	3,49	3,58	2,33	2,56	0,36	0,36	0,36	0,55	0,81	0,81	0,36	0,46	0,13	0,15	0,12	0,16
Poniatowskiego	5,70	5,83	6,09	7,63	0,51	0,89	0,89	0,52	1,27	1,77	1,90	2,20	0,28	0,28	0,41	0,27
Rejon Słonego	1,21	1,21	1,34	1,30	0,07	0,13	0,07	0,27	0,27	0,34	0,20	0,34	0,01	0,01	0,04	0,06
Rejon Rynku	2,82	3,32	2,83	3,39	0,33	0,25	0,25	0,51	0,83	0,91	0,83	1,02	0,15	0,16	0,09	0,14
Rejon Zakopiańska – Podhalańska	2,90	2,90	3,15	3,02	0,06	0,19	0,12	0,19	0,92	1,05	1,05	1,01	0,13	0,11	0,11	0,11
Rejon ul. Orkana	6,44	6,78	5,47	5,69	0,44	0,66	0,44	0,45	1,42	1,86	1,75	1,90	0,27	0,35	0,37	0,23
Rejon osiedla Orkana i Park Zdrojowy	4,32	4,21	4,10	3,95	0,45	0,23	0,11	0,00	1,02	0,80	0,80	0,81	0,18	0,18	0,08	0,10
Rejon dworca BUS i szpitala	4,38	4,23	4,15	4,39	0,31	0,16	0,16	0,16	0,70	0,70	0,63	0,72	0,17	0,17	0,10	0,18
Nowy Świat i Traczykówka	2,43	2,68	2,07	2,11	0,37	0,37	0,37	0,00	0,24	0,49	0,49	0,37	0,06	0,11	0,19	0,07
Rejon Kina	2,36	2,05	2,47	2,10	0,21	0,21	0,31	0,52	0,41	0,41	0,41	0,42	0,08	0,11	0,09	0,12
Krakowska – Sądecka	3,74	1,32	4,19	3,82	0,66	0,66	0,22	0,00	1,32	0,66	0,88	0,45	0,14	0,10	0,24	0,17
Kasprowicza – Sądecka	1,43	1,56	1,04	1,13	0,13	0,07	0,07	0,07	0,39	0,13	0,26	0,20	0,07	0,04	0,04	0,05
Sołectwo Chabówka	2,07	1,95	1,77	2,37	0,06	0,18	0,18	0,12	0,98	0,79	0,67	0,87	0,14	0,10	0,15	0,12
Sołectwo Ponice	4,12	4,44	3,56	3,30	0,40	0,16	0,16	0,33	0,97	1,13	1,13	0,91	0,14	0,10	0,12	0,05
Sołectwo Rdzawka	3,58	3,13	3,00	3,39	0,07	0,07	0,07	0,13	0,78	0,72	0,85	1,13	0,12	0,10	0,14	0,14

Jednostka urbanistyczna	Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców				Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej bądź ciężkiej choroby na 100 mieszkańców				Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa na 100 mieszkańców				Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu przemocy na 100 mieszkańców			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Zaryte	0,72	0,72	0,63	0,64	0,54	0,90	0,72	0,91	0,36	0,45	0,27	0,37	0,09	0,00	0,09	0,09
Poniatowskiego	1,27	1,52	1,27	2,20	1,90	1,90	2,28	2,33	0,51	0,63	0,63	0,78	0,00	0,00	0,00	0,13
Rejon Słonego	0,33	0,34	0,47	0,34	0,27	0,34	0,40	0,55	0,13	0,00	0,07	0,21	0,00	0,00	0,00	0,00
Rejon Rynku	0,33	0,58	0,75	1,02	0,42	0,83	0,83	0,85	0,33	0,25	0,25	0,51	0,08	0,08	0,00	0,08
Rejon Zakopiańska – Podhalańska	0,31	0,43	0,56	0,38	0,62	0,56	0,62	0,57	0,31	0,37	0,43	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00
Rejon ul. Orkana	1,20	0,98	1,09	1,34	1,97	2,19	1,42	1,90	0,33	0,44	0,88	1,00	0,00	0,00	0,11	0,11
Rejon osiedla Orkana i Park Zdrojowy	1,93	1,71	1,71	1,51	1,82	1,59	1,60	1,63	0,34	0,23	0,23	0,35	0,11	0,11	0,00	0,00
Rejon dworca BUS i szpitala	1,80	1,33	1,49	1,60	1,80	1,33	1,80	1,84	0,23	0,16	0,16	0,40	0,00	0,00	0,00	0,08
Nowy Świat i Traczykówka	0,37	0,61	0,24	0,25	0,61	0,97	0,61	0,50	0,24	0,49	0,24	0,37	0,00	0,00	0,00	0,00
Rejon Kina	0,51	0,41	0,72	0,73	0,92	0,92	0,93	1,15	0,10	0,10	0,00	0,21	0,00	0,00	0,00	0,00
Krakowska – Sądecka	1,10	0,66	0,66	1,35	1,54	1,32	1,54	1,57	0,44	0,22	0,22	0,22	0,00	0,00	0,00	0,00
Kasprowicza – Sądecka	0,45	0,39	0,46	0,40	0,58	0,72	0,59	0,60	0,06	0,00	0,07	0,13	0,00	0,00	0,00	0,00
Sołectwo Chabówka	0,55	0,43	0,31	0,50	0,67	0,73	0,67	0,69	0,43	0,24	0,12	0,31	0,00	0,06	0,06	0,00
Sołectwo Ponice	0,97	1,05	0,89	0,82	1,13	1,13	1,05	0,91	0,81	0,89	0,73	1,32	0,08	0,00	0,00	0,00
Sołectwo Rdzawka	0,91	0,85	0,85	0,93	1,17	1,11	0,98	1,20	0,33	0,26	0,26	0,40	0,00	0,00	0,07	0,13

Jednostka urbanistyczna	Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców				Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu wielodzietności na 100 mieszkańców				Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w wieku 65 lat i więcej na 100 mieszkańców w wieku poprodukcyjnym				Liczba osób objętych niebieską kartą na 100 mieszkańców			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Zaryte	1,16	1,34	0,90	1,37	0,36	0,45	0,27	0,37	0,21	0,15	0,15	0,17	0,00	0,63	0,45	0,46
Poniatowskiego	2,15	2,03	2,28	2,72	0,38	0,38	0,51	0,52	0,07	0,07	0,13	0,08	0,51	1,27	0,00	0,91
Rejon Słonego	0,40	0,40	0,40	0,55	0,13	0,00	0,07	0,14	0,00	0,00	0,00	0,04	0,00	0,20	0,13	0,00
Rejon Rynku	1,00	1,00	1,00	1,19	0,08	0,25	0,25	0,42	0,05	0,14	0,14	0,11	0,25	0,42	0,75	0,17
Rejon Zakopiańska – Podhalańska	0,62	0,99	1,24	1,07	0,25	0,25	0,43	0,25	0,11	0,11	0,10	0,08	0,18	0,19	0,25	0,00
Rejon ul. Orkana	1,31	2,41	1,97	1,45	0,22	0,22	0,55	0,56	0,08	0,24	0,19	0,14	0,00	0,44	0,00	0,22
Rejon osiedla Orkana i Park Zdrojowy	1,59	1,82	1,60	2,09	0,11	0,11	0,46	0,12	0,23	0,19	0,14	0,17	0,00	0,00	0,00	0,58
Rejon dworca BUS i szpitala	1,64	1,56	1,25	1,60	0,08	0,08	0,31	0,40	0,17	0,20	0,19	0,23	0,08	0,94	0,63	1,36
Nowy Świat i Traczykówka	0,61	1,10	1,10	0,37	0,12	0,12	0,24	0,37	0,00	0,08	0,00	0,00	0,24	0,49	0,24	1,00
Rejon Kina	0,51	0,72	0,93	1,15	0,10	0,10	0,21	0,21	0,00	0,00	0,00	0,13	0,00	0,31	0,31	0,31
Krakowska – Sądecka	1,32	1,10	2,42	1,57	0,44	0,22	0,22	0,22	0,13	0,13	0,13	0,00	0,22	0,44	0,00	0,90
Kasprowicza – Sądecka	0,52	0,39	0,46	0,53	0,06	0,00	0,07	0,13	0,00	0,09	0,03	0,03	0,19	0,52	0,13	0,40
Sołectwo Chabówka	0,85	0,73	0,92	1,00	0,18	0,12	0,31	0,19	0,12	0,11	0,11	0,13	0,00	0,67	0,37	0,19
Sołectwo Ponice	1,13	1,05	0,97	0,82	0,56	0,73	0,65	1,24	0,16	0,16	0,15	0,18	0,40	0,48	0,00	0,49
Sołectwo Rdzawka	1,11	1,11	1,44	1,53	0,26	0,20	0,39	0,40	0,00	0,10	0,05	0,06	0,00	0,07	0,33	0,33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Rabce-Zdroju

Jednostka urbanistyczna	Mieszkania socjalne na 100 mieszkańców	Liczba oczekujących na mieszkania socjalne na 100 mieszkańców
	2014	2014
Zaryte	0,00	0,09
Poniatowskiego	0,13	0,13
Rejon Słonego	0,00	0,07
Rejon Rynku	0,17	0,00
Rejon Zakopiańska – Podhalańska	0,00	0,00
Rejon ul. Orkana	0,00	0,00
Rejon osiedla Orkana i Park Zdrojowy	0,23	0,23
Rejon dworca BUS i szpitala	0,00	0,08
Nowy Świat i Traczykówka	0,00	0,00
Rejon Kina	0,00	0,10
Krakowska – Sądecka	0,00	0,00
Kasprowicza – Sądecka	0,00	0,00
Sołectwo Chabówka	0,00	0,00
Sołectwo Ponice	0,00	0,00
Sołectwo Rdzawka	0,00	0,00

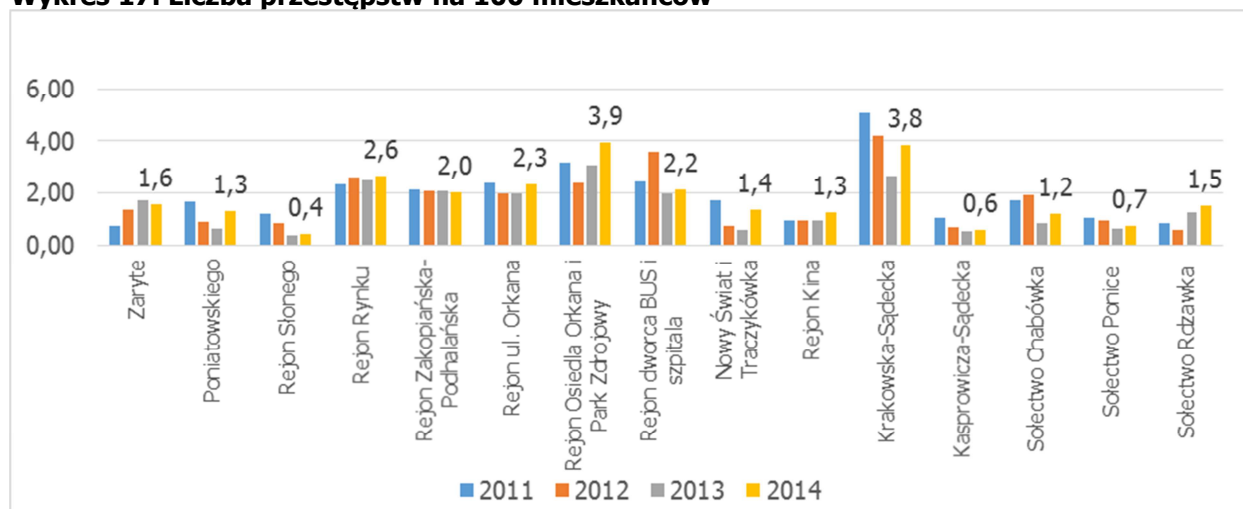
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju

4.1.2. Czynniki bezpieczeństwa

Poczucie bezpieczeństwa jest jednym z podstawowych kryteriów oceny obszaru, w którym się żyje, pracuje i spędza czas. Przestępczość stanowi ważny czynnik wpływający, na jakość życia mieszkańców. W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego wykorzystano siedem wskaźników z zakresu statystyk policyjnych i sześć pochodzących z danych Straży Miejskiej. Podobnie jak w przypadku czynników związanych z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, diagnoza uwzględniała wpływ wszystkich zmiennych, natomiast komentarz analityczny koncentruje się na kluczowych wskaźnikach.

Liczba przestępstw ogółem na 100 mieszkańców pokazuje zagrożenie przestępczością w układzie terytorialnym. Najniższe poczucie bezpieczeństwa w całym analizowanym okresie mogli mieć mieszkańcy okęgów: osiedle Orkana i Park Zdrojowy, Krakowska – Sądecka, Rynek oraz ul. Orkana i Zakopiańska – Podhalańska.

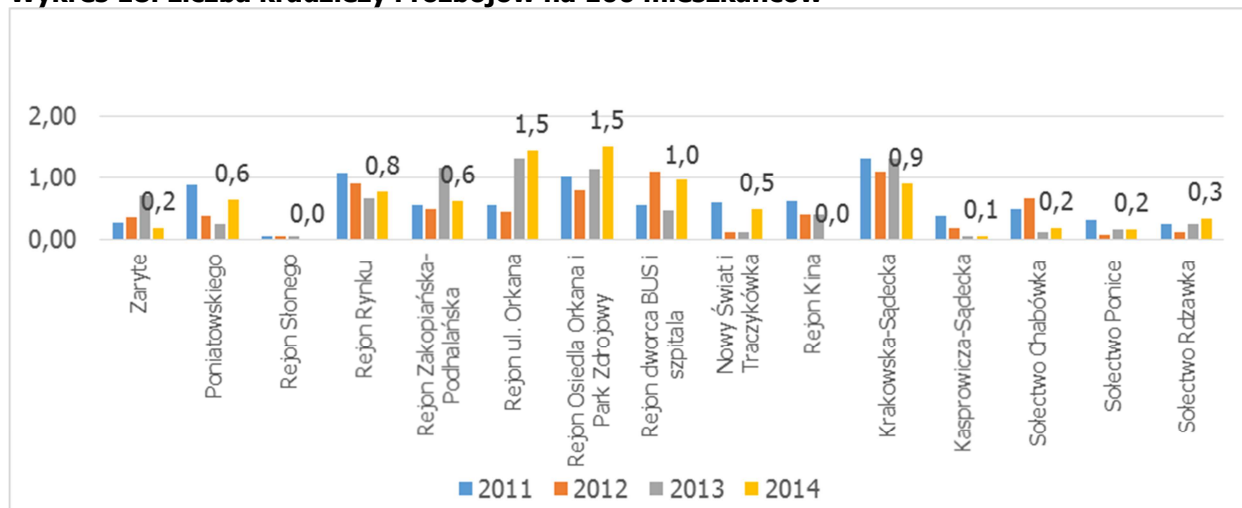
Wykres 17. Liczba przestępstw na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Nowym Targu

Kradzież według Kodeksu Karnego jest zaborem cudzej rzeczy ruchomej w celu przywłaszczenia. Pod pojęciem zaboru rozumie się fizyczne wyjęcie rzeczy spod władztwa właściciela. Natomiast rozbój jest zaborem cudzej rzeczy ruchomej w celu przywłaszczenia przy użyciu jednego z trzech wymienionych sposobów: używając przemocy wobec osoby, grożąc natychmiastowym użyciem przemocy, doprowadzając człowieka do stanu nieprzytomności i bezbronności⁹. Najczęściej przestępstwa tego rodzaju odnotowywano w rejonach: osiedle Orkana i Park Zdrojowy, ul. Orkana oraz Krakowska – Sądecka.

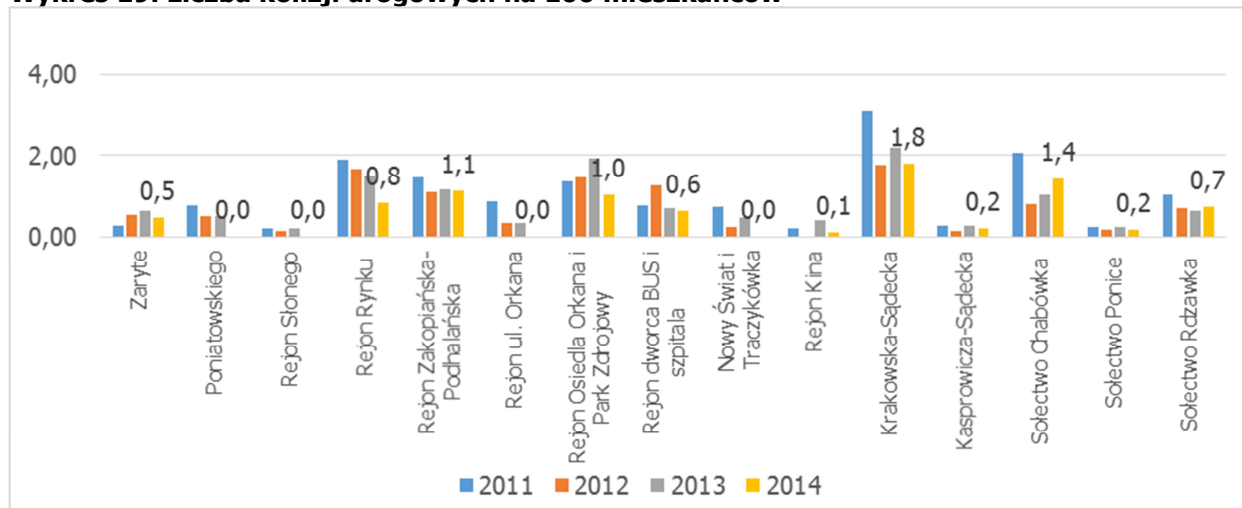
Wykres 18. Liczba kradzieży i rozbojów na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Nowym Targu

Kolizja jest to zdarzenie w ruchu drogowym w wyniku, którego uszkodzeniu ulega jedynie mienie, a nie osoby w nim uczestniczące. W badanym okresie wskaźnik ten przyjmował wartości od poziomu 0 do blisko 3,1 na 100 mieszkańców. Najwyższe wartości wskaźnika występowały w okręgach: Krakowska – Sądecka, Sołectwo Chabówka, Zakopiańska – Podhalańska, osiedle Orkana i Park Zdrojowy.

Wykres 19. Liczba kolizji drogowych na 100 mieszkańców

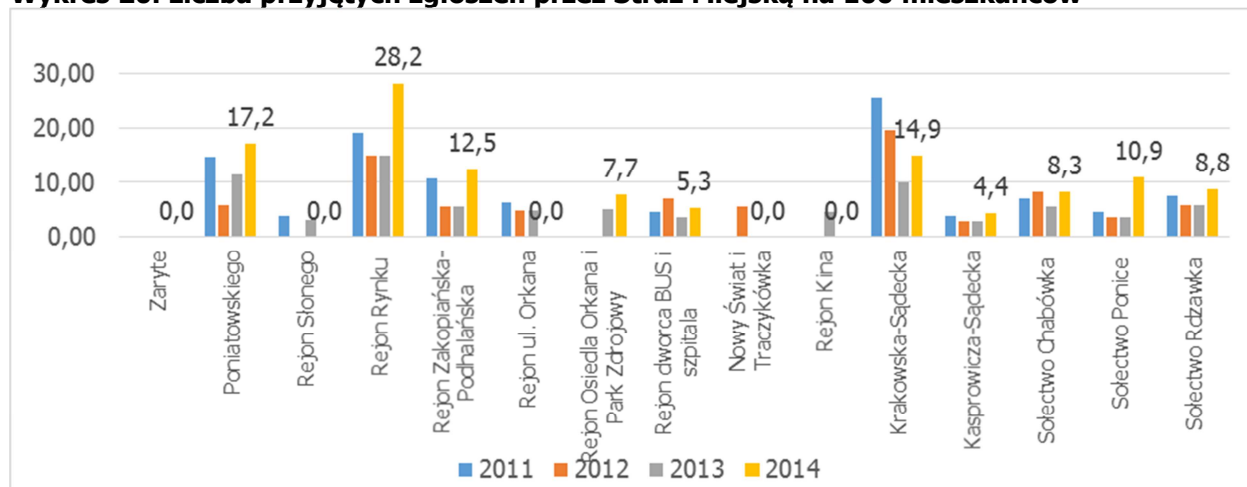
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Nowym Targu

Wskaźnikiem wiążącym się również bezpośrednio z poczuciem bezpieczeństwa mieszkańców jest liczba przyjętych zgłoszeń przez Straż Miejską na 100 mieszkańców. W 2014 roku wskaźnik ten przyjmował wartości od 0,0 do 28,2, wartość maksymalną odnotowano dla

⁹ Definicja według słownika pojęć GUS <http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/2365,pojecie.html>.

rejonu Rynek, a następnie Poniatońskiego, Krakowskiej – Sądeckiej, Zakopiańskiej – Podhalańskiej.

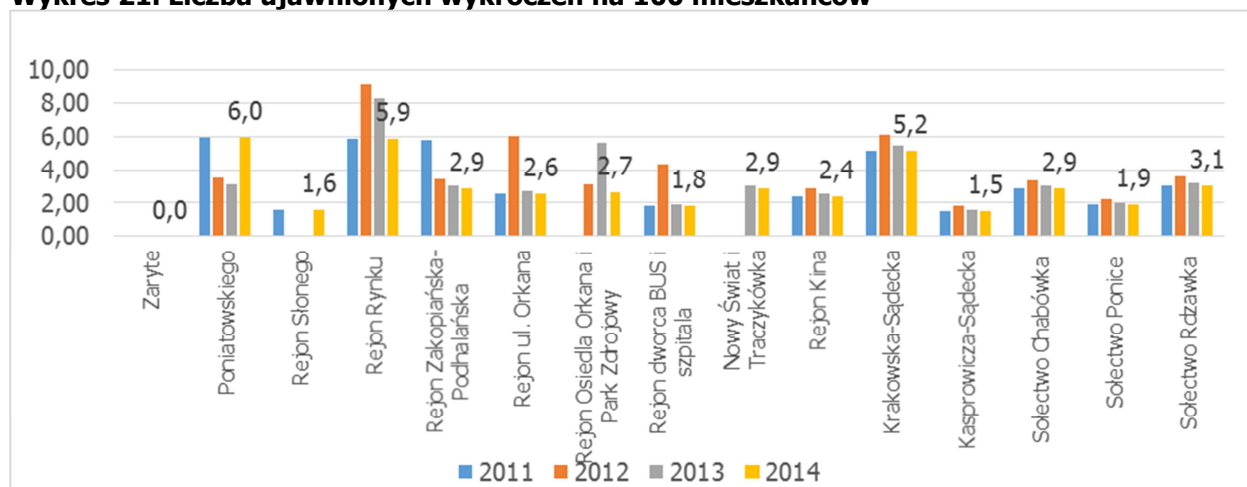
Wykres 20. Liczba przyjętych zgłoszeń przez Straż Miejską na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Rabce-Zdroju

Wykroczeniem jest czyn, którego popełnienie zagrożone jest karą aresztu, ograniczenia wolności, grzywny do wysokości 5 tysięcy złotych lub nagany. Liczba ujawnionych wykroczeń na 100 mieszkańców pokazuje zagrożenie przestępczością w układzie terytorialnym. Najniższe poczucie bezpieczeństwa w całym analizowanym okresie mogli mieć mieszkańcy rejonów: Rynek oraz Krakowskiej – Sądeckiej.

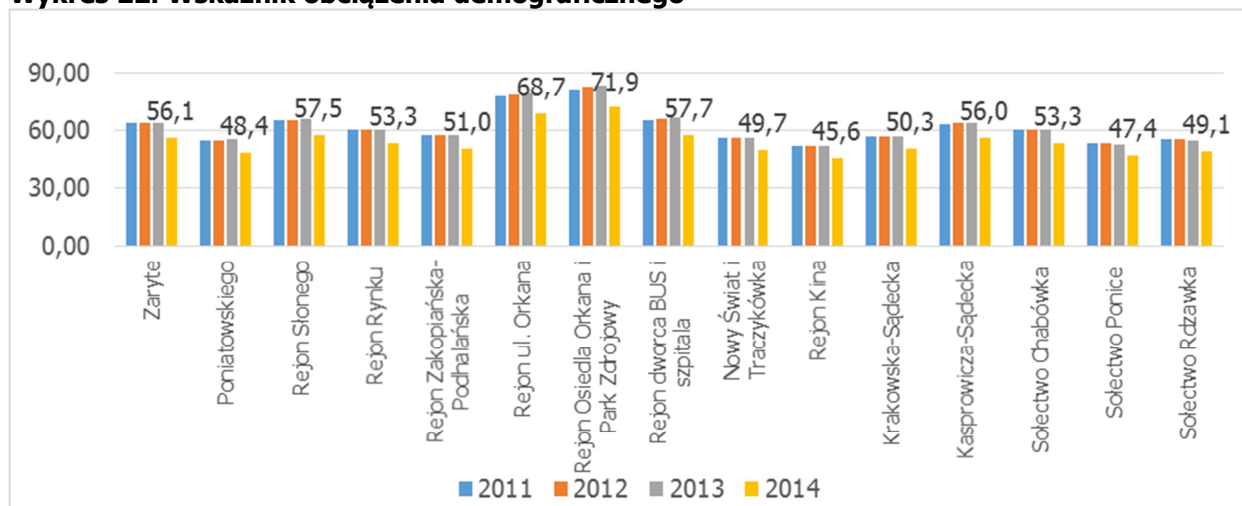
Wykres 21. Liczba ujawnionych wykroczeń na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Rabce-Zdroju

4.1.3. Czynniki demograficzne

Ze względu na szeroko dyskutowane problemy demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa, w analizie zjawisk społecznych uwzględniono również dwa wskaźniki z tej dziedziny: wskaźnik obciążenia demograficznego oraz udział osób starszych. Pierwszy z nich wskazuje na niekorzystną tendencję nadmiernego obciążenia ludności w wieku produkcyjnym – najbardziej niepokojące wskaźniki w tym aspekcie są w okręgach: osiedle Orkana i Park Zdrojowy, ul. Orkana, Dworzec Bus i szpitala.

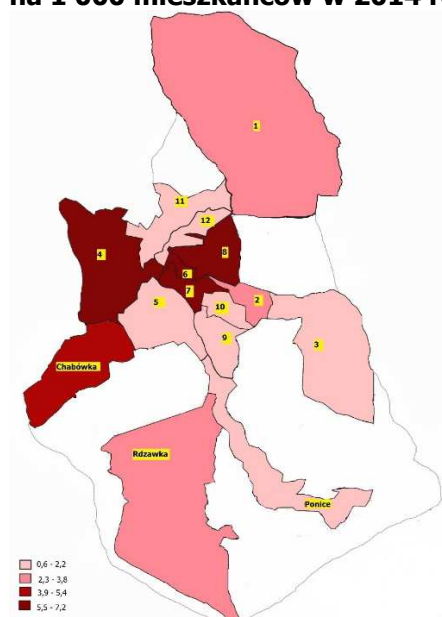
Wykres 22. Wskaźnik obciążenia demograficznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju

Drugi wskaźnik, tj. zwiększający się udział osób starszych, które w przyszłości mogą wymagać odpowiednio dostosowanych placówek do swoich potrzeb, najwyższe wartości przyjmuje również w rejonach: osiedle Orkana i Park Zdrojowy, ul. Orkana, Dworca Bus i szpitala.

4.1.4. Aktywność mieszkańców

Aktywność społeczności lokalnej może mieć istotny wpływ na zmiany zachodzące w jej otoczeniu. Jednym z przejawów aktywności mieszkańców jest liczba organizacji pozarządowych działających na terenie gminy, reprezentowana przez wskaźnik liczby NGO na 1 000 mieszkańców. Wskaźnik ten można interpretować jako współczynnik aktywności społeczeństwa obywatelskiego – im większa liczba organizacji tego rodzaju, tym bardziej aktywna jest lokalna społeczność. Ze względu na cele analizy (wytypowanie obszaru wymagającego rewitalizacji) istotne jest wskazanie okręgów o najniższych wartościach omawianego wskaźnika – są nimi Kasprowicza – Sądecka i Rejon Kina.

Wykres 23. Liczba NGO wg rejestru powiatowego na 1 000 mieszkańców w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Nowym Targu

Tabela 4. Wskaźniki z zakresu bezpieczeństwa

Jednostka urbanistyczna	Liczba przestępstw ogółem na 100 mieszkańców				Kradzieże i rozboje na 100 mieszkańców				Bójka, pobicie na 100 mieszkańców				Uszczerbek na zdrowiu na 100 mieszkańców			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Zaryte	0,72	1,34	1,71	1,56	0,27	0,36	0,72	0,18	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,09	0,00
Poniatowskiego	1,65	0,89	0,63	1,29	0,89	0,38	0,25	0,65	0,00	0,00	0,00	0,00	0,13	0,00	0,00	0,13
Rejon Słonego	1,21	0,87	0,40	0,41	0,07	0,07	0,07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rejon Rynku	2,32	2,58	2,50	2,63	1,08	0,91	0,67	0,76	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,08
Rejon Zakopiańska-Podhalańska	2,16	2,10	2,10	2,02	0,55	0,49	1,17	0,63	0,06	0,06	0,00	0,00	0,06	0,00	0,00	0,06
Rejon ul. Orkana	2,40	1,97	1,97	2,34	0,55	0,44	1,31	1,45	0,11	0,11	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rejon Osiedla Orkana i Park Zdrojowy	3,18	2,39	3,08	3,95	1,02	0,80	1,14	1,51	0,11	0,00	0,00	0,12	0,00	0,11	0,11	0,23
Rejon dworca BUS i szpitala	2,42	3,60	1,96	2,16	0,55	1,10	0,47	0,96	0,00	0,00	0,08	0,00	0,16	0,55	0,00	0,08
Nowy Świat i Traczykówka	1,70	0,73	0,61	1,37	0,61	0,12	0,12	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,12	0,00	0,25
Rejon Kina	0,92	0,92	0,93	1,26	0,62	0,41	0,41	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00	0,00
Krakowska-Sądecka	5,06	4,18	2,65	3,82	1,32	1,10	1,32	0,90	0,00	0,22	0,00	0,00	0,22	0,00	0,00	0,00
Kasprowicza-Sądecka	1,04	0,72	0,52	0,60	0,39	0,20	0,07	0,07	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sołectwo Chabówka	1,71	1,95	0,86	1,18	0,49	0,67	0,12	0,19	0,00	0,00	0,06	0,00	0,00	0,12	0,06	0,00
Sołectwo Ponice	1,05	0,97	0,65	0,74	0,32	0,08	0,16	0,16	0,08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,08	0,00	0,00
Sołectwo Rdzawka	0,85	0,59	1,24	1,53	0,26	0,13	0,26	0,33	0,00	0,00	0,07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Policji w Nowym Targu

Jednostka urbanistyczna	Uszkodzenie mienia na 100 mieszkańców				Wypadki drogowe na 100 mieszkańców				Kolizje drogowe na 100 mieszkańców			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Zaryte	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,09	0,27	0,54	0,63	0,46
Poniatowskiego	0,25	0,13	0,13	0,00	0,25	0,00	0,00	0,00	0,76	0,51	0,51	0,00
Rejon Słonego	0,00	0,13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20	0,13	0,20	0,00
Rejon Rynku	0,00	0,08	0,25	0,00	0,25	0,25	0,33	0,34	1,91	1,66	1,50	0,85
Rejon Zakopiańska – Podhalańska	0,25	0,06	0,19	0,00	0,06	0,00	0,00	0,06	1,48	1,11	1,17	1,13
Rejon ul. Orkana	0,33	0,33	0,22	0,22	0,00	0,11	0,00	0,33	0,87	0,33	0,33	0,00
Rejon osiedla Orkana i Park Zdrojowy	0,23	0,34	0,23	0,46	0,34	0,11	0,00	0,12	1,36	1,48	1,94	1,05
Rejon dworca BUS i szpitala	0,23	0,31	0,08	0,16	0,08	0,31	0,24	0,00	0,78	1,25	0,71	0,64
Nowy Świat i Traczykówka	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,73	0,24	0,49	0,00
Rejon Kina	0,10	0,10	0,10	0,21	0,00	0,00	0,10	0,00	0,21	0,00	0,41	0,10
Krakowska – Sądecka	0,22	0,22	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,45	3,08	1,76	2,20	1,80
Kasprowicza – Sądecka	0,13	0,00	0,07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,26	0,13	0,26	0,20
Sołectwo Chabówka	0,12	0,06	0,06	0,06	0,30	0,24	0,00	0,44	2,07	0,79	1,04	1,43
Sołectwo Ponice	0,24	0,16	0,00	0,00	0,00	0,00	0,16	0,00	0,24	0,16	0,24	0,16
Sołectwo Rdzawka	0,07	0,00	0,07	0,13	0,26	0,00	0,39	0,33	1,04	0,72	0,65	0,73

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Policji w Nowym Targu

Jednostka urbanistyczna	Łączna liczba przyjętych zgłoszeń na 100 mieszkańców				Ujawnione wykroczenia na 100 mieszkańców				Ujawnione przestępstwa na 100 mieszkańców			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Zaryte	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poniatowskiego	14,60	5,66	11,38	17,18	5,93	3,50	3,15	5,95	0,00	0,00	0,00	0,00
Rejon Słonego	3,86	0,00	3,01	0,00	1,57	0,00	0,00	1,57	0,00	0,00	0,00	0,00
Rejon Rynku	19,14	14,86	14,93	28,16	5,83	9,19	8,25	5,85	0,08	0,12	0,30	0,05
Rejon Zakopiańska – Podhalańska	10,66	5,51	5,54	12,54	5,77	3,41	3,06	2,90	0,06	0,06	0,15	0,03
Rejon ul. Orkana	6,30	4,89	4,91	0,00	2,56	6,05	2,72	2,57	0,00	0,00	0,00	0,00
Rejon osiedla Orkana i Park Zdrojowy	0,00	0,00	5,11	7,71	0,00	3,15	5,65	2,67	0,00	0,00	0,00	0,00
Rejon dworca BUS i szpitala	4,51	6,99	3,51	5,30	1,83	4,33	1,94	1,84	0,00	0,00	0,00	0,00
Nowy Świat i Traczykówka	0,00	5,45	0,00	0,00	0,00	0,00	3,03	2,86	0,00	0,00	0,00	0,00
Rejon Kina	0,00	0,00	4,61	0,00	2,40	2,84	2,55	2,41	0,00	0,00	0,00	0,00
Krakowska – Sądecka	25,36	19,68	9,89	14,92	5,15	6,09	5,47	5,17	0,00	0,00	0,00	0,00
Kasprowicza – Sądecka	3,74	2,91	2,92	4,41	1,52	1,80	1,61	1,53	0,00	0,00	0,00	0,00
Sołectwo Chabówka	7,03	8,18	5,48	8,27	2,85	3,38	3,03	2,87	0,06	0,08	0,18	0,03
Sołectwo Ponice	4,65	3,61	3,63	10,95	1,89	2,23	2,01	1,90	0,00	0,00	0,00	0,00
Sołectwo Rdzawka	7,51	5,83	5,85	8,84	3,05	3,60	3,24	3,06	0,07	0,08	0,20	0,03

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Rabce-Zdroju

Jednostka urbanistyczna	Wykroczenia w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego				Interwencje związane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi na 100 mieszkańców				Wykroczenia w zakresie zachowania czystości i porządku na 100 mieszkańców			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Zaryte	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,11	0,05
Poniatowskiego	0,92	0,72	1,32	0,35	1,26	0,74	0,84	0,88	0,34	0,21	0,15	0,14
Rejon Słonego	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,09	0,00	0,08	0,04
Rejon Rynku	2,42	1,89	1,30	1,37	5,78	2,43	1,10	1,15	0,45	0,41	0,30	0,14
Rejon Zakopiańska – Podhalańska	1,80	1,05	0,64	0,68	1,84	1,08	0,41	0,64	0,25	0,20	0,15	0,10
Rejon ul. Orkana	0,80	0,62	0,57	0,30	2,17	1,28	0,72	0,76	0,00	0,00	0,00	0,00
Rejon osiedla Orkana i Park Zdrojowy	1,66	0,65	0,59	0,00	1,13	0,67	0,38	0,79	0,00	0,00	0,00	0,00
Rejon dworca BUS i szpitala	0,00	0,89	0,41	0,22	0,78	0,92	0,52	0,54	0,21	0,26	0,19	0,09
Nowy Świat i Traczykówka	0,00	0,00	0,63	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,16	0,20	0,15	0,07
Rejon Kina	0,75	0,00	0,53	0,28	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Krakowska – Sądecka	1,61	1,25	1,15	0,61	0,00	1,29	1,45	0,76	0,30	0,36	0,26	0,12
Kasprowicza – Sądecka	0,95	0,37	0,34	0,00	0,00	0,38	0,21	0,00	0,00	0,11	0,08	0,04
Sołectwo Chabówka	0,89	1,04	0,64	0,34	1,82	0,71	0,40	0,42	0,16	0,40	0,15	0,07
Sołectwo Ponice	0,59	0,46	0,42	0,22	0,80	0,47	0,27	0,28	0,11	0,13	0,10	0,05
Sołectwo Rdzawka	0,48	0,74	1,02	0,36	0,65	0,38	0,22	0,23	0,26	0,43	0,31	0,07

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Rabce-Zdroju

Tabela 5. Wskaźniki z zakresu czynników demograficznych

Jednostka urbanistyczna	Wskaźnik obciążenia demograficznego				Udział osób starszych			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Zaryte	63,60	63,64	63,62	56,14	17,02	17,54	18,03	15,74
Poniatowskiego	54,79	55,08	55,31	48,37	18,47	19,04	19,56	17,08
Rejon Słonego	65,18	65,46	65,66	57,54	19,90	20,51	21,08	18,40
Rejon Rynku	60,40	60,49	60,52	53,32	17,06	17,59	18,08	15,78
Rejon Zakopiańska – Podhalańska	57,72	57,83	57,89	50,95	16,89	17,41	17,89	15,62
Rejon ul. Orkana	77,85	78,63	79,31	68,74	26,79	27,62	28,39	24,78
Rejon osiedla Orkana i Park Zdrojowy	81,37	82,42	83,34	71,86	29,77	30,69	31,54	27,53
Rejon dworca BUS i szpitala	65,33	65,87	66,33	57,68	22,80	23,51	24,16	21,09
Nowy Świat i Traczykówka	56,33	56,26	56,14	49,72	14,53	14,97	15,39	13,43
Rejon Kina	51,71	51,96	52,15	45,65	17,46	18,00	18,50	16,14
Krakowska – Sądecka	57,02	57,12	57,15	50,34	16,53	17,04	17,51	15,28
Kasprowicza – Sądecka	63,43	63,81	64,10	56,00	20,67	21,30	21,90	19,11
Sołectwo Chabówka	60,38	60,36	60,29	53,30	15,90	16,39	16,85	14,70
Sołectwo Ponice	53,70	53,29	52,85	47,39	10,07	10,39	10,67	9,32
Sołectwo Rdzawka	55,64	55,39	55,11	49,11	12,38	12,76	13,11	11,44

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju

Tabela 6. Wskaźnik z zakresu aktywności mieszkańców

Jednostka urbanistyczna	Liczba NGO na 1000 mieszkańców w 2014 roku
Zaryte	2,74
Poniatowskiego	2,59
Rejon Słonego	1,37
Rejon Rynku	6,79
Rejon Zakopiańska – Podhalańska	1,26
Rejon ul. Orkana	5,58
Rejon osiedla Orkana i Park Zdrojowy	6,97
Rejon dworca BUS i szpitala	7,19
Nowy Świat i Traczykówka	1,24
Rejon Kina	1,05
Krakowska – Sądecka	2,25
Kasprowicza – Sądecka	0,66
Sołectwo Chabówka	4,36
Sołectwo Ponice	1,65
Sołectwo Rdzawka	3,33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Nowym Targu

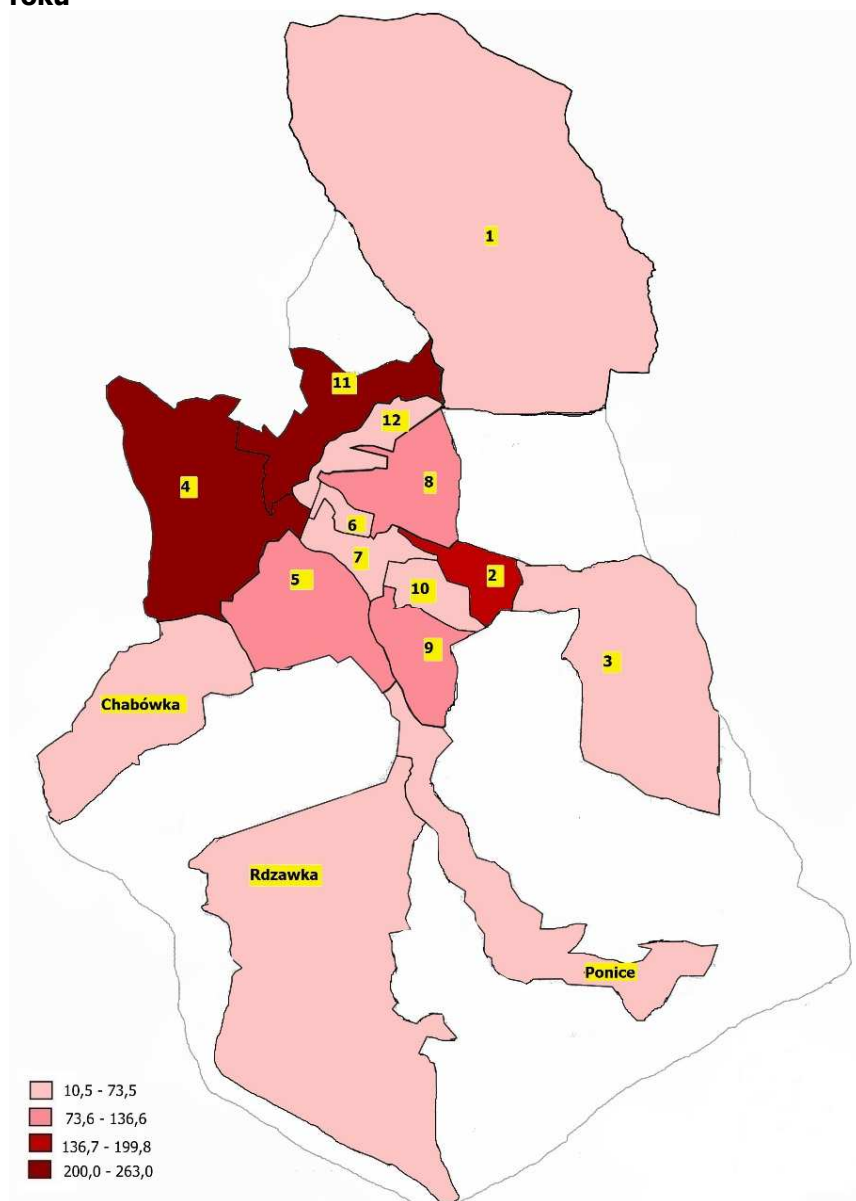
4.2. Diagnoza zjawisk techniczno-środowiskowych

Analizy zjawisk dokonano w oparciu o czynniki gospodarcze, przestrzenne, techniczne i środowiskowe.

4.2.1. Czynniki gospodarcze

Zgodnie ze wskaźnikami uwzględnionymi w *Ustawie o rewitalizacji*, sytuacja kryzysowa w danym obszarze może być również związana z niskim poziomem przedsiębiorczości na analizowanym terenie. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej jest wypadkową wielu czynników: począwszy od kapitału ludzkiego, przez położenie gminy, na wsparciu władz lokalnych kończąc. Poziom przedsiębiorczości jest mierzony liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 tysięcy mieszkańców. Wskaźnik przedsiębiorczości w okręgach w 2014 roku wahał się od ponad 10 podmiotów do blisko 263 podmiotów na 1 tysięcy mieszkańców.

Rysunek 8. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 tysięcy ludności w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju

W gminie Rabka-Zdrój najniższy poziom przedsiębiorczości odnotowano w okręgu: osiedle Orkana i Park Zdrojowy.

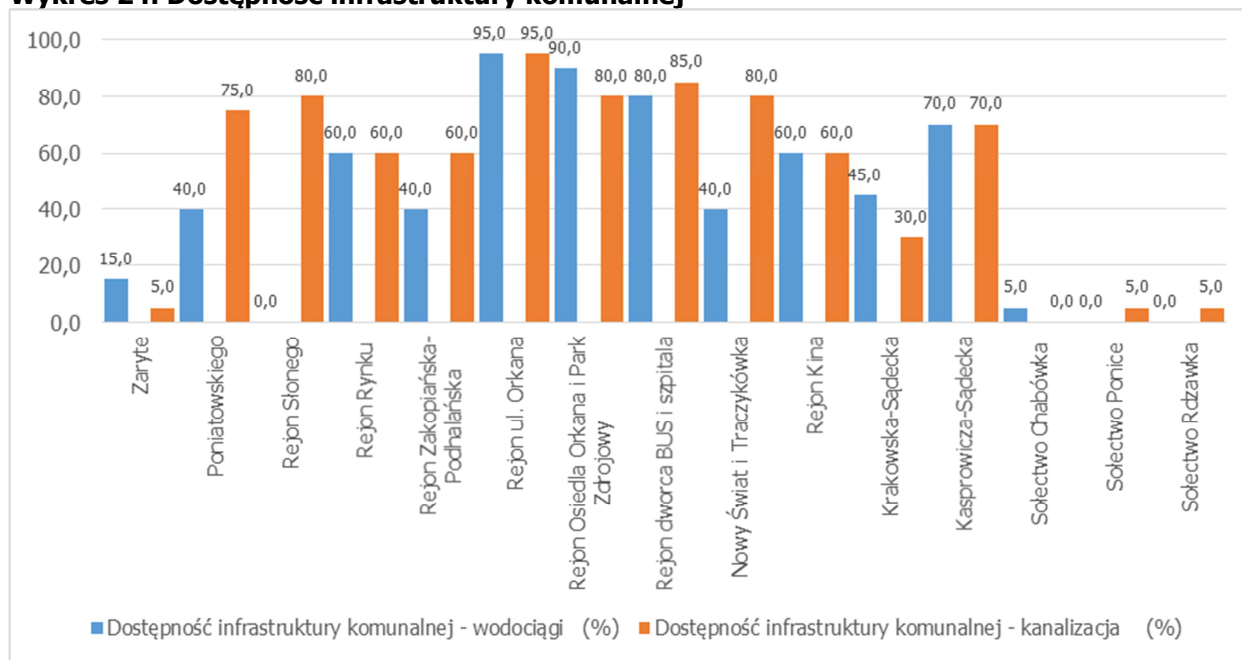
4.2.2. Czynniki przestrzenne

Czynniki przestrzenno-funkcjonalne charakteryzowane są poprzez: wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz stan tej infrastruktury w danym obszarze. W dalszej analizie wykorzystano trzy wskaźniki z tego zakresu:

- dostępność infrastruktury komunalnej – wodociągi;
- dostępność infrastruktury komunalnej – kanalizacja;
- procent pokrycia planami miejscowymi.

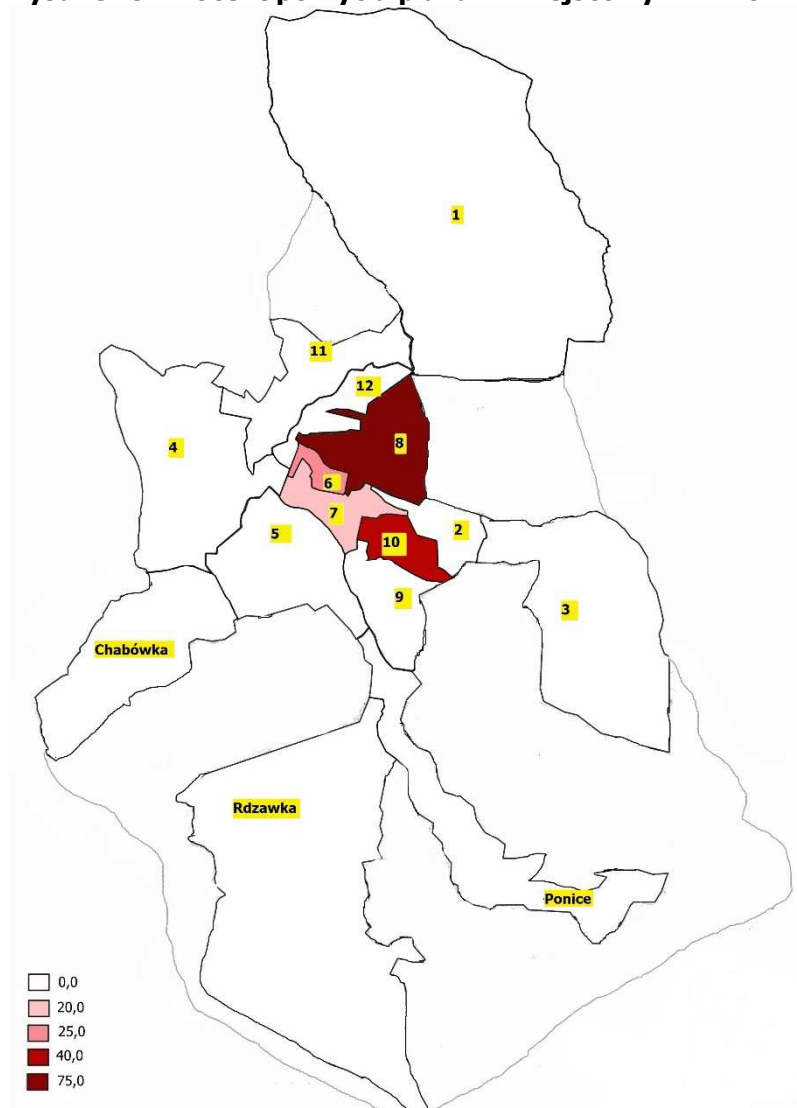
Wskaźniki opisujące dostępność infrastruktury pokazują, jaki procent rejonu wyposażony jest w sieć wodociągową i sieć kanalizacyjną. W 2014 roku w najgorszej sytuacji były sołectwa: Chabówka, Ponice i Rdzawka oraz okręg Zaryte.

Wykres 24. Dostępność infrastruktury komunalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju

Czynniki przestrzenne są również reprezentowane przez plany miejscowego zagospodarowania, które ustalają przeznaczenie gruntów w gminie, określają sposób ich zagospodarowania i zabudowy. Stanowią informację dla mieszkańców i potencjalnych inwestorów o przeznaczeniu konkretnych terenów w gminie. W 2014 roku 11 okręgów nie posiadało planów miejscowych, mianowicie: Zaryte, Poniatowskiego, rejon Słonego, rejon Rynku, Zakopiańska – Podhalańska, Nowy Świat i Traczykówka, Krakowska – Sądecka, Kasprowicza – Sądecka oraz sołectwa: Chabówka, Ponice i Rdzawka.

Rysunek 9. Procent pokrycia planami miejscowymi w 2014 roku

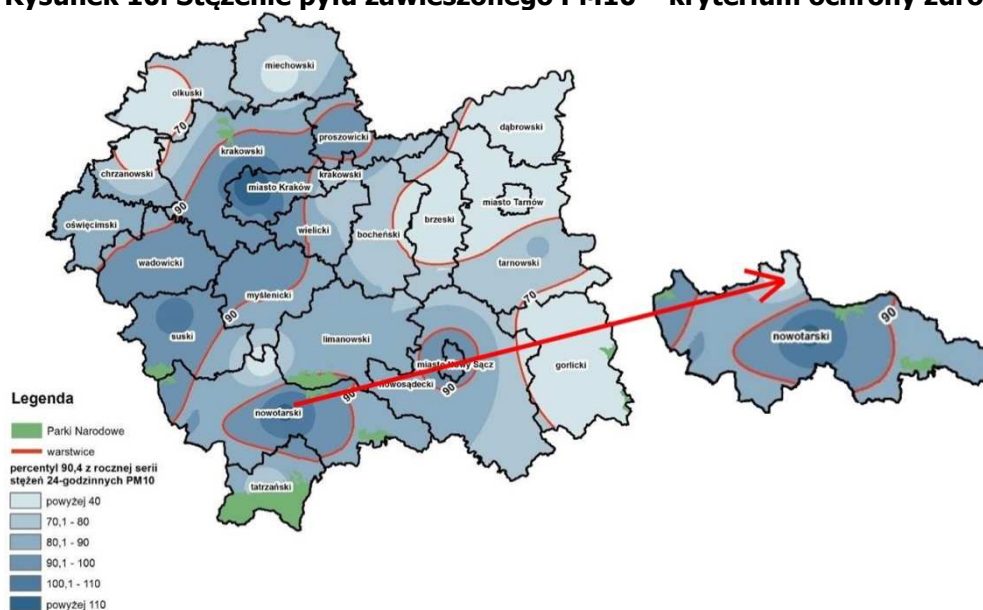
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju

4.2.3. Czynniki techniczno-środowiskowe

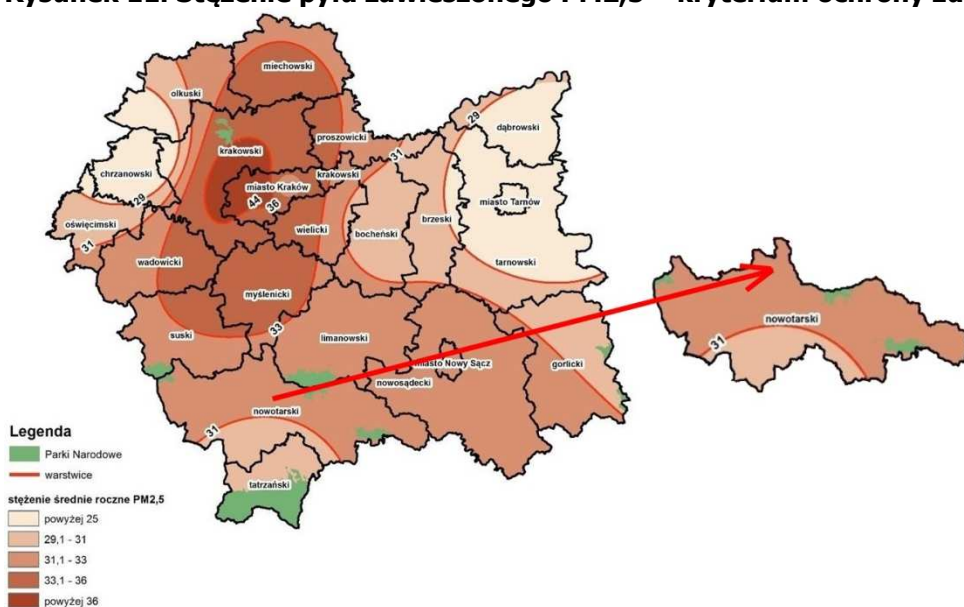
Kolejną badaną grupą czynników, o której mowa w *Wytycznych* Ministerstwa są czynniki związane ze stanem technicznym zabudowy znajdującej się na terenie gminy oraz ze standardami środowiska, w tym gospodarką odpadami stanowiącymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska. W dalszej analizie wykorzystano dwa wskaźniki z tego zakresu:

- poziom zanieczyszczenia pyłami z palenisk domowych;
- liczba zabytków wpisana do gminnego rejestru zabytków na 1 km².

Do diagnozy wykorzystano analizę treści raportu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie pod tytułem *Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2014 roku*. Wskazuje on na przekroczenie emisji PM₁₀ oraz PM_{2,5} (emisja pyłu zawieszonego o najdrobniejszych frakcjach mogących łatwo przedostać się do dróg oddechowych) z palenisk lokalnych.

Rysunek 10. Stężenie pyłu zawieszonego PM10 – kryterium ochrony zdrowia

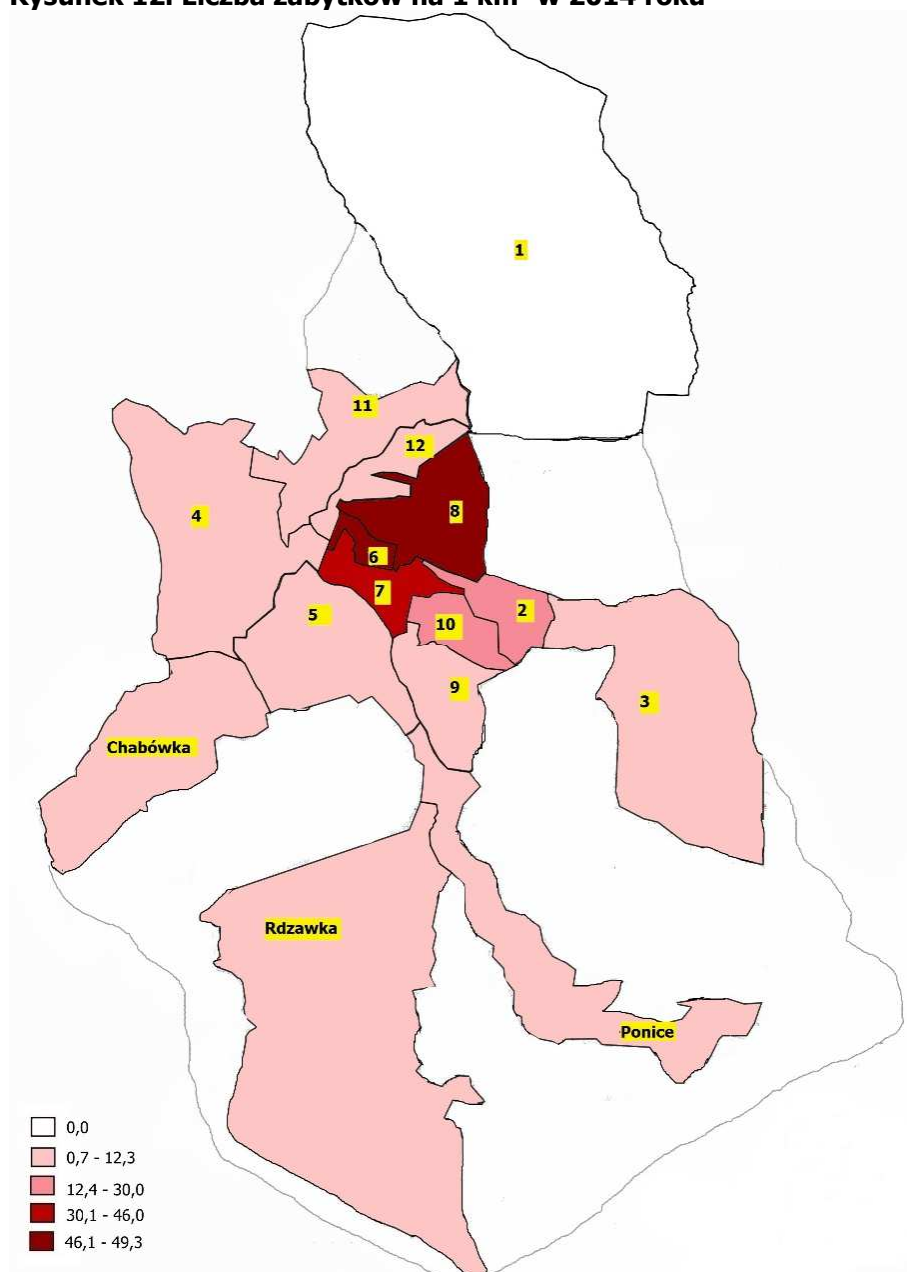
Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2014 roku, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie

Rysunek 11. Stężenie pyłu zawieszonego PM2,5 – kryterium ochrony zdrowia

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2014 roku, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie

Mieszkańcy całej gminy Rabki-Zdroju są równomiernie narażeni na emisję pyłów zawieszonych PM2.5. Natomiast w przypadku emisji pyłów zawieszonych PM10 w nieznaczenie gorszej sytuacji są mieszkańcy sołectw: Ponice, Chabówka i Rdzawka oraz rejonu Słonego. Wysokie stężenie pyłów zawieszonych ma wpływ na zachorowalność mieszkańców na choroby układu oddechowego, alergie oraz choroby nowotworowe. Częstsze zapadanie na choroby układu oddechowego wiąże się z większą liczbą porad udzielanych przez lekarzy oraz istotnym zagrożeniem dla życia i zdrowia mieszkańców.

Ostatnim wskaźnikiem z zakresu czynników techniczno-środowiskowych jest liczba zabytków na 1 km². W 2014 roku najwięcej zabytków ujętych w gminnej ewidencji było w okręgach: Dworzec Bus i szpital oraz ul. Orkana. Obiekty te – często o funkcjach mieszkaniowych – są bardzo często w złym stanie technicznym, co przekłada się na obraz stanu zasobu mieszkaniowego na obszarze tych części gminy.

Rysunek 12. Liczba zabytków na 1 km² w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju

Tabela 7. Wskaźnik z zakresu zjawisk techniczno-środowiskowych (dane z 2014 roku)

Jednostka urbanistyczna	Zjawiska gospodarcze	Zjawiska przestrzenne			Zjawiska techniczne
	Liczba przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą na 1 tys. ludności	Dostępność infrastruktury komunalnej – wodociągi (%)	Dostępność infrastruktury komunalnej – kanalizacja (%)	Procent pokrycia planami miejscowymi (%)	Liczba zabytków wpisana do gminnej ewidencji zabytków
Zaryte	45,7	15,0	5,0	0,0	0,0
Poniatowskiego	194,0	40,0	75,0	0,0	25,0
Rejon Słonego	20,5	0,0	80,0	0,0	2,5
Rejon Rynku	208,7	60,0	60,0	0,0	8,5
Rejon Zakopiańska – Podhalańska	102,0	40,0	60,0	0,0	4,6
Rejon ul. Orkana	34,6	95,0	95,0	25,0	47,4
Rejon osiedla Orkana i Park Zdrojowy	10,5	90,0	80,0	20,0	40,0
Rejon dworca BUS i szpitala	103,0	80,0	85,0	75,0	49,3
Nowy Świat i Traczykówka	133,1	40,0	80,0	0,0	5,2
Rejon Kina	41,9	60,0	60,0	40,0	28,8
Krakowska – Sądecka	262,9	45,0	30,0	0,0	5,8
Kasprowicza – Sądecka	19,9	70,0	70,0	0,0	10,8
Sołectwo Chabówka	49,2	5,0	0,0	0,0	10,3
Sołectwo Ponice	41,2	0,0	5,0	0,0	0,8
Sołectwo Rdzawka	43,9	0,0	5,0	0,0	0,7

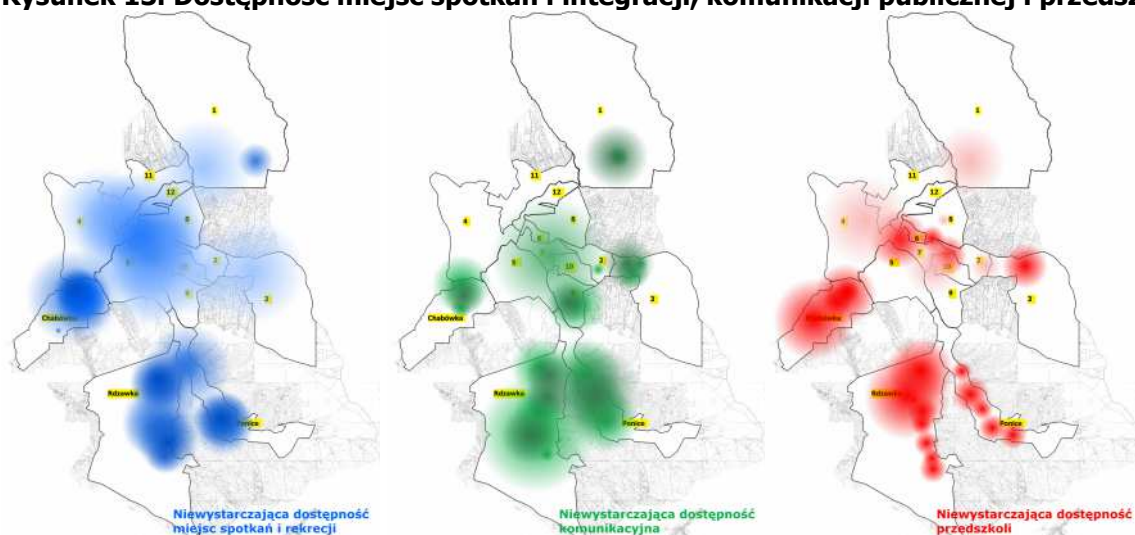
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju

4.3. Jakość życia i dostępność usług

W trakcie analiz badano dostępność usług społecznych i technicznych oraz subiektywne odczucie mieszkańców dot. jakości życia w poszczególnych jednostkach urbanistycznych. Ponad 42% mieszkańców uważa, że jakość życia w gminie jest raczej dobra, źle i bardzo źle ocenia ponad ¼ osób. Najgorzej oceniana jest w Ponicach, Rdzawce i na osiedlu Orkana.

Mieszkańcy podkreślali **niewystarczającą dostępność do miejsc do wspólnego spędzania wolnego czasu i integracji**, co powoduje coraz większą alienację, rozluźnianie się więzi społecznych i coraz mniejszą dbałość i uważność na potrzeby innych. Respondenci wymieniali, że najbardziej uciążliwy jest brak dostępności **oferty i miejsc dostosowanych do potrzeb seniorów oraz starszej młodzieży**. W mieście mieszkańcy potrzebują więcej miejsc przede wszystkim rekreacyjnych. Kolejny problem to **ograniczona mobilność mieszkańców części jednostek urbanistycznych** powodowana niedostateczną komunikacją publiczną (przede wszystkim autobusową) – niska częstotliwość kursowania i złe dopasowanie rozkładów jazdy do potrzeb mieszkańców (szczególnie w godzinach wieczornych). Często zauważanym problemem jest bardzo **niska dostępność do miejsc opieki nad małymi dziećmi**. W części jednostek urbanistycznych przedszkola są czynne tylko parę godzin co uniemożliwia matkom podjęcie pracy.

Rysunek 13. Dostępność miejsc spotkań i integracji, komunikacji publicznej i przedszkoli

Źródło: Opracowanie własne na podstawie opinii mieszkańców gminy Rabki-Zdroju

4.4. Wybór obszaru zdegradowanego wraz z uzasadnieniem

Ostatnim etapem diagnozy jest wskazanie obszaru zdegradowanego, który wykazuje kumulację negatywnych zjawisk społecznych oraz dodatkowo w pozostałych analizowanych zjawiskach wykazuje nagromadzenie negatywnych cech.

Na podstawie uzyskanego wskaźnika sum standaryzowanych dla zakresu **społecznego**, jako obszary o szczególnej koncentracji problemów w tym obszarze można wytypować następujące okręgi: **Poniatowskiego, osiedle Orkana i Park Zdrojowy, Rynek, ul. Orkana, Krakowska – Sądecka, Dworzec BUS i szpital, Zakopiańska – Podhalańska oraz sołectw: Chabówka, Rdzawka i Ponice**. W wymienionych okręgach na uwagę zasługiwały problemy związane z ogólnym korzystaniem ze środków pomocy społecznej oraz z powodu ubóstwa, długotrwałej lub ciężkiej choroby i niepełnosprawności. Również bezpieczeństwo było na niezadowalającym poziomie. Niepokojąca jest również kwestia związana z niekorzystnymi zmianami demograficznymi, a w szczególności udziału osób starszych.

Tabela 8. Wartości wskaźnika sum standaryzowanych dla zjawisk społecznych

Jednostka urbanistyczna	Zjawiska społeczne	Zjawiska techniczno-środowiskowe
Poniatowskiego	57,59	2,57
Rejon Osiedla Orkana i Park Zdrojowy	56,66	2,76
Rejon Rynku	56,48	2,12
Rejon ul. Orkana	55,69	2,53
Krakowska-Sądecka	51,97	2,33
Rejon dworca BUS i szpitala	48,03	1,90
Rejon Zakopiańska-Podhalańska	37,34	2,68
Sołectwo Chabówka	35,47	4,00
Sołectwo Rdzawka	35,01	3,83
Sołectwo Ponice	33,36	3,84
Zaryte	28,26	3,65
Rejon Kina	18,71	2,66
Nowy Świat i Traczykówka	18,56	2,36
Kasprowicza-Sądecka	14,21	2,71
Rejon Słonego	9,42	3,17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

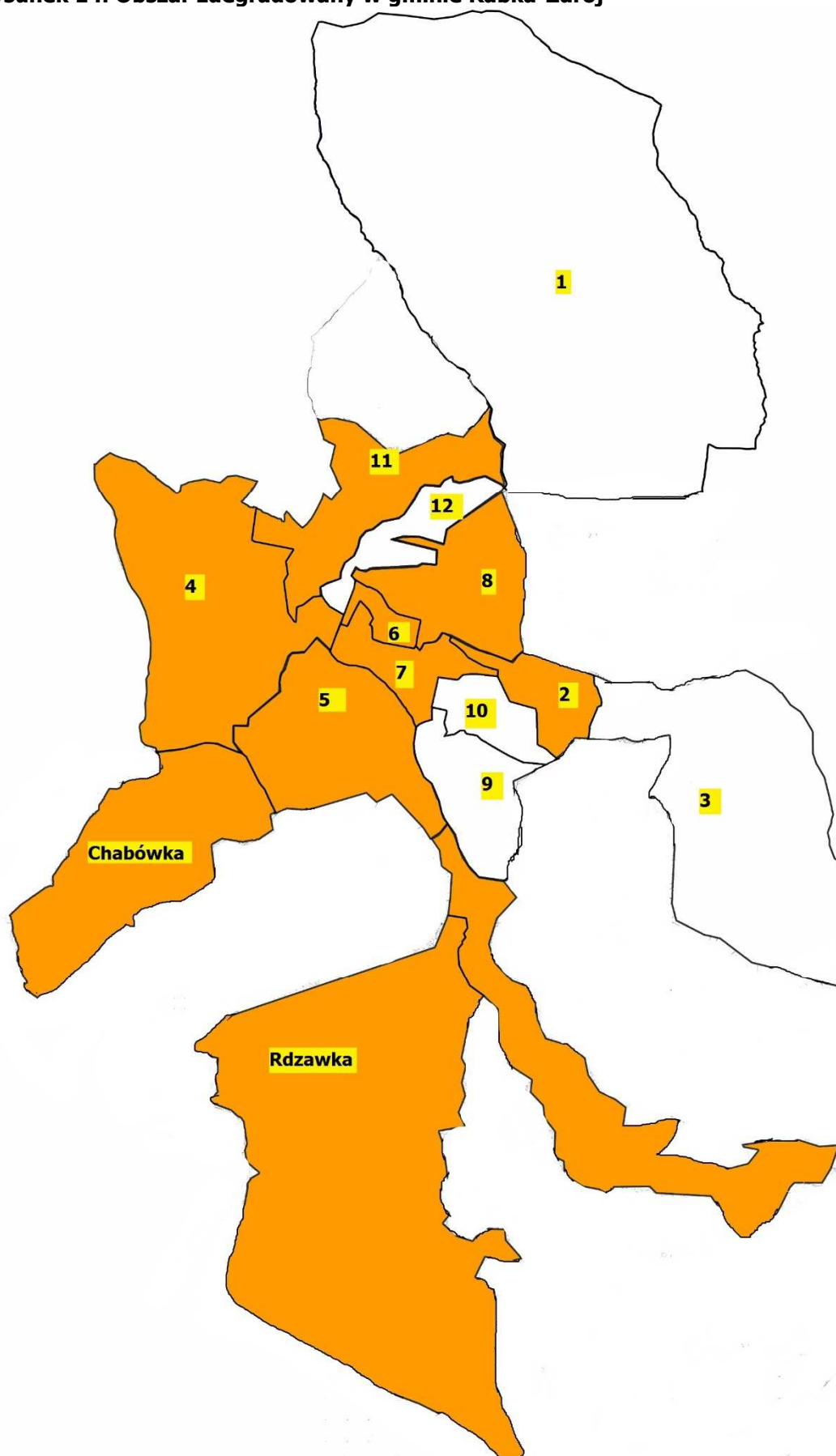
Opierając się na tak przeprowadzonym postępowaniu badawczym możliwe było wyznaczenie sześciu jednostek urbanistycznych, które charakteryzują się koncentracją negatywnych zjawisk, tj. noszą znamiona obszaru zdegradowanego w pierwszej kolejności w oparciu o czynniki społeczne, a następnie pozostałe.

Tabela 9. Wartości wskaźnika degradacji

Jednostka urbanistyczna	Wskaźnik degradacji	Skala degradacji (stan jednostki urbanistycznej)	Zdiagnozowane problemy w poszczególnych aspektach rewitalizacji				
			społeczny	gospodarczy	przestrzenno-funkcjonalny	środowiskowy	techniczny
Poniatowskiego	61,24	bardzo zły	x	x		x	
Rejon osiedla Orkana i Park Zdrojowy	60,31		x	x		x	x
Rejon Rynku	60,13		x			x	x
Rejon ul. Orkana	59,34	zły	x			x	
Krakowska – Sądecka	55,62		x		x	x	
Rejon dworca BUS i szpitala	51,68		x			x	x
Rejon Zakopiańska – Podhalańska	40,99		x		x	x	
Sołectwo Chabówka	39,12		x	x	x	x	x
Sołectwo Rdzawka	38,66		x	x	x	x	
Sołectwo Ponice	37,01		x	x	x	x	
Zaryte	31,91	dobry	x	x		x	
Rejon Kina	22,36					x	x
Nowy Świat i Traczykówka	22,21					x	
Kasprowicza – Sądecka	17,86	bardzo dobry		x		x	
Rejon Słonego	13,07			x		x	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Rysunek 14. Obszar zdegradowany w gminie Rabka-Zdrój

Źródło: Opracowanie własne

5. CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH

5.1. Wskazanie obszaru rewitalizacji wraz z uzasadnieniem

Synteza wyników uzyskanych z przeprowadzonej diagnozy oraz badań ilościowych i jakościowych obecnej sytuacji w gminie Rabce-Zdroju, a także **oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności wyrażone podczas warsztatów rewitalizacyjnych**, doprowadziły do **wyodrębnienia obszaru rewitalizacji na terenie gminy**, który cechuje się największą kumulacją negatywnych zjawisk i problemów.

Specyfika pracy w mniejszych gminach sprawia, iż **przy określaniu obszaru rewitalizacji najistotniejszym czynnikiem są indywidualne opinie mieszkańców**. W procesie tworzenia dokumentu najistotniejsze dla wspólnoty samorządowej było **uwzględnienie wewnętrznej różnorodności obszarów miejsko-wiejskich**, bowiem specyfika problemów jest inna w przysiółku obejmującym kilka domów, inna w centrum dużej wsi, a jeszcze inna na osiedlu w mieście. Różnice w wielkości i gęstości zaludnienia jednostek urbanistycznych są niezmiernie ważne, gdyż szczególnie na terenach wiejskich gęstość zamieszkania zupełnie zmienia relacje społeczne i dlatego przy wyznaczaniu obszaru rewitalizacji kluczowe znaczenie miały opinie wyrażone przez mieszkańców. Poglądy te zostały wyrażone w trakcie badań fokusowych, szerokiej ankietyzacji oraz spotkań z mieszkańcami. Opinie zebrane w czasie badań, wskazujące koncentrację i charakterystykę problemów, były podstawą do ostatecznego definiowania granic podobszarów rewitalizacji, a **najistotniejsze z nich znalazły się w opisie każdego z podobszarów rewitalizacji z podziałem na problemy społeczne i pozostałe** (por. tabela *Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji*).

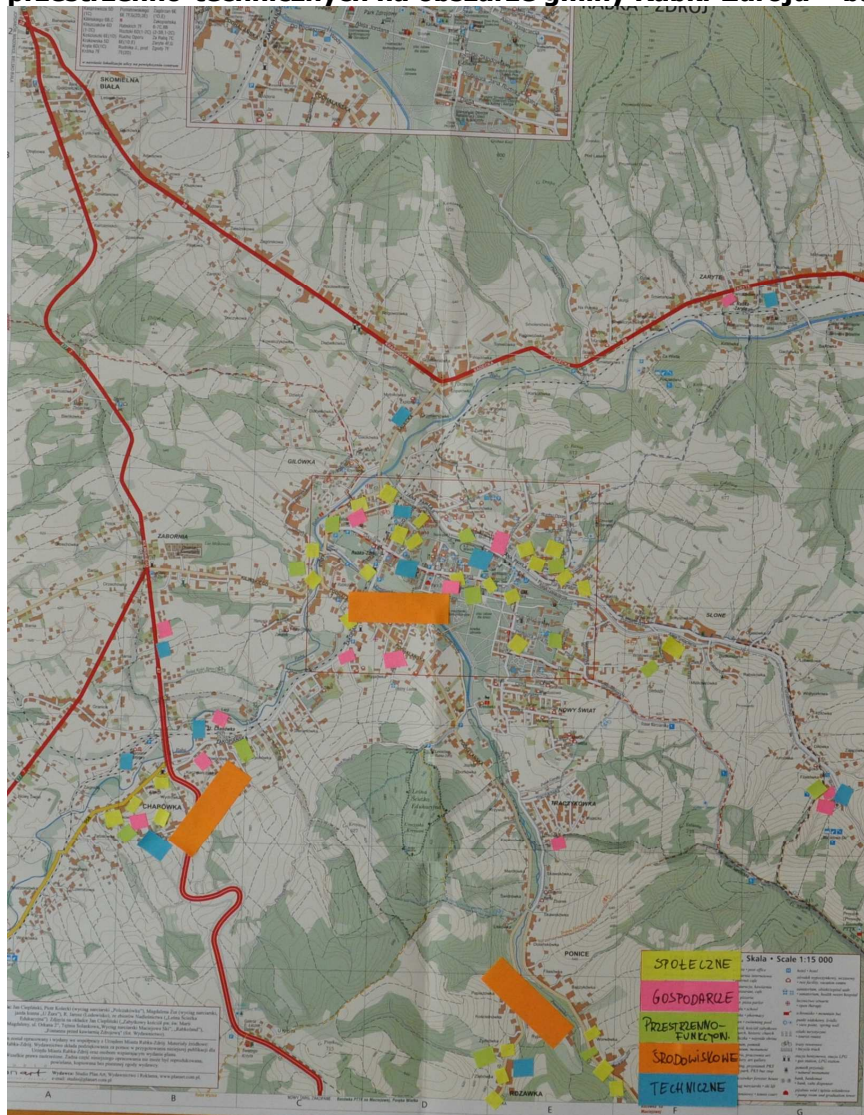
Analiza danych zastanych (*desk reaserch*), która opierała się na analizie danych i wskaźników w aspektach społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzennym i technicznym jako czynników obrazując jakość życia na terenie jednostek urbanistycznych stanowiła punkt odniesienia do badań jakościowych i ilościowych. Wybór powyższych metod i technik badawczych podyktowany został specyfiką problematyki rewitalizacji, a jednocześnie pozwalał na skuteczne wyznaczenie obszaru rewitalizacji.

Badania ilościowe obejmowały:

- badania metodą CAWI mieszkańców dotyczącą jakości życia w gminie Rabka-Zdrój (liczba wypełnionych ankiet: 292 ankiety, czas badania: 2015.11.26-2016.02.15);
- badania metodą CAWI liderów lokalnych dot. problemów i potencjałów w okolicy miejsca zamieszkania w gminie Rabka-Zdrój (liczba wypełnionych ankiet: 23 ankiet, czas badania: 2016.01.11-2016.02.15). Do wyrażenia swoich opinii w badaniach zaproszono osoby mieszkające lub pracujące na obszarze gminy Rabka-Zdrój, pełniące w różnych organizacjach i instytucjach zlokalizowanych na terenie gminy znaczące funkcje.

Badania jakościowe przeprowadzono z wykorzystaniem techniki zogniskowanych wywiadów grupowych. Na potrzeby wyznaczenia obszaru rewitalizacji przeprowadzono 1 wywiad grupowy, w którym uczestniczyło łącznie 5 osób – członkowie organizacji pozarządowych, pracownik socjalny, urzędnicy.

Tabela 10. Mapa koncentracji problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-technicznych na obszarze gminy Rabki-Zdroju – badanie fokusowe

Źródło: Materiały z badania fokusowego w Urzędzie Miejskim w Rabce-Zdroju

Proces badawczy pozwolił określić lokalizację kluczowych problemów, a w konsekwencji wyznaczyć obszar rewitalizacji.

Tabela 11. Kluczowe wskaźniki obrazujące stan kryzysu obszaru rewitalizacji z powodu koncentracji zjawisk społecznych

Problematyka	Wskaźnik	Gmina	Obszar rewitalizacji
Ubóstwo	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców	1,19	1,50
Bezrobocie	Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców wieku produkcyjnym	0,13	0,18
Przestępczość	Liczba przyjętych zgłoszeń przez policję na 1 tys. mieszkańców	6,5	8,03
Niski poziom kapitału społecznego	Liczba NGO na 1 000 mieszkańców	3,27	2,78
Poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym	Frekwencja wyborcza	46,68%	44,2%

Kluczowy czynnik (gospodarczy, środowiskowy, przestrzenny, techniczny) z kategorii pozostałych zjawisk negatywnych decydujący o wskazaniu obszaru	Jako kluczowe zjawisko negatywne dla obszaru wskazano zanieczyszczenie środowiska, głównie spowodowane niską emisją, które we wskazanym obszarze jest szczególnie duże z racji koncentracji zabudowy i ruchu komunikacyjnego.
--	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju

Szeroki udział mieszkańców na każdym etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gwarantuje, że wybrane obszary są odpowiedzią na rzeczywiste zapotrzebowanie mieszkańców gminy Rabki-Zdroju. Trafne dopasowanie do dostrzeganych i wskazywanych przez mieszkańców problemów pozwoli na podjęcie działań naprawczych, które dadzą oczekiwane przez społeczeństwo efekty.

Wyznaczono obszar rewitalizacji o **łącznej powierzchni 81,07 ha** (tj. **1,17%** powierzchni gminy), **zamieszkały przez 2 769 osób** (tj. **15,90%** populacji gminy Rabka-Zdrój). Składa się on z **4 podobszarów**:

- podobszar 1. Rabka-Zdrój – Centrum;
- podobszar 2. Chabówka – stacja kolejowa;
- podobszar 3. Ponice – centrum;
- podobszar 4. Rdzawka – centrum.

5.1.1. Podobszar 1: Rabka-Zdrój – Centrum

Obszar rewitalizowany Rabka – Centrum tworzy zwartą całość obejmującą historyczne centrum Rabki oraz najnowsze osiedla wraz z przyległymi terenami i leży na fragmentach 5 podobszarów zdegradowanych opisanych w rozdziale 4 (tj. Poniatowskiego [obszar zdegradowany nr 2], Rejon Rynku [4], Rejon Zakopiańska-Podhalańska [5], Rejon ul. Orkana [6], Rejon osiedla Orkana i Park Zdrojowy [7], Rejon dworca BUS i szpitala [8]. Diagnoza przeprowadzona w rozdziale 4, wsparta wynikami warsztatów oraz analizą ankiet zbieranych w trakcie konsultacji społecznych wskazuje na następujące deficyty i potencjały obszaru i jego otoczenia:

Tabela 12. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze Rabka-Zdrój – Centrum

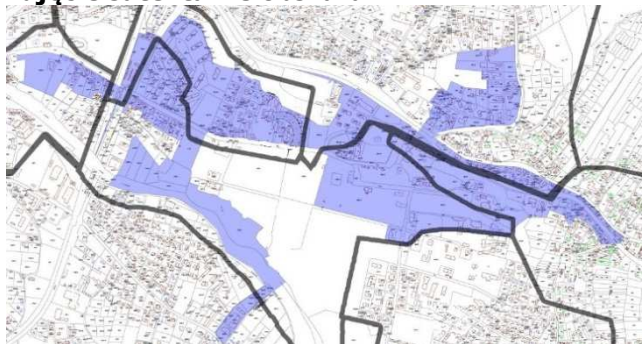
Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Społeczne	1. Duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej, w tym znacząca liczba z powodu ubóstwa. 2. Duże bezrobocie. 3. Niekorzystny wskaźnik obciążenia demograficznego i duża liczba osób starszych (szczególnie w rejonie osiedla Słoneczna). 4. Duża liczba osób z niepełnosprawnościami i chorujących potrzebujących wsparcia. 5. Relatywnie często występujące zjawiska przemocy domowej. 6. Zauważalny problem alkoholizmu. 7. Duża liczba przestępstw, w tym w szczególności kradzieży, bójek i pobić 8. Znaczna liczba zdarzeń komunikacyjnych (wypadki, kolizje). 9. Duża liczba interwencji Straży Miejskiej. 10. Największa liczba oczekujących na mieszkania socjalne. 11. Brak miejsc integracji mieszkańców. 12. Niewystarczająca oferta społeczno-kulturalna dla młodzieży, dorosłych, mieszkańców i przyjezdnych.	1. Duża aktywność mieszkańców. 2. Aktywna i chętna do udziału w różnych przedsięwzięciach społecznych młodzież. 3. Dobre warunki do rozwoju przemysłu czasu wolnego. 4. Tradycja uzdrowiska i baza leczenia uzdrowiskowego. 5. Liczne organizacje zajmujące się propagowaniem kultury, w tym kultury regionu.

Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	1. Duże zanieczyszczenie powietrza. 2. Duże natężenie ruchu kołowego i brak polityki parkingowej. 3. Infrastruktura instytucji kultury w złym stanie technicznym (np. Teatr Rabcio). 4. Brak infrastruktury kulturalnej np. wielofunkcyjnej sali wystawienniczej. 5. Duża liczba zabytków, szczególnie budynków mieszkalnych w złym stanie technicznym. 6. Zły stan budynków komunalnych. 7. Małe zasoby mieszkaniowe szczególnie lokali socjalnych. 8. Chaos i bałagan przestrzenny. 9. Duża liczba pustostanów w części z nieuregulowanymi stanami własności.	1. Potencjał uzdrowiskowy. 2. Duża liczba terenów zielonych i rekreacyjnych. 3. Istnieją tereny zielone nadające się do zagospodarowania pod funkcje związane z aktywnym wypoczynkiem (tereny wzdłuż Poniczanki).
---	---	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych oraz wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty)

Jednocześnie podobszar **Rabka – Centrum** wskazany jako rewitalizowany charakteryzuje się największymi deficytami na 5 obszarach zdegradowanych: ul. **Poniatowskiego [2]**, **Rejon Rynku [4]**, **Rejon Zakopiańska-Podhalańska [5]**, **Rejon ul. Orkana [6]**, **Rejon osiedla Orkana i Park Zdrojowy [7]**, **Rejon dworca BUS i szpitala [8]**, ale także stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na wszystkie wyżej wymienione podobszary zdegradowane.

Rysunek 15. Podobszar rewitalizacji Rabka – Centrum z uwzględnieniem działek (1:5 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru

Źródło: Urząd Miejski w Rabce-Zdroju oraz geoportal.gov.pl

RABKA – Centrum

Tabela 13. Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji

Aspekty społeczne	Aspekty pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne)
1. Duża koncentracja problemów społecznych z racji obecności dużej liczby punktów handlowych i gastronomicznych oferujących alkohol oraz dużego nagromadzenia się ludzi. 2. Bardzo duża koncentracja wykroczeń i przestępstw na tym obszarze. 3. Dużo ludzi borykających się z ubóstwem. 4. Duża liczba starszych osób potrzebujących wsparcia. 5. Brak oferty i infrastruktury kultury kierowanej do mieszkańców. 6. Stwarzanie zagrożenia przez parkowanie samochodów w niewłaściwych miejscach, np. zastawianie chodników, przejść. 7. Znaczna liczba osób objętych niebieską kartą. 8. Brak wydarzeń rozwijających aktywność mieszkańców (tylko dla mieszkańców, a nie	1. Budynki zabytkowe, które są w złym stanie. 2. Duża liczba samochodów w centrum. 3. Nieład architektoniczny. 4. Brak rozwiązań w zakresie ujednolicenia małej architektury i wyglądu punktów handlowych i gastronomicznych. 5. Zły stan techniczny wielu budynków wynikający z ich wieku oraz ograniczonych środków na ich remont i modernizację. 6. Nieuporządkowany, często przypadkowy, handel na obszarze centrum. 7. Brak toalet 24h. 8. Zanieczyszczenie powietrza spalinami. 9. Niewystarczające wykorzystanie bulwarów nad Poniczanką do celów rekreacyjnych. 10. Problem spalania złej jakości węgla i śmieci w

turystów). 9. Brak widocznych służb mundurowych skutkujący brakiem dostatecznego poczucia bezpieczeństwa mieszkańców i turystów. 10. Brak różnorodnej oferty instytucji kulturalnych, dostosowanej do różnych grup wiekowych, 11. Za mało integracji między mieszkańcami (brak samointegracji mieszkańców) 12. Brak życzliwości ze strony administracji lokalnej. 13. Brak instytucji zajmujących się opieką nad dziećmi do lat 3 (żłobki). 14. Zbyt mało dialogu w kontaktach z samorządem lokalnym. 15. Brak konkretnej pomocy skierowanej do dorosłych osób niepełnosprawnych pozostających w domach, a tym samym nie mogących skorzystać z tak potrzebnego im społeczeństwa. 16. Dużo ludzi bezrobotnych (ale większość nie chce pracować).	domowych kotłach przez mieszkańców co w konsekwencji powoduje zanieczyszczenie powietrza. 11. Duża liczba zabytków, szczególnie budynków mieszkalnych w złym stanie technicznym. 12. Niewystarczające wsparcie i promocja dla małych lokalnych przedsiębiorców. 13. Niewystarczająca dbałość o porządek, szczególnie w centrum.
--	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty, badania fokusowe)

Położenie podobszaru: Orkana, Brzozowa, Poczta, Roztoki, Podhalańska, Marii Curie-Skłodowskiej, Chopina, Aleja Tysiąclecia, Poniatowskiego, Słoneczna, Jana Pawła II, Słowackiego.

Powierzchnia podobszaru: 54,20 ha.

Ludność podobszaru: 2 390 osób.

Opis podobszaru: obszar obejmuje najstarszą część Rabki-Zdrój (rejon pierwszego kościoła), a także obecne centrum, z rejonem targowiska, dworca kolejowego i trzema największymi rabczańskimi osiedlami mieszkaniowymi (Orkana, Słoneczna, Chopina).

Obszar charakteryzuje się niejednorodną zabudową, w dolnej części obszaru (rejon kościoła i targowiska) duża powierzchnia terenu niezagospodarowana. Część obszaru o charakterze komunikacyjno-handlowym (rejon zrewitalizowanego dworca PKP oraz parkingu wraz z obiektami handlowo-usługowymi przy ul. Piłsudskiego tzw. Manhattan). W rejonie tym występują bardzo duże rezerwy terenu pod działalność usługową.

Inna część obszaru wskazanego jako obszar rewitalizowany to trzy największe rabczańskie osiedla. Na osiedlu Orkana – 13 bloków pochodzących z lat 70. i 80. ubiegłego wieku (w stanie technicznym dobrym), na osiedlu Słoneczna 10 bloków z lat 60. ubiegłego wieku (w stanie technicznym dobrym), na osiedlu Chopina 6 bloków i budynków wielorodzinnych należących do zasobu komunalnego, w stanie technicznym dobrym. W większości zasobu mieszkaniowego konieczna jest wymiana źródeł ciepła z uwagi na generowanie niskiej emisji szkodliwej zarówno dla mieszkańców Rabki-Zdroju, jak i obniżającej konkurencyjność uzdrowiska. Konieczne jest też podjęcie działań związanych z poprawą zagospodarowania tych terenów, a także uzupełnienie brakujących funkcji społecznych. Szczególnie pilne są działania na osiedlu Słonecznym, gdzie występują duże zaniedbania w otoczeniu bloków, a także brak jakichkolwiek miejsc spotkań, szczególnie dla ludzi starszych, co jest szczególnie ważne, jako że jest to osiedle z dużą liczbą seniorów – osiedle powstało 6 dekad temu i znaczna część mieszkańców wtedy wprowadzała się do bloków jako ludzie młodzi.

Z kolei rejon ulic Orkana, Parkowa, Nowy Świat to obszar o znaczącym nagromadzeniu obiektów zabytkowych o funkcjach mieszkaniowych (w części wpisanych do gminnej ewidencji zabytków). Budownictwo nawiązuje stylem do typowego drewnianego budownictwa uzdrowskiego. Część obiektów stanowi zasób komunalny. Stan obiektów w dużej części jest zły, wymagający pilnych działań rewitalizacyjnych – zarówno w części technicznej, jak i w odniesieniu do tkanki społecznej.

Rysunek 16. Plac handlowy przy ul. Orkana i budynek Teatru Lalek „Rabcio”*Źródło: Pro Regio Consulting*

Funkcja handlowo-usługowo-mieszkaniowa, a w części także tranzytowa (ul. Piłsudskiego) sprawia, iż jest to obszar o dużej presji komunikacyjnej. Problemem jest także niska emisja z budynków komunalnych. Ogromnym problemem tego obszaru – psującym wizerunek centrum są liczne pustostany (w rejonie ulicy Orkana) oraz budynki popadające w coraz większą ruinę.

Rysunek 17. Niezagospodarowany teren nad potokiem Poniczanką*Źródło: Pro Regio Consulting*

Jednocześnie jest to obszar, na którym skupiają się ważniejsze funkcje związane uzdrowską działalnością Rabki-Zdrój (w tym siedziba Uzdrowiska Rabka S.A., zakładu przyrodoleczniczego, a także część Parku Zdrojowego).

Rysunek 18. Park Zdrojowy i zdegradowany budynek tzw. Lubogszcz na terenie parku, prace porządkowe*Źródło: Pro Regio Consulting***5.1.2. Podobszar 2: Chabówka – stacja kolejowa**

Diagnoza przeprowadzona w rozdziale 4, wsparta wynikami warsztatów oraz analizą ankiet zbieranych w trakcie konsultacji społecznych wskazuje na następujące deficyty i potencjały obszaru i jego otoczenia:

Tabela 14. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze *Chabówka*

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Społeczne	1. Ubożenie społeczeństwa. 2. Znacząca liczba interwencji Straży Miejskiej. 3. Incydentalne problemy z utrzymaniem porządku i czystości. 4. Niedostateczna oferta sportowo-rekreacyjna dla mieszkańców. 5. Niewystarczająca infrastruktura sportowo-rekreacyjna przy szkole. 6. Niewystarczająca dostępność miejsc przedszkolnych. 7. Brak warunków lokalowych w szkole dla rozwoju nowoczesnych form edukacji. 8. Brak poczucia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży na terenie szkoły, spowodowany ruchem samochodów wymuszonym koniecznością dojazdu do sąsiednich działek. 9. Brak infrastruktury rekreacyjnej dla najmłodszych dzieci (brak placu zabaw).	1. Duża aktywność mieszkańców w organizacjach pozarządowych. 2. Otwarta i gościnna społeczność lokalna. 3. Relatywnie duża liczba młodych rodzin.
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	1. Brak dostępu do infrastruktury komunalnej – sieci kanalizacyjnej. 2. Duża liczba starszych budynków. 3. Brak oferty noclegowo-gastronomicznej. 4. Brak sieci gazowej na terenie miejscowości.	1. Bardzo prężnie działający Skansen Taboru Kolejowego. 2. Wysokie walory krajobrazowo-turystyczne. 3. Położenie na szlaku komunikacyjnym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych oraz wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty)

Jednocześnie podobszar ***Chabówka – stacja kolejowa*** wskazany jako rewitalizowany charakteryzuje się największymi deficytami na obszarze zdegradowanym: **sołectwo Chabówka**, ale także stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na cały obszar zdegradowany.

Rysunek 19. Podobszar rewitalizacji *Chabówka – stacja kolejowa* z uwzględnieniem działek (1:5 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru

Źródło: Urząd Miejski w Rabce-Zdroju oraz geoportal.gov.pl

CHABÓWKA – stacja kolejowa

Tabela 15. Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji

Aspekty społeczne	Aspekty pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne)
1. Niewystraczająca opieka nad dziećmi w wieku przedszkolnym – zbyt mała liczba miejsc. 2. Koncentracja problemów społecznych w centrum miejscowości - ludzi starsi, ubodzy. 3. Brak poczucia bezpieczeństwa z powodu wybryków chuligańskich i osób spożywających alkohol w centrum (na dworcu, pod sklepem).	1. Problemy z dostępnością komunikacji publicznej – konieczna aktualizacja rozkładów jazdy busów, autobusów szczególnie w soboty, niedziele i święta. 2. Nie ma kanalizacji i gazu. 3. Niszczący dworzec PKP. 4. Brak dbałości o porządek.

4. Zbyt mała różnorodność zajęć pozalekcyjnych dla dzieci.	
5. Brak ciekawych zajęć dla dorosłych.	
6. Duża liczba osób nieradzących sobie w życiu potrzebująca wsparcia.	
7. Za mało zajęć sportowych – szczególnie dla seniorów.	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty, badania fokusowe)

Położenie podobszaru: obszar obejmuje działki nr 249,247, 246, 234, 233, 232, 231, 23, 229, 228, 227, 226, 225, 224, 223, 222, 698/8, 698/9, 698/10, 698/11, 698/12, 698/13, 698/15, 716, 717, 219, 209, 210, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218/1, 218/2, 211 w sołectwie Chabówka.

Powierzchnia podobszaru: 7,55 ha.

Ludność podobszaru: 65 osób.

Opis podobszaru: obszar swym zasięgiem obejmuje tereny należące do PKP wraz z budynkiem dworcowym. Obszar ten, niegdyś tętniący życiem, obecnie zamiera. Ruch pociągów został znacząco ograniczony, stacja utraciła swoje funkcje, a obiekt dworcowy – wyłączony z użytkowania – popada w ruinę.

Rysunek 20. Teren dworca PKP w Chabówce

Źródło: Pro Regio Consulting

Pozostały obszar to w przeważającej części obiekty handlowe i gastronomiczne oraz mieszkalne. W wyznaczonym obszarze znajduje się także zespół szkół oraz przedszkole – pełniące ważne społecznie funkcje dla mieszkańców Chabówki, a także z samej Rabki-Zdrój.

Rysunek 21. Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Chabówce

Źródło: www.rabka.pl

5.1.3. Podobszar 3: Ponice – centrum

Diagnoza przeprowadzona w rozdziale 4, wsparta wynikami warsztatów oraz analizą ankiet zbieranych w trakcie konsultacji społecznych wskazuje na następujące deficyty i potencjały obszaru i jego otoczenia:

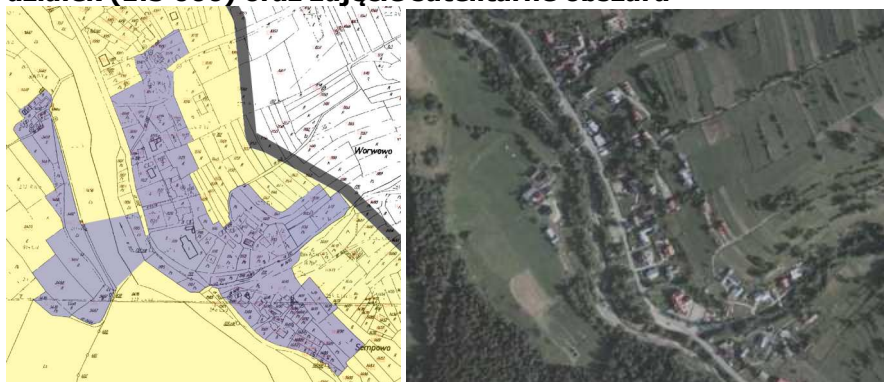
Tabela 16. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze *Ponice*

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Społeczne	1. Duża liczba mieszkańców korzystająca ze wsparcia pomocy społecznej, w tym m.in. z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz pozostawania bez pracy. 2. Duża liczba osób korzystająca ze wsparcia pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa oraz wielodzietności. 3. Występują osoby z niepełnosprawnościami potrzebujące wsparcia. 4. Niewystarczająca infrastruktura sportowo-rekreacyjna przy szkole. 5. Słaba dostępność do infrastruktury opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci najmłodszych. 6. Niska aktywność mieszkańców mierzona liczbą NGO na 100 mieszkańców. 7. Brak warunków lokalowych w szkole dla rozwoju nowoczesnych form edukacji. 8. Brak infrastruktury rekreacyjnej dla najmłodszych dzieci (brak placu zabaw).	1. Relatywnie duża liczba młodych rodzin.
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	1. Niski wskaźnik przedsiębiorczości. 2. Zły stan infrastruktury technicznej, konieczna poprawa jakości wody oraz prowadzenie dalszych inwestycji w wodociągi i kanalizację. 3. Brak sieci gazowej na terenie części miejscowości.	1. Dostępna infrastruktura sportowo-rekreacyjna. 2. Rozwijająca się baza agroturystyczna. 3. Duży potencjał rozwoju produktu turystycznego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych oraz wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty)

Jednocześnie podobszar ***Ponice – centrum*** wskazany jako rewitalizowany charakteryzuje się największymi deficytami na obszarze zdegradowanym: **sołectwo Ponice**, ale także stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na cały obszar zdegradowany.

Rysunek 22. Podobszar rewitalizacji *Ponice – centrum* z uwzględnieniem działek (1:5 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru

Źródło: Urząd Miejski w Rabce-Zdroju oraz geoportal.gov.pl

PONICE – szkoła

Tabela 17. Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji

Aspekty społeczne	Aspekty pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne)
1. Niewystraszająca opieka nad dziećmi w wieku przedszkolnym – zbyt krótko czynne przedszkole. 2. Zbyt mała różnorodność zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. 3. Trudny dostęp do obszarów rekreacyjnych, szczególnie dla osób starszych. 4. Brak ciekawych zajęć dla dorosłych. 5. Za mało zajęć sportowych – szczególnie dla seniorów. 6. Zdarzają się wybryki chuligańskie i niszczenia wspólnego mienia. 7. Niestarczające wykorzystanie obiektu szkolonego na zajęcia aktywizujące społecznie mieszkańców. 8. Zbyt mała integracja między mieszkańcami.	1. Nie ma kanalizacji i gazu. 2. Niska aktywność gospodarcza mieszkańców. 3. Problemy z dostępnością komunikacji publicznej – konieczna aktualizacja rozkładów jazdy busów, autobusów szczególnie w soboty, niedziele i święta.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty, badania fokusowe)

Położenie podobszaru: obszar obejmuje zwartą zabudowę wzdłuż głównej ulicy i obejmuje budynki o numerach 77a i 91a oraz 95-97, 100-109, 208-210b.

Powierzchnia podobszaru: 6,30 ha.

Ludność podobszaru: 151 osób.

Opis podobszaru: obszar obejmuje ściśle centrum miejscowości wraz z budynkiem Zespołu Szkół i terenami rekreacyjnymi po drugiej stronie potoku Poniczanka. Obiekt, pochodzący z roku 1912, wielokrotnie modernizowany i rozbudowywany (w tym w największym zakresie w połowie lat 50. ubiegłego wieku). Obecnie obiekt poddany termomodernizacji (wymieniona stolarka okienna i pokrycie dachowe, budynek docieplony), wewnątrz wyremontowane sanitariaty i odnowiono sale lekcyjne. W budynku działa szkoła podstawowa i gimnazjum oraz punkt przedszkolny. Przy budynku także asfaltowe boisko, plac zabaw dla dzieci i ścianka wspinaczkowa, a także drewniana altana z estradą.

Rysunek 23. Zespół Szkół w Ponicach

Źródło: Pro Regio Consulting

Szkoła stanowi najważniejszy punkt skupiający życie lokalnej wspólnoty, jest też miejscem gdzie poza działalnością edukacyjną prowadzonych jest szereg działań, których odbiorcami są mieszkańcy Ponice, w tym m.in. festyny, dożynki, imprezy rekreacyjne.

Po drugiej stronie potoku znajdują się tereny rekreacyjne dla mieszkańców z boiskiem trawiastym, boiskiem do koszykówki, dwoma altanami i elementami małej architektury. Jest to ważne miejsce spędzania wolnego czasu i rekreacji dla mieszkańców Ponice. Problemem jest brak dojazdu do tego miejsca oraz utrudnione dojście do niego (brak mostu, brak utwardzonej drogi/chodnika).

Zabudowa ścisłego centrum Ponice objęta obszarem rewitalizacji lokuje się po lewej stronie drogi biegnącej do Rabki. Zabudowa niejednorodna, skupiona w całości na prawym brzegu potoku Poniczanka. Na obszarze objętym rewitalizacją większość działek jest zabudowanych, przy czym

budynki znajdują się w relatywnie dużym oddaleniu od siebie. Na obszarze rewitalizacji dominuje zabudowa mieszkaniowa oraz zagrodowa. Estetyka budynków i dbałość o stan posesji bardzo zróżnicowane. Na działkach zabudowanych budynkami mieszkalnymi bardzo wiele dobudówek, które psują estetykę obszaru. Na granicy obszaru składy drewna, kamieni i gruzu, a także liczne blaszane garaże, mocno psujące estetykę terenu.

Rysunek 24. Strefa rekreacji w Ponicach wraz z utrudnionym dojściem do strefy

Źródło: Pro Regio Consulting

Rysunek 25. Nieład architektoniczny na granicy obszaru rewitalizacji (blaszane garaże, składy drewna i kamieni)

Źródło: Google Maps

5.1.4. Podobszar 4: Rdzawka – centrum

Diagnoza przeprowadzona w rozdziale 4, wsparta wynikami warsztatów oraz analizą ankiet zbieranych w trakcie konsultacji społecznych wskazuje na następujące deficyty i potencjały obszaru i jego otoczenia:

Tabela 18. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze Rdzawka

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Społeczne	1. Relatywnie duża liczba osób korzystająca ze wsparcia z powodu ubóstwa. 2. Niewystarczające poczucie bezpieczeństwa u mieszkańców spowodowane zdarzającymi się incydentami wymagającymi interwencji służb porządkowych. 3. Niedostateczna oferta sportowo-rekreacyjna dla mieszkańców. 4. Słaba dostępność do infrastruktury opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci najmłodszych (dostęp do usług przedszkolnych jedynie w godzinach popołudniowych). 5. Brak warunków lokalowych w szkole dla rozwoju nowoczesnych form edukacji. 6. Brak poczucia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży na terenie szkoły (teren szkoły nieogrodzony). 7. Brak infrastruktury rekreacyjnej dla najmłodszych dzieci (brak placu zabaw).	1. Relatywnie duża liczba młodych rodzin. 2. Działające organizacje pozarządowe i kulturalno-artystyczne.
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzennie-funkcjonalne)	1. Niski wskaźnik przedsiębiorczości. 2. Słaby dostęp do sieci wodno-kanalizacyjnej. 3. Duże zanieczyszczenie środowiska. 4. Brak ogólnodostępnych terenów przeznaczonych do wypoczynku typu park, rynek.	1. Atrakcyjne położenie. 2. Dobre skomunikowanie (Zakopianka). 3. Około 50 domów w starej zabudowie drewnianej z końca XIX i pierwszej połowy XX wieku w stylu podhalańskim, z czego 7 obiektów (6 domów i 1

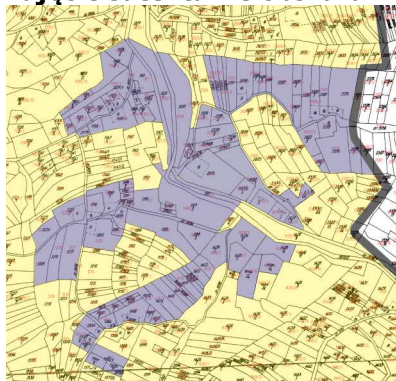
5. Brak sieci gazowej na terenie miejscowości.

stajnia) jest objęte ochroną konserwatorską.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych oraz wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty)

Jednocześnie podobszar **Rdzawka – centrum** wskazany jako rewitalizowany charakteryzuje się największymi deficytami na obszarze zdegradowanym: **sołectwo Rdzawka**, ale także stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na cały obszar zdegradowany.

Rysunek 26. Podobszar rewitalizacji Rdzawka – szkoła z uwzględnieniem działek (1:5 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru

Źródło: Urząd Miejski w Rabce-Zdroju oraz geoportal.gov.pl

RDZAWKA – centrum

Tabela 19. Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji

Aspekty społeczne	Aspekty pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne)
1. Sporo ludzi biednych, którym trzeba pomóc. 2. Niewystarczające poczucie bezpieczeństwa z powodu incydentów z chuliganami i osobami pijanymi. 3. Niedostateczna oferta sportowo-rekreacyjna dla mieszkańców. 4. Dzieci i młodzież nie mają atrakcyjnych możliwości spędzania wolnego czasu. 5. Brak placu zabaw dla dzieci. 6. Słaba dostępność przedszkola (dostęp do usług przedszkolnych jedynie w godzinach popołudniowych).	1. Brak gazu i kanalizacji. 2. Mieszkańcy nie mają się gdzie spotykać wieczorami i w weekendy. 3. Zanieczyszczenie środowiska. 4. Niska aktywność gospodarcza mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty, badania fokusowe)

Położenie podobszaru: obszar obejmuje zabudowę wzdłuż głównej ulicy i ulic od niej odchodzących i obejmuje budynki o numerach 52-60,62-63, 66-68b,159-164, 168-169, 171-175, 177-179, 185-188 a.

Powierzchnia podobszaru: 13,02 ha.

Ludność podobszaru: 163 osób.

Opis podobszaru: obszar położony w centralnej części Rdzawki obejmuje ważne miejsca dla lokalnej społeczności – remizę OSP, sklep, budynek Zespołu Szkół. Zabudowa mieszkaniowa skupiona wzdłuż głównych dróg obszaru rewitalizacji. Zabudowa niejednorodna, niezbyt zwarta z dużą rezerwą terenów możliwych do zabudowania pod funkcje mieszkaniowe.

Na peryferiach obszaru rewitalizacji ważny obiekt dla lokalnej społeczności w postaci budynku Zespołu Szkół. Obiekt, pochodzący z roku 1938 (stanął na miejscu wcześniejszej szkoły wybudowanej w roku 1912), rozbudowany po II wojnie światowej, a następnie wielokrotnie modernizowany. W latach 1996/98 do budynku szkoły dobudowano pełnowymiarową halę sportową. W roku 2005 obiekt został poddany termomodernizacji. Na działce należącej do szkoły znajduje się także boisko.

Rysunek 27. Zespół Szkół w Rdzawce wraz z okolicznymi zabudowaniami

Źródło: Pro Regio Consulting

Także na tym obszarze sporo terenów o niezbyt estetycznym zagospodarowaniu. Stan estetyki zabudowy mieszkaniowej bardzo zróżnicowany. W krajobrazie obszaru widoczne liczne blaszane zabudowy wymagające uporządkowania.

5.2. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

Po wyznaczeniu i przyjęciu uchwałą Rady Miejskiej granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji **dokonano pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji**. Najważniejszym celem pogłębionej analizy obszaru rewitalizacji było osadzenie procesu budowy programu rewitalizacji w lokalnym środowisku, bo tylko to gwarantuje trafność sformułowania celów rewitalizacji oraz adekwatność przedsięwzięć rewitalizacyjnych. To właśnie **mieszkańcy obszaru rewitalizacji określili hierarchię zdiagnozowanych problemów, wskazując w ten sposób swoje priorytety w zakresie jakości życia**. Co więcej, to właśnie mieszkańcy, na kolejnych etapach procesu rewitalizacji, **wskazywali swoje dążenia, pragnienia, aspiracje i potrzeby, które znalazły odzwierciedlenie w wizji i celach programu rewitalizacji**.

Pogłębionej diagnoza obszaru rewitalizacji dokonano na podstawie analizy *desk research* zgromadzonych danych statystycznych i dwóch technik badań jakościowych:

- zogniskowanych wywiadów grupowych
- wywiadów z liderami lokalnymi z obszaru rewitalizacji.

Dane pierwotne, tj. pochodzące z indywidualnych rozmów z mieszkańcami oraz z badań fokusowych, zestawiono z danymi ilościowymi, zgromadzonymi podczas analizy *desk research* dokonanej w trakcie analizy sytuacji społeczno-gospodarczej. Pozwoliło to przeanalizować relację między skalą opisywanych zjawisk na obszarze rewitalizacji, a odczuciami mieszkańców. Analiza została dokonana w dwóch zasadniczych obszarach: **społecznym i gospodarczym**. Wynika to z faktu, że obecne pojmowanie procesów rewitalizacji zasadnicze cele interwencji *Programu* sytuuje głównie w sferach społecznej i gospodarczej, zaś działania techniczne i planistyczne są uzupełniające (narzędziowe) wobec celów społeczno-gospodarczych.

Szczegółowa analiza potwierdziła trafność wytyczenia obszaru rewitalizacji. Respondenci zgodzili się, iż zdiagnozowane obszary kryzysowe i obszary rewitalizacji mają istotne znaczenie dla Gminy Rabki-Zdroju, a równocześnie są obszarami, które koncentrują w sobie negatywne zjawiska społeczne i gospodarcze. Obszar rewitalizacji został zdiagnozowany jako objęty w całości koncentracją powiązanych ze sobą problemów bezrobocia, ubóstwa, migracji i niekorzystnych wskaźników demograficznych (w tym wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego, a w konsekwencji duża liczba osób wymagająca opieki z racji wieku i niepełnosprawności), brak poczucia bezpieczeństwa (bójki, pobicia, drobne kradzieże, ale także występujące zjawiska

przemocy domowej), ciągle zbyt mała i nie w pełni dostosowana do potrzeb i oczekiwań – szczególnie młodzieży – oferta społeczno-kulturalna. Na tę koncentrację nakłada się szczególna skala problemów związanych z zagospodarowaniem przestrzennym i estetyką, w tym zły stan części budynków na obszarze rewitalizacji, w tym zarówno zabytkowych budynków komunalnych, publicznych (dworzec PKP w Chabówce), a także duża liczba pustostanów w centrum obszaru rewitalizacji. Poza zadbanymi enklawami spotkać można miejsca zaniedbane, nieuporządkowane, zagospodarowane w sposób przypadkowy i chaotyczny. Na części obszaru występuje też duże obciążenie ruchem samochodowym, co powoduje nie tylko emisję szkodliwych substancji (szczególnie uciążliwe w miejscowości o charakterze uzdrowiskowym), ale także zagrożenie wypadkami komunikacyjnymi. Na części wiejskiej obszaru rewitalizacji słabo rozwinięta jest przedsiębiorczość, a kondycja działających firm nie jest najlepsza. Gigantycznym problemem całego obszaru rewitalizacji jest problem niskiej emisji pochodzenia bytowego – szczególnie dojmujący w okresach jesienno-zimowych, ale obecny także w pozostałych porach roku. **Kryzys w obszarze rewitalizacji ma więc charakter społeczny oraz gospodarczy, ekologiczny, techniczny i funkcjonalno-przestrzenny.**

Kolejnym etapem pogłębionej analizy było dokonanie hierarchizacji zidentyfikowanych problemów. Na podstawie wyników prowadzonych wywiadów nadano wagi poszczególnym problemom, co pozwoliło określić kluczowe problemy społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji, a w przyszłości pozwoli zwrócić szczególną uwagę na te problemy, które w odczuciu lokalnej społeczności wymagają podjęcia najpilniejszych interwencji, ale tym samym dają największą szansę na dokonanie realnej zmiany.

Tabela 20. Kluczowe problemy poszczególnych podobszarów rewitalizacji wraz z ich hierarchizacją

Problem	Wskaźnik	Podobszar 1: Rabka-Zdrój – Centrum		Podobszar 2: Chabówka – stacja kolejowa		Podobszar 3: Ponice – centrum		Podobszar 4: Rdzawka – centrum	
		Wartość wskaźnika	Ranga	Wartość wskaźnika	Ranga	Wartość wskaźnika	Ranga	Wartość wskaźnika	Ranga
Ubóstwo	Liczba osób zagrożonych ubóstwem na podobszarze rewitalizacji w odniesieniu do osób zagrożonych ubóstwem z podobszaru zdegradowanego	77%	8	55%	7	63%	7	59%	7
Bezrobocie	Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia w odniesieniu do osób korzystających ze wsparcia z podobszaru zdegradowanego	72%	4	49%	3	51%	10	65%	8
Rosnąca liczba osób wymagająca pomocy w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa w odniesieniu do osób korzystających ze wsparcia z podobszaru zdegradowanego	69%	10	75%	2	81%	8	5%	1
Niska jakość i ograniczony dostęp do edukacji przedszkolnej	Procent osób z podobszaru rewitalizacji, które uważają, że brakuje miejsc opieki dla dzieci (w badaniach ankietowych zaznaczono odpowiedź: przeciętna, słaba, bardzo słaba)	56%	1	76%	5	83%	11	67%	9
Rosnąca liczba osób chorych i niepełnosprawnych potrzebujących wsparcia	Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności, choroby w odniesieniu do osób korzystających ze wsparcia z podobszaru zdegradowanego	76%	11	56%	6	65%	3	53%	4
Niski poziom kapitału społecznego	Liczba NGO na 1000 mieszkańców (średnia dla gminy 3,27)	2,62	5	3,12	1	1,65	2	2,66	11
Brak poczucia bezpieczeństwa	Liczba przestępstw i wykroczeń na podobszarze rewitalizacji w odniesieniu do podobszaru zdegradowanego	0,76	6	78%	8	54%	1	51%	2
Słaba kondycja gospodarcza	Liczba przedsiębiorstw na podobszarze rewitalizacji w odniesieniu do podobszaru zdegradowanego	56%	7	49%	4	41,2	4	43,09	6
Słaba dostępność infrastruktury komunalnej - kanalizacja	Procent mieszkańców mających dostęp do infrastruktury komunalnej - kanalizacja	76%	3	0%	11	50%	6	50%	5
Słaba dostępność infrastruktury komunalnej - wodociąg	Procent mieszkańców mających dostęp do infrastruktury komunalnej - wodociąg	84%	2	50%	10	0%	9	0%	9
Zanieczyszczenie powietrza	Procent gospodarstw domowych wyposażonych w piece starego typu	77%	9	68%	9	56%	5	63%	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji

Badania z udziałem osób z obszaru rewitalizacji – lokalnych pracodawców, liderów lokalnych, mieszkańców obszaru rewitalizacji **pozwołyły zatem zidentyfikować wiodące bariery rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji.**

Tabela 21. Kluczowe problemy społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji

Podobszar rewitalizacji	Problem społeczny	Problem gospodarczy
Podobszar 1. Rabka–Centrum	Koncentracja ubóstwa oraz bardzo wysokie wskaźniki obciążenia demograficznego. Niedostatek usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych oraz oferty spędzania czasu dla tych osób. Duże problemy w zakresie porządku publicznego, będące w dużej mierze pochodną dużej liczby osób z zewnątrz (turystów i kuracjuszy) na obszarze. Brakuje też na tym obszarze mieszkań specjalnego przeznaczenia: chronionych, treningowych itp.	Duże natężenie ruchu kołowego. Brak polityki parkingowej. Problemy własnościowe części budynków oraz ich zły stan techniczny. Chaos i bałagan przestrzenny. Okresowe zanieczyszczenie powietrza (co także utrudnia prowadzenie biznesu, szczególnie w sektorze noclegowym i rehabilitacyjnym).
Podobszar 2. Chabówka – Stacja kolejowa	Ubożenie społeczeństwa. Dużo ludzi starszych i ubogich wymagających „zaopiekowania”. Częste wybryki chuligańskie i zakłócanie porządku (dworzec). Słaby dostęp do infrastruktury i ofert sportowo-rekreacyjnej dla mieszkańców. Deficyty w zakresie opieki przedszkolnej (zbyt mała liczba miejsc w przedszkolu, co skutkuje mniejszą aktywnością zawodową, szczególnie kobiet).	Brak dostępu do infrastruktury kanalizacyjnej, co czyni teren mało atrakcyjnym inwestycyjnie, podobnie jak słaba dostępność komunikacji publicznej w niektórych porach.
Podobszar 3. Ponice - Centrum	Nagromadzenie problemów społecznych wzajemnie powiązanych (problemy na rynku pracy i zła sytuacja finansowa części rodzin, problemy zdrowotne, niepełnosprawność). Słaba dostępność infrastruktury opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci najmłodszych. Niska aktywność mieszkańców. Słaba oferta atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci (w tym zajęć pozalekcyjnych) i osób dorosłych.	Słabe wskaźniki rozwoju przedsiębiorczości. Brak dostępu do infrastruktury kanalizacyjnej, co czyni teren mało atrakcyjnym inwestycyjnie, podobnie jak słaba dostępność komunikacji publicznej w niektórych porach.
Podobszar 4. Rdzawka - Centrum	Nagromadzenie problemów społecznych wzajemnie powiązanych (problemy na rynku pracy i zła sytuacja finansowa części rodzin, problemy zdrowotne, niepełnosprawność). Relatywnie duża liczba interwencji służb porządkowych. Słaba dostępność infrastruktury opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci najmłodszych. Słaba oferta atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci (w tym zajęć pozalekcyjnych) i osób dorosłych. Brak miejsc spotkań, integracji.	Słabe wskaźniki rozwoju przedsiębiorczości. Brak dostępu do infrastruktury kanalizacyjnej, co czyni teren mało atrakcyjnym inwestycyjnie, podobnie jak słaba dostępność komunikacji publicznej w niektórych porach.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji (badania fokusowe i indywidualne wywiady pogłębione)

Ostatnim etapem pogłębionych badań było wskazanie potencjałów, na których można się oprzeć przeciwdziałając zdefiniowanemu kryzysowi. **Unikatowe walory uzdrowiskowe, krajobrazowe i przyrodnicze oraz tradycja sektora turystycznego, a także atrakcyjne położenie komunikacyjne w pobliżu rozbudowującej się „Zakopianki”** mogą zostać wykorzystane w celu aktywizacji gospodarczej obszaru rewitalizacji, szczególnie w branżach turystycznych, gastronomicznych, kreatywnych, ale także w działalności związanej ze sztuką, kulturą i szeroko pojętą rozrywką. **Potencjał społeczny obszaru** w połączeniu z przerwaniem negatywnych trendów, może być istotnym czynnikiem przywrócenia energii i aktywności na obszarze objętym kryzysem i przeciwdziałania trwałej emigracji (przede wszystkim) młodych ludzi. Pomimo trudności na rynku pracy obszar rewitalizacji zamieszkiwany jest przez **przedsiębiorczych mieszkańców**, którzy nie obawiają się podejmowania nowych wyzwań, także gospodarczych, co będzie wspierało zachodzące procesy społeczno-gospodarcze.

5.3. Wskazanie kluczowych potrzeb rewitalizacyjnych

W trakcie procesu tworzenia Programu Rewitalizacji - w toku licznych spotkań, warsztatów, ankiet i badań – definiowano szereg problemów oraz poszukiwano optymalnych dróg ich rozwiązywania. W sposób oczywisty ciągle jeszcze niezaspokojone są **podstawowe potrzeby mieszkańców** – takie jak: wiek substancji mieszkaniowej, obciążenie ruchem komunikacyjnym w centrum, zanieczyszczenie powietrza, a na terenach wiejskich także ciągle jeszcze brak dostępu do sieci wodno-kanalizacyjnych (czy w niektórych miejscach stan i materiały, z których ta sieć jest wykonana), a także zła jakość dróg czy poczucie niewystarczającego skomunikowania z centrum miejscowości czy stolicą subregionu. Może się wydawać, iż są to typowe problemy dotyczące tkanki technicznej czy przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej. Przy bliższym jednak poznaniu odczuć i opinii mieszkańców obszaru zdegradowanego należy stwierdzić, iż są to bardzo konkretne problemy dotyczące podstawowych elementów jakości życia, a co za tym idzie wręcz wkraczające w obszar społeczny. I zaspokojenie tych – podstawowych – potrzeb jest dla mieszkańców gminy Rabki-Zdroju fundamentalnie ważne. Wśród problemów, które znacząco wpływają na jakość życia w gminie mieszkańcy wymieniali także **bezrobocie, brak miejsc z atrakcyjną ofertą kulturalną, niewystarczającą dostępność infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, a także miejsc z odpowiednią opieką dzienną dla osób starszych i dzieci**. Na uwagę zasługuje także **poczucie słabnących więzi rodzinnych i lokalnych**.

Bardzo wiele potrzeb dotyka też kwestii związanych z **poprawą zagospodarowania przestrzeni publicznych**, szczególnie w centrum uzdrowiska, przede wszystkim rewitalizacja zabytkowych willi, zagospodarowanie terenów nad Poniczanką i Rabą, rozwijanie Parku Zdrojowego, tak aby tworzyć warunki do integrowania się mieszkańców.

Ostatecznie potrzeby rewitalizacyjne zdefiniowano w postaci celów i głównych kierunków interwencji. Za priorytetową kwestię mieszkańcy gminy Rabki-Zdroju uznali **konieczność odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej, powstrzymanie zjawiska depopulacji** obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i wzmacnianie funkcji uzdrowiskowo-rekreacyjnej gminy. Ważna jest też dbałość o podstawową infrastrukturę techniczną, taką jak sieci wodno-kanalizacyjne, połączenia drogowe pomiędzy miejscowościami czy stwarzanie warunków do dobrego skomunikowania Rabki ze stolicą regionu. Ponadto bardzo istotna jest kwestia jakości i dbałości o stan powietrza, którym oddychają mieszkańcy.

Kluczowa jest także **poprawa jakości życia** na obszarach zdegradowanych, przede wszystkim **zagospodarowanie przestrzeni publicznych na cele rekreacyjne**, wyrównywanie szans edukacyjnych wszystkich dzieci już od lat najmłodszych – stąd ogromne oczekiwania w zakresie **rozwój sieci placówek przedszkolnych**, przede wszystkim na terenach wiejskich i zapewnienie równego startu wszystkim dzieciom bez względu na miejsce zamieszkania, a także zapewnienia wysokiej jakości oferty edukacyjnej i zagwarantowanie **atrakcyjnego i bogatego programu zajęć dodatkowych** dla dzieci i młodzieży oraz zwiększenie poczucia bezpieczeństwa w miejscu życia i pracy.

6. WIZJA OBSZARU PO REWITALIZACJI

Nadrzędnym celem podejmowanych działań – w perspektywie kilku najbliższych lat – jest poprawa jakości życia mieszkańców gminy Rabki-Zdroju, powstrzymanie degradacji obszarów znajdujących się w gorszym położeniu oraz przywrócenie miejscom wskazanym przez lokalną społeczność jako obszar rewitalizacji jego pierwotnych – ważnych z punktu widzenia lokalnego rozwoju – funkcji. Będzie się to odbywać poprzez szereg mniejszych i większych projektów, zarówno infrastrukturalnych, jak i „miękkich”, realizowanych w równej mierze przez samorząd i instytucje publiczne, jak i przez organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorców i innych ważnych „aktorów” rozwoju lokalnego. Nadrzędną ideą przyświecającą tym działaniom jest wyprowadzenie wskazanych obszarów ze stanu kryzysowego poprzez usunięcie zjawisk, które spowodowały ich degradację. Cele, kierunki interwencji oraz konkretne zadania rewitalizacyjne mają doprowadzić do przemiany zdegradowanych terenów we wszystkich pięciu aspektach:

- **społecznym** – poprzez zapobieganie patologiom społecznym – przestępczości, marginalizacji, wykluczeniu, ale też przeciwdziałaniu niekorzystnym zmianom demograficznym, poprzez odbudowywanie więzi społecznych i rodzinnych, wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i dorosłych z mniejszych i peryferyjnych ośrodków z mieszkańcami z obszarów lepiej zurbanizowanych, wyposażonych w bogatszą infrastrukturę o charakterze społecznym. Niezwykłą wagę przykładają się także w tych procesach do rozwijania i wzmacniania trzeciego sektora, a poprzez to budowania społeczeństwa obywatelskiego;
- **gospodarczym** – poprzez organizację warunków do tworzenia nowych miejsc pracy, rozpowszechnianie aktywności gospodarczej, lokowanie na obszarze zdegradowanym nowych przedsiębiorstw;
- **przestrzenno-funkcjonalnym** – w tym zachowania dziedzictwa kulturowego przez remonty, modernizację i konserwację zabytkowych obiektów i przestrzeni publicznej oraz poprawę środowiska naturalnego;
- **technicznym** – poprzez dbałość o podstawową infrastrukturę techniczną (wodociągi, kanalizacja, drogi) – jako element zwiększający atrakcyjność zamieszkania i w pewnym stopniu ograniczający odpływ ludności, a także jeden z najważniejszych czynników wpływających na lokalizację przedsiębiorstw oraz poprawę stanu technicznego zarówno budynków prywatnych, jak i komunalnych;
- **środowiskowym** – przede wszystkim poprzez poprawę stanu środowiska naturalnego, dbałość o tereny zielone na zurbanizowanych obszarach i wdrażanie koncepcji zrównoważonego rozwoju, która ma zapewnić zaspokojenie potrzeb społeczności, z uwzględnieniem przyszłych pokoleń i priorytetowym znaczeniem zachowania, odtworzenia i rozwijania środowiska przyrodniczego.

Poniżej zaprezentowano wizję rewitalizacji – tj. opis stanu obszaru rewitalizowanego gminy Rabki-Zdroju w perspektywie roku 2023 i kolejnych lat. Wypracowano ją z jednej strony w oparciu o prace warsztatowe i deklarowane aspiracje lokalnej wspólnoty, nie zapominając jednakże o wizji rozwoju definiowanej na poziomie obowiązującej strategii gminy. Podejście takie gwarantuje spójność obu dokumentów strategicznych już na poziomie wizji i gwarantuje, iż deklarowane cele są zbieżne w zamyśle rozwoju obszaru, w sposób zintegrowany i kompleksowy przyczyniać się będą do poprawy jakości życia mieszkańców Rabki-Zdroju. Wizję tę sformułowano w sposób następujący:

OBSZAR REWITALIZACJI GMINY RABKI-ZDROJU

jest miejscem, w którym w sposób spójny i przemyślany zintegrowano mieszkańców i zasoby materialne gminy dla poprawy jakości życia lokalnej społeczności. Jednocześnie powstrzymano zjawisko depopulacji poprzez rozwinięcie nowoczesnego produktu uzdrowiskowego i turystyczno-rekreacyjnego oraz poprzez dbałość o dobry stan podstawowej infrastruktury technicznej, poprawę jakości środowiska naturalnego, w tym powietrza, a także uporządkowanie stanu obiektów (prywatnych i publicznych) i przestrzeni publicznych na całym obszarze objętym kryzysem.

7. CELE REWITALIZACJI ORAZ KIERUNKI INTERWENCJI

Wyznaczone cele rewitalizacji oraz kierunki interwencji odpowiadają wcześniej zidentyfikowanym potrzebom i służą eliminacji bądź ograniczeniu negatywnych zjawisk na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.

Głównym celem działań rewitalizacyjnych, przewidzianych w *Gminnym Programie Rewitalizacji*, jest **ograniczenie skali występowania negatywnych zjawisk i procesów na obszarze rewitalizacji w gminie Rabce-Zdroju oraz wzmocnienie wewnętrznego potencjału tego obszaru w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju całej gminy**. Powyższy cel główny realizowany będzie przez trzy cele strategiczne obejmujące wszystkie sfery procesu rewitalizacji (tj. społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową). Osiągnięcie celów strategicznych nastąpi z kolei poprzez realizację celów szczegółowych i kierunkowe działania rewitalizacyjne, dzięki którym negatywne zjawiska zostaną znacznie ograniczone lub całkowicie wyeliminowane.

7.1. Cel strategiczny 1. Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej

Cel strategiczny *Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej* skupia się przede wszystkim na **przeciwdziałaniu zdiagnozowanym problemom w sferze społecznej**. Często podkreślanym problemem na obszarze rewitalizacji jest bardzo **niska aktywność społeczna, brak chęci do podejmowania działań w gminie oraz nieefektywna komunikacja władzy z mieszkańcami**, skutkująca małą wiedzą i brakiem poczucia tożsamości mieszkańców z działaniami władzy lokalnej. Warto zatem rozważyć wsparcie procesu komunikacji przez profesjonalnych animatorów lub mediatorów. Samorząd gminny powinien także lepiej wykorzystać potencjał posiadanych zasobów komunikacyjnych np. zebrania wiejskie, Biuletyny Informacji Publicznej, strona internetowa gminy, media społecznościowe, co pozwoli mieszkańcom na lepsze rozumienie działań władzy i uzyskania większego poczucia wpływu na to, co dzieje się w ich miejscu życia i mieszkania. Aktywizacja mieszkańców to także wspomaganie organizacji pozarządowych – udoskonalanie systemu komunikowania się z NGO, cedowanie na nie części zadań oraz pełna transparentność w rozdziale środków grantowych na działalność tych instytucji. Konieczne jest także podejmowanie aktywności mających na celu budowanie oraz wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez wspieranie oddolnych inicjatyw mieszkańców, promocję wolontariatu, zachęcanie młodych ludzi do angażowania się w sprawy społeczności lokalnych np. poprzez uruchomienie szkoły liderów czy młodzieżowej rady gminy.

Przedsięwzięcia w ramach tego celu dotyczą także zapobiegania wykluczenia różnych grup społecznych, w tym osób bezrobotnych, borykających się z trudnościami w życiu codziennym, ubogich. Ideę przewodnią wsparcia osób znajdujących się w złej sytuacji życiowej jest „pomoc dla samopomocy”. Oznacza to przeorientowanie modelu uprawiania pracy socjalnej od nastawienia opiekuńczego - wyrażającego się w przejmowaniu odpowiedzialności za podopiecznych, a tym samym pogłębianiu ich bezradności, niewykorzystywaniu własnej zaradności, do nastawienia pomocowego - polegającego na usamodzielnieniu, maksymalnym wykorzystaniu własnej aktywności ludzi potrzebujących pomocy, zapewnieniu ich współdziałania w procesach rozwiązywania swych problemów i zaspokajania potrzeb. Pomoc udzielana przez GOPS powinna charakteryzować się systemowym podejściem do rodzin, rozszerzeniem i pogłębieniem pracy socjalnej, aktywizowaniem lokalnego środowiska, poprzez ścisłą współpracę z organizacjami, wolontariuszami, grupami samopomocowymi i wspólnotami sąsiedzkimi. Wsparcie łączące zarówno reintegrację społeczną, jak i uzyskanie zatrudnienia jest dużo bardziej efektywne i trwałe, dlatego tak ważne dla Rabki-Zdroju jest **wykorzystanie instrumentów ekonomii społecznej do rozwiązywania problemów społecznych na obszarze rewitalizacji**.

Trzeci cel koncentruje się na zwiększeniu aktywnego udziału seniorów w życiu społeczności lokalnej. W Rabce-Zdroju rośnie liczba osób starszych, a w perspektywie najbliższych 20 lat udział tych osób w całej populacji będzie znaczący. Ponadto w Rabce (jak i całym kraju) znacząca jest liczba młodych emerytów. Wiele kobiet w wieku 55 lat i wielu mężczyzn w wieku 60 lat korzysta z

systemu emerytalnego, część z nich podejmuje aktywność zawodową, pewna grupa angażuje się w pomoc na rzecz własnych rodzin czy też podejmuje działalność społeczną, ale istnieje ogromny, niewykorzystany potencjał młodych, sprawnych pod względem psychofizycznym osób, które pozostając bierne, wyłączają się z życia społecznego, a z czasem tracą zdolność do funkcjonowania w dynamicznie rozwijającym się społeczeństwie. Wśród problemów, z którymi najczęściej borykają się osoby starsze, w trakcie konsultacji społecznych, wymieniano: utratę poczucia bezpieczeństwa, co związane jest ze spadkiem dochodów przy stale zwiększających się wydatkach egzystencjonalnych, analfabetyzm techniczny i funkcjonalny, poczucie nieużyteczności, osamotnienie spowodowane rozluźnieniem więzów rodzinnych oraz problemy zdrowotne. Pomoc dla samodzielnych, starszych osób powinna służyć aktywizacji, mobilizowaniu mieszkańców do samoorganizacji i podejmowania inicjatyw oddolnych, budowaniu sieci współpracy i podtrzymywania umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych. Przede wszystkim poprzez tworzenie systemu wsparcia, w tym organizowanie ośrodków wsparcia dziennego dla osób w podeszłym wieku m.in. świetlice, kluby seniora, rozwijanie Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Na rodzinie nadal spoczywa główna odpowiedzialność za opiekę nad osobami starszymi. Międzypokoleniowa więź i zasada wzajemności zapewniają ciągłość tej opieki. Jednakże członkowie rodzin coraz częściej nie są w stanie wypełnić tradycyjnej misji zapewnienia opieki wszystkim swoim członkom. Dlatego tak potrzebne jest formalne wsparcie rodziny, wzmocnienie oficjalnego systemu opieki poprzez wykorzystanie grup samopomocowych, organizacji pozarządowych, wolontariatu. Konieczne jest także doskonalenie jakości i dalszy rozwój usług świadczonych na rzecz osób starszych, zapewnienie dostępności profilaktyki i opieki geriatrycznej oraz miejsc długoterminowej opieki dla osób starszych.

Tabela 22. Cel strategiczny 1. Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej

CEL STRATEGICZNY I. ODBUDOWA ZAUFIANIA WEWNĄTRZ WSPÓLNOTY SAMORZĄDOWEJ ORAZ WZMOCNIENIE SOLIDARNOŚCI SPOŁECZNEJ	
Cel operacyjny	1.1. Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej
	Wiodące kierunki interwencji: - o opracowanie nowej koncepcji i narzędzi komunikacji samorządu z mieszkańcami; - o rozszerzanie systemu realizacji zadań publicznych w formule współpracy z organizacjami pozarządowymi w oparciu o konkursy grantowe; - o powołanie Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych; - o promowanie idei wolontariatu i włączanie różnych grup w działania na rzecz wspólnot lokalnych i sąsiedzkich; - o zachęcanie młodych ludzi do angażowania się w sprawy społeczności lokalnych (szkoła liderów, młodzieżowa rada gminy).
Cel operacyjny	1.2. Aktywizacja społeczna osób pozostających w trudnym położeniu
	Wiodące kierunki interwencji: - o aktywizowanie grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez stwarzanie im warunków do wychodzenia z sytuacji kryzysowych; - o wspieranie oddolnych inicjatyw mieszkańców na rzecz rozwiązywania problemów społecznych na obszarze zdegradowanym (grupy samopomocowe, inicjatywy sąsiedzkie); - o wzmacnianie działań profilaktycznych wspierających rodzinę; - o prowadzenie aktywnej polityki społecznej przywracającej zdolność i chęć do pracy oraz uczestnictwa w życiu społecznym; - o rozwijanie sektora ekonomii społecznej; - o zwiększanie – w miarę rzeczywistych potrzeb - dostępności zasobu lokalowego dla osób potrzebujących wsparcia (mieszkania chronione, mieszkania socjalne).
Cel	1.3. Zwiększenie aktywnego udziału seniorów w życiu społeczności lokalnej

operacyjny**Wiodące kierunki interwencji:**

- o konsekwentne rozwijanie działalności Uniwersytetu Trzeciego Wieku i zwiększenie zasięgu jego działania;
- o rozwijanie i wspieranie funkcjonujących klubów i organizacji seniorskich;
- o tworzenie oferty i infrastruktury rekreacyjnej dedykowanej osobom starszym;
- o wykorzystanie zasobu budynków dla utworzenia przyjaznych i komfortowych miejsc dziennej i długoterminowej opieki dla osób starszych.

7.2. Cel strategiczny 2. Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury

Kolejny cel *Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury* odnosi się do działań związanych z **poprawą kondycji gospodarczej i jakości przestrzenno-funkcjonalnej** obszaru zdegradowanego, jako elementu mającego znaczący wpływ na powstrzymanie odpływu mieszkańców. Odpływ mieszkańców w skali miasta to ubytek kapitału demograficznego i ludzkiego. Polityka ukierunkowana na przeciwdziałanie tym niekorzystnym tendencjom winna koncentrować się na podnoszeniu jakości życia. Wśród proponowanych kierunków działań jest podnoszenie jakości i dostępu do usług publicznych, dostępności infrastruktury technicznej, a także tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych.

W tworzeniu nowych, atrakcyjnych miejsc pracy i przyciąganiu inwestorów warto oprzeć się na potencjałach Rabki-Zdroju i **wzmacniać funkcję uzdrowiskowo-rekreacyjną gminy**. Konieczna jest rozbudowa infrastruktury uzdrowiskowej na obszarze rewitalizacji, porządkowanie przestrzeni i jej nowoczesna aranżacja, które uczynią z uzdrowiska miejsca wyjątkowe oraz niepowtarzalne, gdzie każdy kuracjusz odnajdzie coś dla siebie. Kolejnym obszarem wymagającym wsparcia **jest niewystarczająca i mało zróżnicowana baza hotelowa i pensjonatowa**, która nie odpowiada potrzebom coraz bardziej wymagającego gościa. Warto tutaj szczególnie podkreślić atut Rabki-Zdroju jakim jest położenie komunikacyjne – w bliskości dwóch dużych lotnisk (Balice, Poprad), w ciągu rozbudowującej się zakopianki i na trasie (być może) rewitalizowanej linii kolejowej. Wszystko to sprawia, że odległość od dwóch dużych aglomeracji – krakowskiej i śląskiej – jest naprawdę niewielka. A to otwiera duże możliwości rozwoju turystyki biznesowej, szkoleniowej, czy nawet kongresowej. Połączenie tego elementu z atrakcyjnym krajobrazem, rozwijającą się infrastrukturą turystyczno-rekreacyjną daje Rabce Zdrój poważne atuty w konsekwentnym budowaniu jednej ze ścieżek rozwoju właśnie w oparciu o sektor szkoleniowo-konferencyjny. Bez wątplenia jednak wzmocnienia wymaga tu baza – odpowiednio przygotowana, wyposażona i o zróżnicowanym (choć pewnie raczej wyższym) standardzie. Wiąże się to nie tylko z inwestycjami w budynki i urządzenia, ale także jakością kadry medycznej i pielęgniarstwa oraz rozwijanie współpracy (także naukowo-badawczej) w kierunku poszukiwania nowych, atrakcyjnych produktów leczniczo-rehabilitacyjnych i rekreacyjnych.

Problemem Rabki-Zdroju **jest także jakość przestrzeni publicznych**. Powiększające się (często w dużym rozproszeniu) obszary zabudowy w połączeniu z brakiem poszanowania ładu przestrzennego prowadzą do coraz większego chaosu urbanistycznego i estetycznego, a co za tym idzie pogorszenia się wizerunku miejscowości. Zagadnienia związane z szeroko rozumianą kulturą, sztuką oraz tradycją – ważne dla mieszkańców Rabki-Zdroju – mogą i powinny być wykorzystywane do podnoszenia standardu życia, jak i rozwijania produktu uzdrowiskowego i turystycznego budowanego w oparciu i z wykorzystaniem walorów kulturowych Rabki-Zdroju. Rabka Zdrój może poszczycić się unikatowymi instytucjami kultury – działa tu jeden z niewielu w Polsce teatr dla dzieci (Teatr Lalek „Rabcio”), swoją działalność prowadzi unikatowy Skansen Taboru Kolejowego w Chabówce. Warto je rozwijać i wzmacniać ich ofertę programową. Bardzo istotna jest kwestia niezagospodarowanych terenów na podobszarze rewitalizacji Rabka-Zdrój-Centrum, które powinny służyć rozwojowi funkcji turystyczno-rekreacyjnej, a także zabytkowych willi czy obiektów, które często niezagospodarowane i puste niszczą i szpecą strefę uzdrowiskową (np. Gwiazda, a także szereg budynków w przestrzeni Parku Zdrojowego i w jego pobliżu). Nie bez znaczenia wizerunkowo, ale także w kontekście potencjału gospodarczego, są takie miejsca takie

jak dworzec autobusowy, które po rewitalizacji mogłyby się stać nie tylko wizytówką miasta, ale też miejscem lokowania się nowych przedsiębiorców.

Dobrze ukształtowana, atrakcyjna i estetyczna przestrzeń publiczna może stwarzać warunki do spotkań, nawiązywania relacji, a zatem może być ważnym argumentem dla wyboru miejsca życia i pracy. Dlatego tak ważna jest dbałość o centra miejscowości na obszarach wiejskich gminy.

Bardzo istotne dla mieszkańców jest wyrównywanie szans edukacyjnych wszystkich dzieci już od lat najmłodszych – stąd ogromne oczekiwania w zakresie rozwoju sieci placówek przedszkolnych na terenie całego obszaru zdegradowanego i zapewnienie równego startu wszystkim dzieciom, bez względu na miejsce zamieszkania.

Transport publiczny i infrastruktura komunikacyjna to **ważne elementy jakości życia i mające ogromny wpływ na mobilność mieszkańców**. Brak dogodnego dojazdu może też być powodem całkowitej rezygnacji z podjęcia pracy poza miejscem zamieszkania, co może pogłębiać problemy społecznie obszaru rewitalizacji. Dlatego działania rewitalizacyjne winny skupiać się także na poprawie podstawowej infrastruktury drogowej na obszarze zdegradowanym oraz na zapewnieniu większego bezpieczeństwa komunikacyjnego i lepszej organizacji transportu publicznego.

Ostatni cel operacyjny wiąże się bezpośrednio z dbałością o jakość środowiska naturalnego. Na obszarze rewitalizacji ciągle obecne są **braki w sieci kanalizacyjnej**, przekładające się bezpośrednio na jakość wód przepływających przez Rabkę-Zdrój. Największym dziś problemem – także wizerunkowo – jest **zanieczyszczenie powietrza** spowodowane zarówno niską emisją, jak również emisją pochodzenia komunikacyjnego. Bardzo istotną kwestią jest wprowadzenie odpowiedniej lokalnej polityki w zakresie transportu, która będzie dążyć do ograniczenia wykorzystania samochodów w celu przemieszczania się na niewielkie odległości przez mieszkańców oraz stworzy warunki do niewykorzystywania samochodów przez kuracjuszy i turystów wypoczywających w Rabce-Zdroju. Działania powinny skupić się tutaj na wprowadzeniu polityki parkingowej, zwiększeniu udziału ekologicznych środków transportu (np. rowerów), a także wprowadzeniu nowych rozwiązań z zakresu publicznej komunikacji uzdrowiskowo-turystycznej.

Tabela 23. Cel strategiczny 2. Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury

CEL STRATEGICZNY II. POWSTRZYMANIE ZJAWISKA DEPOPULACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO POPRZEC ROZWÓJ GOSPODARKI I INFRASTRUKTURY

Cel operacyjny	2.1. Funkcje uzdrowiskowe i rekreacyjne służą wzmocnieniu lokalnej gospodarki
	Wiodące kierunki interwencji: - o rozbudowa bazy sanatoryjno-uzdrowiskowej oraz rewitalizacja i nadanie nowych funkcji nieczynnym/niewykorzystywanym obiektom uzdrowiskowym; - o modernizacja istniejącej infrastruktury hotelowej, konferencyjnej i gastronomicznej na obszarze zdegradowanym; - o powołanie Rabczańskiego Klastra Zdrowia (rozwijanie współpracy JST, gestorów bazy sanatoryjnej i leczniczej oraz sektora B+R); - o podnoszenie kompetencji kadr związanych z lecnictwem uzdrowiskowym.
Cel operacyjny	2.2. Poprawa estetyki obszaru zdegradowanego i tworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej
	Wiodące kierunki interwencji: - o rozbudowa i modernizacja ważnych obiektów kultury (m.in. Teatr Lalek „Rabcio”); - o rewitalizacja zabytkowych budynków w obrębie strefy A (np. budynek „Gwiazdy”) - o rozwiązanie problemów własnościowych (prawnych) i rewitalizacja popadających w ruinę obiektów na obszarze rewitalizowanym; - o rewitalizacja głównej promenady uzdrowiskowej i odtworzenie starorabczańskich bazarów; - o modernizacja obiektów użyteczności publicznej (m.in. dworca autobusowego); - o rewitalizacja przestrzeni publicznej w centrach Chabówki, Poniczanki i Rdzawki sprzyjającej integracji społecznej na obszarach wiejskich;

	o modernizacja i dostosowanie budynków w centrach miejscowości Chabówka, Ponice i Rdzawka do wyzwań społecznych i demograficznych (m.in. uruchomienie żłobków, przedszkoli, świetlic środowiskowych).
Cel operacyjny	2.3. Poprawa dostępności obszaru zdegradowanego oraz infrastruktury komunikacyjnej Wiodące kierunki interwencji: - o modernizacja dróg i chodników na obszarze zdegradowanym w celu poprawy poczucia bezpieczeństwa mieszkańców; - o modernizacja i rozbudowa oświetlenia dróg i placów; - o przebudowa ważnych skrzyżowań w mieście w celu poprawy ich bezpieczeństwa; - o budowa parkingów i ograniczenie ruchu w strefie A uzdrowiska; - o modernizacja i przebudowa układów komunikacyjnych wewnątrz osiedli (chodniki, parkingi, drogi wewnętrzne).
Cel operacyjny	2.4. Dbłość o jakość środowiska naturalnego i czystość powietrza Wiodące kierunki interwencji: - o przeciwdziałanie zanieczyszczeniu środowiska naturalnego (rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, poprawa systemu zagospodarowania odpadów); - o radykalna poprawa jakości powietrza na obszarze zdegradowanym (likwidacja źródeł niskiej emisji, dalsza gazyfikacja uzdrowiska, szersze wykorzystanie OZE w procesie produkcji energii, prewencja, edukacja ekologiczna); - o znaczące zmniejszenie uciążliwości wynikających z presji ruchu kołowego (wyznaczenie strefy ograniczonej emisji komunikacyjnej, wprowadzenie polityki parkingowej, stworzenie zrównoważonego transportu gminno-uzdrowskiego, budowa (wyznaczenie) ścieżki rowerowej Ponice – Rabka-Zdrój jako alternatywy dla komunikacji samochodowej).

7.3. Cel strategiczny 3. Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym

Ostatni cel *Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym* to obszar działań skupiający się na **poprawie poziomu satysfakcji z życia w Rabce-Zdroju**.

Niewystraszająca dostępność miejsc rekreacji bardzo mocno wybija się wśród głosów mieszkańców, zarówno na obszarach wiejskich jak i miejskich dlatego pierwszy cel obejmuje **działania zmierzające do wzbogacenia oferty rekreacyjnej i sportowej**. Planowany jest rozwój infrastruktury sportowej dostosowanej do potrzeb mieszkańców. Zdefiniowanie działań – wynikających ze zgłaszanych potrzeb mieszkańców – powinno w pierwszej kolejności dotyczyć ogólnodostępnych terenów rekreacyjnych. Stąd zakłada się zagospodarowanie przestrzeni publicznych na cele rekreacyjne – place zabaw dla dzieci i miejsca rekreacji dla dorosłych, a tym samym dostosowanie do oczekiwań starszych mieszkańców Rabki-Zdroju. Dzięki podjętym inicjatywom zrewitalizowana przestrzeń stanie się miejscem wydarzeń społecznych, a to z kolei będzie miało odzwierciedlenie we wzroście poziomu integracji społeczności lokalnych. Ponadto zwiększeniu ulegnie poziom poczucia tożsamości tych grup z miejscem zamieszkania, co wyrażać się będzie poprzez aktywną partycypację w działaniach inicjowanych przez gminę oraz poprzez zwiększony poziom uczestnictwa w projektach realizowanych przez organizacje pozarządowe. Warto wykorzystać potencjał rzek i potoków (m.in. Raby, Poniczanki) do budowania zintegrowanego produktu turystyczno-rekreacyjnego z jednoczesną dbałością o kwestie związane z odpowiednim zabezpieczeniem gminy przed skutkami klęsk żywiołowych i dalszą regulacją rzek i potoków przepływających przez Gminę.

Kolejny cel operacyjny obejmuje **aspiracje miejscowej ludności** w kwestii zapewnienia wysokiej jakości oferty edukacyjnej i **stworzenia warunków do skutecznego konkurowania młodego pokolenia** z dziećmi i młodzieżą z większych ośrodków miejskich. Ogromne znaczenie w zapewnieniu wyrównywania szans edukacyjnych, ale także w przeciwdziałaniu patologiom wśród młodzieży jest zagwarantowanie **atrakcyjnego i bogatego programu zajęć dodatkowych**,

zarówno w zakresie zajęć sportowo-rekreacyjnych, jak również programu pozalekcyjnych zajęć pozwalających rozwijać dzieciom i młodzieży swoje pasje oraz zainteresowania.

Dla mieszkańców bezpieczeństwo własne, rodziny i najbliższego otoczenia jest rzeczą nadrzędną, dlatego ostatni cel koncentruje się na zagwarantowaniu poziomu bezpieczeństwa socjalnego, zdrowotnego, pożarowego, a wreszcie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Działania koncentrują się na obniżeniu stopnia zagrożenia przestępczością, szczególnie w centrum miasta oraz w okolicy terenów rekreacyjnych (np. w Parku Zdrojowym). Istotne jest aby na zasadach partnerstwa zintegrować i włączyć w poprawę bezpieczeństwa publicznego jednostki państwowe, jednostki samorządowe oraz powiatowe służby, inspekcje, straże, organizacje pozarządowe, środowiska lokalne oraz inne podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo i porządek publiczny na terenie gminy. Ważnym aspektem działania jest uwrażliwianie mieszkańców na działania propagujące określone zachowania w sytuacjach wystąpienia zagrożeń.

Tabela 24. Cel strategiczny 3. Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym

CEL STRATEGICZNY III. POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA NA OBSZARZE ZDEGRADOWANYM

Cel operacyjny	3.1. Rewitalizacja ważnych terenów rekreacyjnych sprzyjających integracji społecznej Wiodące kierunki interwencji: - o rewitalizacja zaniedbanych i zdegradowanych terenów w centrum miasta i pełniejsze ich udostępnienie mieszkańcom i kuracjuszom (m.in. rewitalizacja terenów nad Poniczanką, dalsza rewitalizacja Parku Zdrojowego); - o zagospodarowanie przestrzeni publicznych na cele rekreacyjne dla mieszkańców i rozbudowy oferty turystycznej (place zabaw, siłownie na wolnym powietrzu); - o modernizacja ważnych obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie miasta (m.in. modernizacja lodowiska, basenu, modernizacja stadionu KS Wierchy); - o wykorzystanie rzek i potoków (m.in. Raby, Poniczanki) do budowania zintegrowanego produktu turystyczno-rekreacyjnego z elementami zabezpieczenia przeciwpowodziowego; - o propagowanie zdrowego stylu życia i wspieranie oferty ogólnorozwojowych zajęć pozalekcyjnych.
Cel operacyjny	3.2. Podniesienie jakości i atrakcyjności oświaty dla wzmacniania lokalnych potencjałów Wiodące kierunki interwencji: - o poprawa wyposażenia placówek edukacyjnych; - o poprawa jakości kształcenia w szkołach na terenie zdegradowanym (m.in. organizacja zajęć pozalekcyjnych, tworzenie funduszy stypendialnych dla uzdolnionych uczniów); - o wspieranie działań w zakresie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz przeciwdziałanie powstawaniu patologii; - o umożliwienie dostępu do atrakcyjnej oferty kształcenia ustawicznego; - o przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu (szkolenia, rozbudowa publicznych miejsc dostępu do Internetu).
Cel operacyjny	3.3. Poprawa poczucia bezpieczeństwa i kształtowanie w społecznościach lokalnych współodpowiedzialności za stan bezpieczeństwa Wiodące kierunki interwencji: - o poprawa poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego poprzez ograniczanie liczby przestępstw i wykroczeń, szczególnie uciążliwych dla mieszkańców i turystów; - o przeciwdziałanie patologiom społecznym, tj. alkoholizmowi, narkomanii, przemocy domowej poprzez zacieśnianie współpracy służb porządku publicznego z administracją samorządową, organizacjami pozarządowymi i społecznością lokalną; - o doposażenie służb ratunkowych; - o podejmowanie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz zaufania do instytucji odpowiedzialnych za porządek (policji i straży miejskiej) - m.in. organizacja spotkań z mieszkańcami, szersza prewencja, prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym np. kursy samoobrony dla kobiet).

komplementarnych. Co ważne – kryterium umieszczenia zadania zarówno na liście podstawowej, jak i komplementarnej – było rozwiązywanie zdefiniowanych problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych, a nie kwalifikowalność w ramach 11 osi priorytetowej *RPO WM 2014-2020*. Także zadania z listy zadań uzupełniających będą w najbliższym okresie systematycznie realizowane ze środków samorządu, jak i innych podmiotów zaangażowanych w procesy rewitalizacyjne na obszarze gminy Rabki-Zdroju.

8.1.1. Budowa siedziby Teatru Lalek „Rabcio” w Rabce-Zdroju

Realizator projektu: Powiat Nowotarski

Wartość projektu: 15 000 000,00 PLN

Spodziewany czas realizacji: marzec 2017 – grudzień 2018

Źródło finansowania: RPO WM, oś 11.1, środki własne

Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Rabka-Zdrój-Centrum

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest budowa budynku użyteczności publicznej - wielofunkcyjnego budynku z salą i zapleczem scenicznym na potrzeby Teatru Lalek „Rabcio” w Rabce-Zdroju wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną (przyłączami gazu, elektrycznym, wody, kanalizacji sanitarnej i deszczowej, stacją transformatorową, instalacją oświetlenia zewnętrznego, miejscem czasowego gromadzenia odpadów stałych, dojazdami, miejscami postojowymi oraz instalacjami wewnętrznymi: grzewczą, wodno-kanalizacyjną, wentylacyjną, elektryczną i teletechniczną oraz gazową).

Rysunek 29. Budynek Teatru Lalek „Rabcio” – stan istniejący

Źródło: Starostwo Powiatowe w Nowym Targu

Budowa Teatru umożliwi realizację działalności kulturalnej dla szerokiego grona odbiorców, nie tylko społeczności lokalnej. W budynku będą odbywać się przede wszystkim spektakle, a także dodatkowe zajęcia tematyczne, np. warsztaty terapeutyczno-artystyczne, koła teatralne.

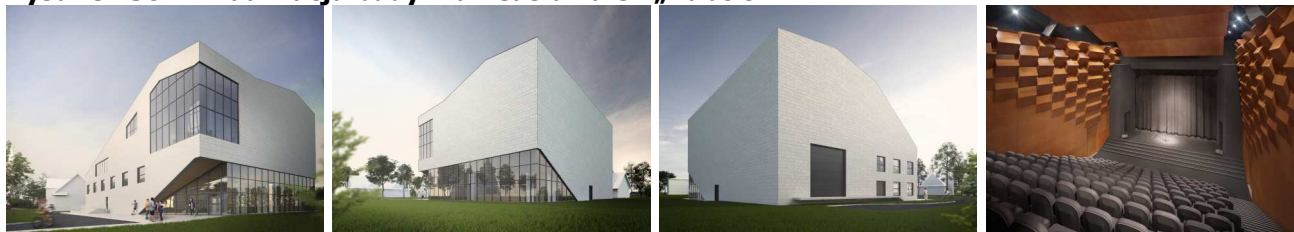
Inwestycja będzie realizowana w centrum Rabki-Zdroju na działce przy ul. Orkana, w bliskim sąsiedztwie Rynku oraz Parku Zdrojowego. Forma architektoniczna budynku będzie dostosowana do krajobrazu i otaczającej zabudowy.

Głównym celem projektu jest umożliwienie pełnienia przez miasto Rabka-Zdrój funkcji ośrodka kulturalnego, w szczególności dla dzieci i młodzieży poprzez budowę unikatowego obiektu infrastruktury kultury.

Budynek będzie w całości przeznaczony na potrzeby działalności kulturalnej Teatru oraz prowadzenia usług społecznych dla grup defaworyzowanych w oparciu o działalność Teatru. W wyniku realizacji projektu powstanie obiekt o następujących parametrach technicznych:

- kubatura netto: 11 237,54 m³
- powierzchnia użytkowa: łącznie 1 537,68 m² (parter, piętra 1 - 3).

Na parterze znajdować się będzie: hol główny mieszczący foyer, kasa biletowa oraz szatnie, sala z widownią, scena, magazyn, pracownia, garderoby oraz pomieszczenia higieniczno-sanitarne. Na pierwszym piętrze ulokowane zostaną pomieszczenie biurowe administracji teatru, druga kondygnacja pracowni, oraz pomieszczenia pomocnicze, w tym higieniczno-sanitarne. Drugie piętro mieścić będzie kawiarnię z zapleczem, pomieszczenia higieniczno-sanitarne, salę prób z magazynem oraz pomieszczenie techniczne. Na ostatnim, trzecim piętrze znajdować się będzie pokój z łazienką dla gości teatru, pomieszczenia techniczne i magazynowe oraz dojście na pomosty techniczne nad widownią.

Rysunek 30. Wizualizacja budynku Teatru Lalek „Rabcio”

Źródło: Starostwo Powiatowe w Nowym Targu

Budynek będzie dostępny dla osób niepełnosprawnych. Dzięki pochylni zewnętrznej wejścia do budynku będą dostępne dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Obiekt wyposażony będzie w windę obsługującą wszystkie kondygnacje. Na każdym piętrze znajdować się będą łazienki przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Na sali teatralnej, będą mogły zajmować miejsca osoby na wózkach inwalidzkich.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x	X	x	x	x

Produkt projektu: Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów kultury – 1 obiekt (o powierzchni użytkowej 1 537,68 m²).

Rezultat: Liczba osób korzystających z nowego lub zmodernizowanego obiektu kultury – 35 000. Liczba przedsiębiorstw, które rozpoczęły lub przeniosły działalność na teren wsparty w ramach realizowanego projektu – 1 przedsiębiorstwo.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- bardzo zły stan techniczny obiektu oraz niewystarczająca liczba pomieszczeń do rozwijania działalności teatralnej;
- niewystarczająca infrastruktura kultury w mieście to jeden z problemów bardzo często podkreślany przez mieszkańców (ponad 60% wskazań);
- możliwość stworzenia bogatej oferty zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców w różnym wieku.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej (cel operacyjny 1.1,1.2), cel strategiczny 2. Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury (cel operacyjny 2.2), cel strategiczny 3. Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym (cel operacyjny 3.2).

Projekty powiązane:

- Aktywizacja społeczna poprzez zajęcia teatralne (lista podstawowa projekt nr 8.1.2);
- Radosny Przedszkolak – rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego w Rabce-Zdroju (lista podstawowa projekt nr 8.1.6);
- Razem przeciw przemocy (lista podstawowa projekt nr 8.1.10).

8.1.2. Aktywizacja społeczna poprzez zajęcia teatralne

Realizator projektu: Powiat Nowotarski

Wartość projektu: 500 000,00 PLN

Spodziewany czas realizacji: marzec 2019 – grudzień 2020

Źródło finansowania: RPO WM, oś 9.2, środki własne

Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Rabka-Zdrój-Centrum

Opis projektu: Przedmiotem projektu będą kompleksowe działania związane z prowadzeniem terapii poprzez sztukę, a zwłaszcza poprzez teatr osób niepełnosprawnych i grup defaworyzowanych, a także psychoterapia, psychoedukacja, psychoprofilaktyka. Odbiorcami

działań będą osoby i grupy zagrożone wykluczeniem społecznym. W wyniku prowadzonych warsztatów przygotowane zostaną 4 premiery spektakli teatralnych w nowopowstałym budynku Teatru Lalek „Rabcio” w Rabce-Zdroju z udziałem podopiecznych Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Rabce-Zdroju, osób niepełnosprawnych m.in. będących podopiecznymi Środowiskowego Domu Samopomocy „Promyk” - filia w Rabce-Zdroju, Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego w Rabce-Zdroju oraz aktorów Teatru, w tym nie będących już czynnymi zawodowo.

Celem projektu jest zwiększenie dostępności usług społecznych, które będą aktywizować w zakresie kultury osoby objęte opieką poradni psychologiczno- pedagogiczne, a także osoby niepełnosprawne. Ponadto projekt ma umożliwić tym osobom udział w tworzeniu oferty kulturalnej miasta Rabka-Zdrój.

Projekt jest projektem pilotażowym angażującym grupy defaworyzowane (w tym osoby niepełnosprawne) w życie społeczne i kulturalne poprzez cykl zajęć terapeutycznych w Teatrze Lalek „Rabcio”. Zostanie stworzona placówka wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, wykorzystująca infrastrukturę Teatru Lalek „Rabcio”, w której będą pracować przeszkoleni pracownicy Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej w Rabce-Zdroju i aktorzy Teatru Lalek. To doskonała forma aktywizacji osób defaworyzowanych oraz integracji osób niepełnosprawnych z osobami pełnosprawnymi. Efektem współpracy będą 4 spektakle teatralne.

Działania:

- przeszkolenie osób mających pracować z dziećmi i młodzieżą: pracowników Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Rabce-Zdroju, czynnych zawodowo i emerytowanych pracowników Teatru w zakresie prowadzenia terapii poprzez teatr,
- prowadzenie warsztatów teatralnych dla grup defaworyzowanych (m. in. zajęcia z zakresu aktorstwa, scenografii, warsztatów interpersonalnych, integracyjnych, komunikacji, asertywności, twórczości, szybkiej nauki, mnemotechnik, psychoedukacyjnych, psychoprophylaktycznych, psychodramatycznych, antydyskryminacyjnych),
- przygotowanie i wystawienie 4 premier spektakli teatralnych,
- promocja projektu.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x				

Produkt projektu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi w ramach projektu - 60 osób.

Rezultat: Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu - 1 szt.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- rosnąca liczba osób nieaktywnych zawodowo i społecznie;
- projekt obejmujący zasięgiem cały obszar zdegradowany;
- wsparcie osób wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- zagospodarowanie wolnego czasu dzieci i młodzieży, a także osób z niepełnosprawnościami.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej (1.1, 1.2), cel strategiczny 3. Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym (3.2).

Projekty powiązane:

- Budowa siedziby Teatru Lalek „Rabcio” w Rabce-Zdroju (lista podstawowa projekt nr 8.1.1);
- Radosny Przedszkolak – rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego w Rabce-Zdroju (lista podstawowa projekt nr 8.1.6);

- Razem przeciw przemocy (lista podstawowa projekt nr 8.1.10).

8.1.3. Rozbudowa szkoły w Ponicach o nowe pomieszczenia dydaktyczne i sportowo-rekreacyjne wraz z pomieszczeniem dla przedszkola i sali regionalizmu

Realizator projektu: Gmina Rabka-Zdrój

Wartość projektu: 3 000 000,00 PLN

Spodziewany czas realizacji: wrzesień 2016 – grudzień 2018

Źródło finansowania: RPO WM, oś 11.2, środki własne

Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Ponice

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest rozbudowa budynku zespołu szkoły podstawowej i gimnazjum w Ponicach - dobudowa sali gimnastycznej wraz z zapleczem, pomieszczeniami dydaktycznymi, administracyjnymi, sanitarnymi oraz technicznymi i pomocniczymi. Projekt zakłada rozbudowę szkoły o 868,55 m², co pozwoli na uzyskanie pomieszczeń na uruchomienie oddziału przedszkolnego i sali gimnastycznej oraz 3 sal lekcyjnych dla szkoły podstawowej i gimnazjum.

Budynek o powierzchni zabudowy 544,87 m² zlokalizowany jest na działkach nr ewid. 1116, 1117, 1118, 1119. Teren posiada dostęp do drogi publicznej (dz. nr ewid. 1108) poprzez istniejący zjazd; wzdłuż dłuższego boku budynku przebiega droga publiczna (dz. nr ewid. 1108). Jest częściowo podpiwniczony, trzykondygnacyjny, o konstrukcji tradycyjnej ścianowo – płytowej. Założony jest na rzucie prostokątów o łącznych wymiarach: 31,40x26,50 m. Obecnie przykryty dachem wielospadowym o kącie nachylenia połaci 35-520.

Rozbudowa budynku polega na dobudowie nowej części do istniejącego budynku od strony północnej i oraz przebudowie (w niezbędnym zakresie) konstrukcji więźby dachowej w celu połączenia części istniejącej z projektowaną. Sala gimnastyczna projektowana jest jako jednokondygnacyjna o konstrukcji żelbetowej z wypełnieniem ścian zewnętrznych z elementów murowanych. Dach zaprojektowano w konstrukcji drewnianej. Sala gimnastyczna powiązana jest konstrukcyjnie z pozostałą częścią inwestycji. Projektowana rozbudowa o konstrukcji murowanej ze słupami i belkami żelbetowymi, więźba dachowa o konstrukcji ciesielskiej. Obiekt posadowiony zostanie na fundamentach bezpośrednich zaprojektowanych w postaci stóp i ław fundamentowych. Projektowana rozbudowa będzie stanowiła wydzieloną pożarowo (drzwiami EI30) część budynku z osobną komunikacją pionową i poziomą, osobnymi wejściami z zewnątrz. Rozwiązanie to poprawi warunki ewakuacji z istniejącej części szkoły oraz umożliwi korzystanie w godzinach pozalekcyjnych z zaplecza sportowego osobą trzecim.

Prace budowlane obejmą:

- rozbiórkę istniejących fundamentów w części północno wschodniej terenu działki;
- rozbiórkę istniejącego balkonu zewnętrznego wraz ze schodami i ścianami wsporczymi;
- rozbiórkę schodów zewnętrznych do piwnicy;
- rozbiórka wewnętrznych schodów gospodarczych;
- zamurowanie otworów okiennych i drzwiowych w ścianie północnej budynku;
- wypełnienie dwóch otworów okiennych w ścianie północnej pustakiem szklanym;
- demontaż części pokrycia wschodniej i zachodniej połaci dachu w celu powiązania połaci dachowych (projektowanej i istniejącej);
- wytyczenie ław i stóp fundamentowych;
- prace ziemne – wykonanie wykopów pod fundamenty oraz szalunków;
- wykonanie ław oraz ścian fundamentowych - zbrojenie, wylewanie betonu;
- wykonanie posadzki na gruncie, ścian, nadproży, wieńców i stropu nad parterem;
- wykonanie ścian, nadproży, wieńców i stropu nad piętrem;
- wykonanie konstrukcji dachu oraz pokrycia dachowego;
- wykonanie instalacji sanitarnych i elektrycznych;

- przebudowa przyłącza gazowego i kanalizacji sanitarnej;
- montaż stolarki okiennej i drzwiowej;
- wykonanie posadzek wewnętrznych i zewnętrznych;
- wykonanie tynków i okładzin wewnętrznych;
- wykonanie izolacji term. i okładzin zewnętrznych;
- ukształtowanie i uporządkowanie placu budowy.

Powierzchnia zabudowy po rozbudowie wyniesie 1143,26 m² (z tego część dobudowana to 598,39 m²), powierzchnia całkowita to 2570,30 m² (część dobudowana 1480,56 m²). Suma powierzchni użytkowej dobudowanej części parteru wyniesie 542,89 m². Zlokalizowana tam będzie sala gimnastyczna wraz z szatniami, sanitariatami, magazynem sprzętu oraz oddziałem przedszkolnym (2 oddziały, szatnie, wc). Rozbudowa pozwoli na zapewnienie funkcjonowania całodziennych oddziałów przedszkolnych dla 50 dzieci, do tej pory przedszkole było otwarte 5 h dziennie w systemie dwuzmianowym. Pierwsze piętro to 120,76 m², które obejmuje 3 sale lekcyjne i antresolę, pełniącą funkcję izby regionalnej. Drugie piętro o powierzchni 204,90 m² to korytarz, kotłownia i strych.

Celem realizacji projektu jest poprawa i unowocześnienie bazy oświatowej w Ponicach. W wyniku modernizacji poprawią się warunki pracy, zarówno dla uczących się w szkole dzieci i młodzieży, jak i nauczycieli oraz personelu technicznego. Zwiększona zostanie liczba sal lekcyjnych i powstanie sala gimnastyczna – spełniające wymagane standardy, co pozwoli na naukę w lepszych warunkach. Realizacja projektu umożliwi dostęp do edukacji na etapie przedszkolnym wszystkim dzieciom w wieku 3 do 6 lat z terenu Ponik i okolicznych miejscowości, a tym samym zapewni im lepsze przygotowania do kolejnych etapów edukacji oraz ułatwi rodzicom łączenie życia zawodowego z życiem prywatnym. Dodatkowo celem jest podniesienie standardu i jakości infrastruktury społecznej, kulturalnej i edukacyjnej, poprzez rozbudowę infrastruktury edukacyjnej i społecznej.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x		x		x

Produkt projektu: Liczba zmodernizowanych obiektów oświatowych – 1 obiekt (o powierzchni użytkowej - 1 849,23 m²).

Rezultat: Liczba dzieci w wieku przedszkolnym korzystająca ze zmodernizowanej infrastruktury – 46 rocznie, liczba uczniów korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury edukacyjnej - 600

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- niewystarczająca liczba pomieszczeń w budynku szkoły dla prawidłowej realizacji zadań dydaktyczno-wychowawczych, przede wszystkim brak sali gimnastycznej (zajęcia z wychowania fizycznego odbywają się w salach lekcyjnych);
- niewystarczająca liczba pomieszczeń w budynku dla potrzeb przedszkola;
- rosnące aspiracje zawodowe kobiet i wzrost zapotrzebowania na usługi opieki nad dziećmi do 6 roku życia.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 2. Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury (cel operacyjny 2.2), cel strategiczny 3. Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym (cel operacyjny 3.1, 3.2).

Projekty powiązane:

- Radosny Przedszkolak – rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego w Rabce-Zdroju (lista podstawowa projekt nr 8.1.6);
- Razem przeciw przemocy (lista podstawowa projekt nr 8.1.10).

8.1.4. Rozbudowa szkoły w Rdzawce i dostosowanie do funkcji przedszkolnych

Realizator projektu: Gmina Rabka-Zdrój

Wartość projektu: 1 000 000,00 PLN

Spodziewany czas realizacji: styczeń 2017 – grudzień 2018

Źródło finansowania: RPO WM, oś 11.2, środki własne

Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Rdzawka

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest przebudowa pomieszczeń Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Rdzawce polegająca na wydzieleniu pomieszczeń dla punktu przedszkolnego i sali komputerowej. W ramach inwestycji pomieszczenia istniejącego punktu przedszkolnego zostaną dostosowane do aktualnych wymogów stawianym punktom przedszkolnym. Z sali istniejącego punktu przedszkolnego oraz pom. pomocniczego wydzielona zostanie szatnia i pom. dla personelu sprząającego, przebudowie ulegną również istniejące pomieszczenia higieniczno-sanitarne. Przebudowie podlegają również klatki schodowe.

Istniejący budynek o powierzchni użytkowej 663,07 m² jest dwukondygnacyjny, podpiwniczony z dachem wielospadowym z blachy trapezowej. Pomieszczenia na piętrze przeznaczone na punkt przedszkolny aktualnie zajmują gabinet logopedy, świetlicę, magazyn materacy oraz pomieszczenia pomocnicze, zaś poddasze jest nieużytkowe.

Pomieszczenia punktu przedszkolnego zostanie stworzone przez wyburzenie ścian działowych i połączenie istniejących pomieszczeń i części korytarza. Projektowana sala punktu przedszkolnego wraz z wymaganymi sanitariatami i pomieszczeniami pomocniczymi przeznaczona jest dla 23 dzieci. Zmiana sposobu użytkowania i przebudowa zapewni szatnię i komunikację dla przedszkola, które znajduje się na tej samej kondygnacji. Sala komputerowa zostanie stworzona przez przebudowę nieużytkowego poddasza, na potrzeby edukacyjne zostanie udostępnione 71,06 m².

Przebudowa obejmuje wykonanie izolacji termicznej i przeciwwilgociowej więźby, docieplenie istniejących ścian murowych klatki schodowej, wykonanie otworów dachowych dla projektowanych kłap oddymiających, demontaż deskowania zaślepiającego jaskółki i wymurowanie ścian szczytowych dla w/w jaskółek, wykonanie elementów wykończenia poddasza, tj. obić z płyt gipsowo - kartonowych oraz wykonanie posadzek i ścian działowych. Istniejący punkt przedszkolny zostanie dostosowany do aktualnych wymagań poprzez przebudowę pomieszczeń higieniczno-sanitarnych oraz utworzenie oddzielnej szatni.

Celem realizacji projektu jest poprawa i unowocześnienie bazy oświatowej w Rdzawce. W wyniku modernizacji poprawią się warunki nauki dla dzieci i młodzieży, a także warunki pracy dla nauczycieli oraz personelu technicznego. Rozbudowa pomieszczeń pozwoli na wydłużenie czasu funkcjonowania przedszkola i objęcie całodziwną opieką przedszkolną 46 dzieci, zaś uruchomienie sali komputerowej pozwoli na naukę w lepszych warunkach.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x	x		x	

Produkt projektu: Liczba zmodernizowanych obiektów oświatowych – 1 obiekt (o powierzchni użytkowej – 725,21 m²).

Rezultat: Liczba dzieci w wieku przedszkolnym korzystająca ze zmodernizowanej infrastruktury – 46 rocznie, liczba uczniów korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury edukacyjnej – 800.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- niewystarczająca liczba pomieszczeń w budynku dla potrzeb przedszkola;
- aktualnie punkt przedszkolny jest czynny tylko 5h w systemie dwuzmianowym, realizacja projektu pozwoli na wydłużenie czasu funkcjonowania placówki i zapewni całodziwną opiekę nad dziećmi w wieku 3-6 lat;

- projekt jest odpowiedzią na rosnące aspiracje zawodowe kobiet i wzrost zapotrzebowania na usługi opieki nad dziećmi do 6 roku życia.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 2. Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury (cel operacyjny 2.2), cel strategiczny 3. Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym (cel operacyjny 3.1, 3.2).

Projekty powiązane:

- Aktywizacja społeczna poprzez zajęcia teatralne (lista podstawowa projekt nr 8.1.2);
- Radosny Przedszkolak – rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego w Rabce-Zdroju (lista podstawowa projekt nr 8.1.6);
- Razem przeciw przemocy (lista podstawowa projekt nr 8.1.10).

8.1.5. Termomodernizacja oraz poprawa funkcjonalności istniejącego budynku przedszkola w Chabówce i dostosowanie go do wyzwań demograficznych

Realizator projektu: Gmina Rabka-Zdrój

Wartość projektu: 1 000 000,00 PLN

Spodziewany czas realizacji: marzec 2017 – kwiecień 2019

Źródło finansowania: RPO WM, oś 11.2, środki własne

Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Chabówka

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest wykonanie kompleksowej termomodernizacji budynku, remont elewacji oraz instalacji wewnętrznych. Ponadto zostanie wykonany remont zagospodarowania terenu wokół budynku w postaci utwardzenia terenu, wykonania opaski przy budynku, odwodnienia liniowego oraz montaż elementów małej architektury. W ramach termomodernizacji zostaną ocieplone ściany i stropodach, wymieniona zostanie też stolarka okienna i drzwiowa oraz przeprowadzony remont dachu. Planuje się również kompleksową modernizację wewnątrz budynku tj. wymianę posadzek, malowanie ścian, remont sanitariatów i klatki schodowej.

Celem realizacji projektu jest poprawa efektywności energetycznej, a co za tym idzie kosztów utrzymania obiektu oraz znaczące zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy. W wyniku realizacji projektu budynek zostanie dostosowany do obowiązujących przepisów techniczno-budowlanych. Ponadto realizacja projektu zapewni właściwe warunki do prowadzenia zajęć przedszkolnych dla 95 dzieci, wpływając również na jakość prowadzonych działań edukacyjnych. Kompleksowy remont budynku przyczyni się z pewnością zarówno do podniesienia walorów estetycznych budynku przedszkola, jak i poziomu bezpieczeństwa.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x		x	x	

Produkt projektu: Zmodernizowanych i poddany termomodernizacji budynek – 1 szt.

Rezultat: Roczny spadek emisji gazów cieplarnianych - 55%. Ilość zaoszczędzonej energii pierwotnej - 61%.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- zły stan techniczny obiektu;
- bardzo wysokie zanieczyszczenie powietrza w gminie wymaga pilnych działań zmierzających do ograniczenia niskiej emisji;

- zachęcanie mieszkańców do podejmowania działań na rzecz ochrony powietrza poprzez dawanie przez gminę przykładu i podejmowanie takich działań w zakresie obiektów pozostających własnością komunalną.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 2. Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury (cel operacyjny 2.2, 2.4), cel strategiczny 3. Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym (cel operacyjny 3.1, 3.2).

Projekty powiązane:

- Aktywizacja społeczna poprzez zajęcia teatralne (lista podstawowa projekt nr 8.1.2);
- Radosny Przedszkolak – rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego w Rabce-Zdroju (lista podstawowa projekt nr 8.1.6);
- Razem przeciw przemocy (lista podstawowa projekt nr 8.1.10).

8.1.6. Radosny Przedszkolak – rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego w Rabce-Zdroju

Realizator projektu: Gmina Rabka-Zdrój

Wartość projektu: 1 000 000,00 PLN

Spodziewany czas realizacji: sierpień 2018 – lipiec 2020

Źródło finansowania: RPO WM, oś 10 (EFS), środki własne

Lokalizacja: Cały obszar rewitalizacji

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego na obszarze rewitalizacji w gminie Rabce-Zdroju (placówki w Ponicach, Rdzawce, Chabówce i Rabce Zdroju).

Niezadawalający wskaźnik upowszechnienia wychowania przedszkolnego na obszarze rewitalizacji, może powodować w przyszłości niewykształcenie gotowości do nauki czytania i pisanie w szkole, a w konsekwencji niską samoocenę, problemy emocjonalne, konflikty, obniżenie motywacji do nauki, wykluczenie społeczne. Poważnym problemem jest także niski poziom wiedzy i świadomości rodziców na temat wychowania, edukacji i rozwoju dziecka. Przesłanki te wskazują na konieczność objęcia dzieci w wieku 3 – 7 lat kompleksowym wsparciem. Dzieci uczestniczące w edukacji przedszkolnej lepiej dają sobie radę w szkole, są dojrzalsze społecznie i emocjonalnie. Program edukacji przedszkolnej umożliwia każdemu dziecku jednakowy start w przyszłe życie oraz sprzyja integracji społecznej.

Celem głównym projektu jest wyrównanie szans edukacyjnych dzieci w wieku 3 - 6 lat, które w związku z trudną sytuacją środowiskową i ekonomiczną rodziny mają ograniczony dostęp do usług przedszkolnych.

Cele szczegółowe to:

- zapewnienie dzieciom dobrego startu w edukację szkolną,
- zapobieganie wykluczeniu społecznemu,
- rozpoznanie potrzeb edukacyjnych,
- stymulowanie rozwoju dziecka,
- podniesienie poziomu kompetencji nauczycieli,
- uświadomienie rodzicom konieczności edukacji przedszkolnej oraz wzrost ich umiejętności wychowawczych.

W ramach projektu planowane jest:

- doposażenia w niezbędny sprzęt, zabawki, pomoce edukacyjne istniejących placówek i punktów przedszkolnych, a także modernizacja placów zabaw;
- organizacja zajęć dodatkowych m.in. zajęcia z logopedą, psychologiem, artystyczne, sportowo-rytmiczne, językowe;

- wyrównywanie szans dzieci ze szczególnymi potrzebami (w tym dzieci z niepełnosprawnościami), tak, aby możliwy był pełniejszy ich udział w edukacji przedszkolnej poprzez zatrudnienie asystenta osoby niepełnosprawnej;
- cykl szkoleń dla nauczycieli wychowania przedszkolnego m.in. wspieranie dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, komunikacja empatyczna
- warsztaty dla rodziców z zakresu psychologii rozwojowej, społecznej i komunikacji.

Realizacja projektu pozwoli na wydłużenie godzin pracy placówek (tak, aby były one bardziej dostępne dla pracujących rodziców/opiekunów dzieci). Organizacja zajęć dodatkowych pozwoli na zwiększanie szans edukacyjnych dzieci, zwłaszcza dzieci ze szczególnymi potrzebami (w tym dzieci z niepełnosprawnościami), rozwój kompetencji i umiejętności zawodowych oraz społecznych kadr wspieranych placówek, wsparcie rodziców i wzmocnienie ich roli poprzez wzrost umiejętności porozumiewania się z własnym dzieckiem oraz wiedzy na temat potrzeb rozwojowych i psychofizycznych małych dzieci.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x	x		x	x

Produkt projektu: Liczba placówek wychowania przedszkolnego o poszerzonej ofercie wychowania przedszkolnego – 4, liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej – 200;

Rezultat: Liczba nauczycieli, którzy nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – 20.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- niewystarczające możliwości organizacyjne i finansowe dla zapewnienie kompleksowej oferty wychowania przedszkolnego;
- rosnąca liczba dzieci potrzebująca specjalistycznego wsparcia;
- rosnąca liczba rodziców mająca problemy wychowawcze z dziećmi;
- projekt o zasięgu całej gminy.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej (cel operacyjny 1.2), cel strategiczny 2. Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury (cel operacyjny 2.2), cel strategiczny 3. Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym (cel operacyjny 3.2).

Projekty powiązane:

- Budowa siedziby Teatru Lalek „Rabcio” w Rabce-Zdroju (lista podstawowa projekt nr 8.1.1);
- Rozbudowa szkoły w Ponicach o nowe pomieszczenia dydaktyczne i sportowo-rekreacyjne wraz z pomieszczeniem dla przedszkola i sali regionalizmu (lista podstawowa projekt nr 8.1.3);
- Rozbudowa szkoły w Rdzawce i dostosowanie do funkcji przedszkolnych (lista podstawowa projekt nr 8.1.4);
- Termomodernizacja oraz poprawa funkcjonalności istniejącego budynku przedszkola w Chabówce i dostosowanie go do wyzwań demograficznych (lista podstawowa projekt nr 8.1.5).

8.1.7. Rozbudowa Parku Zdrojowego w Rabce-Zdroju – zagospodarowanie bulwarów nad Poniczanką

Realizator projektu: Gmina Rabka-Zdrój

Wartość projektu: 8 000 000,00 PLN

Spodziewany czas realizacji: marzec 2017 – kwiecień 2019

Źródło finansowania: RPO WM, oś 6, środki własne

Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Rabka-Zdrój Centrum

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest poszerzenie istniejącego Parku Zdrojowego o prawobrzeżne tereny wzdłuż Poniczanki i zagospodarowanie ich zgodnie z funkcją uzdrowiskowo-rekreacyjną. W zaniedbanej obecnie przestrzeni wzdłuż potoku planuje się stworzyć atrakcyjną przestrzeń publiczną z szeregiem urządzeń uzdrowiskowych (tężnia, wodospad solankowy, grota solna, urządzenia do wodoterapii metodą Kneippa) i rekreacyjnych (ścieżka spacerowa i rowerowa, siłownia plenerowa, boisko do siatkówki plażowej, park linowy, ścianki wspinaczkowe różnej wysokości), a także elementami małej architektury podnoszącymi jakość przestrzeni publicznej uzdrowiska (ławki, zrewitalizowana zieleń, odnowione kładki pieszo-rowerowej).

Projekt ma na celu stworzenie unikalnej przestrzeni publicznej przywracającej ścisłą i czytelną relację miasta z naturą. Bulwar ma pełnić funkcje uzdrowiskowe, rekreacyjne, komunikacyjne, społeczne i reprezentacyjne.

Teren wzdłuż prawego brzegu potoku Poniczanka na długości ok. 1 km zostanie kompozycyjnie ukształtowany jako czytelny układ placów z różnymi atrakcjami rekreacyjnymi połączony krzywoliniową ścieżką pieszo-rowerową. Przestrzeń będzie identyfikowana wizualnie dzięki latarniom widocznym z większej odległości. Podstawą układu komunikacyjnego będzie promenada piesza prowadzona po stronie prawobrzeżnej potoku Poniczanka oraz ścieżka rowerowa. Motywem przewodnim nowej przestrzeni będzie „woda” i jej funkcja lecznicza oraz rehabilitacyjna. Stąd wzdłuż projektowanego ciągu pieszo-jezdnego zaprojektowano kolejne urządzenia i atrakcje związane z wodą. Dla kuracjuszy odwiedzających uzdrowisko będą one miały funkcję rehabilitacyjną, dla turystów, gości i mieszkańców – funkcję rekreacyjną.

Obie funkcje będą się przenikały, przy czym na początku bulwarów dominować będzie funkcja rehabilitacyjna, zaś w drugiej części rekreacyjna. Ukształtowanie elementów małej architektury sprzyjać będzie spacerom, kontemplacji i wyciszeniu. Zaś przestrzeń zostanie wypełniona szeregiem urządzeń z zakresu wodolecznictwa zgodnych z metodą ks. Sebastiana Kneippa (zwanego „papieżem wellness” lub „wodnym doktorem”).

Rysunek 31. Urządzenia do wodolecznictwa: ścieżki do brodzenia w wodzie – możliwe warianty

Źródło: Koncepcja projektowa

Na odcinku ok. 400 metrów zostaną rozmieszczone następujące elementy rehabilitacyjne:

- zespół urządzeń do tzw. „dreptania po wodzie” – oporeczowane niecki, wypełnione wodą;
- tężnia solankowa – długości 25 metrów i wykorzystująca rabczańską solankę, ponadto wzdłuż jednego z boków tężni powstanie ścieżka sensoryczna – ścieżka zbudowana z różnego rodzaju kamieni, żwiru, piasku, a także drewnianych plastrów, która umożliwi kuracjom skorzystanie także z możliwości spaceru po nawierzchni, która będzie dawała możliwość stymulacji różnych receptorów na stopach;

Rysunek 32. Ścieżka sensoryczna - możliwe warianty realizacji

Źródło: Koncepcja projektowa

- w bliskiej odległości tężni, z wykorzystaniem naturalnej skarpy, zlokalizowany będzie sztuczny wodospad – będzie to nie tylko atrakcja tego miejsca, ale także urządzenie o charakterze uzdrowiskowym – spadająca z dużej wysokości solanka będzie tworzyła specyficzny mikroklimat, nasycając powietrze cennymi minerałami i mikroelementami znajdującymi się w solance;
- także w tej samej przestrzeni - co ma znaczenie w kontekście mikroklimatu tworzonego przez zlokalizowane w sąsiedztwie dwa inhalatoria na wolnym powietrzu – znajdzie się kolejny element związany z wodoterapią – niecki do brożenia oraz niecki do zanurzania nadgarstków i łokci;
- grota solna (o właściwościach terapeutycznych) – zaaranżowana w istniejącej grocie, która częściowo zostanie wyłożona blokami solnymi, a także zaopatrzona w specjalne ławy umożliwiające odbywanie krótkich seansów w dobroczynnym klimacie solno-jodowym, bogatym w cenne mikroelementy;

Rysunek 33. Grota solna w naturalnej skale - możliwe warianty realizacji

Źródło: Koncepcja projektowa

- warto podkreślić plan utworzenia „ptasiej wyspy” – ponieważ jest to miejsce gniazdowania ptactwa, szczególnie kaczek – zostaną im stworzone specjalne warunki bytowania w tym miejscu – będzie to nie tylko wyraz dbałości o środowisko naturalne, ale też ważny element edukacji ekologicznej (miejsce i występujące tu gatunki zostaną opisane);

Rysunek 34. Naturalne siedlisko ptaków wodnych w toni potoku Poniczanka

Źródło: Barbara Łączna, Ewa Sołek-Kowalska

Ważnym elementem projektu jest też rewitalizacja zieleni oraz nowe nasadzenia, tak aby uzyskać przestrzeń atrakcyjną przyrodniczo i sprzyjającą spacerom i kontaktowi z naturą.

Cała projektowana przestrzeń nasycona zostanie elementami małej architektury budującymi klimat i tożsamość miejsca. Będą to ławki, charakterystyczne oświetlenie, rzeźby i elementy wodne. Wszystkie zaprojektowane urządzenia charakteryzują się współczesną, prostą estetyką - charakterystyczną dla wysokiej jakości mebli miejskich, pozwalającą na harmonijne wpisanie Bulwarów w otaczającą tkanę urbanistyczną, w tym połączenie w spójną całość z istniejącą przestrzenią Parku Zdrojowego.

Celem ogólnym projektu jest rozwój oferty lecznictwa uzdrowiskowego i oferty turystyczno-rekreacyjnej Rabki-Zdroju oraz budowanie wizerunku Uzdrowiska i całej Małopolski jako obszaru atrakcyjnego turystycznie z wyróżniającą się w skali kraju kompleksową ofertą łączącą walory uzdrowiskowe, rekreacyjne i turystyczne.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x	x		x	x

Produkt projektu: Zrewitalizowany obszar o funkcjach rekreacyjnych - 1,60 ha. Wybudowana 1 nowa infrastruktura leczniczo-rehabilitacyjna zgodna z profilem uzdrowiska (komplet urządzeń do wodolecznictwa z tężnią, wodospadem) oraz 1 nowa atrakcja rekreacyjna zgodna z profilem uzdrowiska (komplet urządzeń rekreacyjnych: plaża, wiata, park linowy, ścianka wspinaczkowa, kamienie bulderowe).

Rezultat projektu: liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego korzystających ze zrewitalizowanego obszaru – 70%.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- modernizacja społecznie oczekiwanej infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej o oddziaływaniu na cały obszar zdegradowany;
- zapewnienie dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym atrakcyjnego miejsca rekreacji i zapobieganie tym samym możliwości występowania zjawisk patologicznych, szczególnie w młodszych pokoleniu;
- stworzenie atrakcyjnego miejsca spotkań i integracji mieszkańców;
- rewitalizacja przestrzeni publicznych wraz z rewitalizacją zieleni i stworzenie atrakcyjnego i bezpiecznego miejsca spotkań i wypoczynku dla mieszkańców.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej (1.2), cel strategiczny 2. Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury (2.1, 2.2), cel strategiczny 3. Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym (3.1).

Projekty powiązane:

- Przedszkolak – rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego w Rabce-Zdroju (lista podstawowa projekt nr 8.1.6);
- Razem przeciw przemocy (lista podstawowa projekt nr 8.1.10);
- Kompleksowa rewitalizacja Parku Zdrojowego (MRPO dz. 6.1a, wartość projektu: 9 477 769,44 zł, okres realizacji: 2008-2012);
- Budowa typowej infrastruktury uzdrowskiej w Parku Zdrojowym w postaci pijalni, tężni solankowych, kiawki na źródle solankowym i muszli koncertowej (MRPO dz. 3.1 b, wartość projektu: 7 045 754 zł, okres realizacji: 2008-2012);
- Bądź aktywny – program aktywizacji zawodowej i społecznej bezrobotnych osób w gminie Rabka-Zdrój (PO KL dz. 7.1, wartość projektu: 809 38,87 zł, okres realizacji: 2008-2012);
- Modernizacja Centrów Wolnego Czasu w Starej Lubovni i Rabce-Zdrój w celu poprawy oferty turystyczno-rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży w ramach projektu „KOSTKA” (Program Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska - Republika Słowacka 2007-2013, wartość projektu: 419 017,7 euro, okres realizacji: 2014-2015);
- Budowa miasteczka ruchu drogowego (rowerowego) w Parku Zdrojowym w Rabce-Zdroju (Budżet Małopolskich Ośrodków Ruchu Drogowego, wartość projektu: 600 000 zł, okres realizacji: 2015).

8.1.8. Budowa wodnego placu zabaw w Parku Zdrojowym

Realizator projektu: Gmina Rabka-Zdrój

Wartość projektu: 6 000 000,00 PLN

Spodziewany czas realizacji: marzec 2017 – kwiecień 2019

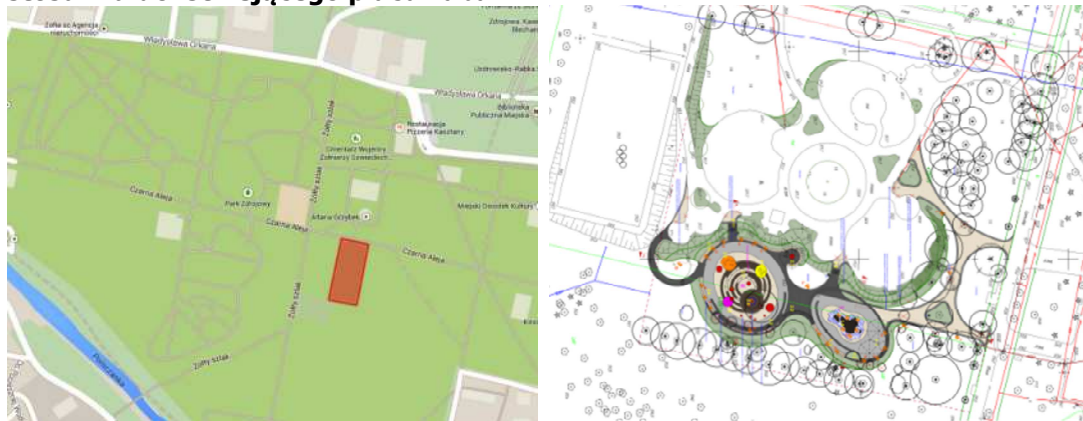
Źródło finansowania: RPO WM, oś 6, środki własne

Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Rabka-Zdrój Centrum

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest zagospodarowanie terenu powiązanego funkcjonalnie i przyległego bezpośrednio do istniejącego placu zabaw na terenie Parku Zdrojowego. Istniejący plac zabaw położony jest centralnie w Parku Zdrojowym, w terenie o silnej ekspozycji południowej. W chwili obecnej na placu i w jego otoczeniu brak jest elementów małej architektury zapewniających ochronę przed nadmiernym nasłonecznieniem zarówno dla dzieci jak ich

opiekunów. Brak także niskiej i wysokiej zieleni zacinającej oraz podstawowych urządzeń dla utrzymania higieny osobistej, przemycia rąk, miejsca do spożycia posiłku przez dzieci w przerwie pomiędzy zabawą. Obszar w którym ma powstać park wodny jest obecnie wydeptany, ponieważ stanowi miejsce nieformalnej, krótszej komunikacji do istniejącego placu zabaw względem asfaltowych ciągów pieszych w parku. Nawierzchnia trawiasta w tym obszarze jest w większości zniszczona. Dla zapobieżenia dalszej degradacji, teren wymaga opracowania nowego zagospodarowania uwzględniającego potrzeby komunikacyjne, włącznie z utworzeniem nowych ciągów komunikacyjnych w miejscach przeddeptanych ścieżek.

Rysunek 35. Położenie wodnego placu zabaw w przestrzeni Parku Zdrojowego oraz projektu w stosunku do istniejącego placu zabaw

Źródło: Projekt budowlany wodnego placu zabaw w Parku Zdrojowym, iOstoją sp. z o.o, al. Piłsudskiego 11/4, Rzeszów

Głównym założeniem projektu jest uporządkowanie komunikacji pieszej wokół istniejącego placu zabaw oraz adaptacja terenu do funkcji zabawy z wodą przez dzieci i innych użytkowników położonego obok placu zabaw.

Wodny Plac zabaw podzielony został na dwie strefy:

- strefę górną – z przeznaczeniem przede wszystkim na miejsca odpoczynku dla opiekunów, dogodny punkt obserwacyjny bawiących się dzieci oraz przez wprowadzenie parasoli ze stolikami, dodatkowe zacienienie miejsc i stworzenie warunków dla karmienia dzieci i spożywania posiłków. W tej części dominantą będzie fontanna w formie skały ociekającej wodą, z bardzo płytkim brodzikiem dla najmłodszych dzieci dla „pierwszego zapoznawania się z wodą”;
- strefę dolną – z przeznaczeniem dla dzieci potrafiących bawić się samodzielnie; tu także zlokalizowano cały obszar związany z zabawami edukacyjnymi wykorzystującymi wodę i zjawiska fizyczne, które mogą być zobrazowane za jej wykorzystaniem.

Ze względu na istniejące ukształtowanie terenu projektuje się lekkie wyniesienie wodnego placu zabaw ponad poziom istniejącego placu zabaw. Różnice wysokości zostaną zniwelowane schodami terenowymi o trzech i sześciu stopniach oraz pochylniami o nachyleniu poniżej 6%.

Ogólna koncepcja przestrzenna, nawiązująca do istniejącego zagospodarowania terenu, wprowadza nowe alejki jako uzupełnienie komunikacji w miejscach przeddeptanych przez użytkowników parku (od góry w kształcie litery H). Projektowane ukształtowanie przestrzeni będzie nawiązaniem do istniejącego zagospodarowania placu zabaw.

Całość wodnego placu zabaw zostanie otoczona murem o konstrukcji żelbetonowej. Na całej długości muru, oprócz odcinka o wysokości mniejszej niż 0,5 m, w gruncie przyległym do krawędzi muru zaprojektowano naturalną barierę ochronną z zieleni uniemożliwiającą wejście na mur od strony wyżej położonych terenów zielonych.

Elementy wodnego placu zabaw:

1. Schody terenowe - w zejściach do istniejącego placu zabaw.
2. Fontanna skalna - fontanna o kształcie owalnym, której głównym elementem jest naturalna skała ociekająca wodą. W otoczeniu fontanny przewidziano rabaty z zielenią oraz

drewnianą ławę zamocowaną na murze oporowym oraz miejsce odpoczynku ze stołkami i parasolami.

3. Fontanna edukacyjna - kompleks urządzeń do aktywnej zabawy z wodą. Centralnym punktem wodnego placu zabaw jest fontanna edukacyjna ze ścianą wodną. Przestrzeń fontanny podzielona została na pięć stref z przeznaczeniem dla różnych grup wiekowych dzieci i młodzieży:

a/ część dla dzieci najmłodszych stanowi kolorowe koło z wbudowanymi dyszami o niskim obrazie wodnym,

b/ część dla dzieci starszych i młodzieży zaprojektowana została z trzech powiązanych ze sobą kolistych placyków z wodą oraz kolistej niecki fontanny z wysokim obrazem wodnym,

c/ dodatkowym elementem edukacyjnym uatrakcyjniającym zabawę z wodą jest długa ściana z „kołami młyńskimi” i półkami z przelewającą się wodą, której kierunek przepływu w ramach zabawy może być zmieniany, powodując różne efekty.

Elementy fontanny edukacyjnej:

- fontanna z dyszą centralną;
- wir wodny;
- koło z parasolami wodnymi (strefa dzieci najmłodszych);
- kule wodne;
- fontanna centralna w kręgach;
- ściana wodna (w centrum ściany wodnej zaprojektowano dwa „koła młyńskie” napędzane strumieniem wody opadającym z półek. Dzieci bawiąc się, mają możliwość skierowania strumienia wody z półki w przeciwną stronę, przez co koło zatrzyma się. Po przesunięciu zastawki w pierwotne położenie ruch koła zostanie wznowiony).

Elementy wyposażenia terenu:

- ławki;
- kosze na śmieci;
- zieleń separacyjna.

Rysunek 36. Wizualizacje niektórych elementów wodnego placu zabaw

Źródło: Projekt budowlany wodnego placu zabaw w Parku Zdrojowym, iOstoja sp. z o.o, al. Piłsudskiego 11/4, Rzeszów

Celem ogólnym projektu jest rozwój ogólnodostępnych produktów i oferty turystyczno-rekreacyjnej Rabki-Zdroju i budowanie wizerunku uzdrowiska i całej Małopolski jako obszaru atrakcyjnego turystycznie z wyróżniającą się w skali kraju kompleksową ofertą łączącą walory uzdrowiskowe, rekreacyjne i turystyczne.

Celem szczegółowym jest uatrakcyjnienie oferty pobytowej i w konsekwencji dalsze zwiększanie ruchu turystycznego w Rabce-Zdroju poprzez budowę kolejnej atrakcji przestrzeni publicznej na terenie Parku Zdrojowego. Realizacja projektu polegającego na budowie wodnego placu zabaw winna przyczynić się do wzrostu zainteresowania Rabką-Zdrojem, a w konsekwencji do zwiększonej liczby turystów i kuracjuszy odwiedzających miasto. To z kolei będzie elementem – poprzez zagospodarowanie przestrzeni publicznej zgodnie z wiodącymi kierunkami rozwoju Rabki-Zdroju i jej profilem uzdrowiskowym - konsekwentnego tworzenia warunków rozwoju gospodarczego i lokowania się nowych inwestycji związanych z funkcją turystyczno-rekreacyjną.

Rysunek 37. Wizualizacje niektórych elementów wodnego placu zabaw

Źródło: Projekt budowlany wodnego placu zabaw w Parku Zdrojowym, iOstoja sp. z o.o, al. Piłsudskiego 11/4, Rzeszów

Produkt projektu: Zrewitalizowany obszar o funkcjach rekreacyjnych - 0,89 ha. Wybudowana nowa atrakcja rekreacyjna zgodna z profilem uzdrowiska – 1 szt.

Rezultat projektu: liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego korzystających ze zrewitalizowanego obszaru – 70%.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x	X	x		x

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- modernizacja społecznie oczekiwanej infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej o oddziaływaniu na cały obszar zdegradowany;
- zapewnienie dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym atrakcyjnego miejsca rekreacji i zapobieganie tym samym możliwości występowania zjawisk patologicznych, szczególnie w młodszym pokoleniu;
- stworzenie atrakcyjnego miejsca spotkań i integracji mieszkańców;
- rewitalizacja przestrzeni publicznych wraz z rewitalizacją zieleni i stworzenie atrakcyjnego i bezpiecznego miejsca spotkań i wypoczynku dla mieszkańców;
- duże oddziaływania projektu.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej (cel operacyjny 1.2), cel strategiczny 2. Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury (cel operacyjny 2.1, 2.2), cel strategiczny 3. Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym (cel operacyjny 3.1).

Projekty powiązane:

- Radosny Przedszkolak – rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego w Rabce-Zdroju (lista podstawowa projekt nr 8.1.6);
- Razem przeciw przemocy (lista podstawowa projekt nr 8.1.10);
- Kompleksowa rewitalizacja Parku Zdrojowego (MRPO dz. 6.1a, wartość projektu: 9 477 769,44 zł, okres realizacji: 2008-2012);
- Bądź aktywny – program aktywizacji zawodowej i społecznej bezrobotnych osób w gminie Rabka-Zdrój (PO KL dz. 7.1, wartość projektu: 809 38,87 zł, okres realizacji: 2008-2012);
- Budowa Skateparku i Trialparku w Rabce-Zdroju, jako element rozbudowy ponadregionalnej oferty turystyczno-rekreacyjnej Uzdrowiska (MRPO dz. 3.1c, wartość projektu: 1 884 193,56 zł, okres realizacji: 2012-2014);
- Modernizacja Centrów Wolnego Czasu w Starej Lubovni i Rabce-Zdrój w celu poprawy oferty turystyczno-rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży w ramach projektu „KOSTKA”

(Program Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska - Republika Słowacka 2007-2013, wartość projektu: 419 017,7 euro, okres realizacji: 2014-2015);

- Budowa miasteczka ruchu drogowego (rowerowego) w Parku Zdrojowym w Rabce-Zdroju (Budżet Małopolskich Ośrodków Ruchu Drogowego, wartość projektu: 600 000 zł, okres realizacji: 2015).

8.1.9. Remont (odbudowa) konserwatorski zabytkowej restauracji uzdrowskiej „Gwiazda” w Rabce-Zdroju

Realizator projektu: Spółka Gwiazda 1870

Wartość projektu: 4 000 000,00 PLN

Spodziewany czas realizacji: styczeń 2018 – grudzień 2020

Źródło finansowania: RPO WM, oś 11 lub oś 6, środki własne

Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Rabka-Zdrój-Centrum

Opis projektu: Przedmiotem projektu będzie odbudowa zabytkowej restauracji uzdrowskiej „Gwiazda” w Rabce-Zdroju wraz z wyposażeniem, w celu poprawy dostępności usług na terenie uzdrowska.

Projekt obejmuje całkowitą wymianę zniszczonej struktury budowlanej wraz z wymianą instalacji wodnej, kanalizacyjnej, elektrycznej, gazowej, grzewczej a także prace wykończeniowe wewnątrz budynku, zakup nowego wyposażenia, zagospodarowanie terenu parkowego wokół restauracji.

Zakres rzeczowy projektu obejmować będzie wykonanie następujących prac:

- roboty budowlane;
- roboty montażowe;
- roboty ziemne;
- zakup wyposażenia i urządzeń gastronomicznych.

W ramach planowanego do realizacji projektu wykonane zostaną następujące działania:

- przygotowanie dokumentacji technicznej;
- uzyskanie wszystkich wymaganych prawem pozwoleń;
- wybór wykonawców robót budowlanych;
- wybór dostawców wyposażenia, urządzeń i automatyki;
- przeprowadzenie odbiorów prac budowlanych i odbiorów technicznych.

Poprzez odbudowę i remont konserwatorski nastąpi uporządkowanie przestrzeni w centrum uzdrowska i wzrośnie atrakcyjność przestrzeni publicznej w centrum miasta, realizacja inwestycji przyczyni się do aktywizacji zawodowej mieszkańców, poprzez stworzenie min. 10 miejsc pracy.

Rysunek 38. Wpisana do rejestru zabytków Willa Gwiazda – obecny stan zachowania

Źródło: <http://gorce24.pl> oraz www.dziennikpolski24.pl

Produkt projektu: Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów kultury – 1 szt.

Rezultat projektu: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanego obszaru – 30 000 osób; liczba nowych miejsc pracy – 10

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x	x	x		

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- remont zabytkowego budynku „Gwiazda” jest społecznie oczekiwaną inwestycją;
- zapewnienie dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym atrakcyjnego miejsca rekreacji i zapobieganie tym samym możliwości występowania zjawisk patologicznych, szczególnie w młodszym pokoleniu;
- rewitalizacja przestrzeni publicznych wraz z rewitalizacją zieleni i stworzenie atrakcyjnego i bezpiecznego miejsca spotkań i wypoczynku dla mieszkańców;
- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez udostępnienie nowych atrakcji w centrum miasta;
- wpływ na sferę gospodarczą i stworzenie nowych miejsc pracy.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej (cel operacyjny 1.2, 1.3), cel strategiczny 2. Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury (cel operacyjny 2.2).

Projekty powiązane:

- Razem przeciw przemocy (lista podstawowa projekt nr 8.1.10);
- Bądź aktywny – program aktywizacji zawodowej i społecznej bezrobotnych osób w gminie Rabka-Zdrój (PO KL dz. 7.1, wartość projektu: 809 38,87 zł, okres realizacji: 2008-2012).

8.1.10. Razem przeciw przemocy

Realizator projektu: Gmina Rabka-Zdrój

Wartość projektu: 300 000,00 PLN

Spodziewany czas realizacji: styczeń 2017 – grudzień 2020

Źródło finansowania: środki własne, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, MPiPS

Lokalizacja: Cały obszar rewitalizacji

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest zwiększenie dostępności do pomocy psychologicznej, socjalnej, prawnej w celu poprawy sytuacji rodzin na obszarze objętym kryzysem oraz promowanie prawidłowych wzorców życia rodzinnego, zapobiegających zjawisku przemocy. Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa oraz ograniczania zjawisk przemocy w rodzinie, a tym samym pozwoli na poprawę jakości życia na obszarze rewitalizacji. Projekt odpowiada na rosnącą potrzebę wspierania osób dotkniętych przemocą. Statystyki wskazują na coraz większą liczbę rodzin objętych pomocą w związku z występowaniem przemocy. Tendencja ta jest zauważalna zarówno w skali całego kraju, jak i w województwie małopolskim i samej gminie Rabce-Zdroju. Konsekwencje stosowania przemocy ujawniają się często również po długim czasie, kiedy dziecko dorasta lub też już w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego, tj. trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków, itp. Ponadto, zachowania przemocowe są dziedziczone i powielane. Młodzi chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, uczą się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie jako elementy wpisane w rolę kobiety. Ze względu na powyższe konieczne jest podejmowanie wszelkich działań zapobiegających zjawisku przemocy.

Celem głównym projektu jest wsparcie rodzin dysfunkcyjnych, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i profilaktyka uzależnień. Projekt główny nacisk kładzie na działania profilaktyczne

związane z edukacją i poradnictwem osób doznających przemocy oraz dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych.

Cele szczegółowe to:

- poprawa sytuacji rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie;
- pomoc dzieciom i młodzieży z rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie;
- zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej zagrożeń płynących z przemocy w rodzinie;
- poszerzenie wiedzy na temat skutków przemocy w rodzinie;
- zapobieganie powielaniu złych wzorców rodzinnych i środowiskowych;
- podjęcie zorganizowanych działań przeciwdziałanie przemocy w rodzinie przy współpracy z lokalnymi instytucjami i podmiotami.

Odbiorcy projektu:

- osoby zagrożone i dotknięte zjawiskiem przemocy w rodzinie;
- lokalna społeczność;
- dzieci i młodzież zagrożona i dotknięta przemocą w rodzinie - uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych;
- sołtysi, radni;
- rodzice uczniów szkół podstawowych i ponadgimnazjalnych.

W ramach projektu planowane jest:

- działania zwiększające świadomość społeczną mieszkańców Rabki-Zdroju dotyczącą zagrożeń płynących z przemocy w rodzinie, m.in.: konkurs, akcja informacyjna;
- propagowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich oraz zwiększenie świadomości konsekwencji stosowania przemocy psychicznej, m.in. spotkania w szkołach dla rodziców „Słowa ranią...”, szkolenia dla rad pedagogicznych z zakresu tematyki przemocy, diagnozowania i przeciwdziałania;
- działania zapobiegające powielaniu złych wzorców rodzinnych i środowiskowych – cykl warsztatów dla dzieci i młodzieży, warsztaty edukacyjno-profilaktyczne dla rodziców;
- działania zmierzające do nabywania umiejętności radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych m.in. warsztaty rozwojowe dla kobiet doświadczających przemocy z elementami nauki wizażu i poradnictwa zawodowego zwiększającymi ich możliwości na rynku pracy, stworzenie grupy wsparcia;
- poradnictwo dla ofiar przemocy m.in. - poradnictwo psychologiczne, mediacje, poradnictwo prawne, terapia rodzin.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x	x			

Produkt projektu: Liczba osób dotkniętych przemocą biorących udział w projekcie – 30 osób.

Liczba uczniów biorących udział w zajęciach edukacyjno-profilaktycznych – 150.

Rezultat: Liczba osób, które podwyższą swoją społeczną wiedzę o zachowaniach, reakcjach i działaniach, które są przejawami przemocy – 200 osób.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- rosnąca liczba osób potrzebujących specjalistycznego wsparcia;
- rosnąca liczba rodzin w której dochodzi do przemocy;
- coraz większa liczba rodziców mająca trudności wychowawcze;
- rosnący brak poczucia bezpieczeństwa szczególnie u dzieci;
- projekt ma charakter kompleksowy, obejmuje wsparciem zarówno sprawców jak i ofiary przemocy;

- projekt o zasięgu całej gminy.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej (cel operacyjny 1.2), cel strategiczny 3. Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym (cel operacyjny 3.2, 3.3).

Projekty powiązane:

- Budowa siedziby Teatru Lalek „Rabcio” w Rabce-Zdroju (lista podstawowa projekt nr 8.1.1);
- Rozbudowa szkoły w Ponicach o nowe pomieszczenia dydaktyczne i sportowo-rekreacyjne wraz z pomieszczeniem dla przedszkola i sali regionalizmu (lista podstawowa projekt nr 8.1.3)
- Rozbudowa szkoły w Rdzawce i dostosowanie do funkcji przedszkolnych (lista podstawowa projekt nr 8.1.4);
- Termomodernizacja oraz poprawa funkcjonalności istniejącego budynku przedszkola w Chabówce i dostosowanie go do wyzwań demograficznych (lista podstawowa projekt nr 8.1.5).

8.1.11. Budowa Rabczańskiego Centrum Rekreacyjno-Edukacyjnego – Uzdrowiskowy Park Aktywnej Rehabilitacji

Realizator projektu: Uzdrowisko Rabka S.A.

Wartość projektu: 7 800 000,00 PLN

Spodziewany czas realizacji: styczeń 2017 – wrzesień 2019

Źródło finansowania: RPO WM, oś 6, środki własne

Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Rabka-Zdrój Centrum

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest budowa, rozbudowa i renowacja uzdrowiskowego parku aktywnej rehabilitacji stanowiącego zaplecze do prowadzenia działalności leczniczo-rekreacyjnej, edukacyjnej i upowszechniania nauki. Grupą docelową będą głównie rodziny z dziećmi oraz grupy szkolne, a także osoby dorosłe.

Projekt ten nie tylko zagospodarowuje zaniedbane dotąd tereny, ale przede wszystkim tworzy infrastrukturę terapeutyczną oraz rekreacyjno-wypoczynkową, zgodną z podstawowym (i historycznie usankcjonowanym) profilem uzdrowiska – tj. uzdrowiskiem dziecięcym.

Docelowo poprzez realizację projektu nastąpi stworzenie ogólnodostępnego Parku Zabaw, w którym zostaną zrewitalizowane i ożywione obecnie słabo zagospodarowane tereny należące do Uzdrowiska Rabka S.A. Koncepcja projektu opiera się na łączeniu szeregu różnych funkcji, w tym przede wszystkim:

- funkcji leczniczej;
- funkcji ogólnego rozwoju koordynacji ruchowej;
- funkcji nauki przez zabawę;
- funkcji zabawowej.

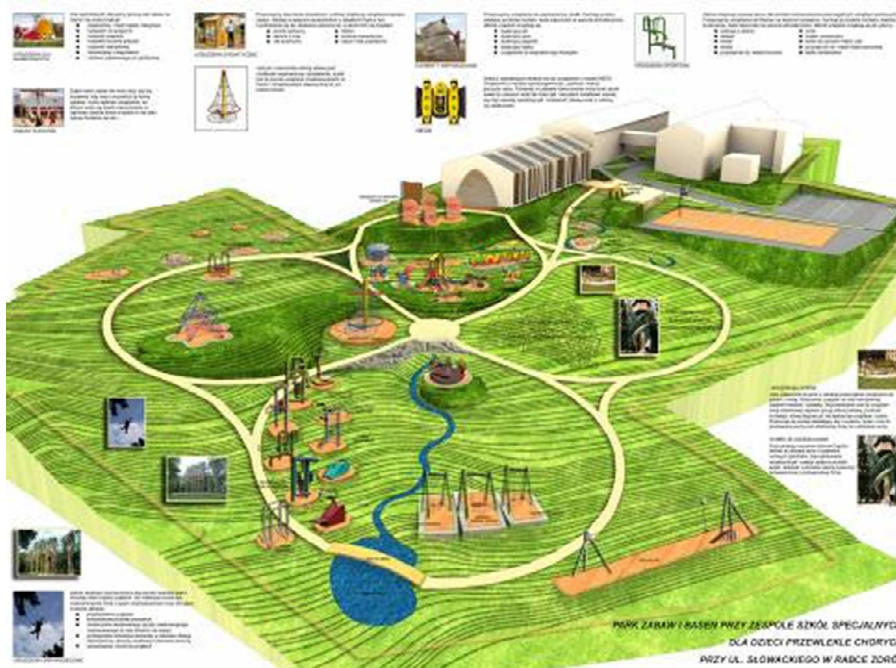
Wszystkie te funkcje będą realizowane poprzez odpowiednią aranżację terenu oraz usytuowanie w nim nowych, ciekawych elementów (urządzeń), tak aby zachęcić dzieci do korzystania z Parku i jak najdłuższego, a także aktywnego, przebywania na świeżym powietrzu. Służyć temu ma nie tylko techniczne i estetyczne poprawienie obecnego zagospodarowania obszaru przyszłego parku, ale także zaproponowanie dodatkowych atrakcji ułatwiających korzystanie z dobrodziejstw natury tego miejsca.

Cały obszar będzie podzielony tematycznie na mniejsze kwartały. Będzie związany z wodą, człowiekiem i otaczającym go światem (fizyka, chemia, biologia, technika). Każdy będzie oferował inne urozmaicenia w tym:

- plac zabaw dla dzieci najmłodszych;
- plac zabaw wodnych;
- linarium przestrzenne;

- zabawy ruchowe;
- domek na drzewie ze zjeżdżalnią;
- park linowy;
- urządzenia sportowe – fitness;
- eksperymenty dydaktyczne;
- elementy wspinaczkowe;
- neos – urządzenia do zabaw zręcznościowo-ruchowych;
- uporządkowanie i utwardzenie terenu zielonego.

Rysunek 39. Park Aktywnej Rehabilitacji – plan Parku

Źródło: Konceptcja Budowy Uzdrawiskowego Parku Aktywnej Rehabilitacji

Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia ruchu turystycznego w Rabce-Zdroju i wzrostu konkurencyjności miejscowości w stosunku do innych centrów uzdrowiskowych w Małopolsce, co przełoży się na poprawę jakości życia mieszkańców obszaru zdegradowanego.

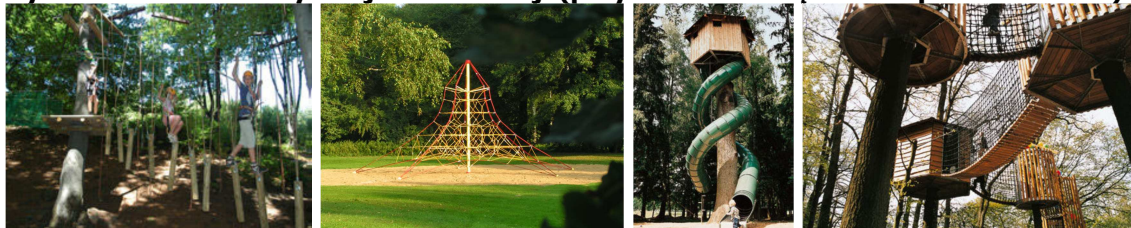
Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x	x			

Produkt projektu: Zrewitalizowany obszar o funkcjach rekreacyjnych - 1,46 ha. Wybudowana nowa atrakcja rekreacyjna zgodna z profilem uzdrowiska.

Rezultat projektu: Liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego korzystających ze zrewitalizowanego obszaru 65%; liczba nowych miejsc pracy – 4.

Rysunek 40. Park Aktywnej Rehabilitacji (przykładowe urządzenia sprawnościowe)

Źródło: Konceptcja Budowy Uzdrawiskowego Parku Aktywnej Rehabilitacji

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- modernizacja społecznie oczekiwanej infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej o oddziaływaniu na cały obszar zdegradowany;
- zapewnienie dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym atrakcyjnego miejsca rekreacji i zapobieganie tym samym możliwości występowania zjawisk patologicznych, szczególnie w młodszym pokoleniu;
- stworzenie atrakcyjnego miejsca spotkań i integracji mieszkańców;
- rewitalizacja przestrzeni publicznych wraz z rewitalizacją zieleni i stworzenie atrakcyjnego i bezpiecznego miejsca spotkań i wypoczynku dla mieszkańców.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej (1.2), cel strategiczny 2. Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury (2.1, 2.2), cel strategiczny 3. Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym (3.1).

Projekty powiązane:

- Radosny Przedszkolak – rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego w Rabce-Zdroju (lista podstawowa projekt nr 8.1.6);
- Razem przeciw przemocy (lista podstawowa projekt nr 8.1.10);
- Kompleksowa rewitalizacja Parku Zdrojowego (MRPO dz. 6.1a, wartość projektu: 9 477 769,44 zł, okres realizacji: 2008-2012);
- Budowa Skateparku i Trialparku w Rabce-Zdroju, jako element rozbudowy ponadregionalnej oferty turystyczno-rekreacyjnej Uzdrowiska (MRPO dz. 3.1c, wartość projektu: 1 884 193,56 zł, okres realizacji: 2012-2014);
- Modernizacja Centrów Wolnego Czasu w Starej Lubovni i Rabce-Zdrój w celu poprawy oferty turystyczno-rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży w ramach projektu „KOSTKA” (Program Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska - Republika Słowacka 2007-2013, wartość projektu: 419 017,7 euro, okres realizacji: 2014-2015);
- Budowa miasteczka ruchu drogowego (rowerowego) w Parku Zdrojowym w Rabce-Zdroju (Budżet Małopolskich Ośrodków Ruchu Drogowego, wartość projektu: 600 000 zł, okres realizacji: 2015).

Tabela 26. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Gminnego Programu Rewitalizacji

	Miernik wskaźnika	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	RAZEM
Główne produkty (w odniesieniu do listy zadań podstawowych)										
Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów kultury	szt.	0	0	1	0	1	0	0	0	2
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi w ramach projektu	osoba					60				60
Liczba zmodernizowanych obiektów oświatowych	ha			1		1				2
Zmodernizowany i poddany termomodernizacji budynek	szt.				1					1
Liczba placówek wychowania przedszkolnego o poszerzonej ofercie wychowania przedszkolnego	szt.					4				4
Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej	szt.					200				200
Zrewitalizowany obszar o funkcjach rekreacyjnych	h				4,09					4,09
Wybudowana nowa infrastruktura leczniczo-rehabilitacyjna zgodna z profilem uzdrowiska	szt.				1					1
Wybudowana nowa atrakcja rekreacyjna	szt.				2					2
Liczba osób dotkniętych przemocą biorących udział w projekcie	osoba			10	10	10				30
Główne rezultaty (w całym okresie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do listy zadań podstawowych)										
Liczba osób korzystających z nowego lub zmodernizowanego obiektu kultury:	osoba	35 000								
Liczba przedsiębiorstw, które rozpoczęły lub przeniosły działalność na teren wsparty w ramach realizowanego projektu.	szt.	1								
Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu	szt.	1								
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym korzystająca ze zmodernizowanej infrastruktury	osoba	414								
Liczba dzieci w wieku szkolnym korzystająca ze zmodernizowanej infrastruktury	procent	1400								
Liczba nauczycieli, którzy nabyli kompetencje po	osoba	20								

opuszczeniu programu		
Ilość zaoszczędzonej energii pierwotnej	procent	61%
Liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego korzystających ze zrewitalizowanego obszaru	procent	70 procent
Liczba nowych miejsc pracy	liczba	10
Liczba osób, które podwyższą swoją społeczną wiedzę o zachowaniach, reakcjach i działaniach, które są przejawami przemocy	osoba	200

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 27. Wskaźniki oddziaływania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Rabka-Zdrój na lata 2016-2023

Główne oddziaływania (w całym okresie realizacji Programu)			
		Wartość bazowa – 2014 rok	Wartość docelowa – 2023 rok
Saldo migracji (na 1000 osób)	%	-1,5	co najmniej 0
Gęstość zaludnienia (na 1 km ²)	osoba	92	utrzymana na co najmniej takim samym, a nie mniejszym poziomie
Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych na 1 mieszkańca	zł	444,80	wzrost o co najmniej 10%
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	osoba	1007	spadek o co najmniej 10%
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego	osoba	590	spadek o co najmniej 20%
Liczba korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	%	5,8	spadek o co najmniej 15%
Liczba korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa poniżej kryterium dochodowego	%	3,4	spadek o co najmniej 20%
Liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym	%	8,5	spadek o co najmniej 30%
Liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	szt.	88	wzrost o co najmniej 10%
Liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych na obszarze gminy na 1 000 mieszkańców	szt.	3,73	wzrost o co najmniej 50%
Długość sieci wodociągowej/kanalizacyjnej (na 100 km)	km	63,3/61,5	Osiągnięcie pełnego pokrycia w odniesieniu do sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej w miejscach gdzie budowa sieci jest ekonomicznie uzasadniona (w pozostałych miejscach przydomowe oczyszczalnie)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

8.2. Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Projekty uzupełniające w większości przewidziane są do realizacji na obszarach zdegradowanych. Projekty te są komplementarne względem podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak również wpisują się w cele *Gminnego Programu Rewitalizacji*. Uwzględnienie przedsięwzięć uzupełniających służyć ma zapewnieniu komplementarności *Programu*.

Tabela 28. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Lp.	Nazwa planowanego zadania	Czas realizacji	Koszt	Źródło finansowania	Podmiot odpowiedzialny	Obszar tematyczny ¹⁰	Realizowane cele
1.	Rewitalizacja ul. Jana Pawła II (przebudowa chodników, nowe nasadzenia, uporządkowanie przestrzeni)	2016	500 000,00	budżet gminy, RPO WM	Gmina Rabka-Zdrój	PF, TECH, SPOŁ	2.2, 2.3
2.	Uruchomienie Domu Samotnej Matki wraz z miejscem pobytu dziecka do lat 3	2016-2017	750 000,00	RPO WM, MPiPS, środki własne	Zgromadzenie Zakonne Sióstr Nazaretanek	SPOŁ	1.2
3.	Przebudowa i rozbudowa remizy OSP w Rdzawce wraz z WDK (Wiejski Dom Kultury)	2016-2017	2 500 000,00	budżet gminy, PROW, RPO WM	OSP Rdzawka wraz z Gminą Rabka-Zdrój	SPOŁ, TECH, PF	3.3
4.	Modernizacja dworca autobusowego wraz z budową niezbędnej infrastruktury (WC, przystanek, wiaty z informacjami, kubatura, punkt informacji turystycznej)	2016-2018	1 000 000,00	budżet gminy, RPO WM	Gmina Rabka-Zdrój	PF, TECH, SPOŁ, GOSP	2.3
5.	Termomodernizacja i wymiana okien w budynkach użyteczności publicznej (urząd, szpital i dwa przedszkola)	2016-2018	2 000 000,00	budżet gminy, RPO WM, WFOSiGW	Gmina Rabka-Zdrój	ŚROD, PF, TECH, SPOŁ	2.4
6.	Wprowadzenie systemowych rozwiązań w zakresie umieszczania reklam w strefie A i B Uzdrowiska (w tym odrębne tablice dla informacji dot. wydarzeń kulturalnych)	2016-2018	W ramach istniejącego budżetu	budżet gminy	Gmina Rabka-Zdrój	PF, TECH, GOSP	2.2
7.	Rewitalizacja osiedli mieszkaniowych w Rabce-Zdrój poprzez zagospodarowanie przestrzeni publicznych (chodniki, dojazdy, porządkowanie zieleni)	2016-2020	2 000 000,00	budżet gminy, RPO WM, środki własne	Gmina Rabka-Zdrój oraz zarządzający osiedlami	PF, TECH, SPOŁ	3.1, 2.2
8.	Udostępnienia zasobu budynków publicznych (w tym szkół i remiz OSP) na potrzeby społeczności lokalnej (popołudniowe zajęcia dla dzieci i młodzieży, spotkania seniorów i innych grup społecznych)	2016-2023	W ramach istniejącego budżetu	budżet gminy	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ	1.2, 1.3, 2.2
9.	Promowanie istniejącej oferty różnorodnych zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży	2016-2023	W ramach istniejącego budżetu	budżet gminy	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ	3.2, 3.1
10.	Powołanie Centrum Organizacji Pozarządowych i wzmocnienie udziału społecznego w kształtowaniu ważnych polityk lokalnych oraz promocja idei wolontariatu	2016-2023	W ramach istniejącego budżetu	budżet gminy	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ	1.1

¹⁰ Obszar tematyczny obejmuje aspekty mające kluczowe znaczenie dla procesów rewitalizacyjnych, tzn. sfera społeczna – SPOŁ, sfera gospodarcza – GOS, sfera przestrzenno-funkcjonalna – PF, sfera środowiskowa – ŚROD, sfera techniczna – TECH

Lp.	Nazwa planowanego zadania	Czas realizacji	Koszt	Źródło finansowania	Podmiot odpowiedzialny	Obszar tematyczny ¹⁰	Realizowane cele
11.	Skuteczniejsze egzekwowanie przepisów porządkowych w przestrzeni publicznej (ograniczone strefy ruchu na obszarach zarezerwowanych dla ruchu pieszego, polityka parkingowa, zanieczyszczenie, utrzymanie czystości)	2016-2023	240 000,00	budżet gminy	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ	3.3, 2.3
12.	Poprawa estetyki miasta i obszarów wiejskich (dbałość o spójność architektoniczną i realizacja flagowych projektów w przestrzeni miejskiej, większa dbałość o estetykę terenów zielonych)	2016-2023	W ramach istniejącego budżetu	budżet gminy, środki własne	Gmina Rabka-Zdrój, właściciele	PF, SPOŁ	3.1, 2.2
13.	Poszerzenie działalności Klubu seniora dla osób niepełnosprawnych, wraz z uruchomieniem programów edukacyjnych	2016-2023	320 000,00	budżet gminy, mikrogranty	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ	1.3, 1.2, 1.1
14.	Aktywna realizacja polityki w zakresie badań profilaktycznych i przesiewowych oraz opracowanie gminnego programu profilaktyki zdrowotnej (2017)	2016-2023	W ramach kontraktu	kontrakt (NFZ)	Szpital Miejski (kontrakt), Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ	1.2
15.	Wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości w Rabce-Zdroju przez Fundację Rozwoju Regionu Rabka poprzez wsparcie zakładania działalności gospodarczej oraz pomoc w rozwoju istniejących firm. Realizacja projektów doradczych, szkoleniowych i finansowych (pożyczki i poręczenia) finansowanych z RPO WM, PO IG, PO KL oraz innych funduszy oraz środków własnych	2016-2023	1 000 000,00	środki własne, RPO WM	Fundacja Rozwoju Regionu Rabka	GOSP	2.1, 1.1
16.	Dokończenie gazyfikacji gminy	2016-2023	25 000 000,00	25 000 000,00	PGiNG	ŚROD, SPOŁ, TECH	2.4
17.	Edukacja ekologiczna w zakresie ograniczania niskiej emisji oraz systematyczne kontrole Straży Miejskiej w zakresie paliwa spalane w piecach	2016-2023	W ramach istniejącego budżetu	środki własne	Straż Miejska	ŚROD, SPOŁ, TECH	2.4
18.	Kompleksowy program odnowy przydrożnych kapliczek na terenach wiejskich	2016-2023	200 000,00	budżet gminy, MKiDN	Gmina Rabka-Zdrój	PF, SPOŁ	2.2
19.	Kompleksowy program utylizacji eternitu	2016-2023	200 000,00	budżet gminy, WFOŚiGW	Gmina Rabka-Zdrój (ZK)	ŚROD, SPOŁ, TECH	2.4
20.	Organizacja cyklicznych spotkań gospodarczych pod nazwą Rabczańskie Forum Przedsiębiorczości	2016-2023	W ramach istniejącego budżetu	budżet gminy	Gmina Rabka-Zdrój wspólnie z Fundacją Rozwoju Regionu Rabka	GOSP	1.1, 2.1
21.	Przebudowa i remont dróg gminnych w Rabce-Zdroju	2016-2023	16 000 000,00	budżet gminy	Gmina Rabka-Zdrój	TECH, SPOŁ, GOSP	2.3
22.	Przebudowa i remont dróg gminnych w sołectwach	2016-2023	6 000 000,00	budżet gminy	Gmina Rabka-Zdrój	TECH, SPOŁ, GOSP	2.3
23.	Stworzenie i wdrożenie programu dopłat do wymiany istniejących źródeł ciepła na bardziej przyjazne środowisku	2016-2023	20 000 000,00	budżet gminy, WFOŚiGW	Gmina Rabka-Zdrój ze wsparciem środkami WFOŚiGW, RPO WM	ŚROD, SPOŁ, TECH	2.4
24.	Uatrakcyjnienie oferty Uniwersytetu Trzeciego Wieku poprzez pozyskanie środków z PO KL na rozwijanie działalności	2016-2023	120 000,00	budżet gminy, mikrogranty, środki własne UTW	Stowarzyszenie prowadzące Uniwersytet; Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ	1.3
25.	Uporządkowanie oznakowania ulic (znaki drogowe, ujednolicenie oznakowania)	2016-2023	200 000,00	budżet gminy	Gmina Rabka-Zdrój	PF, SPOŁ, TECH, GOSP	2.3, 3.3

Lp.	Nazwa planowanego zadania	Czas realizacji	Koszt	Źródło finansowania	Podmiot odpowiedzialny	Obszar tematyczny ¹⁰	Realizowane cele
26.	Zwiększenie dostępu mieszkańców do wysokiej klasy lekarzy specjalistów poprzez budowę nowej przychodni zdrowia w bezpośrednim sąsiedztwie Szpitala Miejskiego	2016-2023	2 500 000,00	środki własne Szpitala, RPO WM, budżet gminy	Gmina Rabka-Zdrój i Szpital Miejski	SPOŁ	1.2, 1.3
27.	Utworzenie Młodzieżowej Rady Miasta	2017	W ramach istniejącego budżetu	budżet gminy	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ	1.1
28.	Wypracowanie programu dziennej opieki dla osób starszych	2017	10 000,00	budżet gminy	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ	1.3, 1.2
29.	Lobbing na rzecz instalacji (na stałe) stacji monitorowania powietrza wraz z opracowaniem i stałym monitoringiem mapy stężeń zanieczyszczeń	2017	100 000,00	środki własne WIOS	WIOS	ŚROD	2.4
30.	Powołanie pełnomocnika ds. osób niepełnosprawnych	2017	W ramach istniejącego budżetu	budżet gminy	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ	1.2, 1.3
31.	Zadaszenie lodowiska	2017	1 500 000,00	środki własne przedsiębiorcy	Inwestor prywatny	SPOŁ, TECH, GOSP	3.1, 2.1
32.	Poszerzenie bazy rehabilitacyjnej - dobudowa sali gimnastycznej przy Rabczańskim Zdroju	2017	700 000,00	środki własne, RPO WM,	Uzdrowisko Rabka S.A.	SPOŁ, TECH, GOSP	2.1
33.	Kompleksowy rozwój infrastruktury uzdrowskiej ŚCRU (rewitalizacja parku, modernizacja basenu solankowego, budowa tężni solankowej)	2017	3 100 000,00	środki własne, RPO WM,	Śląskie Centrum Rehabilitacyjno-Uzdrowskie im. dr. A. Szebesty w Rabce-Zdroju	SPOŁ, TECH, GOSP	2.1
34.	Kompleksowy program budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnej	2017 - 2023	33 920 000,00	środki własne, RPO WM	Gmina Rabka-Zdrój (ZWik)	ŚROD, SPOŁ, TECH	2.4
35.	Przygotowanie warunków do rewitalizacji zabytkowych willi w obrębie Parku Zdrojowego i poprzez to budowanie właściwego klimatu miejscowości uzdrowskiej	2017-2018	100 000,00	środki własne	Gmina Rabka-Zdrój w ramach Partnerstwa Publiczno-Prywatnego	PF, SPOŁ, TECH, GOSP	2.2, 3.1
36.	Budowa zaplecza szatniowego (dom sportowca) przy boisku w Chabówce w ramach kompleksowej odnowy centrum wsi i rewitalizacji społecznej	2017-2018	400 000,00	budżet gminy, PROW, RPO WM	Gmina Rabka-Zdrój	PF, SPOŁ, TECH	2.2
37.	Budowa chodnika (3 km) wzdłuż głównej drogi w Ponicach	2017-2018	1 500 000,00	budżet gminy, PROW, RPO WM	Gmina Rabka-Zdrój, Powiatowy Zarząd Dróg	TECH, SPOŁ	2.3, 3.3
38.	Odnowa centrum wsi i rewitalizacja społeczna Ponice poprzez rozwój infrastruktury kultury i spotkań - altana koncertowa wraz z zagospodarowaniem w rejonie remizy OSP Ponice	2017-2018	250 000,00	budżet gminy, PROW, RPO WM	Gmina Rabka-Zdrój	PF, SPOŁ, TECH	2.2
39.	Odnowa centrum wsi i rewitalizacja społeczna Rdzawki poprzez budowę placu dożynkowego i placu zabaw przy szkole	2017-2018	550 000,00	budżet gminy, PROW, RPO WM	Gmina Rabka-Zdrój	PF, SPOŁ, TECH	2.2
40.	Budowa pieszo-rowerowego szlaku papieskiego - od centrum Rdzawki do zabytkowego kościoła na Obidowej - w ramach odnowy centrum wsi i rewitalizacja społeczna Rdzawki	2017-2018	1 500 000,00	budżet gminy, PROW, RPO WM	Gmina Rabka-Zdrój	PF, SPOŁ, TECH, GOSP	2.2, 2.3, 2.4
41.	Modernizacja istniejącej oczyszczalni ścieków	2017-2018	3 060 000,00	budżet gminy, PPK	Gmina Rabka-Zdrój (ZWik)	PF, SPOŁ, TECH, GOSP	2.4

Lp.	Nazwa planowanego zadania	Czas realizacji	Koszt	Źródło finansowania	Podmiot odpowiedzialny	Obszar tematyczny ¹⁰	Realizowane cele
42.	Wyznaczenie i oznakowanie trasy rowerowej wzdłuż rzeki Raby do granic Gminy	2017-2018	500 000,00	PROW, LGD, środki własne	LGD	SPOŁ, TECH, GOSP	2.3, 3.1
43.	Budowa Centrum rehabilitacji, odnowy biologicznej i rekonwalescencji w Rabce-Zdroju	2017-2018	3 600 000,00	środki własne, RPO WM,	Jamrozowicz Spółka Jawna	SPOŁ, TECH, GOSP	2.1
44.	Budowa placów zabaw i siłowni na wolnym powietrzu na osiedlach mieszkaniowych przy ul. Słonecznej, Orkana i Sądeckiej	2017-2019	150 000,00	środki własne	Zarządcy terenu	PF, SPOŁ, TECH	3.1
45.	Modernizacja obiektu i rozwijanie działalności Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego dzieci niepełnosprawnych	2017-2019	2 000 000,00	środki własne, RPO WM, MPIPS	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem umysłowym Koło w Rabce-Zdroju	SPOŁ	1.3, 2.1
46.	Budowa parkingów przed strefą A Uzdrowiska, jako elementu systematycznego ograniczania ruchu kołowego w części uzdrowskiej	2017-2019	3 700 000,00	budżet gminy, RPO WM,	Gmina Rabka-Zdrój	PF, SPOŁ, TECH, GOSP	2.3, 2.2
47.	Modernizacja i poprawa warunków lokalowych oraz wyposażenia rabczańskich przedszkoli	2017-2019	400 000,00	budżet gminy, RPO WM,	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ, TECH, GOSP	3.2
48.	Program montażu instalacji solarnych, pomp ciepła, fotowoltaika (50% dopłata UM do wymiany pieców na ekologiczne)	2017-2019	6 000 000,00	środki własne, RPO WM, PONE	Właściciele obiektów (Gmina pozyska środki zew. na współf. inwestycji)	ŚROD, SPOŁ, TECH	2.4
49.	Wprowadzenie ograniczeń wjazdu i parkowania w bezpośrednim sąsiedztwie strefy A Uzdrowiska (np. możliwość wjazdu i dostawy towarów tylko w godz. 8.00 do 10.00 oraz 18.00 do 20.00)	2017-2019	W ramach istniejącego budżetu	budżet gminy,	Gmina Rabka-Zdrój	PF, SPOŁ, TECH, GOSP	2.3, 2.4
50.	Rewitalizacja Kawiarni Zdrojowej wraz z przystosowaniem do funkcji hotelowej (20 miejsc)	2017-2020	1 500 000,00	środki własne przedsiębiorcy	Inwestor prywatny	PF, SPOŁ, TECH, GOSP	2.1, 2.2
51.	Porządkowanie stanów własnościowych budynków w strefie A uzdrowiska	2017-2023	W ramach istniejącego budżetu	budżet gminy, środki własne	Gmina Rabka-Zdrój, właściciele	PF, SPOŁ, TECH, GOSP	2.2
52.	Rewitalizacja zaniedbanych budynków w ścisłym centrum Rabki-Zdroju	2017-2023	5 000 000,00	budżet gminy, RPO WM,	Gmina Rabka-Zdrój, właściciele	PF, SPOŁ, TECH, GOSP	2.2, 2.1
53.	Budowa strefy ekonomicznej „Rzdzawka” (w bezpośrednim sąsiedztwie Zakopianki)	2017-2023	2 000 000,00	budżet gminy, RPO WM,	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ, TECH	2.2
54.	Likwidacja barier architektonicznych na terenie Rabki-Zdroju	2017-2023	700 000,00	budżet gminy, PFRON	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ, TECH	2.1, 1.3
55.	Modernizacja i budowa sieci wodociągowej wraz z budową zbiornika wyrównawczego	2017-2023	35 830 000,00	budżet gminy, RPO WM,	ZWiK	ŚROD, SPOŁ, TECH	2.4
56.	Wdrożenie Programu Likwidacji Niskiej Emisji (50% dopłata UM do wymiany pieców na ekologiczne – gazowe lub ekogroszek)	2017-2023	8 000 000,00	środki własne, RPO WM, PONE	Właściciele obiektów (Gmina pozyska środki zew. na współf. inwestycji)	ŚROD, SPOŁ, TECH	2.4
57.	Opracowanie założeń budowy basenu w formule PPP	2018	100 000,00	budżet gminy,	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ, GOSP, TECH	3.1, 2.1
58.	Budowa małego toru saneczkowego na skarpie nad lodowiskiem (uporządkowanie terenu o szer. 10 m i dł. 50 m, wraz z systemem gumowych barier)	2018	200 000,00	budżet gminy, RPO WM,	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ, GOSP, TECH	3.1, 2.1
59.	Rewitalizacja targowiska miejskiego wraz z budową	2018-2019	1 500 000,00	budżet gminy, RPO	Gmina Rabka-Zdrój	PF, SPOŁ, TECH,	2.2

Lp.	Nazwa planowanego zadania	Czas realizacji	Koszt	Źródło finansowania	Podmiot odpowiedzialny	Obszar tematyczny ¹⁰	Realizowane cele
	parkingu			WM,		GOSP	
60.	Budowa pełnowymiarowej sali sportowej przy Gimnazjum nr 1 w Rabce-Zdroju	2018-2019	5 000 000,00	budżet gminy,, RPO WM, MSiT	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ, TECH, GOSP, PF	3.2
61.	Odnowa centrum wsi i rewitalizacja społeczna Ponice poprzez rozbudowę infrastruktury rekreacyjnej (tzw. boiska u Rypla) i poprawę (kładka) komunikacja centrum wsi ze strefą rekreacji	2018-2019	2 500 000,00	budżet gminy, PROW, RPO WM	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ, TECH, GOSP, PF	2.2
62.	Budowa trasy rowerowej od granic Gminy Raba Wyżna przez Chabówkę, Rabkę-Zdrój do Ponice i Rdzawki	2018-2019	2 000 000,00	LGD, PROW, RPO WM	LGD przy Stowarzyszeniu Przyjazna Dolina Raby oraz Gmina Rabka-Zdrój (jako partner projektu)	SPOŁ, TECH, GOSP, PF	2.3, 2.4
63.	Budowa parkingu przy kościele w Chabówce w ramach kompleksowej odnowy centrum wsi i rewitalizacji społecznej	2018-2020	700 000,00	budżet gminy, środki własne przedsiębiorcy	Gmina Rabka-Zdrój w formule PPP	TECH, SPOŁ, PF	2.2, 2.3
64.	Budowa sali gimnastycznej i Orlika w Chabówce	2018-2020	3 000 000,00	budżet gminy, PROW, RPO WM, MSiT	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ, TECH	3.2, 3.1
65.	Odtworzenie starorabczańskich bazarów w ciągu ul. Orkana i Al. Tysiąclecia	2018-2020	1 000 000,00	budżet gminy, RPO WM	Gmina Rabka-Zdrój	PF, SPOŁ, TECH	2.2
66.	Opracowanie i wdrożenie systemu identyfikacji oraz oznakowanie atrakcji turystycznych miasta	2018-2020	150 000,00	budżet gminy	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ	2.2
67.	Modernizacja basenu na Pociśnej Wodzie wraz z uruchomieniem centrum integracyjnego dla młodzieży	2018-2020	2 400 000,00	środki własne przedsiębiorcy	Inwestor prywatny	SPOŁ, TECH	3.1, 2.1, 1.1
68.	Rewitalizacja byłego budynku dworcowego w Chabówce na centrum sportowo-rekreacyjne	2019-2020	6 000 000,00	budżet gminy, środki własne przedsiębiorcy	Gmina Rabka-Zdrój w formule PPP	SPOŁ, TECH	2.3, 2.1
69.	Modernizacja stadionu KS Wierchy	2019-2020	1 000 000,00	budżet gminy, RPO WM, MSiT	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ, TECH	3.1
70.	Stacja Chabówka – kompleksowa rewitalizacja skansenu kolejowego w Chabówce	2019-2021	20 000 000,00	środki własne PKP	PKP PLK, Samorząd Województwa	PF, SPOŁ, TECH, GOSP	2.2
71.	Opracowanie planów miejscowych dla obszarów nie objętych planem	2019-2023	100 000,00	budżet gminy	Gmina Rabka-Zdrój	PF	2.2
72.	Rewitalizacja głównej promenady uzdrowskiej prowadzącej do Parku Zdrojowego wraz z odtworzeniem dawnego bazaru i (deptak od Zdrojowej do Parku)	2020-2021	1 000 000,00	budżet gminy, RPO WM	Gmina Rabka-Zdrój	PF, SPOŁ, TECH, GOSP	2.2
73.	Budowa Europejskiego Centrum - Młodzieżowego Domu Kultury w Rabce-Zdrój	2020	10 000 000,00	budżet gminy, RPO WM	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ, TECH	3.2, 1.1
74.	Budowa systemu elektronicznego monitoringu miasta (instalacja kamer wraz z systemem kontroli). Monitoring miasta: - Orkana, Piłsudskiego, Zakopiańska; - Skrzyżowanie Piłsudskiego, Zakopiańska; Rabka-Zdrój Rynek, Zdrojowa, Deptak, Al. 1000-lecia, Park Zdrojowy	2020-2022	2 000 000,00	budżet gminy	Gmina Rabka-Zdrój	SPOŁ, TECH	3.3
75.	Rewitalizacja otoczenia zabytkowego kościółka na Sołtysówce wraz z utworzeniem Muzeum Regionalnego	2021-2023	800 000,00	LGD, PROW, RPO WM	Stowarzyszenie „Ponice...do kłębka”	PF, SPOŁ, TECH	3.1
76.	Rewitalizacja Galerii „Pod Aniołem”	2021-2023	2 000 000,00	budżet gminy, RPO WM	Gmina Rabka-Zdrój	PF, SPOŁ, TECH	2.2

Źródło: Opracowanie własne

8.3. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Dla realizacji kierunków działań służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych wcześniej negatywnych zjawisk, ściśle odpowiadających przyjętemu celowi rewitalizacji, o których mowa w rozdziale 7, niniejszy Program charakteryzuje poniższe typy pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Celem realizacji przedsięwzięć wyszczególnionych w ramach poniższych typów jest niwelowanie i rozwiązywanie problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych realizowanych przez różnych interesariuszy. Skala oraz zakres działań mogą być bardzo różne w zależności od specyfiki danego przedsięwzięcia. Zakłada się, że znacząca liczba przedsięwzięć będzie dotyczyć lokalnych inicjatyw oddziałujących na sytuację kryzysową m.in. niską aktywność społeczną, ubóstwo, niski poziom edukacji, niski stan techniczny obiektów etc.

Należy mieć na uwadze, że na chwilę obecną trudno jest zidentyfikować jednoznacznie wszystkie potrzeby mieszkańców. Mogą się one bowiem zmieniać, na przestrzeni funkcjonowania Programu. Aby Gminny Program Rewitalizacji był elastyczny i mógł reagować na zmieniające się potrzeby mieszkańców, poniżej zaprezentowano zakres tematyczny projektów, które będą mogły być podejmowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji:

- wyrównywanie szans społecznych i zawodowych osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym działania z zakresu aktywnej integracji społecznej);
- działania włączające osoby narażone na utrwalone wykluczenie społeczne, w szczególności programy resocjalizacyjne i terapeutyczno-resocjalizacyjne, działania profilaktyczne, diagnostyczne, leczniczo-rehabilitacyjne i terapeutyczno-edukacyjne;
- integracja i aktywizacja mieszkańców oraz zwiększenie ich udziału w życiu publicznym;
- aktywizacja i integracja społeczna seniorów;
- rozwijanie usług opiekuńczych oraz interwencja kryzysowa;
- poprawa jakości i dostępności do infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia;
- rozwijanie kształcenia ogólnego z zakresu wychowania przedszkolnego, w szkołach prowadzących kształcenie ogólne, z zakresu wspierania uczniów uzdolnionych;
- rozwijanie kształcenia zawodowego uczniów i osób dorosłych;
- rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzmocnienie kwalifikacji i umiejętności mieszkańców;
- rozwijanie infrastruktury edukacyjnej;
- mikro-inicjatywy samopomocowe, współdziałanie sąsiedzkie, projekty wymiany usług i współużytkowania dóbr, budowanie trwałej sieci wzajemnego wsparcia;
- przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja zawodowa mieszkańców;
- promowanie przedsiębiorczości, podejmowanie działań na rzecz rozwoju gospodarczego, w tym podejmowanie działań sprzyjających tworzeniu nowych firm i rozwoju kompetencji przedsiębiorczości mieszkańców;
- wsparcie przedsiębiorczości społecznej;
- poprawa stanu zagospodarowania oraz jakości przestrzeni publicznych i półpublicznych;
- rozwój nowych przestrzeni publicznych służących zaspokajaniu różnych potrzeb społecznych;
- kształtowanie z udziałem mieszkańców przestrzeni publicznych, takich jak: place, skwery, trakty piesze, parki, zielone enklawy, kameralne miejsca wypoczynku i spotkań;
- poprawa efektywności energetycznej oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii;
- zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego;
- ochrona obiektów dziedzictwa kulturowego i ich udostępnianie na cele społeczne i gospodarcze;
- ochrona środowiska przyrodniczego;
- poprawa stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej oraz zasobów mieszkaniowych;

- poprawa wyposażenia obszaru w niezbędną infrastrukturę sieciową, w tym: ciepłowniczą, gazową i teletechniczną;
- rozwijanie infrastruktury transportu publicznego, w tym tras rowerowych.

8.4. Plan finansowy

W ramach *Gminnego Programu Rewitalizacji* zaplanowano **11 zadań o charakterze strategicznym**, które zostały zgłoszone w procesie otwartego naboru – zadania te – **na łączną kwotę 47 600 000 PLN** zostały zaprezentowane w tabeli. Odnosząc się do wartości projektów **75%** z nich to projekty, których beneficjentem jest samorząd, zarówno szczebla powiatowego jak i gminnego, zaś **25%** stanowią projekty, które zamierzają realizować przedsiębiorcy, którzy zgłosili swój akces do programu poprzez specjalną aplikację na stronie Urzędu Miejskiego.

Tabela 29. Harmonogram rzeczowo-finansowy przedsięwzięć planowanych do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Rabka-Zdrój na lata 2016-2023

Lp.	Nazwa zadania	Wartość projektu (w zł)	Źródło finansowania
1.	Budowa siedziby Teatru Lalek „Rabcio” w Rabce-Zdroju	15 000 000,00	RPO WM, oś 11.1, środki własne
2.	Aktywizacja społeczna poprzez zajęcia teatralne	500 000,00	RPO WM, oś 9.2, środki własne
3.	Rozbudowa szkoły w Ponicach o nowe pomieszczenia dydaktyczne i sportowo-rekreacyjne wraz z pomieszczeniami dla przedszkola i sala regionalizmu	3 000 000,00	RPO WM, oś 11.2, środki własne
4.	Rozbudowa szkoły w Rdzawce i dostosowanie do funkcji przedszkolnych	1 000 000,00	RPO WM, oś 11.2, środki własne
5.	Modernizacja istniejącego budynku przedszkola w Chabówce i dostosowanie go do wyzwań demograficznych	1 000 000,00	RPO WM, oś 11.2, środki własne
6.	Radosny Przedszkolak – rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego w Rabce-Zdroju	1 000 000,00	RPO WM, oś 10 (EFS), środki własne
7.	Rozbudowa Parku Zdrojowego w Rabce-Zdroju – zagospodarowanie bulwarów nad Poniczanką	8 000 000,00	RPO WM, oś 6, środki własne
8.	Budowa wodnego placu zabaw w Parku Zdrojowym	6 000 000,00	RPO WM, oś 6, środki własne
9.	Remont (odbudowa) konserwatorski zabytkowej restauracji uzdrowskiej „Gwiazda” w Rabce-Zdroju	4 000 000,00	RPO WM, oś 11 lub oś 6, środki własne
10.	Razem przeciw przemocy	300 000,00	środki własne, MKRPA, MPiPS
11.	Budowa Rabczańskiego Centrum Rekreacyjno-Edukacyjnego – Uzdrowski Park Aktywnej Rehabilitacji	7 800 000,00	RPO WM, oś 6, środki własne
Razem		47 600 000,00	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kart zadań

Ponadto w dokumencie przedstawiono także szereg innych zadań, które w perspektywie wdrażania *Programu* (tzn. w latach 2016-2023) będą wprowadzane przez różne podmioty, z wykorzystaniem różnych źródeł finansowania, w tym środków własnych, które także wpływają na poprawę jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji Rabki-Zdroju, a zatem mają istotny udział w osiąganiu celów zdefiniowanych na poziomie niniejszego dokumentu. Ich wartość, a także liczba zaangażowanych podmiotów jest znacząco większa niż zdefiniowana w ramach grupy zadań podstawowych (szczegóły w rozdziale 8.2).

Ogólna szacunkowa wartość zgłoszonych projektów ujętych na liście *Uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych* wynosi 258 050 000,00 zł. Poniżej zaprezentowano jej podsumowanie w układzie celów GPR zdefiniowanych w rozdziale 7.

Tabela 30. Podsumowanie uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych w odniesieniu do celów Gminnego Programu Rewitalizacji

Lp.	Cele strategiczne	Spodziewane koszty w okresie 2016-2023
1.	Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej	5 700 700,00

2.	Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury	221 060 000,00
3.	Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym	31 290 000,00
Razem		258 050 000,00

Źródło: Opracowanie własne

9. KOMPLEKSOWOŚĆ I KOMPLEMENTARNOŚĆ GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

9.1. Mechanizmy zapewnienia komplementarności pomiędzy poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi

Gminny Program Rewitalizacji **ujmuje działania w sposób kompleksowy** (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków EFRR, EFS, FS oraz innych publicznych lub prywatnych) tak, aby nie pomijać aspektu społecznego, ekonomicznego, przestrzennego, technicznego, środowiskowego i kulturowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem. Układ wzajemnie uzupełniających się celów, które obejmują wszystkie ważne elementy z punktu widzenia ożywienia obszarów objętych kryzysem, a także wielość zadań zarówno z listy podstawowej, jak i dodatkowej oraz różnorodność podmiotów zaangażowanych we wdrażanie *Programu* gwarantują **komplementarność działań** podejmowanych na obszarze gminy Rabka-Zdrój.

Program złożony jest z różnorodnych projektów, zarówno infrastrukturalnych jak i miękkich, co jest warunkiem niezbędnym do osiągnięcia **kompleksowej interwencji na obszarze zdegradowanym**. Koncentracja interwencji i konieczność hierarchizacji potrzeb powodują, że projekty rewitalizacyjne dotyczą terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju całej gminy, a obejmują obszary dotknięte szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Interwencja *Programu* obejmuje wiele różnych obiektów i przestrzeni – których dysponenti deklarują realizację przedsięwzięć, które z jednej strony poprawiają sytuację na obszarze rewitalizacji, z drugiej – poprzez efekt synergii wpływają na ożywienie i rozwój całej gminy, przyczyniając się w ten sposób do budowy pozycji konkurencyjnej gminy Rabki-Zdroju.

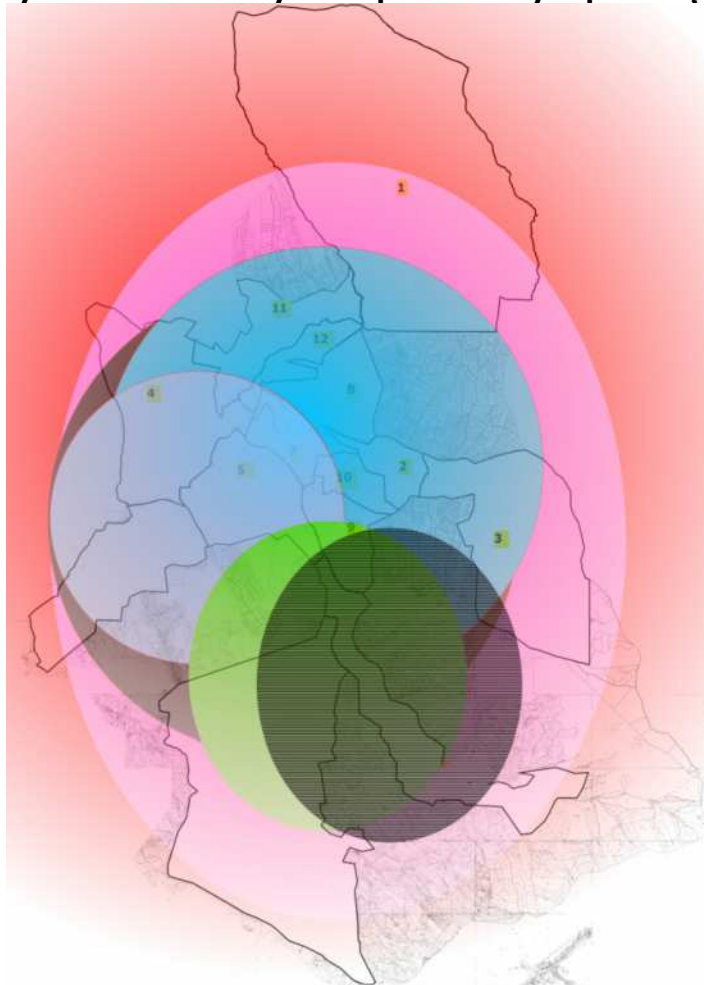
Działania ujęte w *Gminnym Programie Rewitalizacji* **obejmują zasięgiem całość obszaru zdegradowanego i dotkniętego szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych**. Wszystkie ujęte projekty realizowane będą na obszarach zdegradowanych.

Komplementarność jest jednym z nadrzędnych aspektów *Gminnego Programu Rewitalizacji*. Zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi projektami skutkuje lepszym i bardziej efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację. Warto zwrócić uwagę, jak wiele zadań i projektów zdefiniowanych na poziomie listy zadań dodatkowych wpisuje się w więcej niż jeden cel *Gminnego Programu Rewitalizacji*, co jest potwierdzeniem ich przekrojowości i szerokiego oddziaływania na szereg zjawisk związanych z rozwojem gminy Rabki-Zdroju.

9.1.1. Komplementarność przestrzenna

Wszystkie podstawowe projekty rewitalizacyjne skupiają się na obszarze rewitalizacji i są z nim ściśle powiązane. Są odpowiedzią na główne problemy dla tego terenu. Dzięki ich realizacji pozytywne skutki widoczne będą na wszystkich obszarach zdegradowanych, ponieważ wiele z nich dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, przez co korzystać z nich będą mogli mieszkańcy obszaru, całej gminy, jak i regionu. Ich realizacja będzie zapobiegać przenoszeniu się różnych problemów na dalsze obszary gminy.

Kluczem do definiowania działań i projektów było to, aby się **wzajemnie dopełniały i aby ich rozkład przestrzenny nie pomijał żadnego obszaru zdegradowanego**, co mogłoby powodować pogłębianie się sytuacji kryzysowej w określonej jednostce urbanistycznej. W opisie projektów w rozdziale 8. *Przedsięwzięcia rewitalizacyjne* wskazano powiązania kluczowych projektów (por. Projekty powiązane).

Rysunek 41. Oddziaływanie podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

1. Budowa siedziby Teatru Lalek „Rabcio” w Rabce-Zdroju
2. Rozbudowa szkoły w Ponicach o nowe pomieszczenia dydaktyczne i sportowo-rekreacyjne wraz z pomieszczeniami dla przedszkola i sala regionalizmu
3. Rozbudowa szkoły w Rdzawce i dostosowanie do funkcji przedszkolnych
4. Modernizacja istniejącego budynku przedszkola w Chabówce i dostosowanie go do wyzwań demograficznych
5. Rozbudowa Parku Zdrojowego w Rabce-Zdroju – zagospodarowanie bulwarów nad Poniczanką
6. Budowa wodnego placu zabaw w Parku Zdrojowym
7. Remont (odbudowa) konserwatorski zabytkowej restauracji uzdrowskiej „Gwiazda” w Rabce-Zdroju
8. Budowa Rabczańskie Centrum Rekreacyjno-Edukacyjnego – Uzdrowski Park Aktywnej Rehabilitacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analizy wskazań mieszkańców w trakcie warsztatów rewitalizacyjnych i ankiet rewitalizacyjnych.

9.1.2. Komplementarność problemowa

Celem wszystkich przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest przede wszystkim poprawa jakości życia. Ponadto bardzo wiele zdefiniowanych projektów ma charakter przekrojowy – realizuje więcej niż jeden cel i dotyka szeregu aspektów (społecznych, ekonomicznych, przestrzennych, środowiskowych, technicznych) – co ukazano w liście zadań podstawowych w punkcie „obszar tematyczny” oraz w tabeli zadań dodatkowych w kolumnach „obszar tematyczny” i „realizowane cele”.

9.1.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

System zarządzania programem rewitalizacji został wpisany w struktury Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju, a także bardzo mocno angażuje czynnik społeczny (Komitet Rewitalizacji), co pozwoli na efektywne współdziałanie na rzecz rewitalizacji różnych środowisk oraz ich wzajemne uzupełnianie się. W systemie zarządzania *Gminnym Programem Rewitalizacji* zdefiniowano czytelne procedury oraz przypisano zakres odpowiedzialności do poszczególnych organów.

9.1.4. Komplementarność międzyokresowa

Dokonując wyboru projektów ważnym kryterium była ciągłość programowa. Zdefiniowane projekty są naturalną kontynuacją i rozwinięciem działań oraz przedsięwzięć realizowanych przez samorząd Rabki-Zdroju, parterów społecznych i instytucjonalnych na przestrzeni ostatnich lat, w tym z wykorzystaniem środków zewnętrznych. **W opisie projektów w rozdziale 8. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne wskazano powiązania kluczowych projektów (por.**

Projekty powiązane). Projekty rewitalizacyjne wpisują się w długoterminowe plany strategiczne gminy, których celem jest podniesienie jakości życia mieszkańców.

9.1.5. Komplementarność źródeł finansowania

Projekty zawarte w *Gminnym Programie Rewitalizacji* mają zapewnione finansowanie z różnych instrumentów wsparcia (m.in. EFRR, EFS, FS) bez ryzyka podwójnego dofinansowania. Jednocześnie uwzględniają zaangażowanie środków prywatnych i publicznych. Dzięki umiejętnemu wykorzystaniu środków będzie można uzyskać korzystne i optymalne efekty na obszarze rewitalizacji. W finansowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych uwzględniono także projekty realizowane w formie partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP). Doświadczenia krajów szeroko korzystających z formuły PPP pokazują, że przynosi to efekt nie tylko w postaci pozyskania kapitału prywatnego na finansowanie zadań publicznych (pozwala na realizację tych zadań w sytuacjach deficytu finansów publicznych), ale na znaczące oszczędności nakładów finansowych w całym procesie.

9.2. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym

Gminny Program Rewitalizacji odnosząc się w swych założeniach do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na zdegradowanych obszarach gminy, uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju jednostki), a także dokumentów regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu subregionalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. W związku z tym, komplementarność z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji. W tabeli zaprezentowano powiązanie celów strategicznych *Gminnego Programu Rewitalizacji* z celami i priorytetami rozwoju społeczno-gospodarczego, jakie wyznaczono w różnorodnych dokumentach strategicznych oraz planistycznych przyjętych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym.

Tabela 31. Powiązanie celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Rabka-Zdrój na lata 2016-2023 do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego gminy, regionu i kraju

Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej	Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury	Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym
POZIOM KRAJOWY		
Strategia Rozwoju Kraju 2020		
	I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem (zapewnienie ładu przestrzennego)	
I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela (rozwój kapitału społecznego, zwiększenie bezpieczeństwa obywatela)		I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela (rozwój kapitału społecznego)
II.4. Rozwój kapitału ludzkiego (zwiększanie aktywności zawodowej)		II.4. Rozwój kapitału ludzkiego (poprawa jakości kapitału ludzkiego)
	II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko (poprawa efektywności energetycznej, poprawa stanu środowiska)	
	II.7. Zwiększenie efektywności transportu (modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych)	
III.1. Integracja społeczna (zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym)		
		III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych (podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych)
III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych (tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i finansowych, dla realizacji działań rozwojowych w regionach, tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich, zwiększenie spójności terytorialnej)		
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020		
	Zmniejszenie emisyjności gospodarki	
	Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu	
	Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury	
	Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia	
Programu Rozwoju Turystyki do 2020 roku		
	Rozwój innowacyjności, atrakcyjności, jakości usług i produktów turystycznych, jako czynnika konkurencyjnej gospodarki	
	Wzmocnienie aktywności społecznej i przedsiębiorczości w sektorze turystyki oraz zwiększenie kompetencji kadr	
		Promocja priorytetowych obszarów produktów turystycznych kraju i regionów oraz specjalizacji gospodarczych opartych na turystyce
	Zagospodarowanie i modernizacja przestrzeni dla rozwoju turystyki i infrastruktury turystycznej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i przepisów ochrony środowiska	
POZIOM REGIONALNY		
Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020		

Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej	Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury	Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym
	Gospodarka wiedzy i aktywności	
	Dziedzictwo i przemysł czasu wolnego	
	Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej	
Krakowski Obszar Metropolitalny i inne subregiony		
Rozwój miast i terenów wiejskich		
Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne		
Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020		
	Gospodarka wiedzy	
	Przedsiębiorcza Małopolska	
Regionalna polityka energetyczna	Regionalna polityka energetyczna	
	Ochrona środowiska	
	Dziedzictwo regionalne	
	Infrastruktura transportowa	
Region spójny społecznie		Region spójny społecznie
	Wiedza i kompetencje	
Rewitalizacja przestrzeni regionalnej		
Infrastruktura społeczna		Infrastruktura społeczna
Strategia Rozwoju Polski Południowej		
Polska południowa miejscem przyciągającym ludzi, podmioty i inicjatywy wzmacniające potencjał makroregionu (3.1. Tworzenie pakietowych produktów turystycznych, 3.2. Przyciąganie i organizacja wydarzeń o znaczeniu krajowym i międzynarodowym)		
Inteligentne specjalizacje Województwa Małopolskiego uszczegółowienie obszarów wskazanych w Regionalnej Strategii Województwa Małopolskiego 2014-2020		
	Nauki o życiu (1.1 Aktywne i zdrowe życie; 1.4 Nowoczesne technologie terapeutyczne i wspomagające urządzenia medyczne;)	
	Nauki o życiu (1.8 Środowisko – środowiskowe czynniki zdrowia)	
	Przemysły kreatywne i czasu wolnego (7.4. Przemysły czasu wolnego)	
Subregionalny Program Rozwoju na lata 2014-2020		
		Wysoka konkurencyjność subregionów dzięki wykorzystaniu endogenicznych potencjałów oraz usprawnieniu sieci komunikacyjnej (1.1.2. Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w subregionach, 1.1.3. Zagospodarowanie otoczenia zbiorników wodnych na cele turystyczne i rekreacyjne 1.1.4. Rozwój lokalnych tras turystycznych)

Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej	Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury	Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym
Wysoka jakość życia na terenie subregionów województwa małopolskiego (Dostępne oraz wysokiej jakości usługi społeczne i ochrona zdrowia mieszkańców subregionów)	Wysoka jakość życia na terenie subregionów województwa małopolskiego (2.1. Lepsza jakość powietrza w subregionach, 2.2. Dobry stan środowiska naturalnego)	Wysoka jakość życia na terenie subregionów województwa małopolskiego (2.4. Wysoka jakość kapitału intelektualnego mieszkańców subregionów)
Program Strategiczny Obszary Wiejskie		
Wdrażanie instrumentów regulacyjnych i planistycznych służących zintegrowanemu rozwojowi obszarów wiejskich		
	Aktywizacja gospodarcza terenów wiejskich	
Program Strategiczny Dziedzictwo i Przemysł Czasu Wolnego		
Wzmocnienie źródeł tożsamości poprzez ochronę zasobów dziedzictwa, jego rewitalizację, kształtowanie krajobrazu kulturowego, rewitalizację przestrzeni oraz odczytywanie i interpretację znaczeń kulturowych (1.1. Przeszłość przyszłości – Prace konserwatorskie, restauratorskie i budowlane przy zabytkach, 1.3. Kompleksowe programy rewitalizacji społecznej i ekonomicznej oraz kształtowanie przestrzeni)		
	Kreowanie innowacyjnej i atrakcyjnej oferty czasu wolnego dla wzmocnienia przewagi konkurencyjnej regionu (3.1. Podnoszenie atrakcyjności turystycznej regionu w oparciu o zasoby dziedzictwa regionu, 3.2. Rozwój infrastruktury turystycznej i okolicy turystycznej)	
Program Strategiczny Ochrona Środowiska		
	Poprawa jakości powietrza, ochrona przed hałasem oraz zapewnienie informacji o źródłach pól elektromagnetycznych (1.1. Sukcesywna redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza, zwłaszcza pochodzących z systemów indywidualnego ogrzewania mieszkań)	
	Rozwijanie systemu gospodarki odpadami (3.1. Zapobieganie powstawaniu odpadów i przygotowanie ich do ponownego użycia)	
	Regionalna polityka energetyczna (5.1.1. Realizacja inwestycji w zakresie energetyki rozproszonej (hydroenergetyka, biogazownie, energia wiatru, farmy słoneczne itp.))	
	Ochrona i zachowanie środowiska przyrodniczego (6.1. Ochrona różnorodności biologicznej oraz zapewnienie ciągłości istnienia gatunków i stabilności ekosystemów poprzez zrównoważone użytkowanie jej elementów, 6.2. Przywracanie do stanu właściwego zasobów i składników przyrody)	Ochrona i zachowanie środowiska przyrodniczego (6.3. Propagowanie idei ochrony przyrody poprzez wzmocnienie potencjału turystycznego na obszarach chronionych)
POZIOM LOKALNY		
Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Nowotarskiego 2015 - 2022		
	Elastyczny rynek pracy i przedsiębiorcza gospodarka (3.1. Rozwój przedsiębiorczości, 3.2 Rozwój rynku pracy)	
Bezpieczeństwo publiczne i społeczne (4.1. Zapewnienie optymalnego poziomu bezpieczeństwa publicznego, 4.2. Polityka prorodzinna, 4.3. Pomoc społeczna)		Bezpieczeństwo publiczne i społeczne (4.1. Zapewnienie optymalnego poziomu bezpieczeństwa publicznego, 4.2. Polityka prorodzinna, 4.3. Pomoc społeczna)
Primo educationis (6.1. Edukacja ponadgimnazjalna, 6.2. Kształcenie ustawiczne, 6.3. Edukacja specjalna, 6.4. Zagospodarowanie czasu wolnego młodzieży)		
	Utrzymanie i rozwój infrastruktury drogowej	
	Pięć krain: Pieniny-Gorce-Spiz-Podhale-Orawa (8.1. Edukacja ekologiczna 8.2. Ochrona środowiska naturalnego)	

Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej	Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury	Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym
	Nowotarski – warto być (9.1. Kultura i dziedzictwo kulturowe, 9.2. Produkty lokalne, 9.3. Współpraca regionalna, krajowa i międzynarodowa, 9.4. Turystyka)	
Strategia Rozwoju Gminy Rabka-Zdrój na lata 2013-2020		
	Turystyka i przemysł czasu wolnego (rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjno-sportowej, rozwój przedsiębiorczości lokalnej opartej na przemysłach czasu wolnego)	Turystyka i przemysł czasu wolnego (ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego gminy)
	Ochrona środowiska i komfort życia mieszkańców (wzrost bezpieczeństwa ekologicznego, rozwój technicznej infrastruktury sieciowej, wzrost dostępności komunikacyjnej gminy)	
Kapitał ludzki i usługi społeczne (sprawny system zarządzania publicznego, efektywny system świadczenia usług społecznych, rozwój kapitału społecznego i wzrost partycypacji obywatelskiej)		Kapitał ludzki i usługi społeczne (efektywny system świadczenia usług społecznych)
Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rabka-Zdrój na lata 2013- 2017		
1. Identyfikowanie przyczyn ubóstwa i czynników powodujących korzystanie z pomocy społecznej		
2. Pomoc osobom i rodzinom zagrożonym dysfunkcjami, w szczególności bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego		
3. Rozszerzenie oferty usług na rzecz ludzi starszych		
4. Pomoc osobom niepełnosprawnym (ze szczególnym uwzględnieniem osób z zaburzeniami psychicznymi)		
5. Pomoc osobom i rodzinom wykluczonym społecznie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych		
6. Podniesienie poziomu kwalifikacji i doskonalenia zawodowego pracowników socjalnych zatrudnionych w Ośrodku Pomocy Społecznej		
Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Rabka-Zdrój		
	Poprawa efektywności energetycznej w budynkach	
	Racjonalna gospodarka odpadami i gospodarka wodnościekowa	
	Efektywny rozwój transportu i komunikacji	
Gospodarka przestrzenna		
	Informacja i edukacja z zakresu gospodarki niskoemisyjnej	
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rabka-Zdrój		
Rozwój demograficzny (m.in. objęcie opieką zdrowotną i społeczną zwiększającej się populacji ludności starszej; zwiększanie zakresu pomocy materialnej, opieki medycznej i usług socjalnych dla osób starszych i niepełnosprawnych)	Rozwój demograficzny (m.in. tworzenie nowych miejsc pracy)	Rozwój demograficzny (m.in. dostosowanie lokalnej bazy szkolnej do zmieniającego się zapotrzebowania na kształcenie)
	Usługi publiczne (Kultura, rozrywka m.in. poprawa bazy lokalowej Teatru „Rabcio”, odbudowa budynku „Gwiazda”; sport, rekreacja m.in. rozbudowa obiektów sportowych, budowa wyciągów narciarskich)	Usługi publiczne (Oświata m.in. uruchomienie przedszkola, rozbudowa szkół podstawowych)

Odbudowa zaufania wewnątrz wspólnoty samorządowej oraz wzmocnienie solidarności społecznej	Powstrzymanie zjawiska depopulacji obszaru zdegradowanego poprzez rozwój gospodarki i infrastruktury	Poprawa jakości życia na obszarze zdegradowanym
	Potencjał gospodarczy miasta (uporządkowanie i rozbudowa bazy leczniczej, w tym budowa nowych obiektów rehabilitacyjnych jak łaźnia, baseny, pijalnie)	Potencjał gospodarczy miasta (poprawa oferty w zakresie usług sportu i rekreacji)
	Turystyka i rekreacja (wyposażenie w urządzenia i usługi zwiększające atrakcyjność pobytu m.in. zieleni urządzonej, poprawa standardu bazy noclegowej, promocja)	

Źródło: Opracowanie własne

10. SYSTEM REALIZACJI (WDRAŻANIA) PROGRAMU REWITALIZACJI

Gminny Program Rewitalizacji ma charakter operacyjny i jako taki winien identyfikować organizacyjne struktury wdrażające planowane cele, działania, zadania oraz ustalenia. Wśród struktur organizacyjnych wymienić należy dwa typy podmiotów:

- podmioty wykonawcze, czyli jednostki sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego realizujące poszczególne zadania/projekty;
- podmioty zarządzające, czyli jednostka koordynująca wdrożenie Programu, jako całości, a przy tym prowadząca jego aktualizację, monitoring i ocenę.

Niepodważalna rola organów Gminy w zarządzaniu *Programem* polega na jego ukierunkowaniu, uchwaleniu, kontrolowaniu i ocenie z punktu widzenia lokalnej strategii rozwoju. Odnosi się to szczególnie do kontekstu celów przygotowania *Programu* (uszczegółowienie i wcielenie w życie instrumentów rozwoju gminy, pozyskanie środków z funduszy strukturalnych, etc.).

Do wyłącznych kompetencji Rady Miejskiej w Rabce-Zdroju zastrzeżone zostaje:

- uchwalenie *Gminnego Programu Rewitalizacji*;
- nadzór nad realizacją *Programu* przez burmistrza;
- opiniowanie i uchwalanie zmian i aktualizacji *Programu*, przedstawionych przez burmistrza miasta.

Do kompetencji Burmistrza Rabki-Zdroju należeć będzie:

- realizacja zapisów *Programu* m.in. poprzez wyznaczenie Operatora *Programu Rewitalizacji* i nadzór nad jego działalnością oraz zapewnienie i uwzględnienie w planach budżetowych finansowania zadań ujętych w *Programie*, zgodnie z założonym udziałem gminy;
- podejmowanie decyzji o potrzebie weryfikacji *Programu*, m.in. na podstawie wniosków zarówno samego Operatora, jak i wniosków innych jednostek gminnych, a także partnerów społeczno-gospodarczych.

Do działań o charakterze wykonawczym zostanie wyznaczony Operator Programu Rewitalizacji.

Zadania Operatora będą obejmowały następujące elementy zarządzania *Programem*:

- aktualizację i kontynuację procesu planowania, także w odniesieniu do poszerzenia Ramowego Programu o działania realizowane w ramach mikroprogramów społecznych lub uwzględniających inne kategorie projektów;
- planowanie dalszych procesów rozwojowych, wykraczających poza okres realizacji niniejszego *Programu* (tj. rok 2023);
- realizację *Programu*, w rozumieniu koordynowania i animowania działań administracji i beneficjentów, w kierunku przestrzegania zasad wdrożenia, wymagań wewnętrznych i zewnętrznych (np. RPO WM), a także spójności *Programu*;
- organizację procesu upowszechnienia *Programu* i komunikacji społecznej (organizacje pożytku publicznego, przedsiębiorcy, spółdzielnie mieszkaniowe, deweloperzy, struktury partnerstwa publiczno-prywatnego);
- monitorowanie realizacji *Programu*;
- opracowywanie sprawozdań i dokonywanie wewnętrznej oceny efektów *Programu*.

10.1. Harmonogram realizacji procesu rewitalizacji

Okres realizacji procesu rewitalizacji objętego niniejszym GPR wynosi 8 lat (lata 2016 – 2023). Przewiduje się podział tego okresu na trzy podokresy dwuletnie pełnej funkcjonalności GPR poprzedzone okresem uruchamiania Programu.

Tabela 32. Ramowy program realizacji procesu rewitalizacji w latach 2016-2023

Etap realizacji GPR	Rok	Działania
Przygotowanie GPR	2016	1. Diagnoza i wyznaczenie obszaru rewitalizacji. 2. Opracowanie i przyjęcie GPR. 3. Powołanie struktury zarządzania GPR – w tym określenie zasad wyboru członków Komitetu Rewitalizacji. 4. Zainicjowanie prac Komitetu Rewitalizacji. 5. Opracowanie szczegółowego harmonogramu na rok 2017
Okres uruchamiania GPR	2017	1. Realizacja harmonogramu działań na rok 2017. 2. Uruchamianie zgodnie z planem kolejnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i testowanie systemu zarządzania i monitorowania. 3. Uruchomienie systemu monitorowania i oceny realizacji. 4. Opracowanie harmonogramu 2018 – 2019.
I etap GPR	2018-2019	1. Ewaluacja realizacji GPR w roku 2017, wnioski i poprawki. 2. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2018 - 2019 ze szczególnym uwzględnieniem bieżącego dbania o synergię pomiędzy przedsięwzięciami (korygowanie harmonogramów w taki sposób, aby przedsięwzięcia potencjalnie synergiczne były uruchamiane w sposób skoordynowany). 3. Opracowanie harmonogramu na lata 2020 – 2021 (w 2019 roku).
II etap GPR	2020-2021	1. Ewaluacja realizacji GPR 2018-2019, wnioski i poprawki. 2. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2020 – 2021. 3. Opracowanie harmonogramu na lata 2022 – 2022 (w 2021 roku).
III etap GPR	2022-2023	1. Ewaluacja realizacji GPR 2020-2021, wnioski i poprawki. 2. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2022 – 2023. 3. 2023 – opracowanie GPR na kolejny okres (min. 6 -letni).

Źródło: Opracowanie własne

10.2. Struktura zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji

Analizując specyfikę gminy oraz zakres zadań (w których przeważają zadania leżące w kompetencji samorządu – zarówno organizacyjnej, jak i finansowej), wydaje się, iż najkorzystniejszym i najprostszym rozwiązaniem jest usytuowanie Operatora w strukturze Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju, w ramach komórki odpowiedzialnej za planowanie strategiczne i rozwój gospodarczy. W ramach tego wydziału należy powołać zespół zadaniowy ds. rewitalizacji (w skład którego wejdą osoby z różnych komórek organizacyjnych, obejmujące swoimi kompetencjami całą tematykę *Programu Rewitalizacji*), na którego czele stanie Pełnomocnik ds. Rewitalizacji. Nie ma obecnie przesłanek do precyzyjnego **oszacowania kosztów zarządzania Programem**. Według wstępnego szacunku koszt zarządzania wyniesie od 55 tys. do 85 tys. rocznie.

Struktura zarządzania *Programem* składa się z następujących komórek:

- **Rada Miejska** – odpowiada za uchwalanie *Programu* i jego głównych kierunków oraz opiniowanie zmian i aktualizację *Programu*;
- **Burmistrz** – odpowiada za bieżący nadzór nad realizacją *Programu*, w tym dbałość o zagwarantowanie (w budżecie i WPF) środków na jego skuteczną realizację oraz pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania, a także podejmowanie decyzji o potrzebie dokonania korekt w *Programie*;
- **Operator Programu** – Wydział Strategii i Rozwoju Społeczno-Gospodarczego, Zamówień Publicznych, do koordynacji spraw rewitalizacyjnych zostanie powołany Pełnomocnik ds. Rewitalizacji – odpowiada za bieżącą koordynację działań podejmowanych w ramach Programu, aktualizację i kontynuację procesu planowania, pozyskiwanie nowych partnerów Programu, upowszechnianie zarówno samego Programu, jak i możliwości korzystania z niego, bieżący monitoring działań oraz sprawozdawczość;

- **Komitet Rewitalizacji** – w skład którego wejdą m.in. przedstawiciele operatora, jednostek gminnych, przedsiębiorcy, partnerzy społeczni i mieszkańcy. Zadaniem Komitetu będzie opiniowanie zgłaszanych projektów oraz wskazywanie nowych obszarów tematycznych i zadań ważnych z punktu widzenia interesariuszy. Rola Komitetu Rewitalizacji jest niezwykle istotna z punktu widzenia promocji *Programu*, z uwagi zarówno na szeroki krąg, jak i społeczny zasięg oddziaływania Komitetu.

10.3. System obiegu informacji w instytucji odpowiedzialnej za zarządzanie programem

System obiegu informacji oraz środków finansowych w ramach *Programu Rewitalizacji*, będzie realizowany przez Operatora Programu zgodnie z dotychczasowymi zarządzeniami i instrukcjami kancelaryjnymi obowiązującymi w Urzędzie Miejskim w odniesieniu do powyższych kwestii, które wynikają z Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2011 roku w sprawie instrukcji kancelaryjnej, jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych (Dz.U. 2011 nr 14, poz. 67). W oparciu o powyższe rozporządzenie w Urzędzie wprowadzono stosowne procedury, które rozstrzygają zakres odpowiedzialności i kompetencji poszczególnych jednostek Urzędu Miejskiego, regulują zasady przepływu informacji w Urzędzie, a także środków finansowych pozostających w dyspozycji gminy. Uszczegółowienie powyższych zapisów w odniesieniu do *Gminnego Programu Rewitalizacji* znajdzie swoje odzwierciedlenie w decyzji burmistrza powołującym Pełnomocnika ds. Rewitalizacji z umiejscowieniem go w strukturze Urzędu Miejskiego

Obieg informacji poza strukturą Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju zapewnią stałe spotkania Komitetu Rewitalizacji, na których będą przekazywane informacje nt. bieżącego postępu prac nad *Programem*, a także pozyskiwane informacje o postępie prac u pozostałych partnerów *Programu*, w tym informacje o środkach zaangażowanych poza gminą.

Ponadto informacja o postępie prac i uruchamianych projektach będzie dostępna na wydzielonej części portalu internetowego Urzędu poświęconej wdrażaniu *Programu Rewitalizacji*. Tam też będą publikowane bieżące sprawozdania z postępu prac nad *Programem*.

10.4. Promocja i informacja

W fazie realizacyjnej *Programu*, zarówno jego Operator, jak i konkretni beneficjenci podejmowanych działań, dołożą wszelkich starań, aby we właściwy sposób rozpowszechnić informacje o jego celach, zamierzeniach, jak i konkretnych efektach, które przyniesie jego realizacja. Działania te będą także cały czas otwarte na dalszy proces konsultacji i możliwą aktualizację *Programu* w sytuacji zmiany jakichkolwiek czynników, które determinowały obecny jego kształt.

Za podejmowanie konkretnych działań promocyjnych odpowiadać będzie Operator Programu, który określi:

- cele działań informacyjnych i promocyjnych;
- potencjalne grupy docelowe działań informacyjnych i promocyjnych;
- strategie informowania i promocji.

Podstawowymi celami działań informacyjnych i promocyjnych, realizowanymi w ramach *Programu Rewitalizacji* winno być podniesienie świadomości opinii publicznej o przebiegu realizacji i rezultatach *Programu*.

Ze względu na zintegrowany charakter *Programu*, zasięg terytorialny i rangę realizacji jego celów, do grup docelowych działań PR zaliczyć należy:

- społeczeństwo, z uwzględnieniem specyficznych narzędzi kierowanych do mieszkańców obszaru rewitalizowanego oraz kierowanych do mieszkańców obszarów gminy nieobjętych *Programem*;
- beneficjentów i potencjalnych beneficjentów *Programu*;
- partnerów społeczno-gospodarczych;

- organizacje pozarządowe,
- samorządy gospodarcze, instytucje otoczenia biznesu;
- właściwe władze publiczne (władze regionalne województwa małopolskiego, administracja rządowa szczebla wojewódzkiego, władze publiczne gmin i powiatów sąsiedzkich, władze publiczne miast i gmin partnerskich);
- media (prasa, radio, telewizja o zasięgu lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim oraz media elektroniczne).

Proces informowania o *Programie Rewitalizacji* powinien mieć charakter dwukierunkowy, to znaczy pozwalać odbiorcom przekazów na formułowanie informacji zwrotnych i własnych opinii. Plan promocji powinien zatem realizować zarówno bierne, jak i czynne prawo obywateli do informacji, zgodnie z obowiązującymi przepisami i standardami. I tak, wśród instrumentów realizacji działań PR w tych sferach wymienić należy:

- wykorzystanie oficjalnych stron internetowych gminy i jednostek podległych (w tym BIP) do publikacji informacji o rewitalizacji;
- prowadzenie serwisu internetowego *Programu Rewitalizacji*, w którego skład wejść powinny:
 - opis problematyki związanej z rewitalizacją obszarów wiejskich,
 - publikacja *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Rabka-Zdrój na lata 2016-2023*,
 - informacje o bieżącym stanie wdrażania, finansowania, ewaluacji *Programu*,
 - inne informacje i materiały o charakterze informacyjnym (komunikaty o przetargach, konkursach ofert i ich wynikach),
 - forum mieszkańców,
 - baza przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
 - informacje o możliwości pozyskania środków na projekty, związane z przyjętymi celami rewitalizacji,
 - baza umożliwiająca znalezienie partnera do projektu (zgłoszonego lub planowanego do zgłoszenia do *Programu Rewitalizacji*),
 - statystyki i raporty związane z realizacją *Programu*,
 - galeria fotografii (np. przed realizacją – po realizacji);
- broszury informacyjne, publikacje związane z realizacją poszczególnych projektów, wydawane przez Operatora oraz podmioty zaangażowane w realizację *Programu Rewitalizacji*;
- konferencje prasowe (organizowane przez Operatora i/lub beneficjentów *Programu Rewitalizacji*) dotyczące np. uchwalenia *Programu*, kolejnych etapów wdrożenia i ewaluacji, uzyskania środków na finansowanie Programu lub poszczególnych projektów, zakończenia każdego projektu realizowanego w ramach Programu.

10.5. System monitoringu i oceny skuteczności działań

Aby móc zmierzyć efekt przyszłych działań rewitalizacyjnych realizowanych w gminie i trafnie reagować na niepożądane tendencje, niezbędne jest wdrożenie profesjonalnego systemu monitoringu i ewaluacji opierającego się na konkretnych wskaźnikach.

Zgodnie z definicją monitorowanie jest procesem systematycznego zbierania, raportowania i interpretowania danych opisujących postęp i efekty programu. Tak rozumiany monitoring spełnia także rolę systemu wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach. W monitorowaniu brać winny udział wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie *Programu Rewitalizacji*.

Do instytucji i podmiotów biorących udział w monitoringu *Programu Rewitalizacji* zaliczyć należy w szczególności:

- Radę Miejską Rabki-Zdroju;
- Burmistrza Rabki-Zdroju;
- Operatora Programu Rewitalizacji;

- Komitet Rewitalizacji;
- Odpowiednie stanowiska w strukturze Urzędu Miejskiego odpowiedzialne za nadzór i kontrolę nad istotnymi dla procesu rewitalizacji sferami;
- Beneficjentów Programu Rewitalizacji.

Dla osiągnięcia wskaźników *Programu Rewitalizacji*, szczególna rola w procesie monitoringu przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania i wdrażania poszczególnych, ujętych w nim projektów.

Na poziomie monitorowania *Programu Rewitalizacji* głównym podmiotem, monitorującym oraz dokonującym oceny osiągnięcia założonych wskaźników, stać się powinien Operator Programu, a w odniesieniu do osiągnięcia celów szczegółowych i ogólnych rewitalizacji Rada Miejska Rabki-Zdroju, Burmistrz Rabki-Zdroju i Komitet Rewitalizacji.

Rola Operatora *Programu* obejmować powinna jednocześnie monitoring oraz sprawozdawczość. Sprawozdania z realizacji programów (rzeczowo-finansowe) przedkładać powinny być przez Operatora Burmistrzowi w formie sprawozdania rocznego, a także załączane do sprawozdania z realizacji całego *Programu Rewitalizacji* przedkładanego corocznie Radzie Miejskiej Rabki-Zdroju i Komitetowi Rewitalizacji.

Jednostki organizacyjne Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju będą brały bezpośredni udział w monitorowaniu projektów, zgłoszonych i zarządzanych przez siebie, tak jak każdy Beneficjent *Programu*. Z drugiej strony mogą włączać się w proces monitorowania, w związku z udostępnianiem przez nie danych o stanie spraw, prowadzonych przez Gminę i jej jednostki, a dotyczących inwestycji, zgłoszonych jako projekty do *Programu Rewitalizacji*.

10.6. Rodzaje monitoringu i wskaźniki monitoringu

Jednym z celów monitoringu jest dostarczanie informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania pomocy – na poziomie pojedynczego projektu i całego *Programu*. Zgodnie z zasadami w zależności od charakteru dostarczanych danych, monitoring dzielimy na rzeczowy i finansowy. Zakłada się przyjęcie tej systematyki dla *Gminnego Programu*.

10.6.1. Monitoring rzeczowy

Monitoring rzeczowy dostarcza danych, obrazujących postęp we wdrażaniu programu oraz umożliwiających ocenę jego wykonania w odniesieniu do ustalonych celów. Dane wykorzystywane przy monitorowaniu powinny zostać skwantyfikowane i obrazować postęp we wdrażaniu oraz rezultaty działań, w podziale na trzy kategorie wskaźników:

- wskaźniki **produktu**, które odnoszą się do rzeczowych efektów działalności i są liczone w jednostkach materialnych;
- wskaźniki **rezultatu**, odpowiadające bezpośrednim i natychmiastowym efektom wynikającym z wdrożenia *Programu*, które mogą mieć formę wskaźników materialnych lub finansowych;
- wskaźniki **oddziaływania**, obrazujące konsekwencje *Programu*, wykraczające poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów (mogą przybrać formę oddziaływań bezpośrednich, jak i oddziaływań pośrednich).

Wskaźniki, z wyjątkiem oddziaływań, formułowane są już w trakcie opracowywania wniosków o finansowanie poszczególnych projektów. Studia wykonalności projektów stanowią zatem podstawę do monitorowania efektów rzeczowych przez odpowiednie podmioty.

Zgodnie obowiązującymi zasadami wdrażania programów finansowanych ze środków UE poziom wymaganej kwantyfikacji celów zależy od rodzaju interwencji. W przypadku tych celów, które nie mogą być skwantyfikowane *ex-ante*, wskaźniki będą musiały być dopracowane już we wczesnej fazie wdrażania.

10.6.2. Monitoring finansowy

Monitoring finansowy dostarcza danych, dotyczących finansowych aspektów realizacji *Programu* i stanowi podstawę do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na niego środków. Powinien odbywać się w oparciu o sprawozdania – okresowe, roczne oraz końcowe (obejmujące projekt, cele szczegółowe, *Program Rewitalizacji*), które przedstawiane są:

- Operatorowi Programu – w formie kopii sprawozdań, przedkładanych Instytucji Zarządzającej przez beneficjentów projektów, które uzyskały wsparcie w ramach RPO WM lub innych funduszy UE;
- Operatorowi Programu – w formie sprawozdań, przedkładanych przez Beneficjentów *Programu*, którzy nie pozyskali środków z Funduszy Strukturalnych, ale rozpoczęli realizację projektów, ujętych w *Programie Rewitalizacji* i wykorzystują inne publiczne źródła finansowania, w tym środki gminy;
- Burmistrzowi Rabki-Zdroju – w formie sprawozdań przedkładanych przez Operatora Programu, dotyczących finansowania w odniesieniu do *Programu* – w podziale na cele szczegółowe rewitalizacji;
- Radzie Miejskiej Rabki-Zdroju – w formie rocznych sprawozdań przedkładanych przez Operatora Programu w zakresie realizacji i sposobu finansowania *Programu*.
- Komitetowi Rewitalizacji – w formie rocznych sprawozdań przedkładanych przez Operatora Programu w zakresie realizacji i sposobu finansowania *Programu*.

Dane zawarte w tych sprawozdaniach obejmować powinny wysokość wkładu finansowego, pochodzącego ze środków publicznych (wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem, wydatki poniesione od początku realizacji zadania, stan zaawansowania realizacji zadania w ujęciu procentowym), z wyszczególnieniem:

- wkładu wspólnotowego: ogółem oraz środków z EFRR/ERDF;
- krajowego wkładu publicznego: ogółem oraz budżet państwa, budżet jednostek samorządu terytorialnego szczebla regionalnego, budżet gminy, inne środki publiczne (fundusze celowe, środki specjalne);
- środków z pożyczek na prefinansowanie;
- środków z pożyczek Europejskiego Banku Inwestycyjnego;
- środków prywatnych;
- innych środków.

Dodatkowo sprawozdania winny zawierać informacje na temat postępu realizacji planu finansowego odpowiednio projektu lub *Programu*, w okresie sprawozdawczym oraz prognozę w tym zakresie na rok następny.

10.6.3. Sprawozdawczość

Monitorowanie rzeczowe i finansowe odbywać się powinno na podstawie dostarczanych sprawozdań z realizacji: okresowych, rocznych i końcowych. Sprawozdawczość zakłada bieżący i periodyczny przepływ informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości w procesie wdrażania i monitorowania *Programu*. Elementami systemu sprawozdawczości w przypadku *Programu Rewitalizacji* są:

- instytucje i podmioty otrzymujące i sporządzające sprawozdania tj. Rada Miejska, Burmistrz Rabki-Zdroju, Komitet Rewitalizacji, Operator Programu, Beneficjenci;
- przedmiot sprawozdania, tj. informacje o postępie realizacji projektu, celów szczegółowych oraz całego *Programu*;
- narzędzia sprawozdawczości, tj. sprawozdania, umowy o dofinansowanie i wnioski aplikacyjne/o refundację;
- okresy sprawozdawcze.

Kompleksowe sprawozdanie, obejmujące dane umożliwiające skuteczny monitoring rzeczowy i finansowy, powinno zawierać następujące dane:

- informacje ogólne;
- informacje dotyczące przebiegu rzeczowego realizacji projektu lub *Programu*:
 - na poziomie *Programu*: informacje dotyczące zgłoszonych do realizacji projektów, podpisanych umów lub podjętych decyzji, celów głównych i szczegółowych, stopnia osiągnięcia założonych w *Programie* wskaźników monitorujących,
 - na poziomie projektu: informacje dotyczące podpisanych umów lub podjętych decyzji, stanu realizacji celów projektu, stopnia osiągnięcia założonych w nim wartości wskaźników;
- informacje dotyczące postępu finansowego, według źródeł pochodzenia środków, zawierające w szczególności zestawienie poniesionych wydatków, zrealizowanych płatności oraz ocenę poziomu wykorzystania środków;
- prognozę przebiegu realizacji *Programu* lub projektu w kolejnym okresie sprawozdawczym – dla sprawozdań okresowych lub rocznych;
- informacje na temat przestrzegania polityk Wspólnoty przy realizacji projektu lub *Programu*;
- informacje na temat wypełniania zobowiązań w zakresie informacji i promocji;
- informacje na temat sprawności systemu realizacji;
- informacje o napotkanych problemach, przeprowadzonych kontrolach oraz stwierdzonych nieprawidłowościach.

Założyć należy, iż sprawozdanie okresowe może nie zawierać informacji, dotyczących stopnia osiągnięcia wartości wskaźników monitorujących rezultat i oddziaływania, a jedynie wskaźniki produktu.

Sprawozdania będą składane w formie zgodnej z zasadami, obowiązującymi przy składaniu sprawozdań, odpowiadających wymaganiom każdego z podmiotów monitorujących.

10.7. Zasady pomiaru i doboru wskaźników monitorowania

Wskaźniki monitorowania podzielono na kategorie: produktu, rezultatu i oddziaływania. Wszystkie wskaźniki mierzone będą cyklicznie. Częstotliwość pomiaru wskaźników jest uzależniona od kategorii wskaźnika. Bazowym okresem, wobec którego porównywane są zmiany wskaźników jest rok (lub jego ostatni kwartał) poprzedzający rok, w którym rozpoczęto wdrażanie *Programu*.

Częstotliwość pomiaru w zależności od kategorii wskaźników i przedmiotu sprawozdawczości przedstawia poniższa tabela.

Tabela 33. Częstotliwość sprawozdawczości z uwzględnieniem pomiaru wskaźników

Przedmiot sprawozdawczości	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu	Wskaźniki oddziaływania	Podmiot składający sprawozdanie	Podmiot monitorujący
Projekt	Okresowo (co najmniej raz na pół roku)	Corocznie lub po zakończeniu projektu	–	Beneficjent	Operator <i>Programu</i> (wszystkie projekty); podmioty wynikające z systemu wdrożenia RPO WM (projekty dofinansowane z EFRR/EFSD)
Cele strategiczne	Okresowo (co najmniej raz na pół roku)	Corocznie lub zgodnie z zapisami umowy o dofinansowanie działania	W połowie okresu realizacji i po zakończeniu wdrażania Programu	Operator	Burmistrz Rabki-Zdroju; Komitet Rewitalizacji

Cel główny	Okresowo (co najmniej raz na pół roku)	Corocznie	W połowie okresu realizacji i po zakończeniu wdrażania Programu	Operator	Burmistrz Rabki-Zdroju; Rada Miejska Rabki-Zdroju; Komitet Rewitalizacji
Program Rewitalizacji	Okresowo (co najmniej raz na rok)	Corocznie	W połowie okresu realizacji i po zakończeniu	Operator	Rada Miejska Rabki-Zdroju

Źródło: Opracowanie własne

Podstawą monitoringu dla wskaźników produktu i rezultatu jest tabela „Produkty i rezultaty *Gminnego Programu Rewitalizacji*” w rozdziale 8 „Przedsięwzięcia rewitalizacyjne”, zaś dla wskaźników oddziaływania tabela „Wskaźniki oddziaływania *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Rabka-Zdrój na lata 2016-2023*” w tymże rozdziale.

10.8. Ocena Gminnego Programu Rewitalizacji

Ocena (ewaluacja) *Programu Rewitalizacji* pozwala oszacować oddziaływanie samego *Programu*, jak i pomocy publicznej, w tym pomocy strukturalnej Unii Europejskiej w odniesieniu do założonych celów. Wyniki oceny powinny zostać wykorzystane w celu jak najlepszego dopasowania realizowanych przedsięwzięć do rzeczywistych potrzeb oraz najbardziej efektywnego wydatkowania środków. Ocena udziela odpowiedzi na pytanie o celowość, trafność i wartość dodaną interwencji planowanej, przeprowadzanej lub zakończonej. Warunkiem dobrej oceny jest dostępność danych i terminowość raportowania przez wszystkie podmioty zaangażowane w system wdrażania *Programu*. Ocena taka bada sam program i jego efekty długotrwałe, czyli oddziaływania. Wiąże się zatem z przedstawionym wyżej monitoringiem rzeczowym.

Proponuje się, by system i rodzaje oceny *Programu* odpowiadały metodologii ogólnie stosowanej metodologii oceny i systemu sprawozdawczości programów finansowanych ze środków UE.

10.8.1. Ocena przed realizacją programu (ocena *ex-ante*)

Celem oceny *ex-ante* jest dostarczenie danych dla przygotowania (aktualizacji) *Programu* i zawartych w nim planów, dzięki oparciu się na doświadczeniach z ubiegłych okresów programowania (wynikach oceny *ex-post*). Ogólnie – ocena *ex-ante* zawiera m.in. analizę wpływu dotychczasowych interwencji oraz analizę problemów na obszarze rewitalizacji. W związku z wymogiem zgodności *Programu Rewitalizacji* z politykami wspólnotowymi i politykami horyzontalnymi Unii Europejskiej, a także polityką regionalną państwa i regionu, ewaluacja *Programu* winna uwzględniać jego wpływ na realizację tych zasad.

Pierwszą pełną ocenę *ex-ante* *Programu* przeprowadzić winien Operator Rewitalizacji, posiadając pełną informację o celach, działaniach i projektach włączonych do *Programu*. Zakłada się, iż organizowanie kolejnych ocen *ex-ante* wiązać się będzie z aktualizacją *Programu*, wynikającą z kolejnych okresów programowania oraz, że należeć będzie do obowiązków Operatora *Programu*.

10.8.2. Ocena w połowie okresu realizacji (ocena *mid-term*)

Ocena w połowie okresu realizacji (ocena *mid-term*) Planu lub *Programu*, przeprowadzana nie później niż w ciągu roku następującego po zakończeniu połowy okresu realizacji, obejmuje analizę:

- efektywności wykorzystania środków;
- skuteczności w zakresie osiągnięcia założonych celów;
- oddziaływania na sytuację społeczno-gospodarczą, w tym na zatrudnienie;
- funkcjonowania systemu realizacji.

10.8.3. Ocena na zakończenie Programu (ocena *ex-post*)

Celem oceny *ex-post* będzie określenie długotrwałych efektów wdrożenia *Programu*, w tym wielkości zaangażowanych środków, skuteczności i efektywności pomocy. Z ewaluacji końcowej wynikać powinny wskazania odnośnie dalszych kierunków polityki rozwoju gminy, szczególnie w zakresie zdefiniowania czynników, które przyczyniły się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania *Programu*.

Za organizację procesu ewaluacji końcowej odpowiadać powinien Operator Programu z udziałem Komitetu Rewitalizacji, Burmistrza oraz Rady Miejskiej, jako organu przyjmującego wyniki oceny.

Ocenę przeprowadzić powinni niezależni ewaluatorzy. Przyjąć można, iż ocena powinna zostać zakończona nie później niż 3 lata po zakończeniu okresu programowania.

Raport z realizacji programu powinien zostać upubliczniony i opublikowany na stronie internetowej gminy (Biuletyn Informacji Publicznej).

10.8.4. Ocena bieżąca (ocena *on-going*)

Niezależnie od prowadzenia wyżej wymienionych form ewaluacji, Rada Miejska Rabki-Zdroju, a także Burmistrz oraz Operator mogą inicjować bieżącą ocenę *Programu Rewitalizacji*, której przedmiotem jest efektywność stosowanych instrumentów i całego systemu wdrażania.

10.8.5. Kryteria oceny

Za główne kryteria oceny *Programu Rewitalizacji*, przyjąć należy ogólnie stosowane kryteria, do których należą:

- **trafność** – kryterium pozwalające ocenić, w jakim stopniu cele *Programu* odpowiadają potrzebom i priorytetom na danym poziomie analizy, np. na poziomie Obszaru Rewitalizacji, miasta, regionu. Trafność jest głównym kryterium przy przeprowadzaniu oceny *ex-ante* i *mid-term*;
- **efektywność** – kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności” *Programu*, czyli stosunek poniesionych nakładów (zasobów finansowych, zasobów ludzkich i poświęconego czasu) do uzyskanych wyników i rezultatów;
- **skuteczność** – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele przedsięwzięcia, zdefiniowane na etapie programowania, zostały osiągnięte;
- **użyteczność** – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie *Programu* odpowiada potrzebom grup docelowych;
- **trwałość** – kryterium pozwalające ocenić, na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem *Programu*, będą trwać po jego zakończeniu. Ma zastosowanie przy ocenie wartości *Programu* w kategoriach jego użyteczności w dłuższej perspektywie czasowej. W ocenie *ex-post* zaś, zwłaszcza realizowanej w dłuższym odstępie czasu po zakończeniu *Programu*, można zbadać, na ile zmiany wywołane jego oddziaływaniem są rzeczywiście istotnie trwałe.

10.9. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach

10.9.1. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 15 ust 1 pkt 10)

Gminny Program Rewitalizacji nie przewiduje zmian w uchwałach o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 150 oraz z 2015 r. poz. 1322).

10.9.2. Określenie niezbędnych zmian w uchwale, o której mowa w art. 7, ust. 3

Komitet Rewitalizacji, to ciało doradczo-opiniotwórcze, przewidziane w Ustawie o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku, jako podmiot wspierający Burmistrza Rabki-Zdroju w podejmowaniu decyzji i wydawaniu opinii o działaniach rewitalizacyjnych. Komitet Rewitalizacji został uwzględniony w strukturze zarządzania i monitoringu *Gminnego Programu Rewitalizacji*, a zostanie powołany zarządzeniem burmistrza do 3 miesięcy od przyjęcia Programu.

10.9.3. Specjalna Strefa Rewitalizacji

W *Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Rabka-Zdrój* nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku.

10.9.4. Zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Rabka-Zdrój nie przewiduje wprowadzenia zmian w obecnym dokumencie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rabka-Zdrój przyjętego Uchwałą Nr XXXV/255/01 Rady Miejskiej w Rabce-Zdroju z dnia 28 marca 2001 roku z późniejszymi zmianami, jednakże w przypadku realizacji niektórych zadań wskazanych w *Programie* może być konieczne wprowadzenia zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

10.9.5. Niezbędne zmiany w Wieloletniej Prognozie Finansowej

Po uchwaleniu *Gminnego Programu Rewitalizacji* Rada Miejska w Rabce-Zdroju wprowadza przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w tym programie, służące realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy (zgodnie z art. 21 Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku).

11. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

Partycypacja społeczna została wpisana w proces rewitalizacji gminy Rabka-Zdrój jako **fundament działań na różnych jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie)**, monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym *Programem*. Ponadto realizuje zasadę partnerstwa wynikającą z art. 5 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013, polegającą na **łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów)** w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć. Opiera się ona na założeniu, że **opinia środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu**, który ma stanowić narzędzie do projektowania konkretnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji niepożądanych zjawisk, a tym samym podnoszących jakość życia mieszkańców terenu zdegradowanego.

Proces diagnozowania sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy Rabka-Zdrój oraz społecznego odbioru zagadnień objętych sytuacją kryzysową, odbywał się metodą partycypacyjną, której ideą jest **włączanie mieszkańców i partnerów społecznych w przebieg wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji**, a także przedsięwzięć i aktywności, które powinny przyczynić się do poprawy sytuacji na wyznaczonych podczas konsultacji obszarach. Twórcy dokumentu tzn. samorząd gminy, uczestnicy oraz moderatorzy procesu, od samego początku kładli nacisk na wagę rozwiązań organizacyjnych (poszukiwanie nowych dróg dojścia) oraz potrzebę zmiany społecznej świadomości w zakresie szukania innych rozwiązań problemów na obszarze kryzysowym, poza tworzeniem na nich kolejnych, nowych inwestycji.

Warunkiem dobrej dyskusji jest świadomość społeczeństwa o rewitalizacji, o jej znaczeniu i efektach. Dlatego wiele uwagi poświęcono na dotarcie do społecznej świadomości mieszkańców gminy i dostarczenie im informacji o zaletach rewitalizacji i procesach towarzyszących wyprowadzaniu poszczególnych miejsc z sytuacji kryzysowej. Pomocne okazały się tutaj narzędzia informatyczne – głównie strona internetowa gminy, ale korzystano także z niestandardowych sposobów komunikacji ze społecznością lokalną, np. angażując księży, którzy przekazywali informacje w czasie ogłoszeń parafialnych i wskazywali miejsca, w których można poszerzyć wiedzę bądź wziąć udział w warsztatach.

11.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania *Gminnego Programu Rewitalizacji*

11.1.1. Diagnozowanie obszaru zdegradowanego

Pierwszym krokiem w diagnozowaniu sytuacji na obszarze gminy Rabka-Zdrój było przeprowadzenie **dwóch ankiet**:

- **skierowanej do wszystkich mieszkańców** – pytano w niej m.in. o ocenę jakości życia w gminie, dostępność usług publicznych (i rzeczywiste miejsca korzystania z nich przez mieszkańców), najważniejsze problemy społeczne, gospodarcze, przestrzenne i środowiskowe. Co istotne – pytania były tak sformułowane, aby dawały obraz sytuacji nie na obszarze całej gminy, ale **danej jednostki urbanistycznej**, w której mieszkańcy wypełniają. Pytano także o priorytetowe działania lokalne, które należy podjąć, aby poprawić jakość i komfort życia najmniejszych społeczności. Konsultacje trwały od 26 listopada 2016 roku do 15 lutego 2016, a liczba zebranych ankiet wyniosła 292.
- **skierowanej do lokalnych liderów** (radnych, sołtysów, większych przedsiębiorców, instytucji kultury, opieki społecznej, przedstawicieli NGO, lokalnych liderów). Ocenie

jakościowej poddano w niej szereg zagadnień zgrupowanych w takich obszarach tematycznych jak:

- sfera przestrzenna, środowiskowa,
- infrastruktura techniczna,
- gospodarka,
- zdrowie,
- edukacja,
- bezpieczeństwo,
- sfera społeczna,
- kultura,
- turystyka, rekreacja, promocja.

Także w tym wypadku pytano o kluczowe problemy oraz priorytetowe działania. Inną była też metoda dystrybucji ankiety – docierała ona bezpośrednio na adres poczty elektronicznej wytypowanych osób, niemniej i w tym przypadku zwrot był bardzo duży i wyniósł 75% wysłanych ankiet (co w liczbach bezwzględnych dało wynik 23 wypełnionych ankiet).

Drugi krok stanowiły **warsztaty rewitalizacyjne**. Był to moment szerokiego zaprezentowania idei rewitalizacji, osadzenia w kontekście strategicznym procesów rozwojowych gminy, a także pokazania dobrych i złych praktyk działań rewitalizacyjnych. W części warsztatowej skupiono się na pogłębionym diagnozowaniu przyczyn powstawania problemów w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej oraz próbie osadzania poszczególnych zjawisk w konkretnych, wskazanych jednostkach urbanistycznych gminy Rabka-Zdrój. Warsztaty rewitalizacyjne odbyły 2 lutego 2016 roku i zgromadziły ok. 30 osób.

Rysunek 42. Warsztaty rewitalizacyjne w Urzędzie Miejskim w Rabce-Zdroju

Źródło: Urząd Miejski w Rabce-Zdroju

Opracowane wyniki obu ankiet (zaprezentowane w raporcie z tego etapu konsultacji), wyniki prac warsztatowych i nałożone na to eksperckie analizy ilościowe w układzie jednostek urbanistycznych, pozwoliły wskazać te tereny, w których suma negatywnych zjawisk społecznych oraz towarzyszących im zjawisk gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych wskazuje, iż **obszar można uznać za zdegradowany**.

11.1.2. Wyznaczanie obszaru rewitalizacji

Wyniki pierwszego etapu konsultacji społecznych – w tym graficzna mapa problemów oraz wiedza o istocie i miejscu koncentracji problemów – pozwoliły przystąpić do określenia obszarów o największym zagęszczeniu zjawisk negatywnych. Do ostatecznego wskazania obszaru rewitalizacji wykorzystano metodę badań fokusowych (zogniskowanych wywiadów grupowych), z uwzględnieniem wyników z zebranych i opracowanych materiałów.

W badaniu wzięli udział przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju, instytucji odpowiedzialnej za pomoc społeczną, instytucji związanych z kulturą, przedstawiciele NGO oraz przedstawiciele lokalnej społeczności z obszarów uznanych za zdegradowane.

Do przeprowadzenia zogniskowanych wywiadów grupowych skonstruowany został scenariusz wywiadu, mający postać określonych pytań badawczych oraz wypunktowanych kwestii, które omawiano z uczestnikami badania. Scenariusz pełnił w badaniu rolę „bazy” i zestawu wskazówek,

natomiast moderatorzy na bieżąco reagowali na przebieg dyskusji i dostosowywali pytania do zachowania uczestników i biegu wydarzeń.

Scenariusz opracowany na potrzeby badań, składał się z 9 tematycznie podzielonych części. Pierwsze 3 pełniły rolę wstępu i wprowadzenia do istotnej dla badacza części wywiadu (w której moderatorzy mogli wysłuchać opinii zebranych na interesujące ich tematy). Uczestnikom został w nich przybliżony projekt i cele badania. Omówiona została również istota techniki zogniskowanych wywiadów grupowych oraz rola moderatorów w trakcie przeprowadzania badania. Uczestnicy i moderatorzy mogli też się zapoznać, co pozytywnie wpływało na przebieg dyskusji, dzięki przełamaniu barier i obaw osób biorących udział w wywiadzie.

Po części wprowadzającej, badanie podzielono na 4 obszary, w których pytania koncentrowały się wokół zagadnień będących właściwym obiektem zainteresowania badaczy. Pierwszy obszar zawierał pytania stanowiące wstęp do dyskusji na temat sfery społecznej gminy Rabka-Zdrój. Kolejne dotyczyły sfery gospodarczej gminy, przestrzennej oraz środowiskowej. Istotą prowadzonego badania było osadzenie omawianych problemów w bardzo **konkretnym miejscu, w którym ich koncentracja jest największa**. Ostatni element scenariusza wywiadu miał na celu zachęcenie do dyskusji nad komunikacją pomiędzy instytucjami funkcjonującymi na terenie gminy Rabka-Zdrój oraz relacjami pomiędzy centrum gminy, a jej peryferiami. Uczestnicy mieli możliwość porównania ze sobą różnych obszarów gminy Rabki-Zdroju

Scenariusz zakończony był podsumowaniem przeprowadzonego badania. Zawierał on ogólne pytania dotyczące tworzenia programów rewitalizacji oraz wykorzystania techniki zogniskowanych wywiadów grupowych do zbierania niezbędnych informacji. Miał także na celu zbudowanie pozytywnej relacji między moderatorami i uczestnikami dyskusji, przydatnej w przypadku przeprowadzania innych badań w przyszłości.

W wyniku przeprowadzonych badań fokusowych uzyskano obraz szczególnej koncentracji obszarowej zdiagnozowanych problemów. Jednocześnie wskazano te miejsca i projekty, których potencjał pozytywnego oddziaływania na dany obszar, ale też na społeczność całej jednostki urbanistycznej, a nierzadko całej gminy, jest największy. Nałożenie perspektywy koncentracji problemów i potencjału dla ich rozwiązania pozwoliło **wyznaczyć obszar rewitalizacji**.

11.1.2.1. Konsultacje społeczne wyznaczonego obszaru zdegradowanego i zrewitalizowanego

Zgodnie z zapisami ustawowymi, wyznaczony obszar zdegradowany i zrewitalizowany poddano konsultacjom społecznym. Ogłoszenie o konsultacjach zamieszczono w zakładce rewitalizacyjnej oraz w BIPie, a po 7 dniach od zamieszczenia informacji rozpoczęto proces konsultacji. Miał on formę zarówno bierną (zgłaszanie uwag ustnie i pisemnie), jak i czynną (spotkanie konsultacyjne). Przeprowadzone konsultacje nie zmieniły wyznaczonego obszaru.

Raport z przeprowadzonych konsultacji opublikowano w zakładce rewitalizacyjnej oraz w BIPie.

Rysunek 43. Ogłoszenia dot. konsultacji umieszczone na stronach BIP Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju i stronie internetowej Rabki-Zdroju

The image shows a screenshot of the official website of Rabka-Zdrój, specifically the 'KOMUNIKATY I OGŁOSZENIA' (Communications and Announcements) section. The page is divided into two main columns. The left column contains a header 'KOMUNIKATY I OGŁOSZENIA' in a red box, followed by a date '2016-02-19' and a title 'Konsultacje społeczne dot. wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji'. Below this, there is a link to a 'Formularz konsultacyjny dot. projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji' and another link to 'projekt uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji'. A 'Załącznik nr 2 Diagnoza_Rabka' is also listed. At the bottom, there is a link to 'Mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji - POBIERZ' and a source attribution 'Źródło: www.rabka.pl'. The right column has a title 'II. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Rabka-Zdrój' and a list of six items: 1. Invitation to social consultations from the Mayor, 2. Project of the decision on the degraded and revitalized area, 3. Attachment 1 - Map of the Area, 4. Attachment 2 - Diagnosis of Rabka, 5. Consultation form, and 6. Report on the social consultation project.

Konsultacjom obszarów towarzyszyły także konsultacje trybu wyłaniania Komitetu Rewitalizacyjnego. Co prawda ustawa mówi, iż komitet powinien zostać wyłoniony najpóźniej w

ciągu 3 miesięcy od zakończenia prac nad dokumentem, niemniej jednak samorząd Rabki-Zdroju zdecydował, iż chce już na tym etapie rozpocząć formowanie się Komitetu Rewitalizacji.

11.1.3. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

Najważniejszym celem pogłębionej analizy obszaru rewitalizacji było osadzenie procesu budowy programu rewitalizacji w lokalnym środowisku, bo tylko to gwarantuje trafność sformułowania celów rewitalizacji oraz adekwatność przedsięwzięć rewitalizacyjnych. To właśnie **mieszkańcy obszaru rewitalizacji określili hierarchię zdiagnozowanych problemów, wskazując w ten sposób swoje priorytety w zakresie jakości życia**. Pogłębionej diagnoza obszaru rewitalizacji dokonano na podstawie analizy *desk research* zgromadzonych danych statystycznych i dwóch technik badań jakościowych:

- zogniskowanych wywiadów grupowych
- wywiadów z liderami lokalnymi z obszaru rewitalizacji.

11.1.4. Tworzenie Gminnego Programu Rewitalizacji

Także w tym przypadku zdecydowano się na szeroki proces uspołecznienia oraz włączenia i zaangażowania mieszkańców gminy Rabki-Zdroju w tworzenie *Programu*.

Pierwszym etapem były szerokie konsultacje internetowe listy działań i projektów rewitalizacyjnych. Moderatorom procesu chodziło o to, by w maksymalnie dużym stopniu zaangażować lokalną społeczność w proces współdecydowania o kierunkach podejmowanych działań. Z tego względu zdecydowano się na zamieszczenie na specjalnym formularzu wstępnej listy zadań rewitalizacyjnych z prośbą o:

- wskazanie 5 zadań priorytetowych dla rozwiązania zdiagnozowanych problemów społecznych, gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych;
- wskazania zadań dodatkowych, ważnych z punktu widzenia respondenta, a nieuwjętych na wstępnej liście.

Działanie to miało na celu zaangażowanie lokalnej społeczności w proces współdecydowania o wyborze najważniejszych zadań i projektów, które będą w jak największym stopniu odpowiadać na społeczne zapotrzebowanie i wpływać na poprawę sytuacji na obszarach uznanych za wymagające rewitalizacji.

W ten sposób opracowano listę działań i projektów rewitalizacyjnych, które udało się – w drodze konsultacji – ułożyć w sposób obrazujący **priorytety i oczekiwania lokalnej społeczności** gminy Rabki-Zdroju.

Ostatnim elementem partycypacji były **warsztaty rewitalizacyjne**, na które zaproszono lokalnych liderów. W ich trakcie – analizując uzyskane wyniki dotyczące hierarchicznego układu zadań – zastanawiano się nad priorytetami w zakresie działań rewitalizacyjnych, które zostały zasygnalizowane przez lokalną społeczność.

W ten sposób **zdefiniowano wizję rewitalizacji, cele strategiczne i wiodące kierunki interwencji**, które wynikają ze wszystkich wcześniejszych etapów konsultacji społecznych i są ujęte w formie ostatecznej listy projektów rewitalizacyjnych.

Dodatkowo przedmiotem warsztatów było znalezienie lokalnych liderów, którzy mogliby propagować ideę rewitalizacyjną wśród mieszkańców i umieliby wciągnąć lokalną społeczność do aktywnych działań na rzecz swoich „małych ojczyzn”. W trakcie warsztatów udało się także opracować założenia wiodących projektów rewitalizacyjnych i przekazać je pracownikom Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju do dalszego (formalnego) opracowania, tak aby mogły być wdrożone w życie w najbliższym czasie (z uwzględnieniem posiadanych środków finansowych).

11.1.4.1. Konsultacje społeczne Gminnego Programu Rewitalizacji

Zgodnie z zapisami ustawowymi opracowany Program zostanie poddany konsultacjom społecznym. Ogłoszenie o konsultacjach zamieszczono w zakładce rewitalizacyjnej oraz w BIPie, a po 7 dniach od zamieszczenia informacji rozpoczął się proces konsultacji.

Jednocześnie dokument przesłano do zaopiniowania instytucjom wskazanym w art. 17, ustęp 2, tiret 4 a i b. Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

11.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji*

11.2.1. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Szerokie upowszechnienie informacji o rewitalizacji i partycypacyjny model opracowywania *Gminnego Programu Rewitalizacji* będzie się przekształcał w partycypacyjny model wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

11.2.2. Komitet Rewitalizacji

Włączenie lokalnych społeczności w działania rewitalizacyjne to warunek konieczny do osiągnięcia głównego celu rewitalizacji, czyli poprawy jakości życia. Mieszkańcy muszą mieć poczucie, że **zmiany w ich otoczeniu kształtowane są z myślą o nich i przy ich udziale**. Zostanie im to zapewnione m.in. poprzez możliwość uczestnictwa w pracach *Komitetu Rewitalizacji*. **Stanowi on forum współpracy i dialogu interesariuszy** z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniotwórczo-doradczą burmistrza. Uprawniony jest do wyrażania opinii oraz podejmowania inicjatyw i rozwiązań odnoszących się do rewitalizacji gminy Rabki-Zdroju. W skład Komitetu rewitalizacji wchodzi:

- przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Rabce-Zdroju i jednostek organizacyjnych;
- przedstawiciele Rady Miejskiej;
- przedstawiciele każdego obszaru zdegradowanego delegowani przez organy stanowiące jednostek pomocniczych wchodzących w skład danego obszaru zdegradowanego;
- przedstawiciele sektora społecznego (organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, działających na terenie gminy Rabka-Zdrój);
- przedstawiciele podmiotów prywatnych (prowadzących działalność gospodarczą na obszarze zdegradowanym);
- przedstawiciele mieszkańców.

Prace nad powołaniem Komitetu Rewitalizacji rozpoczęto już w momencie dokonywania delimitacji, wychodząc z założenia, że ciało powinno zostać powołane możliwe szybko, aby mogło być zaangażowane w proces tworzenie *Gminnego Programu Rewitalizacji*. Uchwała Rady Miejskiej w Rabce-Zdroju w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji została przyjęta 30 marca 2016 roku (Uchwała Nr XX/142/2016 Rady Miejskiej w Rabce-Zdroju z dnia 30 marca 2016 r.). Zgodnie z przyjętym regulaminem odbył się otwarty nabór na członków Komitetu, w efekcie którego Burmistrz powołał skład Komitetu Rewitalizacji. Komitet Rewitalizacji będzie podstawowym narzędziem dalszego rozwijania i aktualizowania dokumentu, ale także miejscem upowszechniania informacji o samym *Programie*, jak i jego efektach wśród lokalnej społeczności oraz miejscem pozyskiwania informacji o nowo pojawiających się potrzebach, które powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w aktualizacji *Programu*.

11.2.3. Partnerstwo – zasady współpracy pomiędzy sektorem publicznym, społecznym i gospodarczym

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych na zdegradowanych obszarach gminy Rabki-Zdroju nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy pomiędzy sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym.

W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa wszystkich interesariuszy jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także podstawą wzmocnienia społeczeństwa obywatelskiego.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów *Gminnego Programu Rewitalizacji* odbywać się będzie w trzech zintegrowanych wymiarach:

- **merytorycznym** – poprzez wspólne podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów;
- **organizacyjnym** – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów;
- **finansowym** – opierającym się na współudziale finansowym wszystkich partnerów poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa publiczno-prywatnego.

Partnerstwo trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego opiera się na podstawowych zasadach stanowiących fundament wspólnych działań: respektowanie własnych potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu, przejrzystość podejmowanych działań, otwarty dialog z mieszkańcami.

Rola partnerskiej współpracy w procesie rewitalizacji obszarów objętych kryzysem jest szczególnie istotna zarówno z punktu widzenia społecznej użyteczności *Programu*, jak i wymogów stawianych przez Unię Europejską. W tym celu już na etapie konstruowania *Programu* ogromną rolę – zarówno opiniotwórczą, jak i ważnego kreatora zdarzeń w *Programie*, a także niezwykle istotny element uspołecznienia i promocji samego *Programu*, przypisano Komitetowi Rewitalizacji składającemu się z przedstawicieli gminy, jednostek gminnych, lokalnych przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych, partnerów społecznych i mieszkańców obszaru zdegradowanego.

Kluczowe było wyłonienie członków **Komitetu Rewitalizacji już w trakcie prac nad opracowywaniem *Gminnego Programu Rewitalizacji***, aby włączyć ciało doradcze w proces przygotowawczy. Wydaje się, iż tak silne umocowanie w procesie realizacji *Programu* czynnika społecznego i niezależnego gwarantuje wypracowanie spójnego i wspólnego sposobu działania ponad jednostkowymi celami partnerów procesu (władz lokalnych, beneficjentów *Programu*, podmiotów włączanych) i da rzeczywisty impuls do rozwoju terenów rewitalizowanych i w konsekwencji całej gminy.

Ponadto dla pełniejszego zrealizowania zasad partnerstwa planuje się także wykorzystać następujące instrumenty:

- Stworzone zostanie w ramach działalności Operatora Programu tzw. **One Stop Centre (Centrum Jednej Wizyty)**, pozwalającego w jednym miejscu i krótkim czasie na uzyskanie pełnej informacji o:
 - możliwościach zainwestowania,
 - możliwościach pozyskania partnera,
 - przetargach i konkursach ofert organizowanych w ramach realizacji Programu.
- Uwzględniona zostanie w bieżącej pracy Urzędu Miejskiego potrzeba **koordynacji działań programowych i planistycznych**, dostosowanych do zapisów *Programu Rewitalizacji*, co bezpośrednio łączy się z możliwością wykorzystywania Programu do poszerzania bazy inwestycji publicznych oraz do włączania partnerów społecznych w system finansowania i realizacji gminnych inwestycji;

- Wykorzystanie stron internetowych gminy m.in. do:
 - public relations *Gminnego Programu Rewitalizacji* z informowaniem o warunkach włączenia się do *Programu* z nowymi działaniami i projektami (aktualizacja *Programu*),
 - prowadzenia bazy „Znajdź partnera do projektu”,
 - informowania o możliwości pozyskania środków na projekty związane z celami rewitalizacji.
- Inicjowanie i organizowanie **dyskusji publicznej**, związanej z istotnymi fazami procesu rewitalizacji, bądź zmianami mogącymi wpłynąć na jego realizację z udziałem: przedstawicieli władz, regionu, instytucji uczestniczących w realizacji polityki regionalnej, Operatora, Komitetu Rewitalizacji i innych zainteresowanych partnerów społeczno-gospodarczych (przedstawicieli organizacji pozarządowych, nauki, kultury, biznesu, samorządów zawodowych, itp.).

11.2.4. Instrumenty wsparcia beneficjentów działań rewitalizacyjnych

Poza działaniami informacyjnymi (wymienione w rozdziale *Promocja i informacja*) warto wykorzystywać narzędzia, których celem jest wsparcie beneficjentów *Gminnego Programu Rewitalizacji*:

- Szkolenia i seminaria dla instytucji zaangażowanych we wdrażanie *Programu Rewitalizacji* oraz beneficjentów i potencjalnych beneficjentów, na temat m.in.: możliwości udziału w *Programie* (aktualizacji), zarządzania projektami, monitorowania realizacji projektów, zasad finansowania projektów;
- Nadzór i wsparcie (organizacyjne, doradcze, techniczne) Beneficjentów Zewnętrznych *Programu Rewitalizacji* przy wypełnianiu obowiązków promocyjnych, związanych z unijnym źródłem finansowania, takich jak przygotowywanie, zgodnie z obowiązującymi zasadami.

11.2.5. Instrumenty włączające społeczność lokalną w działania rewitalizacyjne

Wśród działań skierowanych do społeczności lokalnej można wykorzystać następujące instrumenty:

- festyny, święta ulicy/sołectwa;
- warsztaty dot. przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz wspólnego podejmowania nowych aktywności realizowane z uwzględnieniem technik partycypacyjnych (np. world cafe, narada obywatelska, spacer badawczy, kawiarnia obywatelska);
- lekcje w szkołach poświęcone rozwojowi społeczno-gospodarczemu i rewitalizacji;
- konkursy na koncepcje architektoniczno-urbanistyczne zagospodarowania terenów rewitalizowanych;
- konkursy w mediach (plastyczne, fotograficzne, dla wspólnot mieszkaniowych, inwestorów);
- uroczystości związane z zakończeniem realizacji projektów.

11.3. Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów *Gminnego Programu Rewitalizacji*

Niezbędnym elementem zarządzania procesem rewitalizacji jest uwzględnianie w nim udziału społecznego nie tylko na etapie planowania i wdrażania, ale także w momencie oceny efektów wdrożenia *Gminnego Programu Rewitalizacji*. Konieczne jest podsumowanie efektów procesu rewitalizacji oraz prognozę ich trwałości oraz efektów synergicznych i mnożnikowych. Ten etap, z tego względu, że ostatni, jest często pomijany, jednak nie można do tego dopuszczać. Celem

oceny końcowej nie jest bowiem tylko zweryfikowanie, czy cele rewitalizacji zostały w pełni osiągnięte, czy też nie. Celem jest również ocena trwałości osiągniętego stanu, w tym przede wszystkim trwałości dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji. Celem jest także podjęcie decyzji o ewentualnym przedłużeniu działań rewitalizacyjnych oraz ich zaprojektowanie. Przeprowadzenie tego etapu nie jest możliwe bez udziału mieszkańców.

Ocena *Programu* powinna obejmować diagnozę czynników społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i techniczno-środowiskowych obszaru rewitalizacji opartą na wskaźnikach oraz opinie mieszkańców. Partycypacja społeczna na etapie oceny rewitalizacji uwzględnia **aktywny udział mieszkańców poprzez uczestnictwo w pracach Komitetu Rewitalizacji oraz w szerokich konsultacjach społecznych.**

Formy i narzędzia aktywnego włączenia mieszkańców w ocenę efektów Gminnego Programu Rewitalizacji wykorzystywanie na końcowym etapie:

- badania sondażowe na temat oceny procesów rewitalizacji,
- ankiety z wykorzystaniem mediów społecznościowych: sondy na stronie www, wydarzenia na facebooku,
- badania fokusowe dot. jakości życia na obszarze rewitalizacji,
- debata z władzami publicznymi na temat rewitalizacji,
- analiza postrzegania zmian przez mieszkańców na obszarze rewitalizacji,
- debaty publiczne,
- warsztaty sektorowe,
- festyny, święta miejscowości połączone z prezentacją efektów rewitalizacji,
- konkursy,
- spacerowanie rewitalizacyjne,
- warsztaty z mieszkańcami (world cafe, kawiarenka obywatelska).

Opisywane instrumenty powinny każdorazowo być dostosowane do lokalnych warunków oraz możliwości działania. Dla partycypacji społecznej w rewitalizacji ważne są przy tym umiejętności osób animujących proces oraz ich otwartość na współpracę z mieszkańcami i ich organizacjami. Bez owej otwartości i pełnej gotowości do współpracy – instrumenty partycypacji nie będą spełniały swej roli.

ZAŁĄCZNIK

Mapa gminy Rabki-Zdroju obrazująca podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji (opracowana z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej o skali 1:5 000).